דבר

דבר ששי
דבר השבוע
משא

האח הגדול מכולם. ישראל מובילה בהאזנות הסתר בעולם המערבי. נתן רועי (עמ' 16)

העיתונות הישראלית "כבשה" את ועידת המים בעומאן. סופי בסוק (עמ' 15)

דבר אחר
עכשיו,
לפני הבחירות להסתדרות, זה הזמן להיות חולה
קופת חולים - כמו תמיד

דבר יום שישי י"א באייר תשנ"ד 22.4.94 גליון 21232
64 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

רבין: תמורת הסכם שלום אני מוכן לפנות ישובים בגולן

עוד אמר רבין במרכז התק"ם באפעל כי יעשה הכל שלא לחזור על התקדים של נסיגה כוללת שעשה הליכוד עם מצרים; שריד: רבין הוא האיש הנכון בזמן הנכון; נתניהו: התמוטטות מדינית מוחלטת של ראש ממשלה חלש

מאת אלי ברדנר ואפרים דוידי

"למען הסכם שלום אני מוכן לפנות ישובים בגולן", אמר אתמול ראש הממשלה יצחק רבין. "בשבילי רמת הגולן נבחנת קודם כל מבחינה ביטחונית. השיקול הוא ערכה הביטחוני של הרמה. מותר להוריד ישובים רק למען השלום, ואני בעד פינוי ישובים למען השלום, שהוא ערך חשוב יותר לעתיד ישראל מקבוצת ישובים כזאת או אחרת. הייתי ואני בעד זה".

רבין שדיבר בפני מרכז התק"ם באפעל הדגיש, כי הוא יעשה הכל כדי שישראל לא תחזור בהסכם שלום עם סוריה ומדינות ערב אחרות על תקדים החזרת שטחים עד השעל האחרון כפי שעשה הליכוד בהסכם עם מצרים. "הליכוד שהתנגד לפשרה החזיר בסוף הכל, כי כאשר מתמוטטת התפיסה שעבור שלום נותנים רק שלום, מגיעים לנסיגה כוללת", אמר. לדבריו, מי שאומר שלום עם כל הגולן, אומר לא שלום. רבין הזהיר כי אם לא נגיע להסכמה בתוך שנה, יש חשש כי יווצר קיפאון מדיני.

בעניין ישובים וביטחון אמר רבין, כי הוא אינו מציע להתיישבות להציג את הביטחון כמוטיב המרכזי שלה: "הנגב החזיק במשך 40 שנה ללא ישובים בקו עם מצרים, היתה סכנה?" הנם שבא בעניין הבחירות להסתדרות, הקדיש רה"מ את מרב נאומו לעניין המדיני והביטחוני, תוך שהוא קושר אותם כדי פעם למצב העדין שנוצר במפלגה עם פרישת רמון ומגדיר כשעה כה רגישה בתהליך המדיני.

הטרור החמאסי אינו מהווה איום קיומי לישראל אלא מגביר את המצוקה באשר לביטחון האישי, אמר רבין. סוריה היא האיום היחידי כיום על ישראל. לבנון וירדן אינן מהוות איום. בטווח הרחוק יכולה קואליציה של כמה מדינות ערביות לאיים על ישראל, אולי בשיתוף מדינה איסלאמית. 80-85 אחוזים מתקציב הביטחון מופנה לאפשרות של מלחמה כזאת, כאשר המדיניות עושה הכל למנוע אותה. רבין הצביע על הסכנה האיסלאמית המאיימת על המשטרים במדינות רבות באזור. התנועה האיסלאמית מנסה להגיע לשלטון דרך מטיפי המסגד, ועל ידי קניית המונים באמצעות מערכות חינוך, בריאות וסיוע הדדי, כשמתחתיהם פועל טרור. כך בסודאן, במצרים, בירדן ובאלג'יריה, וגם באזור אל פאתוס קיימת תופעה כזאת, אמר.

רבין הדגיש כי אש"ף הוא הכתובת למו"מ ולא אחר. החמאס, הג'יהאד האיסלאמי והחזבאללה וארגוני הסירוב

(המשך בעמוד 2)

ארבע פגישות בין שר החוץ ליו"ר אש"ף בבוקרשט

פרס וערפאת עמדו לקבוע אמש את תאריך החתימה על הסכם הנסיגה

החתימה – בתחילת מאי, כנראה; שני האישים עשויים להיפגש שוב בסוף השבוע הבא בקאהיר; פרס וערפאת: זו "התחלת הסוף"

מאת גדעון קוץ, בוקרשט

שמעון פרס ויאסר ערפאת קיימו אתמול בבוקרשט ארבע פגישות. באחרונה שבהן, שנמשכה אל תוך הלילה, הם היו אמורים לקבוע תאריך יעד לחתימת ההסכם על יישום הצהרת העקרונות. החתימה על ההסכם תהיה ככל הנראה בשבוע הראשון של מאי.

פרס וערפאת עשויים להיפגש כבר בסוף השבוע הבא בקאהיר, וההחלטה הסופית על כך תהיה הלילה. בשיחות אתמול סוכם על אישור הפעלתן של שלוש ועדות שנקבעו לתקופת החפיפה שבין נסיגת צה"ל לכינון האוטונומיה, ואלה יתחילו לפעול מיד לכשתושלם הרכבתן. מדובר בוועדת קבע לענייני ביטחון שתפקידה שתעסוק בעצם החפיפה ובראשה יעמוד תת-אלוף יום-טוב סמיה, ועדה לסיורים משותפים וועדה להעברת המינהל.

ערפאת אמר במסיבת עיתונאים, כי הוא מקווה שהמשא ומתן בקאהיר יניב תוצאות קונקרטיות והסכמה כבר בשבוע הבא.

ערפאת אמר לפרס, כי אין כל הסכם בין אש"ף לחמאס, וכי הוא רואה עצמו כמנהיג כל הפלסטינים. לעומת הפגישה הראשונה שלשום בלילה, היה ערפאת במצב רוח טוב יותר, והצד הישראלי דיווח כי הוא נראה מעודד מההודעות הטובות שהגיעו לקאהיר: התקדמות בנושאי האישים, המים, העברת

(המשך בעמוד 2)

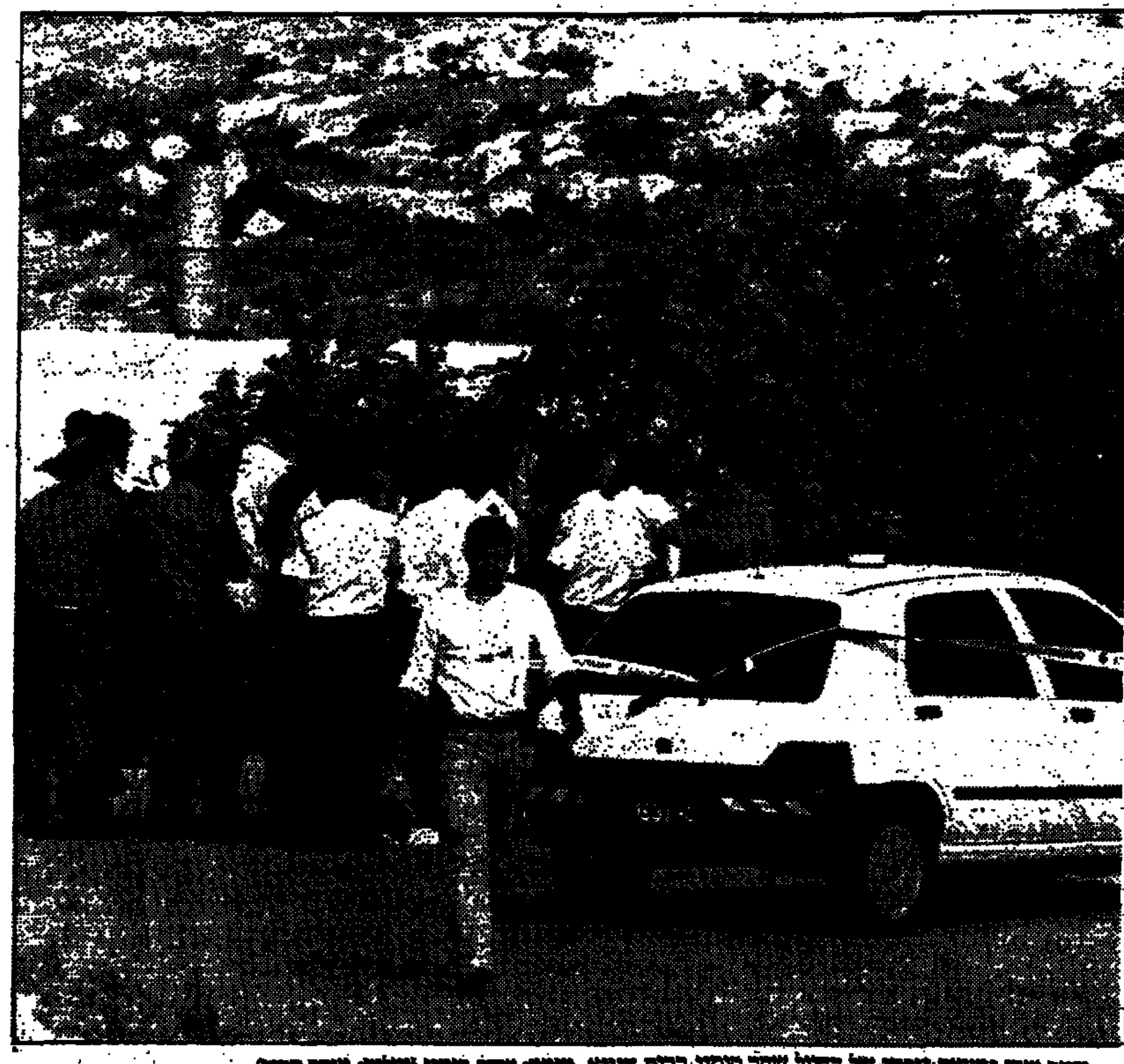

מקום שבו נמצאה גופתו של החייל שחר סימני בבית חנינא. מימין: שחר סימני (צילום: יצחק הררי)

חייל ביחידה מובחרת, נסע בטרמפים – ונרצח בידי מחבלים של החמאס

מעריכים גורמי צבא; גופתו של שחר סימני מאשקלון נתגלתה אתמול ליד בית חנינא ועליה סימני דקירות סכין; הועלה לדרגת סג"מ לאחר מותו

מאת מיכל סלע ואגן לוי

שחר סימני, 19, מאשקלון, חייל ביחידה מובחרת, נרצח וגופתו נמצאה אתמול ליד בית חנינא, מצפון לירושלים. סימני נרצח בדקירות בגבו ובראשו. נסיבות הרצח נחקרות על ידי השב"כ והמשטרה. את הגופה מצא תושב בית חנינא.

סימני יצא ביום רביעי מן הבסיס שבו הוא משרת והודיע לחברתו במשואות יצחק כי הוא בדרכו אליה. הוא לא הגיע למשואות יצחק, וגם לא הגיע אתמול בבוקר לבית החולים בתל השומר, שם היה עליו להיות לצורך עניינים רפואיים.

אתמול בבוקר מסרה משפחתו של סימני תלונה במשטרת אשקלון על היעדרות הבן, והמשטרה החלה בחיפושים.

אתמול בצהריים התקבלה במשטרת ירושלים הודעה על הימצאות גופה בדרך צדדית, בין הכפר בית חנינא, הנמצא על גבעה מצפון לשכונת רמות לבין השכונה בית חנינא בצפון העיר, השוכנת לאורך הדרך מירושלים לרמאללה. המודיע היה תושב הכפר בית חנינא, שנתקל בגופה בדרך מקרה.

מיד עם קבלת ההודעה הוזעקו למקום כוחות משטרה ומשמר הגבול. כשהגיעו למקום עמד תושב בית חנינא ליד הגופה, כדי להקל על השוטרים למצוא אותה.

על הגופה נמצאו סימני דקירות בגב ובראש בסכין וגרזן, והפציו האישיים נלקחו ממנו, כולל נשקו האישי. על גופת החייל נמצאו מספר מסמכים מהם הוא היה לבוש במדי צה"ל. אחד מבני המשפחה, קצין בצבא הקבע המשרת באזור, הוזמן למקום והוא זיהה את ההרוג.

להערכת החוקרים נתפס סימני על ידי רוצחיו במקום אחר בארץ ונרצח, ואחר כך הושלכה הגופה במקום שנמצאה.

עד שעת מסירת הידיעה לא בוצעו מעצרים, אולם מהמשטרה נמסר כי נבדקים מספר כיוונים מודיעיניים. כמו כן לא נטל שום ארגון את האחריות על הרצח, אם כי יצויין, כי בסמוך למקום בו נמצאה הגופה נכתב על הסלע בערבית "החמאס בכל מקום". במשטרה נבדקת גם אפשרות שהכתובת ישנה.

גורמי צבא בכירים מעריכים כי סימני נחטף על ידי שניים או שלושה מחבלים, כנראה מארגון החמאס, שעצרו לו לטרמפ ושככל הנראה התחזו לישראלים. המחבלים עשו את דרכם לשומרון, וכאשר הגיעו לבית חנינא השליכו את הגופה לאחת הוואדיות - והמשיכו ככל הנראה לדירת מסתור בצפון השומרון.

לאחר מותו הועלה סימני לדרגת סגן משנה.

באזור שבו נמצאה גופת סימני נרצחו לפני כשנתיים שני נערים ירושלמים.

בעקבות הרצח אומרת סיעת המפד"ל, כי הרוצח האמיתי המפיל בנו חללים מדי יום ביומו, הוא אותו נוהל שמאפשר את הטרגדיה המתמשכת.

הלווייתו של שחר סימני תהיה היום באשקלון

"למה נתנו לו לנסוע בטרמפים אל המוות כשהמצב כה חמור"

מאת רוני ברזילי

אבל כבד ירד אתמול בבית משפחת סימני באשקלון, בהיוודע לה על מות בנה הבכור, שחר סימני, בן 20.5, שנרצח בידי מחבלים. סימני, איש צנחנים, נרצח ככל הנראה בעת שהיה בדרכו לביתו שבאשקלון.

בני המשפחה סיפרו, כי שלשום יצר קשר עם חברתו והודיע לה, כי הוא בדרכו לאשקלון. אולם משבושש שחר להגיע, הודיעה חברתו למשטרה על היעדרותו, וכאמור אתמול נמצאה גופתו.

"אחי היה פייטר שנתן את כל מה שהיה לו למדינה. קשה לי להאמין שלא נוכה לראותו", סיפר אחיו הצעיר אביחי בבכי. "שחר היה בקומבה היומי ואחר כך עבר לצנחנים. הוא חלם להיות קצין הגנה רצה אותו. אינני מבין איזה שלום יש במדינה הזו. הערבים רוצחים בנו ואנחנו מדברים על שלום".

לדברי אביחי, "אינני מבין כיצד נתנו לו לנסוע בטרמפים כשהמצב במדינה כה חמור. במקום לארגן לו הסעה כמו שצריך, נתנו לו לנסוע בטרמפ אל המוות. אמרתי לו בפעם האחרונה שראיתי אותו, בתחילת השבוע, שישמור על עצמו, אבל עכשיו דקרו אותו המאטאסיקים".

זמן קצר לאחר קבלת ההודעה התקבצו בשכונת אפרידר באשקלון בני משפחה, חברים לספסל הלימודים, מורים ושכנים. "שחר היה תלמיד מבריק, אני ממש בהלם, קשה להבין ולעכל את האסון", אמרה מורתו לשעבר של שחר. חבריו לספסל הלימודים סיפרו כי שחר למד בבית הספר היסודי בית יחזקאל ואת לימודיו התיכוניים עשה בבית ספר התיכון חנסון באשקלון. "הוא היה ספורטאי ששיחק כדור יד בקבוצת הפועל אשקלון. שחר היה חבר אמיתי. מלח הארץ", סיפר אחד מחבריו.

הוא הותיר הורים ושלושה אחים ואחיות. הלווייתו תתקיים היום בבית העלמין באשקלון.

השרב יישבר לקראת הערב

מאת אריה אורד

השרב יגיע לשיאו היום בצהריים, אבל ישבר לקראת הערב, אמרה אמש החזאית אדית ריבצלר.

שרב בהיקף ארצי בעוצמה כמו השרב הנוכחי עם טמפרטורות כל כך גבוהות ולחות כל כך נמוכה, נדיר בחודש אפריל.

באזור החוף הגיעו הטמפרטורות עד 41 מעלות, בשפלה ובאזורים הפנימיים עד 42 מעלות. הלחות היחסית ברצועת החוף ובאזורים הפנימיים ירדה עד 5 אחוזים.

● ראה עמ' 12 ●

20 הרוגים בהתקפה נוספת על בית־החולים בגוראז'דה

נאט"ו תדון היום בהצעת קלינטון להתמיד התקפות האוויריות נגד הסרבים / ראה עמוד 5.

חובנטוד בדאלונה זכתה בגביע אירופה לאלופות בכדורסל

מאת משה כהן ואגן לוי

קבוצת הכדורסל חובנטוד בדאלונה זכתה, לראשונה בתולדותיה, בגביע אירופה לאלופות. היא ניצחה במשחק דרמטי את אולימפיאקוס פיראוס מיוון על הפרש של סל 57:59. בתום המחצית הראשונה היתה התוצאה שקולה – 39:39.

גיבור הניצחון היה האמריקני קורי תומפסון, שקלע את סל הניצחון 5 שניות לסיום, בשלשה. עד אז הוליכו היוונים בהפרש של נקודה 56:57.

הקבוצה היוונית שלטה בכל מהלך המשחק, עד לשניות האחרונות, והוליכו בהפרש של 5-6 נקודות.

מאת אגן לוי

"זה חוסר התחשבות וחוסר רגישות מצד קול ישראל", אמרו חיילים המשרתים בגבול הצפון. לדבריהם, נבצר מהם אמש לצפות במשחק גמר גביע אירופה בכדורסל בטלוויזיה ולכן התפקד באוזנה ל"קול ישראל". חמש שניות לפני סיום המשחק החשוב כשהמתח היה בשיאו החליטו ב"קול ישראל" להעביר את מהדורת החדשות של השעה 11 "זה פשוט חוסר התחשבות ממדרגה ראשונה", אמרו החיילים.

● ראה עמוד 18

בן־יאיר הורה להמשיך בחקירת עסקי מנכ"ל משרד הבריאות

בהיותו מנהל "שיבא" הקים פרופ' מרדכי שני מרכז רפואי בהונגריה וקיבל מאלביט תמורת מניותיו 1.3 מיליון ש"ח

מאת עזרא חן

היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן יאיר, הורה לנציבות שירות המדינה להמשיך ולחקור את מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' מרדכי שני, בעניין עסקיו הפרטיים בהקמת מרכז רפואי בהונגריה.

בהיותו מנהל המרכז הרפואי "שיבא", הקים פרופ' שני עם בכירים נוספים בתחום הבריאות חברה להקמת מרכזי איבחון וטיפול רפואי, שבאה בקשרי עסקים עם "אלביט", תוך הקמת חברה משותפת שהקימה בהונגריה מרכז לאיבחון רפואי.

פרופ' שני, ושותפו ראש בחברה, מנכ"ל קופת חולים "מכבי" רפי רותם, קיבלו לפני כחצי שנה סכום של 1.3 מיליון ש"ח כל אחד מחברת "אלביט", תמורת מכירת מניותיהם בחברה המשותפת ל"אלביט", זאת בלי שהשקיעו אף אגורה אחת בחברה המשותפת.

בעקבות פרסום העובדות ב"דבר", הורה נציב שירות המדינה הקודם, מאיר גבאי, לממונה על המשמעת בנציבות, לחקור אם אין בפעולותיו של פרופ' שני משום עבירה על חוק התקשי"ר וקבלת טובת הנאה.

פרופ' שני, כעובד מדינה, לא קיבל אישור לעסקיו הפרטיים, ולכאורה, הסביר אז הנציב מאיר גבאי, גם לא היה מקבל אישור כזה.

לפני שבועות אחדים התקיים דיון בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה, נציגי הנציבות ומשרד המשפטים, הוחלט כי הנציבות תמשיך לבדוק את העניין, ותזמן את פרופ' שני לתת הסברים נוספים לממונה על המשמעת בנציבות.

עשרות אלפים מחברות נעמת יצאו אל הרחובות והצמתים, בעת האחרונה, כדי להוות משקל נגד למשיחי השקר של הימין הזועק חמאס, ולתמוך במדיניות הבטחון והשלום של הממשלה.
עשרות אלפי המפגינות, שהשלום אינו מפחיד אותן, יודעות שיש אמת בנעמת.
ואת?

עו"ד עפרה פרידמן
יש אמת בנעמת

ועדת הבחירות להסתדרות לא אישרה רשימת רמון

רבין: אני רואה סכנה של עוד ד"ש בפרישת רמון, זה פוטנציאל מסוכן

מאת ואלי ברנר ואפרים דוידי

ראש הממשלה רבין בא למרכז הקליטה שהתכנס אתמול בסמינר "אפעל" והזהיר את החברים מפני הסכנה לקואליציה ולתהליך השלום, בעקבות פרישת רמון וחבריו מהעבודה. עם זאת, הודיע רבין, שכל עוד יהיה לו רוב, גם של קול אחד, הוא יתמיד בתהליך המדיני.

"חייבים להתגייס לשמור על מפלגת העבודה בשלטון בהסתדרות. לעתים כוונות טובות מובילות לגיהנום. יש אוריינטציה להתפתחויות. אני רואה סכנה של עוד ד"ש, ואם לא ד"ש אז רפ"י. טמון כאן פוטנציאל מסוכן, כי את מפלגת העבודה ד"ש הורידה. התופעה מציבה סימן שאלה ליכולת התפקוד של הממשלה, ראו הוזהרתם", אמר.

רבין אמר כי הוא ניסה למנוע את מקרה רמון, אך לא בכל מחיר. הוא לא מבין מה סדר העדיפויות של רמון ואנשיו, כאשר לעבודה יש רוב של קול אחד בלבד בכנסת למימוש תהליך השלום שלשמו נבחרה. הוא חושש מהתפתחויות העלולות להשפיע על יכולת הממשלה להוציא לפועל את תהליך השלום, בעיקר נוכח ההסתה הגבוהה של הימין. הוא כראש ממשלה לא יוזה על פי סקרי דעת קהל, "כל זמן שיש רוב בכנסת אצמד למדיניות, המבחן הוא התוצאה בתום התהליך".

במהלך דבריו שלח רבין חיצים לעבר רמון מבלי להזכיר את שמו, "אף עו"ד מצליח לא היה מנהיג לאומי באף מקום". רבין אמר כי לאחר הבחירות בהסתדרות צריך לקיים בה רפורמות שהתעכבו. צריך לשמור על הסתדרות כללית, ואין זה סותר את חוק בריאות ממלכתית וגביית מיסי קופ"ח באמצעות הביטוח הלאומי. צריך לתת לכל קופה לבנות את חלקה. החבר יקבל שירות בריאות לפי הבנתו ועל פי סל בריאות. תהיה גביית אמת בהתאם להכנסה.

ועדת הבחירות המרכזית להסתדרות, בראשות השופט בדימוס שאול אלוני, החליטה אתמול לא להכיר ברשימת "חיים חדשים בהסתדרות" כסיעה המיוצגת בוועידה הקודמת, אלא כסיעה חדשה, וכן סירבה להכיר באותיות "רמון" שהוצעו על ידי ראשי הרשימה. החלטה זו, שהתקבלה ברוב קולות, נגבה לגבי הבחירות להסתדרות, מועצות הפועלים, נעמ"ת וסניפי נעמ"ת.

מנהל ועדת הבחירות המרכזית, אריה דלל, אמר כי בעקבות ההחלטה תצטרך הרשימה להגיש 5,000 חתימות של תומכים, להפקיד ערבות בנקאית בסך 20 אלף ש"ח ולהתחום על הכרה באושיות ההסתדרות. השופט אלוני נימק את ההחלטה בכך שהרשימה, כפי שהוגשה לוועדת הבחירות, לא היתה מיוצגת בגוף היוצא, ולכן אין לקבוע שזו רשימה ותיקה, אלא רשימה חדשה.

ועדת הבחירות נימקה את אי אישורו של השם "רמון" על פתק ההצבעה בכך שעל ידי הופעת שמו של מועמד משתנים כללי המשחק. ראש סיעת העבודה בוועדת הבחירות, חיים ליכטנברג, וראש סיעת הליכוד, עו"ד זבולון שליש, עמדו בדבריהם על כך "שהבחירות להסתדרות אינן אישיות לכן אין לתת לרשימה איזשהו שם של אדם".

הוועדה החליטה לאפשר לחברי הרשימה החדשה להציע צירוף אחר של אותיות כפי שימצאו לנכון. ניתנה להם אפשרות להציע את השם החדש שיבחרו עד יום ב' הקרוב.

לעומת זאת אישרה הוועדה ללא עוררין את כינויי האותיות שלוש הרשימות הנוספות: העבודה – "אמת", הליכוד וצומת – "מחל" והרשימה המשותפת יהודית-ערבית – "ץ".

מטה רמון בבחירות להסתדרות הגיב על פסילת הרשימה: "עסקני הברפלד בוועדת הבחירות המרכזית איבדו את העשתונות והבושה. הצבעתם מצביעה על כך שהם כבר יודעים שהם הפסידו שבקלפי אין להם כל סיכוי. הם אינם בוחלים בשום אמצעי אנטי דמוקרטי וביזוי המערכת השיפוטית של ההסתדרות על מנת לחסום את רצון חברי ההסתדרות במהפך".

רשימת רמון פנתה אל רשות השיפוט, וביקשה לקיים דיון נוסף בהחלטה. עוד הם פתחו במסע לאיסוף 5,000 חתימות. נודע כי אנשי רשימת רמון שוקלים פנייה לבית המשפט.

הרשימה המשותפת יהודית-ערבית הביעה התנגדות "לנסיונות לפסול את רשימת רמון. לא ניתן יד למשחק הזה". עוד מסר יו"ר הרשימה, בנימין גונן, כי "צריך להפסיק לעשות תרגילים ולהתחיל לנהל מערכת בחירות רצינית. בתוך כל הפסטיבלים המכוונים בעיקר לתקשורת, איש מהמתמודדים אינו מתפנה לדון בבעיות האמיתיות של ציבור העובדים: בעיות שכר, אפליה ועוני".

בעת דיון בפסילת רשימת רמון הביא נציג הרשימה המשותפת בוועדת הבחירות, ג'מיל אבדראס, תקדים מהבחירות הקודמות. אבדראס גילה כי "כאשר הופיעה לראשונה הרשימה המשותפת היהודית-ערבית' היא התקבלה כהמשכה של רשימה קיימת, חד"ש, מבלי שיוצבו בפניה אותם המכשולים המוצבים עכשיו כלפי רשימת רמון. אלו מכשולים לא עניניים".

ראש הממשלה יצחק רבין והשרים שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין אתמול בכנס ישיבתי. (צילום: אלון רון)

נסגר התיק המשמעתי של פלד ונמחקה נזיפת שחל

מאת נתן רועי

תיק החקירה המשמעתי של מפכ"ל המשטרה לשעבר, רפי פלד, נסגר אתמול בהוראת היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן-יאיר. הנזיפה שנרשמה בתיקו האישי על ידי שר המשטרה, משה שחל, נמחקה.

בן-יאיר חיבר חוות דעת מנומקת סביב החלטת בג"ץ בעניינו של פלד. בג"ץ הורה בעבר ליועץ המשפטי להמשיך את ההליכים המשמעתיים, לרבות המשך החקירה על האירוח בבתי המלון של "שוריה" ובחוף הפרטי בטבריה.

על פי הוראת בג"ץ בדק בן-יאיר את תיקו האישי של המפכ"ל ואת הראיות, והחליט כי ההתפטרות מבטלת במידה כמעט מלאה את האפקטיביות של המסקנות בתחום המשמעתי. על כן סבר היועץ כי אין צורך להשלים את החקירה נגד פלד וכי ניתן לבטל את הנזיפה.

ירי על כוחות צה"ל בלבנון – אין נפגעים

מאת שמשון וייס

אש מרגמות כבדה ביותר נפתחה אתמול בצהריים אל כוח צה"ל שהיה בפעילות מבצעית באיזור ריחן שבגזרה המזרחית של אזור הביטחון. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

חיילי צה"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי, ופתחו בסריקות בסיוע כוחות נוספים שהוזעקו למקום.

במהלך הסריקות הופעל מטען חומר נפץ נגד אחד הכוחות. הכוח השיב אש והמשיך בסריקות.

מקורות בלבנון מסרו, כי מדובר במארב מתוכנן היטב, שדומים לו גרמו בעבר לנפגעים רבים של צה"ל וצד"ל.

ההערכה היא כי חוליית המחבלים שהציבה את המטען הספיקה לברוח בצמוד. שיטת ההתקפה של המחבלים, הכוללת ירי כבד ממרחק רחוק והפעלת מטענים במהלך סריקות, פגעה לפני חודש בשבעה חיילי צה"ל באותו אזור.

יונה באומל: פרס עובד בשביל אש"ף

באומל וחוסייני הסכימו בפגישתם כי יש ליצור זיקה בין שחרור האסירים הפלסטינים לבין השבויים והנעדרים הישראלים; חוסייני יוצא היום לתוניס

(ע). – "לא יתכן ששר בישראל יעבוד בשביל אש"ף נגד חיילי צה"ל". כך הגיב יונה באומל, אביו של החייל הנעדר זכריה באומל, על התבטאויותיו של שר החוץ, שמעון פרס, לאחר פגישתו עם ערפאת בבוקרשט שלפיהן אמר ערפאת כי אין לו מידע על השבויים ועל הנעדרים הישראלים.

באומל אמר את הדברים במסיבת עיתונאים שערך בירושלים, לאחר שנפגש אתמול עם פייסל חוסייני בבית ה"אוריינט האוס".

הוא אמר עוד, כי "לא יתכן שערפאת איננו יכול לומר מאין הגיעה אליו הדיסקית של זכריה אותה נתן לנו לפני כמה חודשים". לדבריו, בפגישה שקיים ערפאת עם מנהיגי יהדות אנגליה בינואר אמר שלא יתן כל מידע שיש בידיו על השבויים הישראלים, עד שישראל לא תשחרר את כל האסירים הפלסטינים. "האם התפקיד של ממשלת ישראל הוא לעזור לערפאת לשקר?"

באומל הוסיף, כי "שר החוץ הפך להיות גיס חמישי, שעוזר לערפאת לא לספק את מה שאנחנו יודעים שיש לו. פרס נותן תירוצים בפיו של ערפאת, כשהוא יודע שערפאת משקר וזו בגידה. כשם שביילין אמר באוקטובר שאפשר לוותר על הבנים למען השלום, כך אומר פרס כעת במלים אחרות. יש לי מידע שיש עדיין בנים בחיים וגם לקהיליית המודיעין יש מידע כזה. בגלל מדיניות כמו זו של הממשלה היום, לא קיבלנו את הבנים בחזרה, חיים או מתים, לאורך כל השנים. חייבים ליצור 'לינקג'' בין שחרור כל האסירים הפלסטינים לבין המידע על הנעדרים השבויים שלנו".

פייסל חוסייני אמר אתמול לאחר פגישתו עם באומל, כי ידון עם ערפאת על נושא השבויים והנעדרים. לדבריו, גם לפלסטינים יש שבויים ונעדרים ויש לדון בנושא משני צדדיו, הפלסטיני והישראלי. חוסייני יוצא היום לתוניס.

בפגישה נכחו גם נציגי הקואליציה הבינלאומית למען השבויים והנעדרים, מרווים, אלי קיינן, ג'ף היידן וחבי דויטש. מהצד הפלסטיני נכח עו"ד עיסא האמר.

יונה באומל סיפר כי אמר לחוסייני: "בעצם, אנו שותפים, וכמו שהפלסטינים רוצים לראות את בניהם בבית, גם אנו רוצים בבנינו". לדברי באומל, "הפגישה היתה לבבית, וכיוון שעל כל שבוי ישראלי יש כ־1,500 שבויים פלסטינים, משתלם לשני הצדדים שנשתף פעולה". עוד אמר באומל, כי חוסייני אמר לו שאין בידו כל מידע אם יש כזה, הוא נמצא אצל המנהיגים בתוניס.

דניאל מורלי מואשם ברצח הנהג ריאד סילמייה מחברון

(ע). – דניאל מורלי (42) מאשקלון הואשם אתמול ברצח בכוונה תחילה ובדם קר של ריאד חסן סילמייה, בן 35, נהג משאית ערבי מאזור חברון.

כתב האישום הוגש לבית המשפט המחוזי בבאר שבע, והפרקליטות ביקשה לצוות על הארכת מעצרו של הנאשם עד לסיום ההליכים המשפטיים.

לפי כתב האישום אירע הרצח ב־25.3.94 בכביש קרית גת-חברון, כאשר סילמייה, תושב כפר עדנה שבאזור חברון, נסע מראשון לציון לכיוון חברון. הוא עצר את המשאית בשולי הכביש, במרחק של כקילומטר אחד אחרי צומת "הגולף" לכיוון חברון ועמד ליד המשאית. בכתב האישום נאמר עוד, כי תוך כדי כך הגיע הנאשם למקום, כשהוא נוהג במכונית ה"מזדה" שלו. הוא הבחין בנהג המשאית וירה לעברו צרור כדורים מתת מקלע "עוזי" שהיה ברשותו. אחד הקליעים פגע את סילמייה בצד ימין של המפשעה וכתוצאה מכך הוא נרצח.

התביעה טוענת, שמורלי רצח את סילמייה בכוונה תחילה ובדם קר, לאחר שהכין את עצמו לבצע את הרצח והכין לשם כך נשק. כמו כן טוענת התביעה שהרצח בוצע ללא כל התגרות מצד הנרצח וכי הנאשם רצח אותו בנסיבות בהן יכול היה לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו.

מורלי נעצר על ידי המשטרה שעות אחדות לאחר רצח נהג המשאית, ואתמול ביקשה פרקליטות מחוז הדרום לצוות על הארכת מעצרו של מורלי עד לסיום ההליכים המשפטיים נגדו.

סניגורו של מורלי ביקש מבית המשפט לדחות בכמה ימים את הדיון בבקשת המעצר. השופט ידין טימור קבע את המשך הדיון לעוד שבועיים. עד אז, ציווה השופט, יוחזק מורלי במעצר.

שיעור האזנות הסתר החוקיות בישראל גבוה ב־27 אחוזים מאשר בארה"ב

מאת נתן רועי

שיעור האזנות הסתר החוקיות במדינת ישראל גבוה ב־27 אחוז ממספר האזנות הסתר החוקיות שנערכו בארה"ב בחמש השנים שבין 1986 עד 1990.

[illegible] האזנות הסתר תשל"ט 1979 [illegible] [illegible] [illegible] הארצית לחקירות. הנתונים, נקבע כי מדינת ישראל מובילה במספר ההיתרים שהתקבלו בחצי העשור השני של אמצע שנות ה־90 בהשוואה לאותה תקופה בארה"ב. יחס זה גבוה מכל המקובל בעולם הדמוקרטי.

החוקר כותב כי אם נחלק את מספר ההיתרים של שתי המדינות במספר תושביהן בממוצע העשור שחלף נמצא, כי תיאורטית, אחת לחמש שנים יוכה בארה"ב אחד משלושה מיליון תושבים בהאזנת סתר משטרתית ואילו מקבילו הישראלי יהיה אחד מאלף תושבים. (כתבה על כך מתפרסמת היום במוסף השבת).

עתירה לבג"ץ נגד שר הביטחון והצנזורה

לאפשר פרסום מאמר אקדמי על המדיניות הגרעינית בישראל

מאת נתן רועי

בית המשפט הגבוה לצדק הוציא אתמול צו על תנאי נגד שר הביטחון יצחק רבין ונגד הצנזור הצבאי הראשי תת-אלוף יצחק שני, ובו דרישה לנמק מדוע לא יתירו פרסום מאמר בתוך ספר שאמור לצאת לאור בארה"ב ונושא את השם "התפתחות הגרעין בישראל (1949־1967) – מדיניות, טכנולוגיה ואסטרטגיה". כותבי הספר הם ד"ר אבנר כהן מירושלים וד"ר מרווין מילר. השניים הם חוקרים העורכים עבודת מחקר במסגרת הפרויקט לבקרת נשק גרעיני במזרח התיכון במכון ללימודים בינלאומיים באוניברסיטת אם.איי.טי. שבארה"ב.

ד"ר אבנר כהן עתר לבג"ץ באמצעות עו"ד גלעד שר, וביקש להוציא צו על תנאי שיורה לשר הביטחון ולצנזור הראשי להתיר פרסום המאמר, מאחר ואין בו מידע העלול לסכן את בטחון המדינה. המאמר נפסל בשלמותו על ידי הצנזור הראשי, וזה הודיע כי עבר עבירה פלילית במעשיו עד כה.

המאמר נוגע, טוען העותר, לעניינים שנוגעים למדיניות ואין בהם כל סיכון. בעתירה הוא מציין כי אין המדובר במאמר מדעי, כי אם בעבודות מחקר אקדמית גלויה בתחום המוכר מחקר היסטורי, אסטרטגי ומדעי המדינה, שנוהגים בהם כמנהג העוסקים תוך שימת סייגים מיוחדים.

זו אחת הפעמים היחידות שעתירה הנוגעת לתחום זה מקבלת פרסום. עד כה עתירות או ספרים שנגעו לנושא הגרעין במדינת ישראל, לא פורסמו.

פרס וערפאת עמדו לקבוע

(המשך מעמוד 1)

סמכויות ונושא המשטרה שנמסר.

שני הצדדים סיכמו כי ב־2 במאי ייערך בקהיר כינוס של המדינות התורמות לפלסטינים בנושא המשטרה ומימון ההוצאות השוטפות.

אתמול נערכו התייעצויות טלפוניות רבות בין פרס, ערפאת ומוקדי השיחות בין ישראל ואש"ף ירושלים, פאריס, קאהיר ואוסלו. פרס קיים כמה שיחות עם ראש הממשלה רבין. אחת מהן ארכה 20 דקות, ובגללה הופסקה פגישת פרס עם שר החוץ של רומניה. פרס שוחח גם עם האלוף אמנון שחק. בתום פגישה ראשונה של שלוש שעות בבוקר, ערכו השניים פגישה נוספת בארמון העם, שם נערך הפורום הכלכלי הבינלאומי קראנס-מונטנה, שהשניים הם אורחיו.

פגישה נוספת היה עם הנשיא יון אלייסקו בארמונו, שאורחיה שמח נשיא רומניה להופיע עם השניים כשושבין, ולקבל את תודותיהם על תפקידה של רומניה בקירוב ישראל והערבים.

ערפאת ופרס "כיכבו" בפאנל של הפורום הכלכלי, שהוקדש לעתיד הכלכלי של השלום הישראלי-פלסטיני, והתקבלו בתשואות רמות. ערפאת קרא לעולם לפעול להפסקת מעשי הטרור של הקיצונים הישראלים ולחתימת אמנה על איסור נשק להשמדה המונית באזור. הוא הביע את מחוייבותו לתהליך השלום, וגינה מעשי אלימות מכל צד. "גם לנו יש קיצונים", אמר, "ואסור לנו להתעלם מכך". הוא הביע מחויבות לדמוקרטיה ולכלכלת שוק, התלונן כי צרכי הפיתוח של הפלסטינים רחוקים מלהיות מסופקים על ידי הגורמים המסייעים.

בצד הצהרות השלום הביע ערפאת חשש ממלחמה נוראה, שתביא ל"בלקניזציה" של האזור אם השלום לא יושג. כאשר הדבר התקבל בגיחוך בקרב הקהל, קרא ערפאת: "זה לא בדיחה. שפיכות דמים גוררת שפיכות דמים, לכן אני קורא למר רבין לפעול למען נסיגה".

שמעון פרס כינה את עצמו "כובש נמהר", ואמר כי מבחינתו תהליך השלום אינו הפיך. הוא הציג את תבניתו למזרח תיכון חדש, לכינון יחסים עם העולם המוסלמי כמו עם הכנסייה הקאתולית, והבעת תודה על פועלו מפיו של ערפאת: "תודה, תודה, תודה".

במסיבת העיתונאים אמר ערפאת, כי העובדה שפרס מלא רצון טוב, תאפשר להם להתקדם בשיחות. הוא אמר, כי כאשר ייחתם ההסכם, אפשר לבצע את נסיגת צה"ל תוך כמה ימים. הוא אמר, כי שמע הערכה זו מפיו של "גנרל ישראלי בשיחות ראבוס". הכוונה, כנראה, לאלוף עוזי דיין.

פרס וערפאת השתמשו אתמול במינוח "התחלת הסוף" של התהליך והתקרבות לקיצו של מבצר ארוך. ערפאת אמר, שניתן יהיה להגיע לסיים את מה שהתחלנו באמצעות "עבודה קשה". פרס הביע תקוה, כי ניתן יהיה לפתוח בהקדם במשא ומתן בוושינגטון לקביעת מעמדם של שאר שטחי האוטונומיה.

כינוס הפורום הכלכלי נערך בארמון העם, מבנה שיש מפלצתי שבנה הנשיא צ'אושסקו במחיר הריסתו המוחלטת של רובע עממי ישן. היום מנצלים אותו לוועידות בינלאומיות.

המגבלות הבטחוניות לא השתנו בבוקרשט. משעות הלילה שלשום נמנע מהכתבים הישראלים לסקר את פגישת פרס-ערפאת, ואי-אפשר היה אפילו למצוא את הדרך הנכונה. אחד הצדדים שופר התואם בין נציגות ישראל לשלטונות. בסופו של דבר התבטא הנציג הישראלי: "החשאיות הזאת הוקצו די מוצאות חן בעיני הממשלת שלנו".

7 פלסטינים נפצעו בעזה; חזרו 10 פלסטינים שברחו בעבר מהרצועה

נעצרו 11 חשודים במעורבות בירי על מתנחלים בגוש קטיף; 26 עובדים ללא אישורי שהייה נעצרו בשפרעם

מאת מיכל סלע

בהתנגשויות עם חיילי צה"ל נפצעו אתמול שבעה צעירים פלסטינים מאש חיילים בשכונת שג'עיה בעזה. צעירי השכונה תקפו חיילים באבנים, לאחר שבן השכונה, חסאן אל-גפיר, בן 19, מת שלושה ממצעי ידי.

אתמול חזרו לרצועת עזה עשרה פלסטינים מבוקשים שברחו מהרצועה בשנים האחרונות. רוב החוזרים גרו באלג'יריה. ביניהם שלושה אנשים שלאחר בריחתם הצטרפו אליהם בני משפחתם: עבד אל-באנר חמיד שחזר עם אשתו ושבעת ילדיהם, אמין שאהין שחזר עם שלושת ילדיו ואבו חמאדה שחזר עם שלושת ילדיו. בין מקבלי פני הבאים היו המבוקשים שחזרו בראשית השבוע ולפני כשבועיים, ביניהם השאם עבד אל-ראזק, המשמש היום בוועדת הקישור בין פעילי פת"ח ברצועת עזה לבין פיקוד צה"ל ברצועה.

אתמול נעצרו 11 חשודים במעורבות בירי על שלושה אנשים בגוש קטיף. אתמול הופץ ברצועת עזה כרוז חתום בידי חמאס, ובו נאמר כי הירי הזה על המתנחלים הוא ראשון בשורת תגובות לגל המעצרים הנרחבים ברצועת עזה השבוע. בכרוז נאמר כי אלו מעשים נוספים על חמש הפעולות שהוכרזו בכרוז קודם, בתגובה לטבח במערת המכפלה.

26 מתושבי השטחים ששהו בתחומי הקו הירוק ללא אישורי שהייה בעת שלנו בשדות שליד תמרה, וכן בכפר עצמו, נעצרו אתמול במבצע של תחנת המשטרה שפרעם. נמסר, כי תשעה מהעצורים הם נערים בגילאי 16־17, וכי רוב העצורים מג'נין והאזור. חלק מהעצורים נלכדו כשישנו בבריכים פתוחים בשדות, חלק לנו במבנים שבהליכי בנייה, וחלק בבתים בכפר תמרה. העצורים עבדו בחקלאות ובבנייה. משטרת שפרעם פתחה תיקים פליליים נגד שלושה מתושבי תמרה, שהלינו בבתיהם כמה מתושבי השטחים שנעצרו.

ניקסון שקע בתרדמת

ניו-יורק (ע.-איי.אף.פי.). – מצבו של נשיא ארה"ב לשעבר, ריצ'ארד ניקסון, הורע אתמול. רופאיו דיווחו כי הוא שקע בתרדמת.

ניקסון, בן 81, אושפז לפני ארבעה ימים לאחר שלקה בשבץ. לפני ההידרדרות האחרונה, סבל ניקסון מנפיחות במוח, סיבוך העשוי להיות קטלני.

דמשק: על כריסטופר לשכנע את ישראל לסגת מהשטחים

דמשק (עתיים-ראי אף פי) – שר החוץ האמריקאי וורן כריסטופר יתחיל בשבוע הבא את סיורו במזרח התיכון, ויהיה עליו "לשכנע את ישראל לסגת מהשטחים שכבשה ב־1967". כך העריך אתמול היומון הסורי "אתיש'ראה".

על כריסטופר יהיה "לפעול למען שלום שיבוסס על החזרת כל השטחים וייתן ביטחון לכל הצדדים המעורבים ללא יוצא מן הכלל" נאמר בעיתון.

על שר החוץ האמריקאי יהיה "לשכנע את מנהיגי ישראל כי תהליך השלום ימשיך להתנהל במעגל קסמים, אם לא תתקבל הסכמתם להחלטות ועידת מדריד בה החל תהליך השלום ב־1991", הוסיף העיתון.

היומון אל בעת' מבקש מארה"ב להביא לכך שה"צדדים שרוו את החלטות האו"ם ייישמו אותן".

סוריה הגבירה בשבוע האחרון את הביקורות השליליות על וושינגטון, והביעה תהייה באשר לתפקיד ארה"ב בתהליך השלום.

נהג!
פחות מהירות והרבה זהירות
תודה

רבין: תמורת הסכם שלום

(המשך מעמוד 1)

אינם רואים את המו"מ המדיני כדרך לפתרון הסכסוך. תושבי השטחים חסרי סמכויות. "מי שחושב שיש אלטרנטיבה למו"מ, אני אומר כי מה שיש זה המשך שלטון כיבוש והסלמה עוד יותר מוגברת של הטרור. בשנת '93 נרצחו 61 ישראלים, 80 אחוזים מהם על ידי גורמים איסלאמיים. מתחילת השנה נרצחו 23 ישראלים, מהם שלושה בלבד בשטחים. הם הבינו כי רצח ישראלים יעביר את ההתנגדות לתהליך השלום היותה להם הצלחה. כל עוד הם מרגישים שהסדר שלום נושא פרי, הם יגבירו אותו", אמר רבין. לדבריו, אי אפשר ליצור בידוד מוחלט, יש גבול לבקרה במיוחד כשמדי יום נכנסות 10,000 מכוניות מהשטחים.

על השיחות אמר רבין, כי המשלחת הכלכלית המקיימת מו"מ עם הפלסטינים בפאריס מדווחת על קשיים, בעוד שהמשלחות מקאהיר מדווחות על התקדמות, אך זה יכול להשתנות. עם זאת הוא מאמין, כי ניתן להגיע להסכמה עם הפלסטינים אך לא לפני החודש הבא. כאשר ייחתם ההסכם, יתחיל המבחן האמיתי של אש"ף לשלוט בעזה וביריחו ולמנוע פיגועים משם.

גם בכנס חגיגי במלאת 20 שנה לתנועת "שינוי" שנערך בתל-אביב אמר רבין אמש, כי "המפתח לשלום נמצא בידי שני גורמים ערביים: סוריה והפלסטינים". רבין הביע את ביטחונו שהשלום יושג בקרוב, אם כי "צפויה לנו שנה קשה".

השר יוסי שריד אמר אתמול בכינוס של מרצ כי הודעת רבין שהוא מוכן להוריד ישובים ברמת הגולן למען השלום היא הודעה ברגולדינית, שמבטאת מנהיגות, אומץ ואחריות לגורל העם ולעתידו. לדעת שריד, רבין הוכיח שוב את דבקותו בשלום ואת הרצינות שבכוונותיו ובהצהרותיו על 1994 כשנת השלום. שלום כולל בין ישראל לכל שכנותיה נותן הרבה יותר ביטחון למדינה מאשר כמה ישובים באזור מריבה. השר לאיכות הסביבה טען גם, כי "רבין הוא האיש הנכון בזמן הנכון, והוא ראוי לכל גיבוי של תמיכה והזדהות".

תנועת "גוש השלום" בירכה אתמול על דברי רבין בשאלת גורל ההתנחלויות ברמת הגולן. "בפעם הראשונה אמר ראש הממשלה מה שידוע לכל כבר מזמן – מבלי לפרק התנחלויות לא ניתן להגיע לשלום". עוד אמר הדובר, כי "אולם מזה הדובר שראש הממשלה מתעניין ליישם עיקרון זה רק בגולן והוא מתעקש להתחיד על מקומם את כל המתנחלים הקצאים ברובעי הגדה המערבית ורצועת עזה". "גוש השלום" חוזרת כי "אם ממשלת רבין היא באמת ממשלה שמאיימת לשלום, היא צריכה לקבל סוף-סוף את ההחלטה על סילוקם של המתנחלים מתחומי חברון, כצעד מינימלי ביותר לקראת שלום. הגיע הזמן לעבור ממלים למעשים".

יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, הגדיר את התבטאותו של רבין "התמוטטות מדינית מוחלטת של ראש ממשלה חלש". יו"ר צומת, ח"כ רפאל איתן, תקף את דברי ראש הממשלה: "מי שמוותר על רמת הגולן מפקיר את ביטחון ישראל – אלה דברים שאמר רבין כשרצה להיבחר לראשות הממשלה, ושיקר. מי שמוריד יישובים בניגוד להבטחתו, יכריז על בחירות חדשות ויקבל אמון למדיניותו".

משתף פעולה הפגין מול משרד ראש הממשלה

(ע). – משתף פעולה פלסטיני הפגין אתמול מול משרד ראש הממשלה בירושלים.

משתף הפעולה נשא בידו שלט בו נאמר: "אנחנו מבענו סרוד ורצה – ועכשיו זורקים אותנו". לדבריו, במו"מ לשלום ישראל אינה דואגת לעתידם של משתפי הפעולה. משתפי הפעולה מבקשים, כי לאחר הסדרי האוטונומיה יוכלו לחיות בישראל כאזרחי המדינה. "אנו מבקשים שיוציאו לנו תעודות זהות ישראליות, ולכך שנוכל לחיות במדינת ישראל", אמר משתף הפעולה.

מזג האוויר

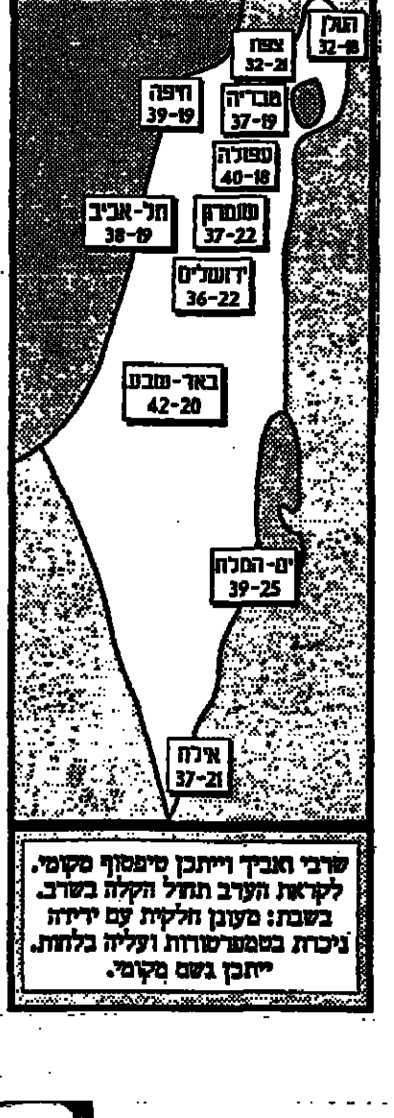

שרבי ואביך ויתכן טיפטוף מקומי. לקראת הערב תחול הקלה בשרב. בשבת: מעונן חלקית עם ירידה ניכרת בטמפרטורות ועליה בלחות. ייתכן גשם מקומי.

צ'אנס

עלה – J, לב – 10, יהלום – Q, תלתן – Q.

למרות שהודה בעבירות פליליות

הנהלת "מכבי" החליטה שרפי רוטר ימשיך בתפקידו כמנכ"ל

מאת עזרא חן

על אף הודאתו שלשום של מנכ"ל קופת-חולים "מכבי", רפי רוטר, בארבע עבירות פליליות, החליטה הנהלת הקופה "שאין כל מניעה להמשך כהונתו של רפי רוטר כמנכ"ל מכבי".

לפני כחצי שנה, בעקבות הגשת כתב האישום נגד רוטר, עתר עידן סלבר, בנו של מייסד הקופה, לבית-הדין הפנימי של "מכבי", בבקשה שיורה להנהלה להשעות את המנכ"ל. בית-הדין קבע שעמדת המנכ"ל חוקית וחזקתו כל עוד לא הורשע, ולכן אין להפסיק את עבודתו.

לישיבת ההנהלה שהתקיימה בעקבות הודאת רוטר, זימן השופט העליון בדימוס יעקב מלץ, כדי לתת חוות דעת ביחס לטיב המוסרי של העבירות בהן הודה רוטר. מלץ קבע, מסרה דוברת מכבי, כי "אין בעבירות אלה דבר של שחיתות והנאה אישית, ולפיכך אין בהן קלון, ורפי רוטר יוכל להמשיך בתפקידו".

משפטו של רוטר עדיין לא הסתיים, ועומדים כנגדו סעיפי אישום נוספים על שימוש במרמה, עורמה ותחבולה בפקודת מס הכנסה, והכנת פנקסי חשבונות כוזבים.

דבר DAVAR
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
הו"ל: "דבר בע"מ"
הדפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל-אביב
רחוב שוקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156, 5281860, 5298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141
מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
סניפים:
בית "דבר" רחוב שוקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נר" 03-377056

هكذا من الأصل

יהושע פרץ, יו"ר ועד עובדי נמל אשדוד, הודיע אתמול כי הוא נרתם למאמץ של מפלגת העבודה לקראת הבחירות בהסתדרות. "כולנו צריכים להתאחד מאחורי חיים הברפלד כי הוא היחיד שדואג לעובדים," אמר פרץ (צילום: יהודה שגב)

הברפלד: לא תהיה קואליציה עם רמון לאחר הבחירות – רק עם מפ"ם

מאת אפרים דוידי

מזכ"ל ההסתדרות, חיים הברפלד, קרא אתמול למפ"ם "לחזור הביתה". במהלך כינוס של ועדי עובדים התומכים במועמדות הברפלד, שנערך בבניין הוועד הפועל, אמר עוד מזכ"ל ההסתדרות כי "אני קורא למפ"ם לחזור הביתה, בינה ובין העבודה אליה המטרפה אין שום קשר. מקומה היא איתנו, כך היה ולאורך כל השנים וכך צריך להיות". עוד צופה הברפלד "מאבק קשה ומתיש, אך למרות זאת לא תהיה שום קואליציה עם רמון וחבורתו". הברפלד הדגיש שהשותפות "היחידה האפשרית" לאחר הבחירות היא עם מפ"ם.

בכנס השתתפו גם שר התיירות, עוזי ברעם, ושר החקלאות, יעקב צור. ברעם תקף את רמון בחריפות ואמר "עד לפני כמה שבועות הצטיירה ממשלת ישראל כמאוחדת והומוגנית כפי שלא היו כמוה בעבר. כיום, כאשר אנו עומדים בפני מתקפה פופוליסטית של הימין הרחב, יצר מהלך הפרישה של רמון את הרושם של ממשלה מתפוררת וחסרת שליטה. עובדה זו תפגע ביכולת הממשלה לקדם את תהליך השלום". עוד סיפר ברעם כי הוא עשה יותר שעות עם חיים רמון מאשר עם חיים הברפלד, והוא יכול להעיד ש"הברפלד מתאים יותר לעמוד בראש ההסתדרות בשל מעורבותו האמיתית בנושא העובדים והצלחתו כיו"ר האגף לאיגוד מקצועי".

יו"ר ארגון עובדי בנק דיסקונט, ריקי בכר, הזהיר כי אם רמון יזכה "ועדי העובדים לא ישתפו פעולה עמו". לדבריו "אם רמון יכנס לבית הזה, זה יהיה בית של מעבידים ולא של עובדים. הוא לא יזכה לעולם ולא יקבל את אמוננו. הוא לא יהיה נציגנו".

העבודה הרחיקה משורותיה את חבריה המופיעים ברשימת רמון

הורחקו הח"כים רמון, פרץ ואביטל ו־21 חברי מפלגה נוספים

מאת אפרים דוידי

חברי הכנסת חיים רמון, עמיר פרץ ושמואל אביטל הורחקו אתמול מחברותם במפלגת העבודה בשל התמודדותם ברשימת רמון־מרצ בבחירות להסתדרות. יחד עם שלושת חברי הכנסת הורחקו עוד 21 חברי מפלגה נוספים, ששמותיהם הופיעו ברשימת 1,500 מועמדי רשימת רמון ומרצ שהוגשה ביום שלישי בשעות הלילה לוועדת הבחירות המרכזית.

מכתבי ההרחקה, החתומים על ידי מזכ"ל המפלגה, ניסים זווילי, נשלחו כבר אמש. מכתבים אחרים יישלחו היום. למכתבים ניסוח אחיד, ונאמר בהם כי "על פי סעיף 13 להחלטת הוועידה, כיוון ששמך מופיע ברשימה שמתמודדת נגד מפלגת העבודה, אנו רואים אותך כמי שהוציא עצמו משורות המפלגה". מזכ"ל המפלגה מציין במכתבו כי "הוא מצטער על כך שהחלטתם והתנהגותם של החברים שהורחקו הביאו אותו לנקוט בצעד זה".

ח"כ רמון אמר אתמול כי "מסירת מכתבי ההרחקה היא עניין טכני. אני מוסיף להיות חבר העבודה, אני בשר מבשרה". נודע כי חלק מהמורחקים מתכוונים לערער למוסדות המפלגה בטענה כי לא עזבו את המפלגה ושמם נכלל ברשימת רמון־מרצ מבלי שנתנו הסכמה לכך.

מקורות ב"עבודה" מסרו כי צפויים עוד מכתבים אחרים, כאשר מוסדות המפלגה יסיימו לבדוק את רשימות מועמדי רמון־מרצ בנעמ"ת ובמועצות הפועלים. עם זאת נמסר כי "בניגוד להצהרות רמון על כך שאלפים עזבו את מפלגת העבודה – מדובר על מקרים בודדים, שניתן לספור אותם בשתי ידיים".

הסכם עודפים בין הליכוד לרשימת רמון בעפולה

הסכם עודפים נחתם אתמול בעפולה בין נציגי הרשימה "חיים חדשים בהסתדרות" לבין נציגי הליכוד.

בראש רשימת רמון בעפולה עומד מנחם יבור, רכז התרבות לשעבר במועצת הפועלים, ועתה רכז מחלקת הקליטה במשרד החינוך והתרבות. יבור התכוון להתמודד על תפקיד מזכיר מועצת פועלי עפולה והעמק בראש רשימה עצמאית, שכללה את תנועת "עפולה אחת" ואת רשימת "תנופה", שתי רשימות עצמאיות שזכו להשגים מרשימים בבחירות האחרונות לעירייה, ואת נציגי מרץ.

עם הקמת רשימת "חיים חדשים בהסתדרות" הצטרפה רשימתו של יבור לחיים רמון, ועתה חתמה על הסכם עודפים עם רשימת הליכוד בעפולה, שמועמדה לתפקיד מזכיר מועצת הפועלים הוא אליעזר קינסבהאגן, לשעבר עובד בכיר בקופת החולים הכללית באחוזה. מועמד העבודה לתפקיד הוא יעקב דהאן, לשעבר מזכיר ועד עובדי בית החולים העמק.

יצחק מרידור

רוצים להפגין ב־1 במאי

"הרשימה המשותפת העבודה־גשר" לא מקבלת את החלטת ההסתדרות שלא להפגין ב־1 במאי. זאת לאחר שהוועדה המרכזת הודיעה כי לא, שהפגנה כזו תתקיים השנה, לאחר שנתיים בהן לא צוין האחד במאי, משום שהתאריך חל בשבת או במועד.

אתמול שיגרו ראשי הרשימה המשותפת מברק אל מזכ"ל ההסתדרות, חיים הברפלד, בו הם מוחים על ביטול ההפגנה. במברק דורשים אנשי הרשימה לקיים את ההפגנה, ולהכריז על האחד במאי כיום שבתון.

עוד נמסר, כי הרשימה מתכננת לקיים הפגנה משלה ביום העבודה הבינלאומי ברחובות תל־אביב. "תכנים החברתיים של האחד במאי רלוונטיים היום יותר מאי־פעם, כאשר הפערים החברתיים בישראל מתרחבים והולכים. העובדים זקוקים להסתדרות חזקה ולוחמת יותר, ועל כך נלחם ונפגין באחד במאי", מסר דובר הרשימה.

אפרים דוידי

ראש מפ"ם באשדוד דורש לסלק את ז'ילוני

מנהיג מפ"ם באשדוד וחבר במועצת העיר, אילן גילאון, פנה אתמול אל יו"ר ועדת הביקורת במפלגתו, יוסף כרמי, בדרישה להוציא מהמפלגה את יו"ר הסיעה בהסתדרות, אפרים ז'ילוני. הדרישה באה בעקבות הצהרות שנתן ז'ילוני בעיתונות השבוע לאחר ועידת מפ"ם, בהן הוא קרא להצביע בשביל מועמד מפלגת העבודה, חיים הברפלד. זאת, על אף העובדה שהוא החליט שלא לפרוש ממפלגתו ולהצטרף לעבודה.

"בקריאתו זו עבר החבר ז'ילוני", כתב גילאון לכרמי, "על עבירות חמורות כנגד מצע המפלגה, כאמור בפרק הראשון של חוקת המפלגה". לדברי גילאון, "ז'ילוני פעל בניגוד להחלטות המוסדות המוסמכים של המפלגה".

דובר מפ"ם, יוסי גוית, מסר בתגובה שלא ידוע לו על פנייתו של גילאון. עוד הוסיף גוית שלא נעשה במפלגה כל צעד להוצאתו של ז'ילוני. "אם יש פנייה לאחד ממוסדות המפלגה, יש לתת למוסד זה למצות את ההליך", הוסיף דובר מפ"ם. על פי "על המשמר" של אתמול, ארבעה בכירי מפ"ם ומוותיקי הנהגת המפלגה – מאיר תלמי (יזרעאל), ויקטור שם טוב, דב פלג ויצחק פטיש – הודו להוציא את שמותיהם מרשימת רמון־מרצ.

אפרים דוידי

מע"צ למתמודדים: אל תציבו שלטי תעמולה בכבישים

מע"צ פנתה בדחיפות לראשי ארבע הרשימות המשתתפות בבחירות להסתדרות לבל יאפשרו לנציגיהם להציב שלטי תעמולת בחירות בצידי דרכים בינעירוניות.

מע"צ אחראית לאכיפת חוק הדרכים (שילוט), האוסר הצבת שלטים ללא היתר בצידי הכבישים הבינעירוניים. ממע"צ נמסר כי ראשיה "יגישו תביעות משפטיות נגד העוברים על החוק, בין אם הם מציבי השלטים או החברות או מי שמפרסם על גבי הכרזות. הקנס הצפוי על פי הדין מתחיל מ־7,000 ש"ח לכל כרזה".

במע"צ מקווים כי תהיה היענות לפנייתם.

כתב 'דבר'

מע"צ למתמודדים: אל תציבו שלטי תעמולה בכבישים

מע"צ פנתה בדחיפות לראשי ארבע הרשימות המשתתפות בבחירות להסתדרות לבל יאפשרו לנציגיהם להציב שלטי תעמולת בחירות בצידי דרכים בינעירוניות.

מע"צ אחראית לאכיפת חוק הדרכים (שילוט), האוסר הצבת שלטים ללא היתר בצידי הכבישים הבינעירוניים. ממע"צ נמסר כי ראשיה "יגישו תביעות משפטיות נגד העוברים על החוק, בין אם הם מציבי השלטים או החברות או מי שמפרסם על גבי הכרזות. הקנס הצפוי על פי הדין מתחיל מ־7,000 ש"ח לכל כרזה".

במע"צ מקווים כי תהיה היענות לפנייתם.

כתב 'דבר'

אליקים רובינשטיין מסיים החודש תפקידו כמזכיר הממשלה

לאחר 8 שנים בתפקיד; מונה ליועץ המשפטי של משרד הביטחון; ימשיך לעמוד בראש משלחת ישראל למשא ומתן עם ירדן

מאת מוטי בסוק

אליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה בשמונה השנים האחרונות, יסיים את תפקידו בסוף החודש. רובינשטיין יהיה מה־1 במאי היועץ המשפטי של משרד הביטחון.

רובינשטיין סיים את תפקידו לבקשתו. הוא ימשיך לעמוד בראש המשלחת הישראלית לשיחות הדו־צדדיות עם ירדן.

אליקים רובינשטיין מונה לתפקיד מזכיר הממשלה לאחר שהיה הציר בשגרירות ישראל בוושינגטון, על ידי ראש הממשלה לשעבר, יצחק שמיר. הוא נחשב למזכיר ממשלה מעולה, לידען, מומחה במספר רב של תחומים, נאמן ומסור מאוד.

רובינשטיין עמד במשך כשנה ושמונה חודשים בראש משלחות ישראל לשיחות עם הפלסטינים ועם הירדנים. לאחר הסכם אוסלו המשיך לעמוד בראש המשלחת הישראלית לשיחות עם ירדן.

הממשלה הקודמת מינתה אותו למשנה ליועץ המשפטי לממשלה, אולם ראש הממשלה, יצחק רבין, ביקש ממנו להמשיך בתפקיד המזכיר.

רובינשטיין נפגע מהדרך שבה ראש הממשלה ושר החוץ עקפו אותו בתהליך אוסלו. יש הטוענים, כי התנגד להסכם, אחרים אומרים כי לדעתו בהסכם העקרונות נעשו יותר מדי שגיאות. לפני מספר חודשים פורסמה לשכת ראש הממשלה הודעה, כי רובינשטיין מונה לתפקיד היועץ המשפטי למשרד הביטחון, וכי יכנס לתפקיד בתיאום עם רבין.

יפה גולן

השקעות ופיננסים בע"מ

המח' לפנסיה מגרמניה ת.ד. 37154 תל אביב — *בשיתוף עם* — *העמותה למען הגנת הזכויות לפנסיה מגרמניה*

פנייה לזכאי ומקבלי רנטה מגרמניה

1. מי שהפסיק לקבל השלמת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי וחוייב בהחזרת כספים למוסד הנ"ל עבור תשלומי פנסיה רטרואקטיביים.
2. מי שכתוצאה מקבלת הפנסיה הופסק התשלום לקופת חולים ע"י המוסד לביטוח לאומי עם כל הכרוך בזאת כמו כן מי שנפגעו זכויותיהם השונות המוקנות בתוקף קבלת השלמת הכנסה.
3. זכאים לרנטה שעדיין לא מימשו את זכותם והמעוניינים בייעוץ בכל הנוגע לזכויות וחובות הנובעים מקבלת פנסייה כנ"ל מגרמניה.
4. נרדפי הנאצים מקבלי קיצבה ממשרד האוצר אשר לדעתם קופחו ואינם מקבלים את המגיע להם.
5. נרדפי הנאצים אשר זכאים לקבל פנסיה מקרן סיוע 2 שמקבלים השלמת הכנסה וחוששים מפגיעה בזכויותיהם:

אלה שעומדים בקריטוריונים אלה ולא הגישו בקשות:

אנשים ששהו במחנה ריכוז 6 חודשים לפחות או:
אנשים ששהו בגיטאות 18 חודשים לפחות או:
אנשים שחיו בתנאי מעצר מחפירים לתקופה של 18 חודשים.
אנשים החיים בהווה בתנאים חומריים מצומצמים.

קבלת תשלום קודם בגובה של עד 5000 מרקים גרמניים במסגרת חוק השילומים הגרמני (BEG), או במסגרת "קרן הסיוע" של ועידת התביעות, או קבלת תשלום קודם הגבוה מ־5000 מרקים גרמניים כפיצוי על שלילת חופש לא ימנע בדרדך כלל קבלת סיוע חודשי במסגרת "קרן סעיף 2".

לתשומת לבך! – מי שמקבל תשלום חודשי שוטף ממשלת גרמניה במסגרת חוק השילומים הגרמני (BEG) או ממשרד האוצר במסגרת "חוק נכי רדיפות הנאצים", אינך זכאי לקבל סיוע במסגרת "קרן סעיף 2".

על מנת שנוכל לסייע לכם לבדוק ולמצות את מלוא זכויותיכם נא למלא ולשלוח את הספח הרצ"ב לת.ד. 37154 תל־אביב ותענו בהקדם.

✂ גזרו ושלחו לת.ד. 37154 תל אביב

נא למלא ולשלוח לת.ד. 37154 תל אביב

שם משפחה........ שם פרטי........
מס זהות........ שנת לידה........
ארץ לידה........ עיר לידה........
ת. עליה........ מס' טלפון:........
כתובת מגורים (בארץ)........
אני מקבל רנטה מ:
☐ משרד האוצר במסגרת חוק נכי רדיפות הנאצים של........ שקלים
☐ פנסיה סוציאלית מגרמניה של........ D.M.
☐ פנסיה לנזקי בריאות מגרמניה של........ D.M.
☐ לא מקבל פנסיה ומבקש לברר את זכויותי
☐ טופלתי בקבלת פנסיה ע"י:........

صكنا من الأمل

صكنا من الاهل

רבין וערפאת יחתמו כנראה על הסכם עזה־יריחו בשבוע הראשון של מאי

מאת מוטי בסוק ועתי"ם

בשבוע הבא ניתן יהיה לסיים בקהיר את הדיונים בהסכם הישראלי־פלסטיני לנסיגת צה"ל מעזה ויריחו ובשבוע הראשון של מאי יחתמו בבירת מצרים ראש הממשלה, יצחק רבין, וראש אש"ף, יאסר ערפאת, על ההסכם. בטקס החתימה ישתתפו נשיא מצרים, חוסני מובארק, שרי החוץ של ארה"ב ורוסיה וכנראה גם אישים אחרים. כך העריכו אתמול במשרדי ראש הממשלה והחוץ בירושלים.

סגן הרמטכ"ל, אמנון שחק, העומד בראש המשלחת הישראלית לשיחות בקהיר, נשמע אופטימי אתמול, עם סיומו של שבוע דיונים נוסף. לדעתו ניתן יהיה בשיחות בשבוע הבא לסכם את הדיונים ברוב הנושאים, בוועדות הבטחונית, האזרחית והמשפטית, ולהעביר מספר נקודות מחלוקת להכרעת המנהיגים, רבין וערפאת. נראה כי השניים יפגשו לפני החתימה על מסמך עזה ויריחו.

שחק סבור, שממש עד הרגע האחרון יכולות להתעורר בעיות, וזאת גם רק כשיסיימו את השיחות ממש. לכן אין הוא רוצה להתחייב לגבי תאריך יעד. הוא אמר זאת כשנשאל האם בשבוע הראשון של מאי אפשר יהיה לחתום על ההסכם.

"גם בשלבים מתקדמים יותר במו"מ יכולים להתעורר קשיים", הסביר. המשך השיחות נקבע לשבוע הבא, ורק אז יידע אם שר החוץ שמעון פרס יצטרף למשלחת לקראת סוף השבוע הבא לסיכום העניינים. חברי המשלחת דיווחו, שגם בקאהיר הם מאוד. "שם האוויר לא זז בכלל, ובהשוואה, כאן נעים", אמרו כשירדו לבושים בחליפותיהם.

בשיחות בשבוע האחרון נדונו כמה נושאים וביניהם נושא המים. סוכם כי את המים להתנחלויות ברצועת עזה תמשיך לספק ישראל גם לאחר יישום הסדר עזה ויריחו. בנושא סמכויות השיפוט יש עדיין מחלוקת בין תפיסת ישראל לתפיסת אש"ף. לדברי ראש המשלחת הפלסטינית, נביל שעת, חלה התקדמות רבה בנושא זה. שעת העריך כי טקס החתימה יתקיים בין יום שני ה־2 במאי לבין יום רביעי ה־4 בחודש. הוא מסר לעיתונאים כי ישראל ואש"ף הגיעו להסכם לפרסם "ביום שני הקרוב את מועד חתימת ההסכם על האוטונומיה".

זו הפעם הראשונה שהועלה תאריך לחתימת הסכם זה, שאמור היה להיחתם לפני ה־13 בדצמבר אשתקד, בהתאם להצהרת העקרונות שעליה חתמו שני הצדדים בוושינגטון ב־13 בספטמבר.

חבר הכנסת דן מרידור מהליכוד, שר המשפטים לשעבר, אמר כי הוא חושש מאוד מהצהרתו של נביל שעת על התקדמות בתחום המשפטי. "כולנו מכירים את הצדק, השיפוט והחוק הפלסטיניים ולא יתכן שממשלת ישראל תפקיר את תושביה לצדק כזה", אמר מרידור והוסיף כי הוא מקווה שלא לכך הגיעו לסיכום בקהיר.

לפי ההסכמות בין ישראל והפלסטינים, ימשכו הדיונים במספר נושאים גם לאחר חתימת ההסכם. בין הנושאים שלא נסגרו גם השבוע, גודלם של משתפי הפעולה בשטחים, מעמדו של השוטר הפלסטיני במעברי יריחו ורפיח, הסיורים המשותפים, המעבר מעזה ליריחו, גודלו של אזור הרייג בעזה, גודלה של מובלעת יריחו, ועוד. שחק הדגיש כי ישראל לא מתכוונת לוותר לפלסטינים בנושא האסירים, וכי צה"ל לא ישחרר אסירים מארגונים המתנגדים לשלום, פלסטינים שדם יהודי על ידיהם, ומי שביצעו פעולות חבלה אחרי החתימה על "הסכם העקרונות", ב־13.9.93.

תת־אלוף גדי זוהר, ראש המשלחת הישראלית לשיחות הוועדה האזרחית, ציין כי ישראל והפלסטינים סיימו את הדיונים ברוב הנושאים, וכי נותרו מחלוקות סביב דרישת הפלסטינים לאזור חיוג בינלאומי משלהם, לזכות להנפיק דרכונים, להוציא בולים וכו'. יתכן שהדיון בנושאים אלו ימשך לאחר חתימת ההסכם על עזה ויריחו. עם החתימה על ההסכם יוקם מנגנון לשיתוף פעולה ולתיאום בין ישראל והאוטונומיה. המינהל האזרחי יעביר את השליטה במשרדים האזרחיים לידי הפלסטינים רק לאחר חתימת הסכם הנסיגה. ההעברה תהיה מסודרת ותיעשה תוך ימים בודדים. חלק מעובדי המינהל הם ערבים תושבי עזה ויריחו, והפלסטינים יוכלו להעזר בנסיונם ובידע שצברו עם השנים.

הוועדה המשפטית תעשה בשבוע הבא, בשיחות קהיר, מאמץ כדי להגיע להסכמה בכמה נושאים הקשורים בסמכויות השיפוט של רשות האוטונומיה, כולל הסמכות לשפוט במקרים מסוימים ישראלים.

מזכיר המדינה האמריקאי, וורן כריסטופר, מסר אתמול ששיחות השלום הדו־צדדיות יתחדשו בתחילת מאי בוושינגטון.

"בעת חידוש השיחות הדו־צדדיות בתחילת מאי, אני מקווה ששני הצדדים יוכלו לקבל את ההחלטות הקשות הנחוצות לקידום תהליך השלום", אמר כריסטופר בפני חברי ועדה של הסנאט.

"תהליך השלום מוסיף להתקדם, למרות שהקיצונים נחושים לחבל בו", הוסיף.

עשרה מבוקשים, חברי חוליות הפת"ח, שנמלטו בשנים האחרונות דרך מצרים לאלג'יר וללוב, שבו אתמול דרך מסוף הגבול ברפיח לבתיהם ברצועה.

שלושה מהם הביאו עימם את נשותיהם וילדיהם, ובסך הכל נכנסו דרך מסוף הגבול 26 בני אדם.

ח"כ יהושע מצא נבחר אתמול ליו"ר מזכירות הליכוד. ח"כ מצא גבר על ח"כ מיכאל איתן בהפרש של 6 קולות. 28 חברי מזכירות תמכו במצא ו־22 תמכו באיתן. המועמד השלישי, עו"ד דב מילמן, הסיר את מועמדותו לתפקיד לפני ההצבעה. (אפרים דוידי, צילום הנרך גריניצקי / "ישראל סאן")

ועד ישובי הגולן ינקוט בפעולות מחאה נגד אפשרות נסיגה מהגולן

דובר הוועד: דברי רבין הם נסיגה מהציונות, ראש הממשלה אינו כשיר לתפקידו; נתניהו: זו התמוטטות מדינית מוחלטת של ראש־ממשלה חלש

מאת שמעון וייס ועתי"ם

ועד יישובי הגולן וראשי הרשויות והיישובים באזור עומדים להתכנס היום כדי לדון בדבריו של ראש הממשלה יצחק רבין אתמול במרכז התק"ם ובהשלכות של הדברים על היישובים והמתיישבים. בדיונים בגולן יתקבלו ככל הנראה החלטות במישור האופרטיבי בתגובה לדברי רבין, ובהם בין השאר הגברת מסע ההסברה בדעת הקהל ופעילויות מחאה נגד אפשרות נסיגה או פינוי יישובים ותושבים.

דובר ועד יישובי הגולן אמר אתמול בתגובה לדברי רבין במרכז התק"ם, כי הדברים מהווים נסיגה מהציונות, שכן ההתיישבות היא בסיס הקיום של המדינה, ומי שמוכן לעקור אותה ולגרש תושבים מבתיהם, כורת את הענף שעליו יושבת המדינה. שלום אמת חייב להבטיח את קיומו של המפעל הציוני כולו, ומי שמפרק יישובים מתחיל במחיקה בשלבים של המדינה. תמורת שלום בכל מחיר עם הערבים, עלול רבין להוביל לקרע בחברה הישראלית שספק אם יהיה ניתן לאחותו, אמר הדובר.

עוד נאמר בהודעת ועד יישובי הגולן, כי אם ראש הממשלה איבד את נכונותו להיאבק על היישובים והמפעל הציוני, אין הוא כשיר וראוי לתפקידו. הדובר ציין כי ראשי היישובים יודעו בדברי רבין וישקלו תגובות מעשיות, שכן מטרתם איננה להביע כעס, אלא למנוע נסיגה ופירוק יישובים.

מרבית הדוברים ציינו כי דברי רבין על הסכמתו לפנות יישובים מנוגדים בתכלית לכל דבריו והבטחותיו מלפני הבחירות. נודע כי ברמת הגולן תוקפים בחריפות את שר החוץ שמעון פרס וסגנו יוסי ביילין, המובילים את מגמת הנסיגה מהגולן. לדברי בכירים בגולן אמר פרס לאחרונה כי מה שמכשיל את ההתקדמות לשלום בגולן, היא העובדה שראש הממשלה רבין עדיין לא בשל לנסיגה. יצוין כי מובילי קיבוצי הגולן נפגשו לפני כשבועיים עם ראש הממשלה רבין, שהביע בפגישה עמדה המזוהה לחלוטין עם מצע העבודה, ואולם בגולן אמרו כי מאז שינה רבין את דעתו.

דברי ראש הממשלה לא עוררו תגובות יוצאות דופן בתק"ם. רכז הוועדה הפוליטית בתק"ם, יגאל צחור, אמר כי ראש הממשלה לא אמר דברים חדשים באופיים אתמול, וכי כבר אמר מספר פעמים את אותם דברים בשינויי ניסוחים. הוא ציין כי בפועל ממשיכה הממשלה לסייע ליישובי הגולן בפיתוח, בבנייה וקליטה, וזה החשוב. הוא הזכיר כי רבין אמר כבר בעבר כי הוא בעד קבלת 242 ופשרה טריטוריאלית בגולן, ולדעתו התקשורת היא שניפחה את דברי רבין במרכז התק"ם.

יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, הגדיר את התבטאותו של רבין כ"התמוטטות מדינית מוחלטת של ראש ממשלה חלש".

נתניהו אמר, כי ראש הממשלה הודיע לפני הבחירות, שמי שיורד מרמת הגולן יפקיר את בטחון ישראל. "אם הוא מוכן להוריד יישובים כדי לרדת מרמת הגולן, הוא אומר שהוא מוכן לעשות שלום בלי ביטחון", אמר נתניהו.

יו"ר ועד ישובי הגולן, אלי מלכה אמר כי ההכרזה של רבין פוגעת בעתידה של ההתיישבות בצפון ובעתידה של מדינת ישראל. הוא אמר, כי העם עם הגולן ולא עם הממשלה והזהיר, כי אם רבין ימשיך בדרך זו הוא יאבד את השלטון.

יו"ר מולדת, ח"כ רחבעם זאבי, אמר כי אין להעלות על הדעת שאסד יסכים לשלום עם ישראל במחיר של כמה יישובים, אלא יתבע ויקבל את כל רמת הגולן. "שיפסיקו להאכיל אותנו בכפית", אמר ח"כ זאבי.

כתבנו אפרים דוידי מוסיף: יו"ר צומת, ח"כ רפאל איתן תקף את ראש הממשלה על הכרזתו בפני מרכז התק"ם כי יהיה מוכן לפנות יישובים ברמת הגולן, ואמר: "מי שמוותר על רמת הגולן מפקיר את בטחון ישראל – אלה דברים שאמר רבין כשרצה להיבחר לראשות הממשלה, ושיקר. מי שמפקיר יישובים בניגוד להבטחותיו, ילך לבחירות חדשות ויקבל אמון למדיניותו".

ח"כ משה פלד אמר כי "הסכמתו של רבין להוריד יישובים מהגולן מעידה על התמוטטותו הנפשית ערב מלחמת ששת הימים". לטענתו, ישראל לא יכולה להישען על ראש ממשלה כזה ולכן "יש ללכת לבחירות חדשות".

נחתם הסכם עם עובדי הרנטגן

השביתה ב"נשר" מחריפה; הוועדים דחו הצעות הפשרה של ההסתדרות

מאת אפרים דוידי

השביתה שפרצה אתמול בשעות הבוקר במפעלי "נשר" שברמלה, בהרטוב ובנשר עומדת בפני החרפה. זאת, בשל סירוב העובדים לקבל הצעת פשרה של ההסתדרות. בשעות הלילה המאוחרות התכנסו בלשכתו של מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, אפרים זילוני, נציגי הוועדים של שלושת המפעלים עם מזכיר מועצת פועלי חיפה, אודי אגמי; מזכיר מועצת פועלי בית שמש, יוסי כהן, ומזכיר מועצת פועלי רמלה, משה ארבלי.

בתום דיון ממושך הציע זילוני לנציגי העובדים הצעת פשרה, לפיה הנהלת החברה תבטל את צווי המניעה שהגישה נגד השובתים בבתי הדין לעבודה, העבודה במפעלים תחודש כבר הבוקר במשמרת הראשונה, והמו"מ בין ההנהלה לעובדים יימשך ברציפות במגמה לסיימו תוך ימים ספורים. עוד התחייב זילוני לפנות להנהלת החברה על מנת לדרוש החזרתם לעבודה של העובדים המפוטרים שפוטרו באחרונה. נציגי העובדים דחו את הצעת זילוני ומסרו כי ימשיכו בשביתה. עוד הם דורשים מההנהלה לנהל מו"מ ולסכמו כדי לסיים את השביתה (על השביתה וסיבותיה, ר' ידיעה נרחבת במדור הכלכלי, עמוד 7).

באגף לאיגוד מקצועי שבוועד הפועל של ההסתדרות התקיים אתמול מו"מ עם עובדי הרנטגן, שבסיומו, בשעות הערב, נחתם הסכם שכר לשנים 1994־1996. בדיונים השתתפו זילוני, הממונה על השכר באוצר שלום גרניט ומזכירת האיגודים הפרה רפואיים, דליה קלשינסקי. עוד השתתף במו"מ יו"ר ארגון טכנאי הרנטגן, יצחק בק.

ראש תנועת "כהנא חי", בנימין כהנא, שוחרר ממאסרו

עד לתום הדיון בבית המשפט המחוזי בערעור על הרשעתו

מאת אורי שרון

ראש תנועת "כהנא חי", בנימין כהנא, שוחרר אתמול ממאסרו, זאת עד לגמר הדיונים בבית המשפט המחוזי בחיפה בערעור על הרשעתו בדין.

כהנא נדון לפני שישה שבועות לתשעה חודשי מאסר, לאחר שהורשע בבית משפט השלום בחדרה בתקיפה, בהכשלת שוטר ובהתקהלות בלתי חוקית.

באוגוסט 91' היו כהנא ושלושה מחבריו לתנועה ברוכם לאום אל־פחם, כדי למסור לראש העירייה מכתב המגדיר את מעמד הערבים בישראל. השוטרים חסמו דרכו, ועצרו אותו.

הסניגור טען בערעור, כי שולחו חף מפשע, ויש לזכותו לפחות מחמת הספק. לדבריו, בהתקבצות קומץ אנשי "כהנא חי" לא היה משום התקהלות בלתי חוקית, וכי כאשר שולחו הובל לניידת משטרה, הוא גילה התנגדות פאסיבית שאין לפרשה כתקיפה והכשלת שוטר בעת מילוי תפקידו.

במקביל, ביקש הסניגור מהשופט מלכיאל סלוצקי להורות על שיחרורו של כהנא ממאסר עד לגמר הדיון בערעור. התובעת התנגדה, בטענה כי הנאשם כבר החל לרצות את עונשו.

השופט קיבל את עמדת ההגנה, וכהנא יצא לחופשי עד למתן החלטה סופית בעניינו.

20 משקיפים מישראל בבחירות בדרום־אפריקה

יוהאנסבורג (עיטים). – 20 ישראלים יהיו בצוותי המעקב אחר הבחירות הדמוקרטיות הראשונות בדרום־אפריקה, שייערכו ב־27 באפריל.

שישה מתוכם מהווים חלק מצוות מעקב רשמי של האו"ם, ביניהם שלושה חברי כנסת – נעמי חזן ממרצ, סלאח טריף מהעבודה, ואליעזר זנדברג מצומת.

בין המשקיפים האחרים: נתן שרנסקי, פרופ' יצחק גלנור וארי"ק בכר.

המלצות ועדה:

"להתקין מחיצות מגן ופנסי חירום במוניות"

מאת אריה אורד

להתקין מחיצת מגן נגד כדורים בין הנהג לנוסעים, ולקבוע פנס חירום על גג המונית.

– אלו המלצות העיקריות של ועדה שבחנה דרכים להגברת ההגנה על נהגי מוניות מפני תקיפה.

את הוועדה הקים שר התחבורה ישראל קיסר, ומסקנותיה הוגשו לו השבוע.

השר קיסר אמר, שישקול בחיוב את המלצות הוועדה. בראש הוועדה עמד ראש אג"מ במשטרת ישראל, ניצב אריה עמית.

הוועדה ממליצה גם לפתח כריות מתנפחות שישמשו לניטרולו של נוסע מתפרע.

בלש מואשם בתקיפת נהג

(עת). בלש ממשטרת מרחב הירקון, שלו זזן, בן 24 מחולון, הואשם בבית משפט השלום בתל אביב בתקיפת אדם.

בכתב האישום נטען, כי באחד מימי יולי '93, לפנות בוקר, נסע ניר צור, תושב פתח תקוה בן 24, בתל אביב במכונית יחד עם חבריו שלומי עמרם, שנהג ברכב, צפציה רצון ואלי מולכו.

ליד מלון "הילטון" נעצרו צור וחבריו על ידי רכב משטרתי, בו היו הנאשם יחד עם שלושה שוטרים נוספים. צור וחבריו נתבקשו לצאת מרכבם ולהציג תעודות זהות, וכך עשו.

הנאשם בדק את הנהג, בעל הרכב, שלומי עמרם, פנה אליו ואמר כי כל כוונתו קיימה לבצע פריצה בתיבה. צור אמר לחברו שלומי שיתעו לבלש לבדוק מה שהוא רוצה. בתגובה סטר הבלש לצור סטירה חזקה בפניו.

צור ביקש מהנאשם את פרטיו, אך הבלש סירב למוסרם.

התעשיינים: אל תעשו אפליה במטלות של איכות הסביבה

מאת דורון שרם

התעשיינים דורשים שלא להפלות בינם לבין מפעלי תעשייה בכל הקשור לדרישות איכות הסביבה. ביום עיון על הטיפול בשפכים, שערך המרכז הישראלי לניהול, אמר יצחק הורביץ, מנכ"ל מפעלי הצביעה תבלת וחבר הנהלת אגף הטקסטיל בהתאחדות התעשיינים, כי אין להטיל על התעשיינים מגבלות שלא יוכלו לעמוד בהן, ביחוד כאשר לא דורשים אותן במפעלים בשטחי האוטונומיה.

ד"ר ישעיהו בראור, ראש אגף המים במשרד לאיכות הסביבה, הסביר כי בשטחי האוטונומיה אין כל פיקוח או אכיפה בנושא השפכים. סקרים שערך הבנק העולמי לקראת הבנת בכמני סיהוד, לא לקחו בחשבון את נושא שפכי התעשייה. עם זאת, כל הגופים הבינלאומיים העתידים להעביר כספים לאוטונומיה, יתנו את העברת הכספים באכיפת חוקי הסביבה.

לדעת ד"ר בראור קיים חשש ביחס לאקוויפר ההר בישראל, כתוצאה מזיהום שפכים מהאוטונומיה. "ברור שבעיה כזו של הולכת שפכים סכרים נמצא לה פתרון", אמר ד"ר בראור.

(עת). – רוכב אופנוע נהרג ונהג מכונית פרטית נפצע קל בתאונות דרכים, שאירעו אמש בצומת שער הגיא בדרך לירושלים.

התאונה אירעה כאשר נהג המכונית, שהגיע מכיוון ירושלים, פנה שמאלה לכיוון בית שמש, ופגע ברוכב האופנוע, שנסע בכיוון תל אביב לירושלים. למקום הגיעו ניידות מגן דוד אדום, שניסו לבצע פעולות החייאה ברוכב האופנוע, אולם ללא הצלחה. נהג המכונית פונה לבית חולים בירושלים.

מקימים ומייסדים — סולל בונה בע"מ

הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית

ניתנת בזאת הודעה כי בתאריך 4/5/94 בשעה 13.30 תתקיים אסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי המניות בחברה במשרדי החברה בתל אביב רחוב אלנבי 111.

על סדר היום:

1. קבלת החלטה והלה בנושאים שלנושאי משרה בחברה יש ענין אישי בהם:
א. אישור התקשרות עם סולל בונה בע"מ לרכישת מניות בחברות בנות שלה.
ב. אישור התקשרות להעברת מניות בחברה בת של סולל בונה בע"מ לסולל בונה בנין ותשתית בע"מ.
ג. אישור התקשרות לביטוח אחריות דירקטורים, מנהלים וממלאי תפקידים בחברה והחזר חלקה בתשלום הפרמיה.

בהתאם לתקנות ההתאגדות של החברה, יוכלו חברים להצביע באופן אישי או על ידי בא כוח או במקרה של תאגיד – על ידי נציג או על ידי בא כוח כראוי כפי שיותנה להלן:

א. המסמך הממנה בא כוח יחתם על ידי הממנה או בא כוחו שיש להם סמכות בכתב, או אם הממנה הוא תאגיד, יעשה המינוי בכתב, חתום בחותמתו או בחותמת בא כוחו.
ב. כתב המינוי של בא הכוח וייפוי הכוח (אם ישנו כזה) שעל פיו נחתם הכתב הנ"ל, או העתק ממנו מאושר על ידי עו"ד, יופקדו במשרדי החברה לא פחות מ־48 שעות לפני שהמועד הנזכר בכתב זה מתכוון להצביע על יסוד אותו הכתב, אבל אם בעל המניה הוא תאגיד, הוא יוכל להמציא לחברה את כוח הרשאה בשביל בא(י) כוחו, בכל עת לפני האסיפה.

בפקודת מועצת המנהלים

מקימים ומייסדים — סולל בונה בע"מ

הודעה על כינוס אסיפה כללית שנתית

ניתנת בזאת הודעה כי בתאריך 4/5/94 בשעה 13.00 תתקיים אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות בחברה במשרדי החברה בתל־אביב רחוב אלנבי 111.

על סדר היום:

1. דין וחשבון של המנהלים.
2. עיון ודיון בדו"חות הכספיים של החברה, ליום 31.12.1992.
3. מינוי מנהלים ובחירתם.
4. בחירת רואה חשבון וקביעת שכרו.
5. שונות.

בהתאם לתקנות ההתאגדות של החברה, יוכלו חברים להצביע באופן אישי או על ידי בא כוח או במקרה של תאגיד – על ידי נציג או על ידי בא כוח כראוי כפי שיותנה להלן:

א. המסמך הממנה בא כוח יחתם על ידי הממנה או בא כוחו שיש להם סמכות בכתב, או אם הממנה הוא תאגיד, יעשה המינוי בכתב, חתום בחותמתו או בחותמת בא כוחו.
ב. כתב המינוי של בא הכוח וייפוי הכוח (אם ישנו כזה) שעל פיו נחתם הכתב הנ"ל, או העתק ממנו מאושר על ידי עו"ד, יופקדו במשרדי החברה לא פחות מ־48 שעות לפני שהמועד הנזכר בכתב זה מתכוון להצביע על יסוד אותו הכתב, אבל אם בעל המניה הוא תאגיד, הוא יוכל להמציא לחברה את כוח הרשאה בשביל בא(י) כוחו, בכל עת לפני האסיפה.

בפקודת מועצת המנהלים

רשות הדואר

למרחב מרכז דרוש/ה בעל/ת מבנה מתאים להפעלת סוכנות דואר

בחולון, ברח' סוקולוב 44

מהות התפקיד: עיסוק בעבודות הדואריות ומתן שירותים בנקאיים.

דרישות המשרה: השכלה תיכונית (בגרות), השכלה אקדמית ו/או תעודה בהנהלת חשבונות יהוו יתרון. נסיון במתן שירות ובמגע עם קהל, ידיעת שפות: עברית ויכולת קריאה ותגובה בשפה לועזית.

פניות בצירוף קורות חיים, מסמכים על השכלה ואישורים על נסיון יש להעביר למנהל מרחב מרכז, דרך ההגנה 137, ת"א 61999, לא יאוחר מ־6.5.94. לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות לטלפון 03-6303372 לגב' שוש בלייכמן.

תנאי העסקה עפ"י חוזה * פניות ללא המסמכים המבוקשים לא תענינה.

דוארים הדימה

אוניטרול אמקור בע"מ

הודעה בדבר כינוס אסיפה כללית של בעלי המניות

ניתנת בזה הודעה על כינוסה של האסיפה הכללית השנתית של החברה ביום 1 במאי 1994, בשעה 09.00 במשרדי החברה, רח' יגאל אלון 96, תל־אביב.

על סדר היום:

א. אישור הדו"חות הכספיים של החברה לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 1993.
ב. בחירת חברי הדירקטוריון של החברה וקביעת גמולם.
ג. מינוי רואה החשבון של החברה לשנת 1994 וקביעת שכרו.
ד. אישור חלוקת דיבידנד ביניים שישולם על ידי החברה ב־24 במאי 1994 כדיבידנד סופי בגין שנת 1993.
ה. שינוי יעוד תמורת ההנפקה על פי תשקיף החברה מיום 26 בינואר 1994 באופן שהחברה תהיה רשאית ליעד להשקעות שונות בחברה כספים מתוך תמורת ההנפקה שלא יועדו להשקעה בחברה על פי התשקיף הנ"ל.
ו. שונות.

הנוסח המלא של ההחלטות שיובאו לאישור האסיפה הכללית הנ"ל עומדים לעיון בעלי המניות במשרדה הרשום של החברה.

בעל מניות רשאי למנות מיופה כח שיוכל להשתתף ולהצביע מטעמו באסיפה הכללית הנ"ל, וזאת באמצעות ייפוי כח שימסר במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני מועד כינוסה של האסיפה הכללית.

אוניטרול אמקור בע"מ

ביח"ר לשוקולד ולמוצרי מזון (1984) בע"מ ("יהונתן")

תיקון הודעה מיום 19.4.94 בדבר אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של החברה

האסיפה הכללית השנתית של בעלי המניות של החברה תתקיים ביום ראשון, 1 במאי 1994, בשעה 10:30 במשרדי [illegible] רוטשילד 32, תל־אביב.

בכבוד רב,
ביח"ר לשוקולד ולמוצרי מזון (1984) בע"מ

מודעות בטלפון

השרות שלנו ללא תוספת מחיר

פרסום טל. 03-5600780, 5605731, 5605591

רם ובערב 03-5032969, 5010597, 5043568

ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של

אמא

אסתר (פידה) שמיס

אלמנתו של זאב שמיס ז"ל

נפטרה בשלווה ובשיבה טובה

ההלוויה תתקיים היום, יום שישי, י"א אייר תשנ"ד, 22.4.94

בשעה 12.00 בצהרים, בבית העלמין בקרית שאול, תל־אביב.

בנה: גיורא שמיס ובני ביתו

ומשפחת שמיס

קבלת מודעות אבל דבר

177-022-9977

מכבדים כרטיסי אשראי

לוח ומסחריות 24 שעות ביממה בחיוג חינם

מודעות

בהטבות הגדולות ביותר!!

177-022-2929

משפחת יואלי מודיעה

בצער וביגון רב על מות

אמנו וסבתנו

אלמנת זלמן יואלי

נפטרה בשיבה טובה בט' אייר תשנ"ד, 20.4.94

משפחת יואלי

לחברנו ניסן כהן

מנהל הסניף

איתך באבלך במות

אמך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף בית הכרם

קבלת מודעות אבל

177-022-8855

מודעות עד חצות

אבל, לוח ומסחריות

בחיוג חינם

177-022-3000

חוקד ארצי

20 הרוגים בהתקפה על ביה"ח בגוראז'דה; נאט"ו תדון בהצעת ארה"ב להגביר התקיפות

בריסל וסראייבו (א.פ.). – חברות ברית נאט"ו הסכימו עקרונית לדון היום בהצעתו של הנשיא קלינטון לשימוש בכוח אווירי כדי להגן על "האיזורים המוגנים" של האו"ם בבוסניה מפני התקפות סרביות. אתמול נהרגו עוד 20 מוסלמים בהתקפת טילים על בית־החולים בגוראז'דה, ובסך הכל נהרגו במובלעת כ־440 בני אדם, מאז החלה המתקפה הסרבית.

16 החברות ערכו אתמול התייעצויות סביב הצעתו של קלינטון, כי הברית תאיים על הסרבים בהתקפות אוויריות אם יסרבו להסיג את כלי הנשק הכבדים שלהם, מהמובלעות האמורות להגן על התושבים המוסלמים.

על אף שמנהיגי הסרבים הבטיחו מספר פעמים להפסיק את ההתקפות על גוראז'דה, אחד משישת "האזורים המוגנים", לא היתה שם האטה במתקפה בת שלושת השבועות.

גרמניה ובריטניה הביעו אתמול תמיכה במדיניותו התקיפה של קלינטון, אך צרפת היתה יותר זהירה בתגובתה, ורוסיה שבה הכריזה את התנגדותה לתקיפות אוויריות בבוסניה. שר החוץ הצרפתי, אלן ז'ופה, אמר כי "יש מעט טעם (בתקיפות אוויריות נוספות) אלא אם יהיו חלק מתוכנית פוליטית כוללת". מזכיר העיתונות של הנשיא ילצין אמר כי "טרם מוצו האמצעים בדרכי שלום, ורוסיה שבה ומביעה התנגדותה לתקיפות אוויריות".

אתמול נחתו שוב טילים באגף של בית־החולים בגוראז'דה, ולפחות 20 בני אדם נהרגו. חברים בארגון "רופאים ללא גבולות" הם שדיווחו באמצעות טלקס על התקיפה, אך לא נמסר כמה פצועים היו.

האגף הנוסף שהותקף אתמול נפתח לפני שבועיים כדי להקל על הלחץ בבית־החולים עקב מספר הפצועים הרב במתקפה הסרבית.

דווח על פגיעות גם במבנים אחרים. כריס יאנובסקי, דובר נציבות האו"ם לענייני פליטים, אמר כי פגז אחד התפוצץ במרכז סיוע לפליטים של הצלב האדום בגוראז'דה, וגרם למותם ופציעתם של רבים. פגז אחר נפל ליד המבנה של העיר וגרם גם הוא לנפגעים רבים.

"הגיהנום בגוראז'דה נמשך", דיווח חובב הרדיו אגס מוסטביץ' אתמול מהעיר הנצורה.

עובדי סיוע בין־לאומיים פנו שלשום בקריאה דחופה לעזרה לאחר שי־10 בני אדם נהרגו בהתקפת טילים על בית־החולים בגוראז'דה, שאין בו חשמל, מים, תחבושות ותמרוני הרדמה. הניתוחים במקום הופסקו שלשום בלילה, כאשר פגז פגע באיזור הדיור של בית־החולים.

אתמול בבוקר יצאה מסראייבו שיירה, ובה 100 חיילי כוח השלום של האו"ם, בדרכה לגוראז'דה – מסר דובר כוח ההגנה של האו"ם בסראייבו, רוב אניק.

בשיירה חיילים בריטים, צרפתים ואוקראינים וכן סגל רופאי גדודיים, והיא אמורה להיכנס למובלעת באיזור לוקביצה, בתיאום, ועם ליווי של כוחות הסרבים. זאת בתנאי, שהקרבות המתחוללים באיזור לא יהיו עזים מדי, הוסיף אניק.

מועצת הביטחון של האו"ם דנה אתמול באפשרות הוספת 7,000 משקיפי או"ם ל־34 אלף המשקיפים המשרתים כעת ביוגוסלוויה לשעבר, אך אין ערובה שהיא תנקוט בצעד כזה.

סוכנות הידיעות הסרבית־בוסנית ביקשה אתמול להטיל את האשם בלחימה בבוסניה דווקא בחיילי הממשלה המוסלמית, בטענה שאלה ירו על עמדות סרביות. משקיפי או"ם טוענים, כי בכל המקרים היו הסרבים התוקפים.

מנהיג הבוסנים־הסרבים, ראדובאן קאראדז'יץ', הצהיר אתמול כי שיחות השלום לא יתחדשו, כל עוד לא יוסרו הסנקציות נגד סרביה. סגן מפקד הכוחות הסרבים־הבוסנים, מילאן גוורו, הודיע מצידו כי אנשי האו"ם "לא יהיו בטוחים" אם יהיו עוד התקפות אוויריות.

אחרי הצקות ומעצרים של משקיפי או"ם במשך יותר משבוע, שחררו אתמול הסרבים את שני צוותי האו"ם הכלואים האחרונים – מסרו דוברי או"ם. החיילים חזרו ומצאו כי בסיסיהם נבזזו ושדדו עד היסוד.

שני ארגונים צרפתים לא־ממשלתיים ביקשו אתמול מהתובע בבית־הדין הבין־לאומי לפשעי מלחמה ביוגוסלביה לשעבר, היושב בהאג, להעמיד לדין על פשעי מלחמה את גנרל ראטקו מלאדיץ', מפקד הכוחות הסרבים בבוסניה, וכן מפקדים נוספים במטה, על חלקם בתקפה הקטלנית על גוראז'דה.

הבקשה הועברה במכתב לבית־המשפט של האו"ם בהאג, בו מכהנים 11 שופטים, אותו שיגרו האירגונים "רופאי העולם" ו"משפטנים ללא גבולות".

הממשלה: חיילים בלגים הפילו את מטוס הנשיא

המורדים כבשו שטח נרחב בצפון רוואנדה ומתקדמים בבירה קיגאלי

הצלב האדום: מספר ההרוגים עלול להגיע למאות אלפים

ניירובי (עיר). – כוח האו"ם לשמירת השלום מסר אתמול כי מורדים כבשו שטח נרחב בצפון רוואנדה, תראה כי כוחות הממשלה מפסידים אדמה במאבק המתנהל בעיר הבירה קיגאלי.

דוברים של האו"ם, הממתינים להוראות מניו־יורק אם לפנות את כל חיילי האו"ם, מסרו כי כוחות המורדים והממשלה הסכימו בעל־פה להגן על הפליטים, במקרה של פינוי מלא של כוחות האו"ם.

אולם קציני או"ם מסרו כי הם צופים שכל הוראה להוציא את 1,600 אנשי האו"ם הנותרים, תגדיל את שפיכות הדמים ברוואנדה.

בז'נבה מסר אתמול הצלב האדום הבין־לאומי כי רק לעתים נדירות היה עד לטרגדיה אנושית בממדי הטבח של רוואנדה, שם עלול מספר ההרוגים להגיע למאות אלפים.

בהודעה שפרסם הצלב האדום, נאמר: "עשרות, ואולי מאות אלפים נהרגו: המספר המדויק של קורבנות מעשי הטבח שבוצעו בשבועיים האחרונים ברוואנדה, לעולם לא ייוודע".

כן דיווח הארגון כי מאות אלפי פליטים ברחו מזוקרבות ברואנדה, והגיעו לארבע המדינות השכנות. בשבוע האחרון נרשמו יותר מ־50 אלף איש שחצו את הגבולות.

בנוסף הביע הארגון דאגה לגורל 6,000 בני אדם המוחזקים באיצטדיון העיר ציאנגוגו, שעליהם שומרים אנשי מיליציה. מדיווחים שהגיעו מהמקום, נראה כי אנשי המשטרה הוציאו להורג 16 איש.

שגריר רוואנדה בקינשסה, אטיין סגירה, אישר כי "שלושה חיילים בלגים מכוח השלום של האו"ם ברוואנדה, הם שירו את הטילים שהפילו את המטוס הנשיאותי" ב־6 באפריל 1994".

הדיפלומט הרואנדי, שהופיע ביום רביעי בערב בטלוויזיה הזאירית, הוסיף כי שלושה טילים נורו לעבר המטוס, בו היו נשיאי רוואנדה ובורונדי. לדברי סגירה, החטיא הטיל הראשון את המטוס, אך השני והשלישי פגעו בו.

מקורות דיפלומטיים בירדן:

ארה"ב מתכננת להפציץ אתרים גרעיניים בצפון קוריאה, אם ייכשל הלחץ הבינ"ל

רבת־עמון (עיס). – מקורות דיפלומטיים בירדן טוענים כי משרד ההגנה האמריקאי הכין תוכנית צבאית להפצצת אתרים גרעיניים בצפון קוריאה, אם ייכשלו הלחצים המדיניים שמפעילה ארה"ב באמצעות מועצת הביטחון של האו"ם.

המקורות, שביקשו מהעיתון "אל־דסתור" לא לחשוף את שמם, אמרו כי ארה"ב עושה הכנות להתמודדות במישור הדיפלומטי והצבאי, כפי שעשתה במהלך ההתמודדות עם עיראק.

המקורות הערביים טוענים כי הלחצים המדיניים שמפעילה ארה"ב אינם תוקיים מפני שסוכנות סבא"א ערכה באחרונה חיפוש באתרים בקוריאה, שיש חשד כי מיוצרות בהן פצצות גרעיניות למטרות צבאיות. לדבריהם, לארה"ב אין מספיק נתונים על כך שיש ברשות צפון קוריאה פצצות גרעיניות.

העיתון הירדני טוען בידיעה כי ארה"ב ומועצת הביטחון נוהגות במדיניות של איפה ואיפה בנוגע לישראל, שברשותה מוסקי נשק גרעיני גדולים, ואין היא מחוייבת לחתום על הסכמי גרעין.

שר ההגנה האמריקאי, וויליאם פרי, מסר לפני כשבועיים בראיון בטלוויזיה, כי ההערכות של הסי־אי־איי, מצביעות על כך שברשות צפון קוריאה פצצה גרעינית או שתיים. שר ההגנה האמריקאי אמר עוד כי קוריאה החלה לפתח תוכנית, שתאפשר לה לייצר 12 פצצות או יותר כל שנה, וכי ארה"ב תיאלץ להתחיל להפעיל לחצים במקום להתנגד בדיפלומטיות.

כן מסר שר ההגנה, כי ארה"ב יכולה להשמיד אתרי נשק גרעיני בצפון קוריאה תוך שבוע או שבועיים, אולם היא סירבה לעשות כן וכי משבר זה נמשך שישה חודשים. "אנו נשנה את מדיניותנו מפעילות דיפלומטית ונתחיל להפעיל לחצים. ארה"ב מביעה את דאגתה מתוכנית הנשק הגרעיני של צפון קוריאה והאפשרות שהיא תמכור נשק זה למדינות המזרח התיכון, הכוונה לאיראן ולסוריה. שר ההגנה, פרי, כן הביע את החשש מכך שצפון קוריאה נמצאת בשלבים הראשונים לייצור טילים ארוכי טווח שאפשר לשגרם ליפן ולמקומות נוספים.

הממונה על השגרירות העיראקית בביירות, עוואד פאחרי (יד מונפת באוויר) מוקף בשומרי ראשו ובשוטרים לבנונים בשדה התעופה של ביירות, אתמול בעת מעצר שני הדיפלומטים העיראקים שביקשו לעלות לטיסה לרבת־עמון. (צילום: א.פ.)

2 דיפלומטים עיראקים, החשודים ברצח אל־סוהייל, נעצרו בשדה־התעופה של ביירות

רוצחי מתנגד המשטר עמדו לעלות לטיסה לרבת־עמון, יחד עם 3 דיפלומטים שגורשו

ביירות (א.פ.). – שוטרים לבנונים עצרו אתמול שני דיפלומטים עיראקים החשודים ברצח מתנגד משטר עיראקי, בעת שהתכוננו לעלות לטיסה מחוץ למדינה, ביחד עם קבוצת דיפלומטים שגורשו.

בלשים בלבוש אזרחי לכדו את שני הדיפלומטים כאשר יצאו מתוך מכונית ה"מרצדס" של הממונה על השגרירות, עוואד פאחרי, מחוץ לטרמינל בשדה התעופה. הלימוזינה נשאה דגל עיראקי ולוחיות זיהוי דיפלומטיות.

פאחרי התנגד בכעס למעצרים. הוא נופף בזרועותיו כאשר שני הדיפלומטים, תארי חסאן ועלי סולטאן דרוויש, נלקחו מהמקום – דיווח צלם א.פ., אחמד עזאקיר.

צלמי עיתונות וטלוויזיה הורחקו כ־100 מטרים ממקום האירוע. נאסר עליהם לצלם, והמשטרה החרימה מאוחר יותר סרטי צילום וקלטות וידאו, מסר עזאקיר.

הדיפלומט, בדרג "מזכיר ראשון", החשוד שביצע את הירי במתנגד המשטר העיראקי, טאלב עלי אל־סוהייל, ב־12 באפריל, דרוויש, הקונסול של השגרירות, הוא ככל הנראה קצין המודיעין העומד מאחורי תכנון הרצח. שני דיפלומטים אחרים נעצרו מספר שעות לאחר הרצח.

אל־סוהייל, בן 64, היה ככל הנראה דמות מפתח במזימה בשנה שעברה להפיל את משטרו של סדאם חוסיין. הוא נהרג מכדור בודד בלב, כאשר ענה לצלצול בדלת במשרדו בביירות.

לבנון האשימה את יחסיה הדיפלומטיים עם עיראק בתחילת השבוע, באומרה שאל־סוהייל נרצח בהוראה ישירה של מחלקת המודיעין העיראקית. בגדאד הכחישה את האשמות.

המקרה עורר שאלות, האם היתה לממשלת ביירות סמכות בהתאם למשפט הבין־לאומי לעצור ולשפוט דיפלומטים זרים, הנהנים בדרך־כלל מחסינות.

לאחר המעצר בשדה־התעופה, נלקחו שני הדיפלומטים למטה המשטרה בביירות ונחקרו בידי שופט מעצרים. באותו זמן עלו פאחרי ושני דיפלומטים אחרים על מטוס חברת התעופה של ירדן, בדרכם לרבת־עמון.

בהגיעם לבירת ירדן, קודמו הדיפלומטים בברכה על־ידי שגריר עיראק נורי אלוואיס. הדיפלומטים עזבו את שדה־התעופה בשיירת מכוניות תחת השגחת אנשי ביטחון עיראקים.

משמר הגבול הירדני אישר כי שלושת הדיפלומטים נסעו בדרך היבשה לעיראק, עקב הסנקציות מ־1990, האוסרות על טיסות לעיראק.

בלבנון קיים חשש כי השפלתם של הדיפלומטים תגרור תגובה כלפי 1,500 הלבנונים החיים בעיראק. הממונה על השגרירות, שגורש, הודיע כי על ביירות לשקול היטב את תוצאות מעשיה. ביירות הוציאה את נציגה הדיפלומטי היחיד בעיראק מבגדאד בשבוע שעבר. חמישה לבנונים, שאינם מוגדרים כדיפלומטים, נשארו במדינה – אמר משרד החוץ הלבנוני.

עיראק סירבה להסכים להסרת חסינותם הדיפלומטית של שני הדיפלומטים הראשונים שנעצרו. הם מוחזקים בבידוד על־ידי המשטרה מאז הרצח.

השניים, נספח התרבות של השגרירות, מחמד פאריס, בן 37, והנספח הכלכלי, תאלד חלאף, בן 35, נתפסו "על חם" והודו בשותפות ברצח. עזבו לבנוני של שגרירות עיראק, ג'ורג' טרג'יאן, שהסיע לפי החשד את הדיפלומטים לדירתו של אל־סוהייל, נעצר האשם בשותפות ברצח.

הושג הסכם קואליציוני ביפן

טוקיו (עיר). – הקואליציה השלטת ביפן הגיעה להסכמה על מצע משותף חדש, בישיבתה לפנות בוקר (שעון טוקיו), ובכך סללה את הדרך לבחירת ראש ממשלה חדש – מסר איצ'ירו אוזאווה, אחד מבכירי הקואליציה.

ההסכם הושג לאחר שבועיים של משא־ומתן מפרך, שלווה במאבקי כוח ובסכסוכים סביב נושאים כמו הרפורמה במיסוי ומדיניות יפן כלפי צפון קוריאה.

עוד נמסר, כי מנהיגי הברית השלטת יתכנסו היום כדי לבחור את מועמדם לתפקיד ראש הממשלה. שר החוץ, טסוטומו האטה, הוא האיש המועדף לרשת את מוריהירו הוסוקאווה, שהתפטר ב־8 באפריל, בעקבות מעורבותו בפרשה הקשורה להלוואות אישיות.

יהודים שנמלטו לשנחאי בתקופת השואה, שבו לעיר להציב אנדרטה

בייג'ין (א.פ.). – קבוצה של יהודים שנמלטה מאירופה ומצאה מקלט בשנחאי בתקופת מלחמת העולם השניה, שבה אתמול לעיר והקימה אנדרטת הודייה.

הקבוצה הצטרפה לתלמידים ואנשי ממשל מקומיים בסמינר על ההיסטוריה של היהודים בסין – אמר הרב ארתור שנייר מניו־יורק.

"היום באנו לכאן בצעד של הודייה לתושבי שנחאי, שעל אף חייהם הקשים בתקופת הכיבוש היפני, קיבלו במאור פנים את המהגרים הנרדפים, שנאחזו בחיים" אמר שנייר בנאום בטקס הסרת הלוט מעל האנדרטה בפארק שנחאי, ליד הרובע בו התגוררו היהודים.

שנייר עצמו אינו בין הניצולים, אך הביא עימו מספר ניצולים מארה"ב, וביניהם סגן נשיא "ישיבה יוניברסיטי", דייויד זיסמן.

שנחאי היתה מקום מקלטם של יותר מ־20 אלף יהודים שנמלטו מגרמניה, אוסטריה ופולין בשנות ה־30 וה־40. כולם היגרו לבסוף לארה"ב, ישראל ומקומות אחרים, והתיר הכנסת הוסבו לשימושים אחרים.

הפליטים היהודים אינם הראשונים שהגיעו לסין. סוחרים יהודים החלו להגיע למדינה כבר במאה ה־10, וכמה מהם נשארו וייסדו קהילות, תוך שהם מתערים בהדרגה באוכלוסיה המקומית.

ישראל מצטרפת לתכנית איכות הסביבה הבין־לאומית של אל גור

מאת דורון שרם

ישראל הצטרפה ליוזמה של סגן נשיא ארה"ב, אל גור, להקמת רשת בין־לאומית להעמקת המודעות הסביבתית. כך מסר אתמול מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, ישראל פלג, לקראת "יום כדור הארץ" המצוין היום בעולם.

פלג ציין עוד כי במפגש הבא של השיחות הרב צדדיות בנושא איכות הסביבה תציג ישראל, לבקשת הוד"ר היפני, סקירה של הפעילות למודעות סביבתית והחינוך סביבתי שהתקיימה בישראל בשנת איכות הסביבה.

לקראת יום כדור הארץ פנה אל גור אל ראשי המדינות בעולם וקרא לשיתוף פעולה גלובלי בתחום איכות הסביבה. ראש הממשלה, יצחק רבין, כבר הודיע על הצטרפות ישראל לתכנית גור, שכונתה לכינוי "גלוב" אשר עיקרה העמקת המודעות הסביבתית וקידום החינוך המחקר הסביבתי.

בהתייחסו למשא ומתן עם הפלסטינים אמר מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, כי במסגרת הסכם עזה ויריחו סוכמו העקרונות להגנה על הסביבה. בין היתר סוכם על הפעלת מעקב הדדי על זיהומים: במקרה של סכנת זיהום שמקורו בצד אחד ואשר עלול לגרום מפגע סביבתי אצל הצד השכן, תינתן על כך התראה.

ניקסון שקע בתרדמת

ניו־יורק (ע.–איי.אף.פי.). – מצבו של נשיא ארה"ב לשעבר, ריצ'ארד ניקסון, הורע אתמול. רופאיו דיווחו כי הוא שקע בתרדמת.

ניקסון, בן 81, אושפז לפני ארבעה ימים לאחר שלקה בשבץ. לפני ההידרדרות האחרונה, סבל ניקסון מנפיחות במוח, סיבוך העשוי להיות קטלני.

צבא לבנון עצר את סמיר ג'עג'ע, מנהיג "הכוחות הלבנוניים", החשוד במעשי טרור

חיילים פשטו על בסיס אימונים של אבו נידאל, החרימו כלי־נשק ועצרו 4 מחבלים

ביירות (עיר האיי.אף.פי.). – סמיר ג'עג'ע, מנהיג "הכוחות הלבנוניים", המיליציה הנוצרית, שהוצאה אל מחוץ לחוק, נעצר אתמול בידי צבא לבנון. בהודעה רשמית של סוכנות הידיעות הלבנונית נאמר כי ג'עג'ע נעצר בעירו גידראס, 35 ק"מ צפונית לביירות.

קודם למעצרו של ג'עג'ע, שהשמועות לגביו נפוצו בימים האחרונים בלבנון, נעצרו כ־20 חברי מיליציה, כולל סגן המנהיג פואד מאלק, בקשר לפיצוץ שאירע ב־27 בפברואר בכנסיה מארונית־נוצרית, וגרם למותם של 11 מתפללים, ובקשר לרציחתו של המנהיג הנוצרי דני שמעון ומשפחתו.

קודמה של "הכוחות הלבנוניים", שהיתה המיליציה הגדולה ביותר בתקופת מלחמת האזרחים, והפכה למפלגה פוליטית כשהמלחמה הסתיימה ב־1990, נאסר בחודש שעבר בעקבות הפיצוץ בכנסיה בג'ונייה.

ג'עג'ע הסתגר באחוזתו בכפר גידראס, באיזור הנוצרי שמצפון לביירות, מאז ראשית מארס.

שלשום הוצאו פקודות מעצר נגד 12 חברים בשירותי הביטחון של "הכוחות הלבנוניים", באשמת רציחתו של דני שמעון. הללו כבר נחקרו בעבר במסגרת הפיצוץ בכנסיה.

דני שמעון, מנכ"ל המפלגה הלאומית הליברלית (נוצרית שמרנית), נרצח עם רעייתו ושניים מילדיהם בביתם בפרבר של ביירות, שבוע לאחר שמתקפה סורית לבנונית הביאה להדחת הגנרל הנוצרי מישל עאון.

דני שמעון, חבר בהנהגת "הכוחות הלבנוניים", עבר אל שורות הגנרל מישל עאון, ראש ממשלה של אנשי צבא נוצריים (1988־1990), שהכריז על "מלחמת שחרור נגד סוריה" וניהל קרבות עקובים מדם נגד "הכוחות הלבנוניים".

חברים של "הכוחות הלבנוניים" האשמו גם בפשעים אחרים, בין היתר בנסיון לרצוח ב־1991 את השר הפרו־סורי אלי חובייקה, שהיה בעבר מנהיג "הכוחות הלבנוניים", אך הודח על־ידי ג'עג'ע ב־1986.

מניחים כי סמיר ג'עג'ע גם עמד בראש חוליה שהרגה ביוני 1978 את בנו הבכור של הנשיא לשעבר סולימאן פראנג'יה, טוני, אשתו ועשרה אנשים אחרים, בפשיטה על אחוזתו באזור שבצפון לבנון. ג'עג'ע זעם על הברית שכרת פראנג'יה עם סוריה. משקיפים רבים אינם שוללים את האפשרות שגם פרשת אהוד שב תעלה אל פני הקרקע.

צבא לבנון פשט אתמול במזרח לבנון על בסיס אימונים של ארגון המחבלים הפלסטיני הקיצוני אבו נידאל, החרים כלי־נשק ועצר ארבעה מחבלים.

מקורות בטחוניים מסרו כי כוח של 75 חיילים, בסיוע ארבעה נגמ"שים, חדר לבסיס של "פתח" – המועצה המהפכנית", בקירבת הכפר עיתה אל־פוחאר, שלושה קילומטרים ממערב לגבול עם סוריה. החיילים החרימו ארבע משאיות מלאות נשק ועצרו ארבעה מחבלים של אבו נידאל.

צבא לבנון פתח במאבק נגד "פתח – המועצה המהפכנית", שבראשה עומד אבו נידאל, מאז הואשמו 15 מחברי הארגון ברציחתו של דיפלומט ירדני בביירות, בינואר השנה.

כמויות גדולות של נשק ותחמושת הוחרמו מארגון זה בדרום לבנון. סוכנות הידיעות הצרפתית מוסרת כי בשבועיים האחרונים החרים צבא לבנון מקבוצת אבו נידאל 55 טונות של כלי־נשק, כולל 347 טילי קטיושה בקטר 107 מ"מ, במחבואים שנים שהתגלו בסביבות צידון.

קבוצת אבו נידאל, שלפי ידיעות רשמיות גורשה מסוריה ביוני 1987 לפי דרישת ארה"ב, המתנגדת בצורה עזה לאסור ערפאת, נהנתה עד כה מחופש פעולה נרחב באזורים הלבנונים שבשליטת הסורים.

קצין משטרה נהרג ושניים נפצעו קשה בירי מהמארב בצפון אירלנד

בלפסט (עיר). – קצין משטרה נהרג ושני אנשי משטרה נפצעו קשה אתמול לפנות בוקר בתקיפה, שבוצעה כנראה בידי אנשי הצבא הרפובליקאי האירי, על סיור משטרתי בצפון אירלנד – מסר דובר מטעם המשטרה.

הדובר אמר כי מכונית הסיור נתקלה באש מכאשר כאשר נסעה באיזור התעשייה של לונדונדרי, צפונית מערבית לבלפסט. לא ניתן אישור לשמועות כי הסיור הותקף באש מרגמות.

תקיפת הסיור התרחשה לאחר סדרת פשיטות של המשטרה שנערכה בתחילת השבוע בבריטניה ובאירלנד, וחיפוש אחר חשודים בהשתייכות ל־IRA או במימון פעולותיו.

התוקפנות האלימה והתגברה בשבועות האחרונים בצפון אירלנד, והדגישה את כשלון נישושי השלום האנגלים־אירים ואת הנסיונות לשכנע את אנשי הארגון הקאתולי וירביהם הפרוטסטנטים לפרוק את נשקם.

ראש ממשלת אירלנד, אלברט ריינולדס, קרא ביום רביעי להגנה משטרתית יעילה יותר של המיעוט הקאתולי בצפון אירלנד, לאחר שפרוטסטנטים רעולי פנים ירו למוות בבן בנות בבלפסט.

כמיפל בע"מ

אסיפה כללית רגילה

ניתנת בזאת הודעה לכל בעלי המניות כי ביום 1.5.1994 בשעה 09.00 תתקיים אסיפה כללית רגילה של בעלי המניות של החברה. האסיפה תתקיים במשרדה הרשום של החברה בתח' גיבורי ישראל אזור התעשיה, קרית טרדאו, נתניה.

הנושאים שעל סדר היום:
1. אישור דו"ח הדירקטוריון לבעלי המניות.
2. אישור הדו"חות הכספיים ליום 31.12.93.
3. אישור דיבידנד הביניים אשר שולם ביום 3.1.94 כדיבידנד סופי בגין 1993.
4. מנוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
5. אישורור מינויים של ה"ה הרצל שפיר ואלי אורטל כדירקטורים מקרב הציבור וקביעת שכרם.
6. אישור מינויו של שאול נגאל כדירקטור.
7. אישור הגמול למר יעקב סגל בתפקידו כסגן יו"ר הדירקטוריון.

אם כעבור חצי שעה מן המועד שנקבע לאסיפה הכללית לא נמצא מנין חוקי תידחה האסיפה ליום 2/5/1994 באותה שעה ובאותו מקום. היה וגם באסיפה הנדחית לא יימצא מנין חוקי חצי שעה מן המועד הקבוע לאסיפה, ייחשבו 2 חברים, הנוכחים בעצמם או על ידי באי כוח, מנין חוקי ויהיו רשאים לדון בעניינים שלמענם נקראה האסיפה.

כתב המינוי בא כוח (יפוי הכוח) יופקד במשרדה הרשום של החברה בכתובת הנ"ל לא פחות מארבעים ושמונה שעות לפני מועד כינוס האסיפה שבה מבקש להצביע האדם הקבוע בכתב המינוי ואם לא נעשה כך לא יהיה כתב המינוי בר תוקף אלא אם כן תורשה השתתפותו של האדם הנקוב בכתב המינוי, באשור יו"ר ישיבת האסיפה.

כמיפל בע"מ

חברת החשמל לישראל בע"מ

חיג חשמל – שירות טלפוני להודעות על תקלות 24 שעות ביממה

ירושלים	02־580666
תל־אביב	03־5633777
חיפה	04־647777
אילת	07־372191
אשדוד	08־511688
אשקלון	07־770088
אריאל	03־9366345
	03־9366346
	03־9366347
באר־שבע	057־462666
בית שמש	02־911669
טבריה	06־792275
חדרה	06־223133
כרמיאל	04־881731
נהריה	04־933555
נתניה	09־602988
עפולה	06־423333
פתח־תקוה	03־9394488
צפת	06־970211
ראשון־לציון	03־9682488
רחובות	08־371388
רמלה	08־221313
רעננה	09־906188

בנק כרמל למשכנתאות והשקעות בע"מ ("הבנק")

הודעה בדבר הצעה פרטית של ניירות ערך

בהתאם לתקנות ניירות ערך (הקצאת ניירות ערך בחברה רשומה שהוצעו שלא לציבור) התשנ"ב 1992 (להלן: "התקנות") נותן בזה הבנק הודעה כדלקמן:

1. **מבוא**
דירקטוריון הבנק החליט ביום 17.2.94, לאשר התקשרות הבנק בהסכם, על פיו יקצה הבנק לקרן השתלמות לאקדמאים במדעי החברה והרוח בע"מ (להלן - "הקרן"), בדרך של הקצאה פרטית, 455,958 מניות רגילות בנות 1 ש"ח (להלן - "המניות") במחיר של 10.70 ש"ח למניה (1,070%).

2. **הניצע**
הניצע הינו קרן השתלמות בבעלות של מדינת ישראל והסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח והשקעותיה מנוהלות ע"י בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ. לתאריך הודעה זו אין הקרן מחזיקה בניירות ערך כלשהם של הבנק. ולאחר ביצוע ההקצאה הפרטית תחזיק הקרן במניות הבנק כמפורט בסעיף 1 לעיל, שיקנו לה שעור החזקה של כ-4.9% מההון המונפק של הבנק ובדילול מלא - כ- 4.28% מההון המונפק של הבנק.

3. **ניירות הערך המוצעים, התמורה בגינם ויעוד התמורה**
לקרן מוצעות מניות כמפורט בסעיף 1 לעיל בתמורה כוללת (ברוטו) של 4,878,750 ש"ח, אשר תשולם במועד ההקצאה. התמורה תשמש לבנק במהלך עסקיו הרגילים. דהיינו לשם מתן הלוואות למימון רכישת מקרקעין ולמימון בניה ושכון וכל פעולות עיסקית של הבנק במסגרת היתרי בנק ישראל הקיימים והיתרים נוספים שיתקבלו בעתיד, במידה ויתקבלו, וכפי שיוחלט מפעם לפעם על ידי דירקטוריון הבנק.

4. **נימוקי הדירקטוריון בדבר עדיפות ההצעה הפרטית על פני הצעה לציבור**
4.1 הבנק קיבל על עצמו להגדיל את הונו הנפרע עד 105 מיליון ש"ח (70 מיליון ש"ח הון ראשוני ו־35 מיליון ש"ח הון משני), וזאת לאור כוונת הבנק להפוך לבנק מסחרי וכתנאי לקבלת האישורים הדרושים מהפיקוח על הבנקים בבנק ישראל.
4.2 הקרן הינו משקיע מוסדי והצטרפותו כבעל מניות תתרום לבנק.
4.3 עלות גיוס בדרך של הקצאה פרטית של ניירות ערך כגיל הינה נמוכה משמעותית מעלות גיוס בדרך של הנפקה לציבור של אותם ניירות ערך.

5. **הדירקטורים שהשתתפו בקבלת ההחלטה האמורה**
בישיבת דירקטוריון הבנק מיום 17.4.1994 השתתפו: מיכאל קליינר (תמך בהחלטה), גיורא עיני (דירקטור מקרב הציבור- תמך בהחלטה), מנחם אקרמן (דירקטור מקרב הציבור - תמך בהחלטה), יצחק דוכן (תמך בהחלטה), רמי אביבי (תמך בהחלטה), גדעון חסיד (תמך בהחלטה), משה ריטוב (תמך בהחלטה) ואלי קינד (התנגד להחלטה).

6. **אישורים**
6.1 ההקצאה הפרטית כפופה לקבלת כל האישורים הדרושים על פי כל דין ובכלל זה אישור הבורסה לרישומם למסחר של המניות שתוקצנה על פי ההצעה.
6.2 בכפוף לקבלת האישורים הדרושים כאמור לעיל ולסמכות רשות ניירות ערך כאמור להלן, ההקצאה תתבצע 2 ימים לאחר קבלת כל האישורים הדרושים ובכל מקרה לא לפני תום 30 יום ממועד פרסום מודעה זו בעתונות (לעיל ולהלן - "מועד ההקצאה").
6.3 לרשות ניירות ערך הסמכות להורות על תיקון פרט מן הפרטים המובאים בדו"ח המיידי על פי תקנה 6 לתקנות. הורתה הרשות על תיקון הדו"ח המיידי תעכב ההקצאה עד לביצוע התיקון. במקרה זה מניין שלושים הימים האמורים בסעיף 6.2 לעיל ייפסק ויתחדש ביום שלאחר פרסום התיקון לדו"ח המיידי.

7. **חסימה**
כל עיסקה או פעולה במניות שיוקצו תהיה כפופה להוראות החסימה כמפורט בתקנון והנחיות הבורסה.

בנק כרמל למשכנתאות והשקעות בע"מ

صورة عن الاصل

בעריכת: פזית רבינא

תרגיל בלקני למתחילים

ביום שבו גינו הרוסים את הסרבים בבוסניה קיבלה מוסקווה מיליארד וחצי דולר מקרן המטבע הבינלאומית. מעודד מהעמדה הרוסית החדשה, בלע קלינטון את הפתיון והכריז על מדיניות חדשה בבוסניה. אבל הגינוי הרוסי היה בעיקרו טקטי, ובשיחה בין קלינטון לילצין התברר שהרוסים דבקים בעמדתם שאין להפציץ את הסרבים. טירונות בלקנית

מאת פזית רבינא

מהדורת הסוסים של היריד הבלקני תפסה השבוע תאוצה מסוכנת. ככל שהתקדם כיבושה של העיר גורז'דה כך נחשף קלונה של המערכת המשולבת של האו"ם־נאט"ו־ארה"ב והקהילה האירופית. כל האיומים בהתקפות מן האוויר, השיחות וההסכמים, לא עצרו את הגנרל הסרבי, ראטקו מלאדיץ', במימוש מטרותיו. גם לא הנזיפות מהאחות הגדולה מוסקווה.

ויטאלי צ'ורקין, השליח הרוסי המיוחד שהצליח לשכנע את הסרבים לחתום על הסכם סרייבו לפני כחודשיים, ביטא השבוע את זעמו כלפי "חבורה מטורפת של משוגעים מפאלה", הבירה הבוסנית־סרבית. הוא התכוון לגנרל מלאדיץ' יותר מאשר לנשיא קאראג'יץ' הפטרון מבלגרד, הנשיא מילושביץ'.

האיתותים האנטי־סרביים ממוסקווה עודדו את הממשל האמריקאי והנשיא קלינטון בראשו להכריז על מדיניות עונשין חדשה ומקיפה יותר בבוסניה. זו היתה טעות. הרוסים אמנם זועמים, במיוחד אם לוקחים בחשבון שעם אנשי האו"ם שהוכנסו למעצר בית על־ידי הסרבים נמנו גם חיילים רוסים. אבל הזעם הרוסי היה בעיקרו תרגיל מבריק ביחסי ציבור בינלאומיים, שהפיל בפח את קלינטון, הטירון בפוליטיקה בלקנית.

התנהגותם של הרוסים השבוע, שכללה גינוי תקיף לסרבים, נבעה ממצוקה שמאחוריה עומד צ'ק בנקאי. ביום שבו הובע הגינוי עמדה רוסיה לקבל מלווה של מיליארד וחצי דולר מקרן המטבע הבינלאומית, ובשעות הערב של אותו יום היא אכן קיבלה אותו. נקל לשער איזה דיבורים היו ניתנים לחלל הגיאו־פוליטי אם ביום קבלת ההלוואה היו הרוסים מצדדים באחותם הסרבית הקטנה והסוררת שבבוסניה.

מעודד מן העמדה הרוסית ומתוך לחץ מבפנים, בעיקר מחוגים פרו־בוסניים בקונגרס, החליט קלינטון להכריז על מדיניות חדשה כלפי הסכסוך בבוסניה, שעיקרה הרחבת המגע להפצצות מן האוויר כדי לגונן על שישה אזורים בטוחים נוספים. הנוסחה של קלינטון היא סרייבו בכפול שש ועוד אחד. למדיניות הזו, ששיאה היה מסיבת עיתונאים אשר הועברה בשידור ישיר ב־סי־אן־אן, קדמו התייעצויות טלפוניות עם מנהיגים שונים וביניהם הנשיא מיטראן.

אבל שיא השיאים היה שיחה בת 40 דקות עם הנשיא ילצין. הנשיא האמריקאי אמר לאחר השיחה שהוא והנשיא הרוסי מסכימים על היעדים בבוסניה, אך העדיף לקצר בתחום שבו קיימת אי־הסכמה ברורה בין האמריקאים לרוסים, והוא המדיניות להשגת יעדים אלו, שהיא כמובן הפצצת הסרבים מן האוויר. דוברו של ילצין, שריווח על השיחה בין שני הנשיאים באריכות רבה, אמר, כי קלינטון הבטיח לילצין לא לעשות צעדים פתאומיים מבלי ליידע את הרוסים עליהם קודם לכן. הלקח מאותו מקרה מלפני כחודשיים, שבו קלינטון "לא הצליח לתפוס את ילצין בטלפון", כנראה נלמד היטב.

אין זה ההישג הרוסי היחיד. לנשיא ילצין היו יוזמות חיוביות, כמו כינוס ועידה בינלאומית בנושא בוסניה בחודש הבא. רוסיה דורשת מאז פברואר לקיים ועידת פסגה בנושא זה ועתה, לאחר הבעת גינוי לא כואב במיוחד לסרבים, השיגה את מבוקשה. האמריקאים, הסביר דוברו של ילצין, "הכירו בצורך" לקיים פסגה כזאת. וביתר פירוט: "הנשיא בוריס ילצין והנשיא ביל קלינטון הסכימו בדבר הצורך בקיום ועידת פסגה בנושא בוסניה, שבה ישתתפו קלינטון וילצין, נציגי האו"ם, נציגי האיחוד האירופי והצדדים המסוכסכים".

קלינטון עצמו דיבר השבוע על "יוזמה דיפלומטית גדולה כדי לשים קץ לקרבות ביוגוסלוויה־לשעבר". צרפת הביעה שביעות רצון מהצעה זו. הבריטים, כהרגלם, הביעו "הסכמה עקרונית לקיום הפסגה תוך הבנה קפדנית והצגת יעדים ברורים".

בנושא אחר מצדד הנשיא קלינטון בכל לב, והוא הסרת אמברגו הנשק מעל יוגוסלוויה כדי שהמוסלמים יוכלו לחמש את עצמם. אך כאן צפויה לו התנגדות לא רק מן הכיוון הרוסי, אלא גם מן הכיוון המערב־אירופי, שם לא מאמינים כי הדרך לכבות את האש היא בהוספת שמן למדורה.

אבל המוסלמים הם כנראה הרבה פחות חסרי־אונים מאשר מקובל להציגם. שבועון ההגנה הבריטי "ג'יינס" מסר השבוע, כי מאז כינון ההסכם בין הקרואטים למוסלמים חודשו קווי הרכש הטריטוריאלי בין בתי החרשת לנשק, שקיימים בבוסניה עוד מתקופת קיומה של יוגוסלוויה הקומוניסטית, והיום עובדים בתעשיית הנשק המוסלמית לפחות 50 אלף איש.

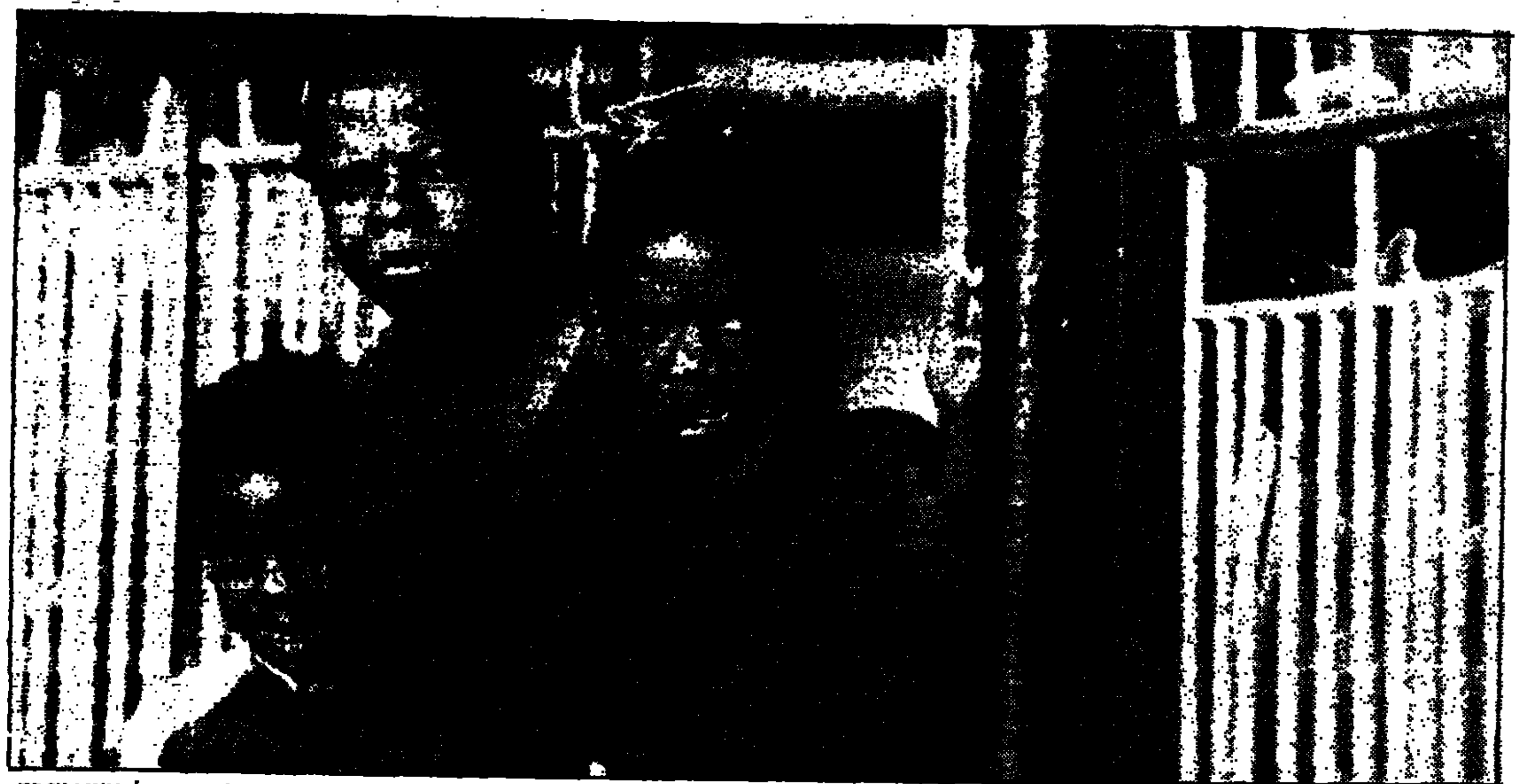

הנס הפוליטי של השבוע, המבורשתה של תנועת הולי ישינקתה' לבחירות שייערכו בשבוע הבא בדרום־אפריקה, הסיר מועקה גדולה מלבבות רבים. אבל הרגלים ישנים מתים לאט. בעיירת השחורים למורת האלימות, מוקות, שבפרבריה המזרחיים של יוהנסבורג, יצא צילבון נקמי בן העשר לשמור על בית העץ שלו בעזרת אקדח צעצוע ושני ידידים. בארה"ב לעומת זאת עסקי השבוע בעניינים הרבה פחות גורליים והרבה יותר נעימים, שלא לומר רוחניים. האם אתה רוצה משקה קל? מעונה אל תאמר או.קיי, אלא אם בן אתה מתכוון לכך. כי או.קיי הוא השם המסחרי החדש המתגונדב שהעניקה חברת קוקה־קולה למשקה פזרה בעיצוב חדש. מלה השוק שאליו מכוון המצרך החדש הוא בעיקר צעירים מבין דור המבולים קיושות מעודף קיצובוניות ותחבוכים יתר. (צילומים: אי.פי.)

אמריקה מאמינה במלקות

יש אנשים שעושים משהו לא יוצא דופן במיוחד ופתאום מוצאים את עצמם בעין הסערה. זה בדיוק מה שקרה למייקל פיי, צעיר אמריקאי בן־טובים, שנסע לבקר בסינגפור והתפתה למשובת נעורים הרסנית.

מייקל פיי בן ה־18 ריסס מכוניות בצבע. הבעיה היא שנתפס. ולא סתם נתפס, אלא בסינגפור. אילו נתפס במולדתו היה מקבל לכל היותר מאסר על תנאי וכמה עשרות שעות עבודה לטובת הקהילה. אבל בסינגפור יש סטנדרטים אחרים והפסקדין שניתן בחודש שעבר קיבל פיי לא רק ארבעה חודשי מאסר וקנס של 3,500 דולר, אלא נידון גם לשש מלקות במבוק על גבו החשוף.

פיי ערער לבית המשפט העליון בסינגפור בטענה שהוכה בעת מעצרו, אך ערעורו נדחה. נכון לעכשו מרצה פיי את עונשו בכלא לנערים בקווינסטאון, סינגפור.

ומאז העולם כמרקחה. מלקות? בסוף המאה העשרים? דווקא כן. סינגפור אמנם ידועה בכלכלתה האיתנה, אבל בכמה תחומים לא חלה שם כל התקדמות, במיוחד בתחום שיטות הענישה. העיקרון הוא שאין משנים את מה שהוכח בעבר כיעיל.

המקרה של מייקל פיי כבש את מהדורות החדשות בארה"ב. ההתהדה היתה כה גדולה, שתחנות הטלוויזיה הגדולות ערכו סקרים שבהם התבקשו הנשאלים להביע את דעתם לגבי המלקות. לתדהמת הכל התברר שמרבית הנשאלים בארה"ב, מעצמה בעלת מסורת של חירות אישית ושמירת זכויות האדם, דווקא מצדדים במתן עונש הגון של מלקות למייקל פיי, בבחינת חנוך לנער על־פי דרכו. תוצאות הסקרים, שהיוו הפתעה של ממש, גרמו אוריינק מבול של תוכניות טוקשואו, ויכוחים ומחלוקות במגויה של התגברות הפשע בארה"ב והצורך במדיניות ענישה מרתיעה יותר, למשל, על־ידי מלקות.

במקביל הזעיקו, כמובן, הליברלים, ארגוני זכויות האדם ובראשם אמנסטי אינטרנשיונל, שהכריזו, כי עונש מלקות מנוגד לאמנות בינלאומיות שארה"ב חתומה עליהן. להסברים התלוו גם תמונות שהמחישו, כי עונש מלקות המבוצע הלכה הוא עונש אכזרי במיוחד, הגורם לחתכים עמוקים בעור, שטפי דם וצלקות לכל החיים.

הזעקה הגיעה גם עד הבית הלבן והנשיא קלינטון נדרש לעסוק בעניינו של מייקל פיי. אבל הרשויות בסינגפור, ובראשן הנשיא אונג טנג צ'ונג, גילו עד כה קשיחות לגל הפניות שהגיעו מארה"ב לחון את הנער מעונש המלקות, כולל עצומות חתומות בידי אלפי אנשים המבקשים לא להלקות את הנער. אמו של מייקל פיי יצאה לסינגפור בניסיון לשחרר את בנה.

קלינטון התבטא בנושא זה בפומבי שלוש פעמים והאחרונה בהן היתה אתמול. הנשיא אמר, כי לא יהיה זה נכון מצידן של הרשויות בסינגפור להכות את הנער, מכיוון שלא ברור אם הודאתו במשטרה לא ניתנה תחת לחץ, מה שהופך אותה לבלתי־קבילה בבית־משפט. אבל הרשויות בסינגפור מיהרו להכריז שההודאה לא נלקחה מהנער בכוח ושהוא לא הוכה בעת מעצרו. רופא משטרתי שבדק את פיי לא מצא סימנים לכך.

זוהי השיפה הראשונה של המוד הוושינגטוני השמור ביותר: המראה החדש של הילארי קלינטון. את הקריירה שלה בתחום הבלונד החלה הילארי רודהאם קלינטון בתסרוקת קארה נוצצת בסגנון "אמי צעיר ומצליחה", אשר שירת אותה בנאמנות בתקופת המירוץ לנשיאות. המראה האמי התחלף למגבת המראה הבורגני־עסקי המבוגר שלבשה הגברת הראשונה כשהחלה לעסוק בענייני בריאות. כעת היא עוברת למראה הרזותי שבו ניכרים עקבות ברורים של מפרי הדמיון מסתיע להמרקת הבלתי־נשכחת של גברת הבריל, מיגרים האצבי. (צילום: אי.פי.)

הדבשת הנעלמת

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

הפרות בהודו הן תמיד קדושות ולפעמים גם עובדות קשה, אבל תנובתן דווקא נמוכה. מזה 30 שנה מכליאים ההודים את הפרות שלהן עם זנים אירופיים, במטרה להגדיל את תנובת החלב שלהן, אך ללא הצלחה. הודים מסורתיים, המועגים שואלים מתעבים שידוכים כאלה, אינם מופתעים מכך שהלך ומתגלה נזק משמעותי: הבקר המקומי, אי לאותה בושה, מאבד בהדרגה את הדבשת שלו. עובדה חשובה זו עלולה להקטין בצורה ניכרת את כוח הגרירה האדיר שמייצג הבקר ההודי.

הדבשת שעל גב הבקר מן הזן המקומי יוצרת את המיקום הטבעי, בינה לבין הצוואר, להנחת העול הפשוט מעץ, שאליו ניתן לחבר מחרשה או עגלה.

בהודו יש 83 מיליון בהמות משא, מהן 72 מיליון שוורים. בהמות אלו מספקות 30 אלף מגוואט אנרגיה – שווה לכמעט מחצית הכמות שמספקת רשת החשמל ההודית. הן חורשות כמיליארד דונם אדמה – כמעט שני־שלישים מן השטח המעובד של הודו – עבודה השווה ל־15 מיליון טרקטורים בערך. כמו־כן הן גוררות כ־15 מיליון עגלות הנושאות כ־25 מיליארד טון־קילומטר של סחורה בשנה. משמעות הדבר, חיסכון של לפחות שישה מיליון טונות דלק בשנה.

הדבשת הנעלמת הפכה להיות אחד הדגלים של התנועה המאבקת נגד ההשפעות הזרות המושפעות בהודו. מחלקת הבקר של משרד החקלאות הממשלתי נוקטת עמדה מעשית יותר, והחלה לשים דגש על שיפור הזנים המקומיים, במקום על הכלאתם בזנים זרים.

טעם ישראל בע"מ

("החברה")

מודעה בדבר החלטת דירקטוריון החברה להקצאת מניות על־פי הצעה פרטית הניתנת על־פי תקנות ניירות ערך (הקצאת ניירות ערך בחברה רשומה שהוצעו שלא לציבור), התשנ"ב־1992 (להלן: "התקנות").

1. מבוא

ביום 1 בפברואר 1994 החליט דירקטוריון החברה, כי החברה תקצה לחברת בורגר ראנץ' מרכז (1983) בע"מ (להלן: הניצעת) 234,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א בדרך של הקצאה פרטית. דו"ח מיידי על ההחלטה הנ"ל נשלח ביום 2 בפברואר 1994. מודעה זו מהווה מודעה מתקנת למודעה המקורית שפורסמה ביום 2 בפברואר 1994.

2. הניצעת

הניצעת אינה בעלת ענין בחברה ואף לא תהפוך לבעלת ענין (כמשמעותו של מושג זה בתקנות) כתוצאה מן ההקצאה.

3. ניירות הערך המוצעים והתמורה בגינם

3.1 לניצעת מוצעים 234,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת של החברה (המהוות 4.17% מסך הונה המונפק והנפרע של החברה, לאחר ההקצאה), וזאת בתמורה להקצאת 120 מניות רגילות בנות 0.001 ש"ח ע.נ. כל אחת של הניצעת המהוות 20% מהונה המונפק והנפרע של הניצעת, ששוויין נקבע בהסכם מיום 31.1.94 שבין החברה והניצעת על־סך של 1,500,000$, שהם בשקלים סך של 4,480,500 ש"ח לפי השער היציג (דהיינו במחיר של 19.15 ש"ח למניה). המחיר האמור משקף מחיר למניה של החברה בשיעור 95.32% מהמחיר למניה של החברה בבורסה בעת מתן הדו"ח המיידי המקורי (2.2.94) שהיה 20.09 ש"ח.

3.2 המניות המוצעות לניצעת מוצעות במסגרת עיסקה שבין החברה לבין הניצעת המעוגנת בהסכם ביניהן מיום 31.1.94, לפיה הוקצו, נמכרו ויוקצו לחברה בסך הכל 204 ממניותיה של הניצעת, המהוות 34% מהונה, כדלקמן: 120 מניות, המהוות 20% מהון הניצעת יוקצו לחברה לפי הקצאה פרטית זו; 80 מניות נוספות של הניצעת המהוות 13.34% מהונה (לאחר הקצאת המניות בניצעת) הוקצו לחברה, ביום 31.1.94 תמורת סך השווה ל־1,000,000$ (2,996,800 ש"ח לפי השער היציג ביום התשלום); 4 מניות נוספות של הניצעת, המהוות 2/3% מהונה (לאחר הקצאת המניות בניצעת), נמכרו לחברה על־ידי בעלי המניות בניצעת, ביום 31.1.94 תמורת סך של 33,330$ (99,856 ש"ח לפי השער היציג ביום התשלום). שווי מניותיה של הניצעת הוערך על ידי החברה והניצעת ב־5,000,000$ (ערב ההסכם שבינה לבין החברה) וזאת בהתבסס על הערכת הניצעת כי הרווח הנקי הצפוי שלה בשנת 1994 יעמוד על סך של 500,000$, דהיינו על פי מכפיל רווח של 10. בהשוואה למכפילי הרווח של חברות מזון אחרות מסוגה של הניצעת שמניותיהן נסחרות בבורסה, בנגיור, טיבון ויל, מאיר עזרא ואחרות, ביום חתימת ההסכם, לדעת דירקטוריון החברה מדובר במכפיל רווח סביר ביותר.

הדו"חות הכספיים של הניצעת ליום 31.12.93 מראים רווח נקי של כ־272,000$ (לפי השער היציג של הדולר ליום 31.12.93). בשנת 1993 משכו בעלי מניותיה, רון לפיד וברי סקום, דמי ניהול חד פעמיים בסך כולל של כ־189,000$, שאילו לא היו משולמים, היה הדבר מביא לתוספת רווח נקי של כ־113,000$, כך שסך כל הרווח הנקי של הניצעת לשנת 1993 היה מסתכם בכ־387,000$. לפי הרווח הנקי האמור, ובהתחשב בעובדה שדמי הניהול ששולמו היו חד פעמיים, ולא ישולמו עוד בעתיד, בוצעה העיסקה בפועל לפי מכפיל רווח של 13, אשר לדעת הנהלת החברה הוא עדיין מכפיל רווח סביר, לעומת מכפילי הרווח של החברות הבורסאיות הנזכרות לעיל.

3.3 הונה המונפק של החברה הנו 5,373,335 ש"ח ולאחר ההקצאה הפרטית – 5,607,335 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א. שיעור ההחזקה של הניצעת לאחר ההקצאה הפרטית יהיה 4.17%. החברה לא הנפיקה ניירות ערך הניתנים להמרה או למימוש למניות החברה.

4. נימוקי הדירקטוריון בעד עדיפות ההצעה הפרטית על פני הצעה לציבור

4.1 עלותה של הצעה לציבור גבוהה משמעותית מזו של הצעה הפרטית.

4.2 רכישת מניות הניצעת עולה בקנה אחד עם מדיניותה של החברה להרחיב את פעילותה לתחומים נוספים בענף המזון.

4.3 רכישת מניות הניצעת תאפשר לחברה להרחיב את המנוף השיווקי של מוצריה בישראל באמצעות שניפיה של הניצעת ברחבי הארץ.

5. הדירקטורים שהשתתפו בקבלת ההחלטה האמורה

בישיבת דירקטוריון החברה השתתפו: לאונרד סקסטין, לורנס גודמן, אדווין שמואלס ולינדה סקסטין.

לאיש מן הדירקטורים אין ענין אישי בהקצאה הפרטית.

6. אישורים

6.1 הקצאת המניות היתה כפופה לקבלת כל האישורים הדרושים על־פי כל דין ובכלל זה אישור הבורסה לרישומן של המניות שיוקצו למסחר, אישור שהתקבל ביום 20.3.94.

6.2 הקצאת מניות החברה תתבצע במועד שיקבע לכך על־ידי דירקטוריון החברה, אך לא לפני תום 17 יום מיום פרסום מודעה זאת, על פי תקנה 6 (ו) לתקנות.

טעם ישראל בע"מ

עלייה של 18 אחוז במספר התיירים לעומת שנת '93

מאת זאב פרי

ברבע הראשון של שנת 1994 נרשמה עלייה של 18 אחוז במספר התיירים שהגיעו לארץ, בהשוואה לחודשים המקבילים ב־1993. עלייה זו אינה מהווה עלייה ריאלית של 18 אחוז, שכן השנה, בניגוד לשנה שעברה, כוללים הנתונים גם את תיירי חג הפסח שנחוג השנה בסוף חודש מארס.

על פי נתוני הרבע הראשון, בהם הגיעו לארץ 415,800 תיירים, ניתן להעריך כי גם השנה לא צפויה להירשם פריצת דרך דרמטית במספרים, שספק אם יעבור את שני המיליון המיוחלים.

העלייה המשמעותית ביותר נרשמה ברבע הראשון של השנה בתיירות השכר לאילת, אשר גדלה בכ־33 אחוז. עד לחודש מארס הגיעו לאילת 107,900 תיירים. בחודש מארס הגיעו לעיר כ־21 אלף תיירים – עלייה של 28 אחוז בהשוואה לחודש מארס 1993.

מסקרים שערך לאחרונה משרד התיירות עולה, כי כשני שליש מכלל התיירים אינם יהודים, ורובם המכריע נוצרים. במשרד התיירות מעריכים כי התקדמות בתהליך השלום תביא לעלייה גדולה בתיירות המוסלמית לארץ, המוערכת כיום באחוזים בודדים בלבד.

בורסה / איתן יעקבסון

מגמה של עליות מתונות

שבוע המסחר בשוק המניות הסתיים במגמה של עליות מתונות. העליות היוו תיקון קל לירידות של יום המסחר הקודם.

בסיכום שבועי ירד מדד המשתנים מרמה של 223 לרמה של 217, וירידה זו מוסברת בחששות מפני עלייה מתונה בריבית בשבוע הבא, חששות מהאטה מסוימת בקצב הצמיחה של המשק, כשברקע הסגר בשטחים ואי ודאות בתחום הבטחוני־פוליטי.

עלייה בלטה אתמול במניות טבע, שנסגרו בת"א במחיר של 25.25 דולר, בהשוואה למחיר סגירה של 24.5 דולר בניו יורק ביום רביעי בלילה.

עלייה של 4.75% בלטה בתעודות ישראמקו בציפייה למציאת נפט בקידוח הימי הנוכחי, ועל רקע שמועות לא מבוססות על התפרצות גז בקידוח הימי. בשלב זה קיימת כמובן אי ודאות לגבי עצם מציאת נפט בקידוח הנוכחי, אי ודאות לגבי הכמות שתתגלה באם יימצא בסופו של דבר נפט ואי ודאות לגבי כדאיות הפקתו מעומק של אלפי מטרים בים.

עלייה של 3.5% נרשמה במניות חברת התרופות אגיס, בציפייה לשיפור ברווחיות אגיס בעתיד. בשוק ההון מעריכים שאם תצא לפועל העיסקה לרכישת חברה בחו"ל, עשוי הדבר לתרום לשיפור ברווחיות אגיס בעתיד.

ירידות חדות נרשמו בתעודות חגיל ובמניות מגן, נטפו 5 וליפשיץ 1.

פעילותן של קרנות הנאמנות בשוק אתמול היתה מינורית, והפעילות השוטפת מתבצעת בעיקר ע"י משקיעים פרטיים ומנהלי תיקים.

בתחילת שעות המסחר נרשמה במשתנים מגמה של עליות מתונות. העליות התמתנו במקצת לקראת סיום המסחר בשל פגרת סוף השבוע, תכונות נמוכה יחסית לקנייה בצל החששות שקיימים מפני עליית הריבית ומפני חוסר היציבות בוול סטריט. הירידות שנרשמו ביום ד' בלילה בוול סטריט הרתיעו אתמול משקיעים מלפתוח פוזיציות משמעותיות במניות.

בשוק אגרות החוב הצמודות לדולר נרשמו ירידות שערים, בתגובה להיחלשות הדולר בעולם ולירידת השער היציג בארץ לרמה של 2.9720.

התשואות במק"מים הארוכים היו בדר"כ 10.6%־10.7%. במדד נרשמה מגמה מעורבת. מדד המשתנים עלה בסיום המסחר לרמה של כ־217 נקודות.

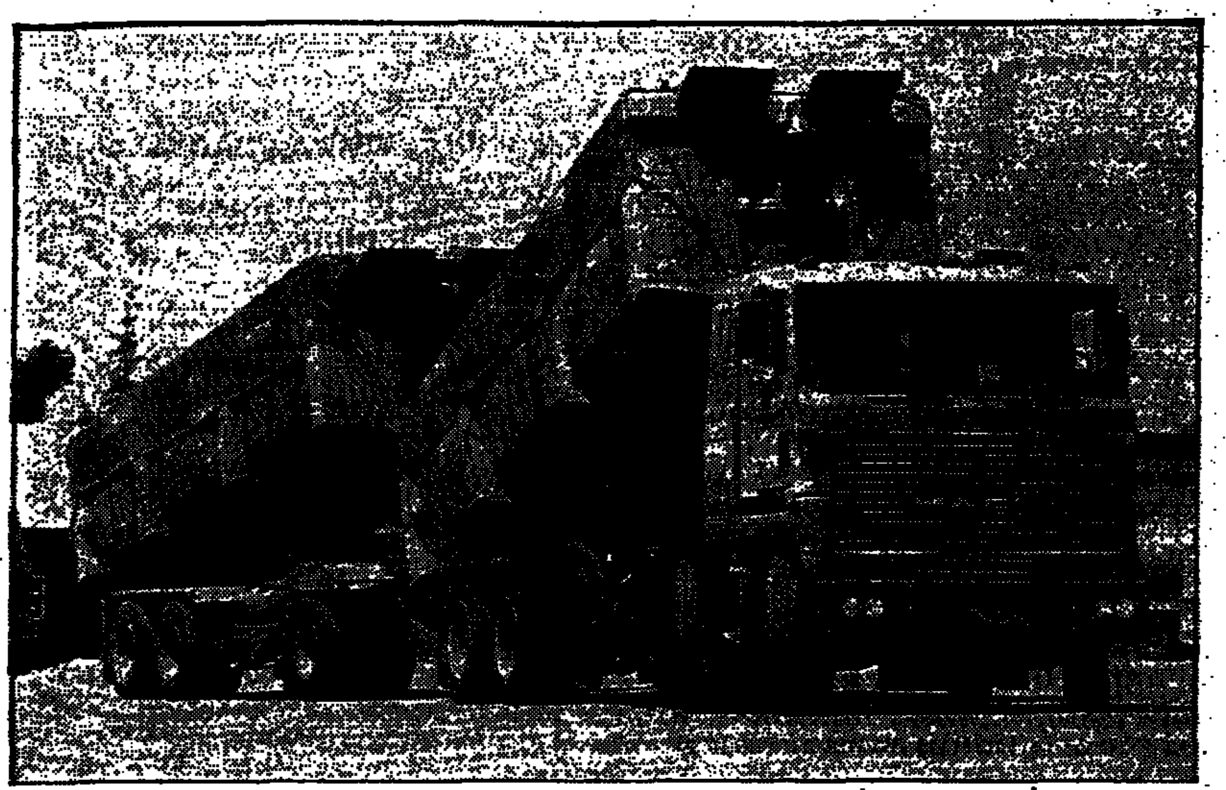

חמישה סמיטריילרים – משאית שלימה שבה גוררת קרון משא – הוכנסו לעבודה בימים אלה לסידור העבודה במפעלי תובלה. המשאיות – מתוצרת ימקי ומחירן מיליון דולר – מסוגלות להוביל מכולות וסחורה בתצורה במשקל כולל של 60 טון והן מצוידות במנוף. צי מפעלי תובלה מונה כיום 258 משאיות. (אריה ארד)

אווירת משבר בשיחות פאריס

המשבר מתמקד במדיניות היבוא ● שני נושאים נוספים במחלוקת: דרישת הפלסטינים להנפיק מטבע עצמאי ומעבר העובדים מהאוטונומיה לישראל

מאת אמנון אמד

השיחות הכלכליות עם הפלסטינים בפאריס נקלעו אתמול למשבר, המונע את האפשרות לסכם את הפרק הכלכלי בהסכם האוטונומיה. המשבר בשיחות מתמקד בנושא מדיניות היבוא, בעקבות דרישות חדשות שהעלו אתמול הפלסטינים. לאחר שישראל הסכימה להפחית את שיעורי המכס לאוטונומיה על רשימת סחורות מוסכמת, דרשו הפלסטינים להרחיב את הרשימה במידה ניכרת ולכלול בה גם מוצרים ממדינות שאינן סוחרות עם ישראל.

שר האוצר, אברהם שוחט, הבהיר לראש המשלחת הפלסטינית, אבו־עלא, כי דרישה זו עומדת בניגוד למשטר היבוא האחיד שעליו כבר סוכם, וכי ישראל לא תוכל לקבלה. בשעות אחר הצהרים התחדשו השיחות וצוותי העבודה המשיכו לדון בנושאים שעדיין לא סוכמו סופית, וביניהם נושא הבנקאות ושיעורו המדויק של המע"מ שיוטל בשטחי האוטונומיה. שני נושאים מרכזיים נוספים הנמצאים עדיין במחלוקת, הם דרישת הפלסטינים להנפיק מטבע עצמאי, נושא שישראל מתנגדת לו בתקיפות, וכל נושא מעבר העובדים מהאוטונומיה לישראל, שעדיין לא נידון.

השר שוחט יחזור היום לארץ, ובפאריס יישארו ככל הנראה חלק מחברי המשלחת להמשך הדיונים היום וביום ראשון. אם לא יחולו התפתחויות של הרגע האחרון, יתחדשו הדיונים שוב בשבוע הבא, בניסיון אחרון להגיע לסיכום בנושא קשרי הכלכלה בין ישראל לאוטונומיה.

המוסד לביטוח לאומי השקיע כמיליון ש"ח במפעלי רווחה

מאת חני פורשנר

המוסד לביטוח לאומי השקיע ב־1993 כמיליון ש"ח בעשרה "מפעלים מיוחדים" – פרויקטים נסיוניים בתחום הרווחה, המיועדים לשמש מעבדה (כולל מחקר הערכה) לפעילויות בעתיד. כך מסר מנכ"ל המוסד, ד"ר יוסי תמיר.

שלושה מהפרויקטים עוסקים במתן מענה לצורכיהם של ילדים, שלושה משתייכים לתחום התעסוקה, אחד מטפל במצוקות ייחודיות בעלות אופי פרטני, והשאר – בתחומים של העשרת עולמם של קשישים ושל ילדים נכים.

הפרויקטים בתחום הראשון הם: "מרכז טיפולי לילדים בסיכון", מניעת תאונות בקהילה ופרויקט של שיעורי עזר. ה"מרכז הטיפולי" מאבחן ילדים שהוצאו מביתם על פי צו משפטי, ומספק להם מענה ספציפי. תוכנית המניעה עוסקת בהגברת מודעות לתאונות ובהאדרת כללי התנהגות בקהילה. תוכנית "אתגר משותף" (שיעורי העזר) מציעה לילדים ממשפחות מרובות ילדים שיעורי עזר, מטעם מורים שהיגרו ממדינות חבר העמים.

בתחום התעסוקה היו פרויקטים של העסקת מובטלים כתחליף לימי מילואים, של הכשרת אסירים (סמוך לשחרורם) לעבודה ושל הקניית מקצוע לחיילות משכבות נמוכות.

מפעל מיוחד שקיבל פירסום רב לאחרונה, אך אינו חדש כל עיקר, הוא ה"גגון" – דיור וטיפול לדיירי רחוב – שהעניק פתרונות דיור ושיקום ל־121 דיירי רחוב, וכעת משכן 40 דיירי רחוב ומעניק טיפול חיצוני (ברחוב) ל־25 אחרים.

המנכ"ל תמיר הדגיש, כי מפעלי רווחה רבים היו בתחילת דרכם "מפעלים מיוחדים" בחסות ובמימון של המוסד לביטוח לאומי: מיקלטים לנשים מוכות ותוכניות למניעת אלימות במשפחה, חונכות לילדי אסירים, שירותים פסיכולוגיים שונים ועוד.

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

אם אין הסכם – יש עוגות

מספרים שמרי אנטואנט אמרה, טרם הוצאה להורג בעת המהפכה הצרפתית: "לא נורא – אם אין לחם, נאכל עוגות". ראשי הסתדרות המהנדסים החליטו לאמץ את גישתה, ויקיימו היום ארוחות צהריים.

"אם אין הסכם – יש עוגות", אמרו בהסתדרות המהנדסים, והחליטו על קיום "פורום הנדסי־חברתי" בבית המהנדס בתל אביב, בהשתתפות מזכ"ל ההסתדרות, חיים הברפלד, הממונה על השכר באוצר, שלום גרניט וסגנו, יובל רחלבסקי, מזכ"ל הסתדרות המהנדסים, יצחק רז, ועוד כ־150 נציגי ועדים וחברי המזכירות הארצית של הסתדרות המהנדסים. הפורום, במסגרת ארוחות צהריים, יעסוק בהסכם השכר המתגבש בימים אלה, וכן יימסר דין וחשבון על המו"מ לקראת הסכם, האמור להחתם כבר בשבוע הבא.

תובעים זכויות לעובדים הזרים

ההסתדרות תובעת ממשרד העבודה והרווחה להתנות מתן אישור להעסקת עובדים זרים, במתן ערבויות ובטחונות על ידי המעסיק לעמוד בהתחייבות כלפי העובדים. מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, אפרים זילוני, פנה בעניין זה אל שרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, וציין כי הכוונה היא למתן התחייבות לתשלום שכר הוגן, תנאים סוציאליים מקובלים, מגורים וכלכלה לעובדים הזרים, ברמה המניחה את הדעת.

עוד מסר אתמול זילוני, כי "ההסתדרות הביעה את נכונותה לסייע לפעולות של אכיפת החוק על ידי המדינה, במגמה למנוע תופעות של ניצול עובדים זרים בתנאים מחפירים".

ארה"ב: עובדים ועניים

השבוע ראו אור בארצות הברית הסיכומים הסטטיסטיים הרשמיים על מצב העובדים בשנת 1992. מהנתונים שפורסמו בוושינגטון עולה, כי יותר ויותר עובדים – ובייחוד עובדות – ברחבי ארצות הברית, נכנסים לקטגוריה של עניים. אחד מכל חמישה עובדים משתכר פחות מ־13 אלף דולר לשנה. על פי מקורות רשמיים, עם הכנסה שנתית מתחת ל־13 אלף דולר נחשב העובד "עני".

ב־1979 מספר העובדים העניים היה רק 12 אחוז מכלל העובדים. הנתון המדאיג יותר הוא, שריכוז העובדים העניים הוא דווקא בגילאים הצעירים: 47 אחוז מהעובדים בגילאים 18 עד 24 משתכרים פחות מ־13 אלף דולר, וכ־20 אחוז נוספים הם בגילאים 24 עד 34. מספר העובדים הצעירים הנחשבים "עניים" בארצות הברית הוכפל בין 1979 ל־1992.

החלוקה בין העובדים העניים אינה שווה. ב־79' מספר העובדים העניים היה 7.7 אחוז, ב־92' היה 14 אחוז. לגבי העובדות: ב־79' כ־20 אחוז מהן היו עניות; ב־92': כ־24 אחוז.

עובדי מפעלי "נשר" פתחו בשביתה ללא הודעה מוקדמת

מאת הדס גייפמן ואפרים דוידי

החל מאתמול בבוקר מושבתים כל שלושת מפעלי חברת נשר, בחיפה, רמלה והר־טוב, עקב תביעות השכר של עובדיהם. השביתה החלה ללא הודעה מוקדמת ובניגוד לעמדת ההסתדרות. ממועצות הפועלים חיפה, רמלה ובית שמש נמסר, כי לא הוכרז על סכסוך עבודה וכי הם "הופתעו מהמהלך הפתאומי". בתי הדין לעבודה בתל אביב ובחיפה הוציאו צו לחידוש העבודה, אולם העובדים לא שעו לצו. אמש נערכה ישיבה בהשתתפות הוועדים באגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות.

אנשי הוועדים טוענים, כי הנהלת המפעלים נוהגת סחבת במו"מ על הסכם העבודה לשנים 1994־1995. הוועדים דורשים, בין היתר, חתימה על הסכם עבודה אחד ומו"מ אחד לכל המפעלים – בניגוד לדרישת ההנהלה לניהול מו"מ וחתימה על הסכמים בכל אחד מהמפעלים בנפרד.

הנהלת החברה קראה אתמול לעובדים לשוב לעבודה הסדירה ולשולחן המו"מ. עוד נמסר מההנהלה, כי "זו שביתה ללא תקדים בתולדות החברה", וזו גם השביתה הראשונה בה העובדים הפסיקו את פעולת הכבשנים.

הנהלת נשר־סחר, שעוסקת ביבוא, הודיעה שתפעל כדי להבטיח אספקה סדירה של מלט לכל הלקוחות, כולל באמצעות יבוא.

מזכירי מועצות הפועלים הודיעו על הסתייגותם מהשביתה, והם פנו אל העובדים בבקשה לבטלה.

חברת נשר נמצאת בבעלות כור וכלל, באמצעות חברת משאב.

שער הדולר ירד ל־2.972 ש"ח

מאת אמנון אמד

בנק ישראל תיסף אתמול את שער השקל ביחס לדולר בשלוש עשיריות האחוז, וכתוצאה מכך ירד שער היציג של הדולר ל־2.9720 ש"ח.

ביקוש מתון למטבע חוץ, של כחמישה מיליון דולר, העלה את שער סל המטבעות בשלוש מאיות אחוז, ל־3.2131 ש"ח. היציבות בשער הסל והיחלשות הדולר גרמו להתחזקות המארק הגרמני בכארבע עשיריות האחוז, ושער היציג עלה ל־1.7613 ש"ח.

(עתים־רויטר). קרן המטבע הבינלאומית אישרה ביום רביעי לרוסיה מילווה בסך 1.5 מיליארד דולר, העשוי לסלול את הדרך לסיוע נוסף במיליארדי דולרים מצד מדינות מערביות.

ההחלטה של קרן המטבע התקבלה אחרי חודשים ארוכים של מו"מ קשה, והיא מהווה הצבעת אמון במכשלתו של הנשיא בוריס ילצין.

הממשלה תאשר כניסת עובדי תעשייה קבועים מהשטחים

מאת אמנון אמד

ראש הממשלה, יצחק רבין ושר התעשייה והמסחר, מיכה חריש, נפגשו אתמול במטרה למצוא פיתרון מיידי למצוקה אליה נקלעו מפעלי התעשייה בעקבות הסגר על השטחים. בפגישה סוכם, כי במתן אישורי הכניסה לישראל לתושבי השטחים יושם דגש על העובדים המקצועיים המנוסים, המועסקים במקום קבוע זמן רב. אישורים דומים ניתנו לעובדים קבועים מהשטחים גם בסגר הקודם, וצעד זה הקל אך על הבעיה במחסור בידיים עובדות.

הסיכום יחול על עובדים קבועים בענפי התעשייה, התעשייה הקלה והמלאכה. שר התעשייה והמסחר אמר אתמול, כי על ענף הבנייה להגביר את ההשקעות בבנייה מתועשת, כדי לצמצם את תלותו בעבודה זולה. מעבר כזה, אמר חריש, יאפשר לענף לשלם שכר ברמה שתמשוך אליו עובדים ישראלים.

התאחדות התעשיינים: יש לאפשר כניסתם של 1,500 עובדים חיוניים מיו"ש ועזה

מאת הדס גייפמן

יורם בליזובסקי, מנכ"ל התאחדות התעשיינים, פנה למשרד המסחר והתעשייה בבקשה לאפשר את כניסתם של כ־1,500 עובדים מיו"ש ועזה החיוניים לתעשייה. לדבריו, הסגר בשטחים גורם נזקים נקודתיים במפעלי תעשייה, בשל אי העסקתם של עובדים אלה. מדובר בעובדים מנוסים, בעלי ותק ומיומנות, שקשה להחליפם בעובדים זרים.

הוא הוסיף, כי לא אחת נמצאים עובדים אלה בנקודות מפתח בתהליכי הייצור, ובמקרים רבים משפיעה היעדרותם על תעסוקת עובדים ישראלים המועסקים באותם קווי ייצור.

בליזובסקי מדגיש, כי מאז האינתיפאדה הפחיתה התעשייה בהדרגה את העסקתם של עובדים מהשטחים מ־22 אלף ב־1987, לכ־4,000 לפני הסגר האחרון.

(עתים־רויטר). מגדלי הכותנה של מצרים יגדילו השנה את היצוא פי חמישה, לכדי 291 אלף חבילות (bales), כשהם מנצלים את המחסור הגלובלי. כך מסר דובר של חברת הכותנה הממשלתית. כמות זו היא הגדולה ביותר מזה שבע שנים.

הדובר אמר כי מצרים מקווה להגדיל עוד יותר את היצוא, שכן במחסניה עדיין נמצאים כ־130־100 אלף חבילות כותנה מסיבים ארוכים במיוחד. אשתקד ייצאה מצרים רק 54 אלף חבילות כותנה.

הסגר בשטחים פגע קשות בענף הבורסקאות

מאת הדס גייפמן

"הסגר בשטחים פגע בצורה קשה מאד בענף הבורסקאות, שרובו נעזר בכוח העבודה של עובדי יו"ש ועזה. מרבית מפעלי העורות משותקים מאז הסגר". כך מסר מאיר בראל, מנהל האגף הכללי בהתאחדות התעשיינים.

לדבריו, 200 מתוך 350 עובדים בענף מגיעים משטחי יו"ש ועזה. הוא הוסיף כי מאז תחילת הסגר, מנסים מפעלי העורות לגייס כוח אדם ישראלי, אך עד כה לא נשאו נסיונות אלה פרי, למרות שהשכר המוצע גבוה בהרבה משכר המינימום. בראל אמר כי בענף זה קשה להשיג גם עובדים זרים, שכן העבודה מחייבת מיומנות וניסיון רב. הוא הדגיש, כי מפעלי העורות צריכים עתה לספק את מוצריהם למפעלי הנעליים לעונת הקיץ, וחלקם אף ספקי משרד הביטחון. בענף כ־20 מפעלים.

יושבה המחלוקת בין האוצר לבנק ישראל בעניין כספי הערבויות

מאת אמנון אמד

האוצר ובנק ישראל הסכימו השבוע על הדרך שבה יופקדו כספי הערבויות למגזר העסקי. הסיכום שהושג מחייב הכנסת שינויים בהוראות הנזילות, והוא אושר לפני כמה ימים על ידי הוועדה המייעצת של בנק ישראל. בימים הקרובים יוגש הסיכום גם לאישורה של ועדת השרים לכלכלה.

בכך הגיעה לסיומה מחלוקת ממושכת בין שני המוסדות, שהתמקדה בדרישת בנק ישראל לצמצם מעורבות האוצר בהקצאת הכספים. לטענת בנק ישראל, הקצאה ישירה לגופים גדולים, ללא מכרז, מהווה למעשה חזרה לתקופת האשראי המכוון. משרד האוצר, לעומת זאת, טען כי מכרז ניתן לקיים רק כאשר יש תחרות על כספי הערבויות, וכי מצב זה אינו קיים היום במשק.

לטענת האוצר, אסר בנק ישראל על הבנקים המסחריים לקבל פיקדון מכספי הערבויות, לשם הקצאתם לגופים כלכליים. במקום זאת הציע הבנק המרכזי להפקיד את הכספים בפיקדונות מאושרים למתן הלוואות (מפל"ה), בדומה להסדר שנעשה לפני כמה חודשים עם חברת החשמל.

על פי הסיכום שהושג, יופקדו כספי הערבויות בבנקים, והם יעניקו את ההלוואות באחריותם, במקום באחריות האוצר, כפי שדרש בנק ישראל.

הסדר זה מחייב, כאמור, שינויים בהוראות הנזילות, והאוצר יבקש לקבוע על פיקדון זה שיעור נזילות של אפס אחוזים, כפי שנהוג כיום בחשבונות מפל"ה.

בגוש דן יסופק בנזין 91 אוקטן נטול עופרת החל מהחודש הבא

החלטת משרד האנרגייה נועדה לשפר את איכות הסביבה ● גוש דן נבחר כראשון בשל רמת המינוע הגבוהה השוררת בו – כ־40% משוק הדלק בארץ

מאת הדס גייפמן

משה שחל, שר האנרגייה והתשתית, הודיע כי החל מ־1 במאי, יסופק בכל גוש דן בנזין 91 אוקטן נטול עופרת. צעד זה ננקט על ידי משרד האנרגייה והתשתית משיקולים של איכות הסביבה. במקביל, ימשיכו תחנות הדלק לספק בנזין 96 אוקטן רגיל, בנזין 95 אוקטן נטול עופרת, ובחלק מהתחנות אף בנזין 97 אוקטן ו־98 אוקטן. הבנזין נטול העופרת מיועד למכוניות בהן נעשה עד עתה שימוש בבנזין 91 אוקטן.

גוש דן נבחר להיות האיזור הראשון בו מסופק הבנזין החדש נטול העופרת, בשל רמת המינוע הגבוהה השוררת בו – איזור זה צורך 40% משוק הדלק בארץ.

נמסר כי העופרת מוספת לבנזין הרגיל כדי להעלות את מספר האוקטן. פליטתה מהווה את אחד המזהמים העיקריים בשל השפעתה על מערכת הנשימה, בעיקר באוכלוסיות חלשות כמו זקנים וילדים. במדינות מערב אירופה, בעיקר בארצות השוק המשותף, עברו זה מכבר לשיווק בנזין נטול עופרת. במשרד האנרגייה מעריכים כי המעבר לבנזין החדש יביא לירידה של 50% מזיהום האוויר שמקורו בעופרת.

מנתוני משרד האנרגייה עולה, כי כ־12% מכלל המכוניות בגוש דן זקוקות לבנזין 91 אוקטן המכיל עופרת (להערכת מינהל הדלק קיימות בגוש דן כ־50 אלף מכוניות כאלה). מכוניות אלו יכולות לתדלק בבנזין 91 אוקטן נטול עופרת, אולם בכל תדלוק שלישי עליהן לתדלק בבנזין המכיל עופרת (אוקטן 96).

שר האנרגייה מסר, כי בתוך כשנה יימכר בנזין 91 אוקטן נטול עופרת בכל התחנות בארץ. לצורך כך קיימת היערכות בתי הזיקוק בהשקעה של 60 מיליון דולר.

תחנות דלק שיידרשו להמשיך למכור בנזין 91 אוקטן לא נטול עופרת, יחויבו לציין זאת.

מחיר בנזין 91 אוקטן נטול עופרת בשער בתי הזיקוק, יהיה יקר בכחמישה דולר לטון ממחיר שער בז"ן לבנזין 91 אוקטן רגיל. הבלו על בנזין 91 אוקטן נטול עופרת יהיה מופחת באופן משמעותי מזה החל על בנזין 91 אוקטן רגיל, ויהיה זהה לבלו המוטל על בנזין 95 אוקטן נטול עופרת. המחיר לצרכן אינו בפיקוח, אך מבחינת העלויות אמור בנזין 91 אוקטן נטול עופרת להיות זול בכשתי אגורות לליטר מבנזין 91 אוקטן רגיל.

(עתים־מזרח). העיתון "אל־והור" מוסר כי מצרים קיבלה מענק מזון מהסוכנות הקנדית לפיתוח בינ"ל, בשווי 10 מיליון דולר קנדי. המענק כולל 39 אלף ו־900 טון חיטה־קנדית.

הסגן הראשון לשר לשת"פ בינ"ל, אחמד רג'אאי, הדגיש כי המענק הוא חולייה בסדרה של מענקי סיוע קנדיים, שאושרו למצרים.

שווים של מענקי הסיוע מגיע ל־50 מיליון דולר קנדי.

קרן המטבע הבינלאומית מזהירה מ'בועות ספקולטיביות'

(עתים־רויטר). העלייה שהתחוללה לאחרונה בהשקעות זרות בשווקי אסיה ואמריקה הלטינית, עשויה להיות בועה על סף התפוצצות. אזהרה זו הופיעה בדו"ח קרן המטבע הבינלאומית, שפורסם ביום רביעי.

התשקיף הכלכלי החצי שנתי של קרן המטבע מציין מדינות רבות שיהנו מצמיחה בעולם המתועש, ומאינפלציה נמוכה.

אולם אחדות מהמדינות המצליחות ביותר, שהיוו דוגמאות לרפורמות כלכליות שנתמכו בידי קרן המטבע בשנים האחרונות, עומדות כעת מול בעיות חדשות.

"העלייה בתזרים ההון ובמחירי שוק המניות נותנים סיבות לדאגה באשר להתחממות יתר ולאפשרות שינוי בשוק", נאמר בדו"ח. אם לא יינקטו צעדים מתאימים, עלולות להיווצר "בועות ספקולטיביות" בשווקי המניות של מדינות אלה. "על אחדות מהמדינות לפעול לתיקון המצב בהקדם האפשרי", מייעצת קרן המטבע הבינלאומית.

בדו"ח לא נאמר אלו מהמדינות עומדות בדרגת סיכון גבוהה, אך לאור התפתחויות בשנים האחרונות נראה כי ביניהן מצויות מכסיקו, ארגנטינה, צ'ילה, סין והודו.

במסיבת עיתונאים שהתקיימה ביום רביעי, כינה הכלכלן הראשי של הקרן, מייקל מוסה, את ארגנטינה וצ'ילה "כוכבי התלמידים" של הקרן.

אחדות ממדינות הטיפוח של הקרן, כמכסיקו, סבלו כבר השנה מבריחת הון זר, כנראה בתגובה לשיעורי ריבית גבוהים יותר בארה"ב, אך גם עקב בעיות פוליטיות.

מוסה ניסה לרכך את המכה באומרו כי "מה שעף החוצה, יכול עדיין לעוף בחזרה פנימה". האתגרים העומדים בפני המדינות העניות בעולם, בעיקר באפריקה, "מפחידים", נאמר בדו"ח. מדובר במדינות שרמת החיים בהן לא עלתה, או הידרדרה ב־10 או 20 השנים האחרונות.

אולם באופן כולל, ציין דו"ח קרן המטבע, מסתמנת התקדמות בצמיחה במדינות המתפתחות.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

21.04.94

מטבע	יחידה	בנק ישראל – שער יציג	בנק ישראל – שינוי	בנק הפועלים – העברות והמחאות קנייה	בנק הפועלים – העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים – שטרות מכירה	בנק לאומי – העברות והמחאות קנייה	בנק לאומי – העברות והמחאות מכירה	בנק לאומי – שטרות מכירה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות קנייה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט – שטרות מכירה
ארצות הברית	1 דולר	2.9720	-0.0080	2.9541	2.9958	3.04	2.9533	2.9950	3.04	2.9485	2.9895	3.03
בריטניה	1 לירה	4.4363	+0.0216	4.4178	4.4802	4.56	4.4226	4.4850	4.54	4.4177	4.4791	4.55
גרמניה	1 מרק	1.7613	+0.0066	1.7490	1.7738	1.81	1.7523	1.7770	1.80	1.7467	1.7710	1.80
צרפת	1 פרנק	0.5131	+0.0023	0.5101	0.5174	0.53	0.5100	0.5172	0.53	0.5101	0.5173	0.53
הולנד	1 גילדן	1.5666	+0.0036	1.5588	1.5809	1.61	1.5586	1.5806	1.60	1.5570	1.5786	1.60
שוויץ	1 פרנק	2.0772	-0.0117	2.0687	2.0979	2.14	2.0612	2.0903	2.12	2.0653	2.0941	2.13
שבדיה	1 כתר	0.3762	+0.0010	0.3739	0.3792	0.39	0.3742	0.3795	0.39	0.3735	0.3787	0.38
נורבגיה	1 כתר	0.4058	+0.0018	0.4034	0.4092	0.42	0.4030	0.4087	0.41	0.4022	0.4079	0.41
דנמרק	1 כתר	0.4489	+0.0022	0.4463	0.4527	0.46	0.4465	0.4528	0.46	0.4462	0.4524	0.46
פינלנד	1 מרק	0.5425	-0.0021	0.5376	0.5453	0.56	0.5377	0.5453	0.55	0.5377	0.5452	0.55
קנדה	1 דולר	2.1545	-0.0012	2.1388	2.1690	2.20	2.1385	2.1687	2.20	2.1393	2.1691	2.20
אוסטרליה	1 דולר	2.1222	-0.0137	2.1088	2.1366	2.19	2.1057	2.1354	2.18	2.0990	2.1282	2.16
דרום אפריקה	1 רנד	0.8522	-0.0114	0.8227	0.8544	0.84	0.8215	0.8531	0.82	0.8214	0.8529	0.85
בלגיה	10 פרנק	0.8555	+0.0036	0.8510	0.8631	0.88	0.8506	0.8626	0.88	0.8504	0.8623	0.88
אוסטריה	10 שילינג	2.5038	+0.0090	2.4870	2.5222	2.56	2.4903	2.5255	2.56	2.4869	2.5215	2.56
איטליה	1,000 לירטות	1.8368	+0.0063	1.8285	1.8544	1.91	1.8271	1.8529	1.89	1.8247	1.8501	1.88
יפן	100 ין	2.9037	+0.0103	2.8736	2.9142	2.96	2.8743	2.9148	2.96	2.8751	2.9151	2.96
ספרד	100 פזטה	2.1571	+0.0138	2.1487	2.1791	2.27	2.1489	2.1793	2.23	2.1420	2.1718	2.21
ירדן	1 דינר	4.1608	-0.0410	-	-	4.35	-	-	4.33	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.8916	-0.0173	-	-	0.90	-	-	0.90	-	-	-
ECU/אקו		3.3983	+0.0085	3.3847	3.4325	-	3.3863	3.4341	-	3.3742	3.4212	-

صكنا من الاهل

صكذا من الأهل

מגעים בין חברת תש"ת לסוכני נסיעות ממדינות המפרץ לפיתוח קשרי תיירות

מאת אריה ארד

חברת תש"ת מקיימת מגעים עם סוכני נסיעות ממדינות המפרץ הפרסי, לפיתוח קשרי תיירות ביניהן לבין ישראל. המגעים מתקיימים בקאהיר זה זמן מה, ואתמול חשף אותם שר התחבורה, ישראל קיסר, בעת דיון בתקציבה של תש"ת.

תש"ת היא חברה-בת של אל על למתן שירותי קרקע ולפיתוח התיירות לישראל, בין היתר באמצעות סוכנויות נסיעות שבבעלותה. היא גם מייצגת בארץ כמה חברות תעופה, שאינן טסות לבוק.

במגעים עם חברת התעופה אמירייטס איר דובר על שיווק חבילות משותפות, כדוגמת החבילה הישראלית-מצרית ששיווקה כבר הוחל.

השר קיסר הנחה את מנכ"ל תש"ת, חיים חכם, לעודד הקמת בתי מלון עממיים בדרגה 3-4 כוכבים. כן הנחה השר את חכם לחתור להגדלת רווחיות תש"ת, שחלקה ברווחי אל על מגיע בשנים האחרונות ל-20-30 אחוז.

גידול של 26% בממוצע בתנועת המטענים המוטסים

מאת אריה ארד

גידול סנסציוני בתנועת המטענים המוטסים חל בחודש שעבר: היבוא גדל ב-57 אחוז והיצוא ב-26 אחוז. עלייה תלולה זו הקפיצה גם את הממוצע של הרביע הראשון של השנה לכדי גידול של 26 אחוז, בהשוואה לינואר-מארס אשתקד.

היבוא המוטס הסתכם בחודש שעבר ב-11,325 טון והיצוא ב-15,398 – 42 אחוז בהשוואה למארס אשתקד. הגידול ביבוא המוטס נמשך זה החודש ה-11 ברציפות, אולם בממוצע שנתי של 4 אחוזים. היצוא נמשך זה החודש הרביעי ברציפות, בממוצע שנתי של 5 אחוזים.

בסך הכול הסתכם היבוא המוטס ברביע הראשון של השנה ב-30,873 טון, והיצוא המוטס ב-42,117 טון. כלל תנועת המטענים בנמל בן-גוריון הסתכם ברביע הראשון של השנה ב-72,990 טון.

יחד עם זאת, מכון היצוא פירסם הודעה המתריעה על "מצב צפיפות בלתי נסבל בנמלי אשדוד וחיפה". באחרונה החריף המצב, לדברי ההודעה. באשדוד ממתינות לתורן 30 אניות ובחיפה עשר. לא זו בלבד שלסכנת הספנות מזהירה כי תטיל היטל צפיפות על נמלי ישראל, אלא גם עיסקות יצוא נתונות בסכנה, בשל אי יכולתם של יצרנים ישראליים לעמוד בלוחות זמנים.

חברת "אלטקי" מאבן יהודה מכרה לענפי החקלאות בארץ 12 מערכות שקילה ואריזה ממוחשבות בשווי כולל של 2.5 מיליון ש"ח. (צילום: רן ארדה)

עלייה של 40 אחוז במספר היוצאים לחו"ל לעומת '93

מאת אמנון אפד

בשלושת החודשים הראשונים של השנה הגיע מספר הישראלים שיצאו לחו"ל לכ-288 אלף, עלייה של כ-40 אחוז בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה שעברה. כ-206 אלף מכלל היציאות לחו"ל בתקופה זו היו בדרך האוויר – גידול של כ-36 אחוז.

את הגידול הרב במספר היוצאים לחו"ל מסבירה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במועד חג הפסח, שחל השנה בסוף השבוע האחרון של חודש מארס. בניכוי הגורמים העונתיים, היתה רמת היוצאים לחו"ל בדרך האוויר בחודשים ינואר-מארס השנה, גבוהה בכ-14 אחוז בלבד מהרמה הממוצעת בשלושת החודשים האחרונים של השנה שעברה. מגמת עלייה זו דומה למגמה הנמשכת כבר מאמצע שנת 1992.

גידול של 112 אחוז נרשם בתקופה זו במספר היוצאים לחו"ל בדרך היבשה, שהגיע לכ-22 אלף. כמעט כל היוצאים לחו"ל בדרך זו יצאו למצרים, ובמיוחד לסיני ולאיזור טאבה.

רשת בתי המלון הולידיי אין מקימה בישראל מלון חדש, שימוקם על חוף ים המלח – "הולידיי אין קראון פלאזה". אתמול נחתם הסכם שותפות בין חברות אפריקה ישראל לאשלון – חברה-בת של אשטרום – להקמת בית המלון המפואר באיזור המלונות בעין-בוקק.

עבודות הבנייה אמורות להתחיל כבר בחודש הבא, ולהסתיים לאחר כשלוש שנים. המלון יוקם על שטח של 17 דונם, בהשקעה של כ-43 מיליון דולר, בבעלות משותפת ושווה של אפריקה ישראל ואשלון. את המלון תבנה חברת אשטרום והוא ינוהל על ידי אפריקה ישראל תיירות ונופש, המפעילה את בתי המלון של הולידיי אין בארץ.

"מען" תפתח קורס לנשים הרוצות לנהל עסק בביתן

מאת [illegible]

58 אלף נשים מעוניינות לנהל עסק עצמאי מהבית, מתוך כ-420 אלף נשים בגילאי 25-60 מאיזור המרכז. מספר הנשים אשר שוקלות או שקלו בעבר מעבר לתעסוקה עצמאית מהבית, עומד על 48 אלף נשים. נתונים אלה ואחרים עלו ממחקר ראשון מסוגו בארץ, שנערך על ידי חקר עבור מען – לשכת המסחר והתעשייה לנשים, ועבור ג'וינט ישראל.

התחומים שנתפסו על ידי הנשים כמתאימים לניהול מן הבית, הם: מכירות, שיווק וטלמרקטינג (30%), קוסמטיקה, ספרות ופדיקור (23%), הנהלת חשבונות (15%), עיבוד תמלילים (18%), תפירה וגזירה (15%), מקצועות חופשיים (11%), מחשבים (10%), גן או מטפלת (10%) ועיצוב ואמנות (10%).

ניהול עסק מהבית נתפס על ידי 34% מהנשים כשלב ראשון בדרך לעצמאות, כדי לחסוך בהוצאות ולהקטין סיכונים, לעומת 25% מהנשים הרואות בעבודה מהבית מצב רצוי וקבוע.

בעקבות תוצאות המחקר פותחת מען, בשיתוף עם ג'וינט ישראל, קורס בן 100 שעות אקדמיות לניהול עסקים מהבית, בריכוזה של הדסה הרצוג.

נחתם הסכם לשת"פ לעידוד התיירות מאוסטרליה לישראל

מאת זאב פרי

הסכם לשיתוף פעולה לעידוד תיירות מאוסטרליה לישראל, נחתם השבוע בין מנכ"ל משרד התיירות, אלי גונן לבין נציגי לשכת המסחר אוסטרליה-ישראל, ליאון קמפלר ומנכ"ל הלשכה, ג'ון וייס.

משרד התיירות יעסיק באוסטרליה עובד מקומי, מומחה לתיירות, אשר יישב בלשכת המסחר ישראל-אוסטרליה ויעבוד בפיקוח הקונסול הכלכלי בסידני. "אנו מקווים ששיתוף פעולה מסוג זה יהווה מודל לגבי מקומות אחרים בעולם", אמר אלי גונן, מנכ"ל המשרד, בטקס חתימת ההסכם.

בשנתיים האחרונות הגיעו מאוסטרליה לישראל כ-20 אלף תיירים בשנה, לפחות 50% מהם יהודים.

ג'ון וייס מסר, שבחודשים האחרונים השתתף משרד התיירות בירידי תיירות שהתקיימו באוסטרליה, וביצע שני סמינרים מקצועיים לסוכני תיירות – בסידני ובמלבורן – בהם נטלו חלק 700 איש אשר נחשפו לישראל כמוצר תיירותי.

תחרות קשה בתחום חבילות הנופש לחו"ל

מאת אריה ארד

נוכח השפל בתעופה ובתיירות עד הקיץ, הכריזה אתמול חברת כרטיסי האשראי ישראכרט על מבצע נוסף, הפעם לסיני ולאילת. גם מבצע זה נערך במתכונת המבצעים הקודמים: שילוב של תשלום במזומנים ובכוכבים המצטברים בתשלומים באמצעות כרטיס האשראי.

חבילה לסיני עולה 255-299 דולר, בתוספת 50 כוכבים ותשלום בסך 5,000 ש"ח באמצעות ישראכרט. החבילה לאילת עולה 480 דולר ועוד 100 כוכבים.

לאחר הנופש באיזור בעלי גיטה נחה לישראלים, הצטרפה בלקן, שפתחה קו סדיר מסופיה לנמל בן גוריון. הטיסה לבלגריה וחזרה עולה 481 דולר והיא מתבצעת בימי ב'. בעונת השיא תבצע איר בלקן שתי טיסות שבועיות.

בריטיש איירווייס הצטרפה לתחרות על כיסו של הנוסע הישראלי, ומציעה לטוס ב-898 דולר לניו יורק וחזרה, דרך לונדון בשני הכיוונים. בריטיש מקיימת שבע טיסות יומיות בין לונדון לארץ, ושש טיסות יומיות מלונדון לניו יורק. על התחרותיות של מחיר זה מעידה העובדה, שהטיסה מנמל בן גוריון ללונדון וחזרה עולה 418 דולר. החברה מציעה חבילות ליניות, בכלל זה סיור בלונדון [illegible].

[illegible] האפריקאית פתחה במבצע שיווקי בשם "אפריקה בסל". החברה מציעה, נוסף על הטיסה לניו יורק וחזרה, אחד משלושה סיורים באטרקציות בסכום 1,099-1,469 דולר.

ארקיע מציעה חבילות מבצעיות, הן ביעדיה האירופיים והן באילת. את החבילות האירופיות אפשר לשלם במסגרת תשלומים דולריים ללא ריבית.

דירות מוזלות לתושבי ראש העין

מאת חני פורטנור

זוגות צעירים ותושבי ראש העין יוכלו לרכוש דירות קטנות (80-90 מ"ר המחולקים לשלושה או שלושה וחצי חדרים) במחיר כ-70 אלף דולר – מחיר הנמוך בשליש מהמחיר הרגיל לדירות באיזור זה. כך אמר שר השיכון, בנימין בן אליעזר, בעת שחנך אתמול את השכונה "צברת אפק" ברכס הנשקף אל ראש העין.

"דירה בת שלושה חדרים בפרויקטים הרגילים עולה 120 אלף דולר, וארבעה חדרים [illegible] אפילו 150 אלף דולר. לא ייתכן שזוגות צעירים יהיו מנועים מנגישות לדירות [illegible]", אמר השר בטקס.

"לכן פתח משרד השיכון את הפרויקט הזה של 'בנה דירתך' (קרקע הניתנת ב-11 אחוז משוויה המקורי), ובו 350 דירות. אנו מתחייבים שייבנו לפחות 10,000 דירות כאלו תוך שנה", סיכם השר.

קרנות נאמנות

נכון ליום 21.04.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	1688.68	1674.70	-29.45	-0.18%
אבקה	2250.52	2207.48	-4.33	-0.20%
אביב	191.43	189.43	-0.66	-0.35%
אגוז	767.64	752.53	-0.28	-0.04%
אגם	312.91	304.91	0.13	0.04%
אדום	1108.35	1101.53	-0.38	-0.03%
אהרמין	102.65	100.66	0.03	0.03%
אופיר	392.91	390.42	-0.08	-0.02%
אוצר אג מדינה	108.78	106.77	-0.07	-0.07%
אוצר גמישה	92.21	90.53	-0.02	-0.02%
אוצר מניות	108.05	106.10	[illegible]	[illegible]
אור	[illegible]	929.38	0.01	[illegible]
אורלי	952.20	945.88	-0.48	-0.05%
אורין	167.23	163.98	-0.12	-0.07%
[illegible]	2929.41	2871.89	[illegible]	[illegible]
אחריות אגח מד	298.91	290.77	[illegible]	[illegible]
אחריות גמישה	511.49	502.13	-0.09	-0.02%
אחריות מניות	386.44	379.19	0.08	0.01%
אחריות נדלן	337.56	330.32	-0.25	-0.08%
אחריות [illegible]	311.62	305.07	1.67	0.55%
אחריות	143.95	141.24	0.07	0.05%
אחריות פטור אגח	92.64	96.31	0.02	0.02%
אחריות תיק חוץ	89.38	87.28	-0.45	[illegible]
אגליט פקן	109.49	106.97	-1.62	-1.48%
אילן 5	162.42	158.29	-0.36	-0.23%
אילנות 98	208.22	204.31	-0.11	-0.05%
אילנות בטוחה	102.05	101.55	0.06	0.06%
אילנות לייבס	85.78	83.83	-1.05	-1.24%
אילנות כרים	212.59	208.48	-0.30	-0.14%
אילנות מעוף	152.21	149.48	0.22	0.15%
אילנות פיננסים	90.65	88.80	0.01	0.01%
אילנות ותיקים	83.77	81.75	-0.06	-0.07%
אילנות תקשורת	89.34	87.40	-0.35	-0.40%
איתן	232.87	226.68	-0.23	-0.10%
אלון	1523.69	[illegible]	0.14	0.01%
אלונות ביטוח	95.37	93.57	-0.02	-0.02%
[illegible]	323.42	317.44	-3.12	-0.97%
[illegible]	96.90	95.02	-0.50	-0.52%
[illegible]	103.10	102.31	0.17	0.17%
אנליסט אג חבר	216.26	212.19	0.95	0.45%
אנליסט אג מדינ	260.11	256.93	-0.29	-0.10%
אנליסט אירופה	122.31	119.49	-0.28	-0.20%
אנליסט גמישה	581.69	567.44	-0.84	-0.15%
אנליסט מניות	1006.64	980.59	-3.30	-0.34%
אנליסט תעשיות	312.67	303.52	-1.26	-0.41%
אפי	202.90	200.54	0.09	0.05%
אפיקים אגח	221.42	217.65	0.21	0.10%
אפיקים גמישה	173.40	170.35	0.01	0.01%
אפיקים חו"ל	133.96	131.66	-0.40	-0.30%
אפיקים מניות	125.72	120.14	-0.31	-0.25%
אפלין אג חברות	127.30	125.65	-0.13	-0.10%
אפלין אג מד	148.49	146.64	-0.20	-0.14%
אפלין מניות	231.82	228.63	-0.41	-0.18%
ארז	332.56	326.71	-0.22	-0.07%
ארן	1026.22	1009.58	-0.77	-0.08%
[illegible]	522.87	512.65	0.45	0.09%
אתגר	136.75	134.23	0.26	0.19%
[illegible]	755.29	770.00	0.55	0.07%
[illegible]	856.63	842.80	-0.66	-0.08%
[illegible]	150.59	145.43	-0.14	-0.09%
[illegible]	89.54	85.95	-0.15	-0.17%
בטוחה 30 פליס	176.76	[illegible]	-0.52	-0.30%
בטוחה אג"ח מדינה	1607.79	1555.04	-1.76	-0.11%
בטוחה אג"ח	[illegible]	2241.37	-1.22	-0.05%
בטוחה גמישה	2319.25	2255.18	0.38	0.02%
בטוחה חו"ל	118.62	116.12	-0.79	-0.66%
בטוחה מניות	[illegible]	[illegible]	-2.57	-0.05%
[illegible]	302.78	298.86	-0.39	-0.13%
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
[illegible]	178.93	175.62	[illegible]	[illegible]
[illegible]	367.77	364.83	-0.19	-0.05%
[illegible]	86.06	85.76	0.13	0.16%
למשקיע	305.50	301.10	-0.13	-0.04%
לפיד	1919.85	1881.97	5.28	0.28%
לשם	1052.18	1040.40	-0.65	-0.06%
[illegible]	367.38	363.55	0.09	0.02%
[illegible]	1131.40	1120.87	-0.40	-0.04%
מגננה	379.90	371.46	0.31	0.08%
[illegible]	267.43	261.94	1.33	0.51%
[illegible]	686.77	680.20	0.02	0.00%
[illegible]	88.40	86.97	0.59	0.69%
[illegible]	1365.99	1352.86	-0.42	-0.03%
[illegible]	91.78	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	116.92	[illegible]	-0.03	-0.03%
[illegible]	156.67	153.54	0.25	0.16%
מונדיאל	131.54	129.86	-1.41	-1.06%
מור	1190.88	1177.31	-2.90	-0.24%
מוריה 5	134.69	132.54	-1.12	-0.83%
מזון	126.80	124.96	-0.09	-0.07%
מאוחד אייל	108.92	107.29	0.06	0.06%
מאוחד אייל אגח	90.19	[illegible]	0.08	0.09%
[illegible]	202.73	199.41	0.14	0.07%
מיטב אגח מד	[illegible]	[illegible]	2.10	0.60%
מיטב אופציות	105.57	103.57	-2.34	[illegible]
מיטב גמישה	2057.91	[illegible]	5.92	0.29%
מיטב מטרה	241.92	239.54	-0.25	-0.10%
מיטב מניות	245.60	242.35	0.63	0.26%
מימד	300.67	[illegible]	[illegible]	-0.05%
מירב	112.39	111.69	[illegible]	[illegible]
מכלול	692.05	687.05	-0.74	-0.11%
[illegible]	205.18	201.39	-0.27	-0.13%
[illegible]	209.17	207.36	[illegible]	[illegible]
[illegible]	212.60	208.09	-0.16	-0.07%
מעגל	85.91	0.00	[illegible]	[illegible]
מעוף	2414.52	2392.43	[illegible]	[illegible]
מעינים גמישה 50	116.30	113.97	-0.17	-0.15%
מעיין	1057.68	1038.30	-0.16	-0.02%
[illegible]	146.71	145.05	0.29	0.19%
מפתן	115.32	113.95	-0.14	-0.12%
מקשה	905.33	898.12	-0.37	-0.04%
מרווח	452.64	448.66	[illegible]	[illegible]
מרום	4065.93	[illegible]	-1.19	-0.03%
מרכזית אגח מדינה	99.25	96.46	0.13	0.13%
מרכזית מניות	86.48	84.78	0.37	0.43%
מרכזית מעוף	144.35	141.00	0.21	0.15%
מרץ	308.86	305.25	[illegible]	[illegible]
משאבי טבע	93.50	91.71	0.04	0.04%
[illegible]	309.26	306.23	[illegible]	[illegible]
[illegible]	679.71	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	449.60	446.45	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1930.34	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1089.91	[illegible]	-4.15	[illegible]
[illegible]	87.15	86.40	[illegible]	[illegible]
[illegible]	239.26	236.75	[illegible]	[illegible]
[illegible]	133.08	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סגולה	248.50	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	93.58	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	234.96	231.38	[illegible]	[illegible]
[illegible]	134.17	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סלע	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סער	153.65	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	88.11	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

פירסומדיה / גל אפק

קמפיינים חדשים

מקס פקטור, המשיקה את שיווק מוצריה בישראל, מלווה את תקופת ההחדרה בסדרת סרטי פירסום לטלוויזיה. סרטי הפירסום של מקס פקטור הופקו באנגליה ע"י משרד הפירסום ליאו ברנט, והם מיועדים להקרנה בעשרות מדינות ברחבי העולם, שם משווקים מוצרי החברה. התסריטים המקוריים עברו התאמה ע"י משרד הפירסום בינג-לינאל לעולמות ותוכן של השוק הישראלי.

חברת בלפלם הפיקה סרט פרסומת ל"טילוף" של חברת שטראוס, עבור משרד הפרסום [illegible]. הסרט הוא שורה של סיטואציות בחוף הים.

תשלובת יפאורה-תבורי יוצאת בקמפיין למשקה החדש "תן תפוח". את הקמפיין מובילה חברת הפירסום באומן-בר-ריבנאי, והוא כולל ג'ינגלים וסרטי פרסומת בערוץ 2. הג'ינגל מושר על ידי קובי עוז, סולן להקת "טיפקס". הסיסמה שמלווה את הקמפיין – "קח תן תפוח – קח את החיים תפוחים" – היא גם הפזמון החוזר בג'ינגל.

יריית הפתיחה של אירועי השקת מכוניות יונדאי מדגם קוריאה בישראל, תצוין ע"י סדרת סרטונים בערוץ 2, באמצעות משרד הפירסום [illegible], עבור היבואן כלמוביל. בסרטונים, שבהקרנתם יוחל בשבוע הבא, נראית מכונית הדגל של יונדאי מדגם סונטה, מלווה בסיסמאות מסע הפירסום: "יונדאי – הסטנדרט החדש שקוריאה את האחרים".

קבוצת נור פירסום חוצות תעניק חסות ל"תחרות הפירסום הישראלית", שתתקיים ב-27 באפריל 1994 בתיאטרון ירושלים. נור פירסום חוצות הינה מעניקת החסות הבלעדית לאירוע, שיתקיים בשיתוף פעולה בין "האיגוד הישראלי לפירסום" ל"איגוד המפרסמים בישראל".

משפחת נגה, משפחת פרות חביבות, תופיע על מסכי הטלוויזיה במסע פירסום חדש לגלידות סנא נגה. המשפחה מתקשה להתנסח ולמצוא את ההגדרות הנכונות, כדי לתאר את הטעם של סנא נגה במילים – כי "רק הטעם מדבר". משרד הפירסום – אריאלי, במאי – שחר מגל.

קמפיין פרסומי ל"קלאב מד", בביצוע ממסר שיפרין, עלה על מכוני תלרוף. זוג נופשים המצולם ב"פוזה אחרת" – מהגב – כאשר האשה יושבת על כתפי הבעל, מציג את האווירה הייחודית והבלתי שגרתית המאפיינת את ההווי במועדוני הים התיכון בארץ ובחו"ל.

קמפיין פרסומי חדש ל"לוח העיר" של רשת שוקן המופץ בגוש דן, מבוצע ע"י [illegible]. הקמפיין כולל מאות שלטי חוצות באמצעות גלגלי זהב, מודעות בעיתונות וג'ינגלים ברדיו. עדויות אישיות על תוצאות אמיתיות של הפירסום ב"לוח העיר", הן הקו הפרסומי על גבי שלטי האוטובוסים והמודעות.

לקראת חנוכת האופרה הישראלית במרכז האמנויות על שם גולדה, באוקטובר הקרוב, החל קמפיין פרסומי חדש לאופרה בביצוע הפרסומאי מוסי מורל. השלב הראשון של הקמפיין כולל מכוני תלרוף בגוש דן וג'ינגלים ברדיו, בהם מקריין ראש עיריית ת"א לשעבר, צ'יץ, המזמין את הציבור להצטרף למנויי האופרה הישראלית במעונה החדש.

רות הירש, מנכ"ל דובק, פתחה את מסע קידום המכירות לסיגריות "גולף לייט", בהשקעה של 65 אלף דולר. את המסע תלווה לימוזינה מפוארת, שבתוכה ארבעה גברים וגברת אחת. השיירה תגיע למסעדות ובתי קפה ברחבי המדינה, שמוכרים את סיגריות "גולף לייט", ותציע את הסיגריות לטעימה. את הלימוזינה ילוו ארבעה אופנועים.

פירסום בינג-לינאל קיבל לידיו את הטיפול בפירסום של מטבחי טומטו. הסיסמה, "טומטו, מטבחים בטעם טוב", תמשיך ללוות את מסע הפירסום החדש – בו יושקעו כשישה מיליון ש"ח, בעיתונות ארצית ומקומית ובטלוויזיה.

יצרנית הגלידה ויטמן, באמצעות פירסום ויינברג-קרמר-שמיר, מפיקה בימים אלה את מסע הפרסום ל"פים פם פום" – קרחון חדש המבוסס על סוכריות המתפוצצות בפה. מסע הפירסום מתבסס בעיקר על סרטון פרסומת לערוץ 2, בבימויו של שחר ברלוביץ. את החדרתו של "פים פם פום" לשוק ילוו גם שלטי חוצות, מבצעים עם עיתוני הנוער ושיתוף פעולה עם מועדון "דוקסן".

חברת עבודי רכשה ויבאה לאחרונה מצרפת 300 עמודורים רב צדדיים חדישים. העמודורים ממוגנים במתקן הגנה חדשני שאינו מאפשר לשלוף את הפוסטר המוצג, כפי שניתן לעשות בעמודורים מדגמים אחרים. בימים אלה ניתן כבר לראות את העמודורים החדשים מתנוססים בכל איזור רמת גן, ועליהם העין הגדולה – הלוגו של עבודי.

אילו כל דבר בעולם היה מקורי... / יורם אפק

אבנר ברנהיימר כותב ב"זמן תל-אביב" מ-1 באפריל, רשימה נגד הפרסומת הסקסיסטית של סיאט קורדובה. אני, באופן אישי, אוהב מאוד להציץ לנשים בחצאיות קצרות המתעופפות ברוח. רגליים יפות ותחתונים חשופים נראים תמיד יותר מעניינים מכלי תחבורה, אבל זכותו של אבנר להיעלב בשם כל הנשים שבעולם.

הבעיה שלי מתחילה עם המחמאות שלו: "בינג ליניאל, אגב, מפרסם גם את פולקסוואגן-אאודי. הסלוגן המלווה את הקמפיין – לו כל דבר בחיים היה בטוח כמו פולקסוואגן-אאודי – מלווה את הקמפיין של החברה בכל העולם, קמפיין השם דגש על בטיחות. בינג ליניאל לא המציאו את הכיוון, הם רק תרגמו לעברית, ותרגמו טוב". עד כאן הציטוט, ואני חשבתי שבשלב זה אני לא מתערב.

אבל שבוע לאחר מכן הופיע באותו עיתון, במדור מכתבים למערכת, מכתב של אבינועם בר מבינג לינאל, ובו הפיסקה הבאה: "הקמפיין למכוניות, שנחשב כטוב ביותר בשנתיים האחרונות, הוא של פולקסוואגן-אאודי, שאגב, לא נלקח מחו"ל כמו שכתבת, אלא הומצא באופן ייחודי על ידי בינג ליניאל, ושהמוטו שלו – בטיחות – הועתק לאחר מכן על ידי כמה ממדינות אירופה".

אני לא הייתי מכניס את ראשי הקטן בין שני אריות כאלה, אלמלא היתה לי גירסה שלישית של סיפור המעשה: אני זוכר את הגירסה הזו, כי השתמשתי בסיסמה דומה בהרצאותיי בפירסום בשנות ה-70. מדובר בסיסמה שזכתה בפרס השנתי של ארגון הארט-דירקטורים האמריקאי, ועסקה במכוניות צעצוע שהיו מאוד פופולריות בשנות ה-60. השם – "מצ'בוקס", והסיסמה הלכה ככה: לו כל דבר בחיים היה בנוי כמו מצ'בוקס, אבל גדול יותר.

אני לא בטוח שהדמיון מוחלט, אבל לא הייתי יוצא למסיבה בעניין המקוריות.

אבל, מצד שני, אולי אני מגזים. מה דעתך, אבנר ברנהיימר?

דעה / אסתר אלכסנדר

מה קרה לציונות?

יום העצמאות הוא ראש השנה למדינה. ביום זה מתחילה, בפעם ה-47, שנה חדשה בחיי מדינתנו העצמאית. וכמו ראש השנה, גם יום העצמאות הוא יום של חשבון נפש, שבו אנו מתפנים להתבונן סביבנו ולראות את התמונה, שטרדות היומיום מסתירות מפנינו בימי חול. בחג העצמאות ראוי לשאול את השאלות הקיומיות שבימי חול נוטים לדחותן ולכנותן במרכאות "ציונות".

אפרופו ציונות – מה באמת קרה לה? שאלה זו מתעוררת כאשר מתברר, שאם לא יטופלו "טיפול נקודתי" 30 קיבוצים, פאר היצירה הציונית, אולי הם ייאלצו לעזוב את אדמתם. בה בעת מוכרים קיבוצים "עשירים" את אדמתם ל"יזמים", כדי להחזיר את תמורתן לבנקים במקום להשקיע במשקיהם או בהעלאת רמת חייהם.

בעבר היתה משמעות הציונות לבנות משק מפותח וצומח שיש בו תעסוקה לכל דורש, להעלות את רמת חיי העובד, לעמוד בנטל הביטחון ולקלוט עלייה, וכל זאת – בד בבד עם הגדלת השוויון בין אדם לאדם. היום אין במשק צמיחה, העלייה נפסקה, שכר העובדים וזכויותיהם נשחקו, שירותי הרווחה, החינוך והבריאות מידרדרים, עיירות וקופות-חולים נחנקים מחוסר תקציב והמשק – מחוסר אשראי. האבטלה גואה ותוצר של 150 אלף זוגות ידיים הולך לאיבוד כל יום: תופעה אנטי ציונית מובהקת.

זו התוצאה של כל תוכניות ההבראה שמתנהלות תחת הסיסמאות הסקריות של "יעול" ו"תחרותיות". לעומת זאת, הבורסה מתפוצצת מרוב כספים ומעשירה דווקא את אלה שכל "תרומתם" למשק היא העברת כספי מכיס אחד לשני. מנהלי הבנקים, שהם חברות ממשלתיות לכל דבר, מרוויחים מאות אלפי שקלים לחודש וכך גם מנהלי חברות בורסאיות אחרות.

האם הציונות נכשלה? לא ולא. ב-25 השנים הראשונות של המדינה היא השיגה הישגים שאין להם אח ורע בעולם. למרות היותנו מדינה קטנה וענייה מאוד ב-1949, גם אחרי מלחמה קשה שמחקה כמעט דור שלם, עמדנו בחזית ההתפתחות העולמית בחקלאות בכלל, בחקלאות השיתופית בפרט, בניצול המים, בתעשיות הבטחוניות, ברפואה ציבורית ובמדע.

התפתחות זאת היתה מבוססת על מסורת הציונות וערכיה. יכולנו להמשיך בה מן הבחינה הכלכלית, כי משאבינו הכלכליים, כוח האדם, כוח האדם המיומן, כמות ההון [illegible] וגם הידע רק הלכו והתעצמו במשך השנים. אלה אינם חסרים גם היום, לולא הכוחות החברתיים שרוצים להפוך אותנו למדינה של "השוק החופשי", שהצליחו לתפוס את מקומנו ליד הגה הכלכלי של המדינה מאז אמצע 1975 וקראו תיגר על ערכי הציונות ומפעליה.

לדידם, כל דבר שבנינו כאן אינו טוב. לא רק הקיבוצים אינם בסדר, לדעתם, כך גם המושבים וכל המשק השיתופי: ההסתדרות והתעשיות הבטחוניות הגדולות אינן דרושות לכול; החברות הממשלתיות, רווחיות וחזקות ככל שתהיינה, ומפעלי חברת העובדים שהפריחו את השממה, כולם מוקצים מחמת מיאוס: יישובי הספר, עיירות הפיתוח, כל מדיניות פיזור האוכלוסין הם מיקח טעות, וכמותם גם קופת חולים, הרפואה השוויונית, חינוך חובה, מערכות הפנסיה, דמי האבטלה, שכר הוגן לעובד וזכויותיו הסוציאליות.

הציונות נכשלה בכך ש"השקפות" אלה קנו אחיזה בקרב העובדים, כולל הקיבוצים, בעיקר בהנהגותיהם. נתנו להם להבין, והם קיבלו זאת, שהציונות היא אנכרוניזם, בלא שהבינו שהעולם האמיץ והחדש שמוצע במקומה הוא עולם של עושק, ניצול ופיגור. אם הקיבוצים היו נשארים נאמנים לעצמם ולציונות, הם לא היו מסכימים שיטילו עליהם ריביות ריאליות של 160%, וכך היו מונעים את מצבם הקשה. אותו דבר נכון לגבי ההסתדרות בנושא השכר וזכויות העובדים, אבטלתם וגורל מקומות העבודה שלהם. על כל אלה היה ניתן להגן, אם לא היו מתפרקים מן ההשקפה הציונית המקורית וערכיה.

אך לא כאוחר. אנו יושבים במדינתנו ועל אדמתנו. המשטר הדמוקרטי נותן בידינו מספיק אמצעים להיפוך המגמות כאשר נשתחרר מ"השקפות" אנטי-ציוניות אלה ונאחז עוז בנפשנו.

באדיבות קיבוץ, שבועון התק"ם

"שוק המשומשות על הפנים", אמר אתמול השמאי אפרים מוהר ל"דבר". במהלך הכנת המחירון למאי מצא מוהר, שמחירי המכוניות המשומשות יורדות ב-2-5 אחוזים.

לדברי מוהר, רק ארבע מכוניות יוצאות מכלל ומחירן נותרו יציבים: סובארו, [illegible], דגמי רנו ודגמי ג'נרל מוטורס. לעומת זאת, אומר מוהר, מיצובישי, סקודה ולאדה ירדו יותר מהממוצע.

מניה	שער	מחזור	שינוי	שינוי ב-%	הצעת/ביקוש

בנקים מסחריים, חברות אחזקה בנקאיות (שערים בהפרה)

בנקים למשכנתאות ומוסדות מימון שונים

חברות ושכבורות ביטוח

מסחר

שירותים

מלונאות ושירותי תיירות

מחשבים ושירותי מחשב

נדל"ן בינוי ופיתוח

השקעות בתעשיה ושונות

חברות השקעה

מזון וטבק

טקסטיל והלבשה

מתכת ומתכתיה

מכונות חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

חיפושי נפט

משתנים נכון ליום 21.04.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.ע	ת.ב.
קרן השק 5	840	-6	-0.07	-2310.00	-197031.00
אגן	4580	11	0.02	350.00	16112.00
מגן נפט 5	21699	-2411	-10.00	-612.00	-137951.37
מבטח שמיר	2649	-27	-1.10	-900.00	-23865.30
כלל מחשבים	48152	240	0.05	85.00	41126.35
מלל	973	-27	-2.27	-378.00	-36998.10
מליבו 5	1875	-29	-1.15	-1800.00	-33759.00
עזרא	8146	-41	-0.05	-4080.00	-339677.20
משוב	1019	25	2.25	990.00	100557.60
נולט	13856	205	1.15	280.00	38796.80
פריקלאס	2618	-7	-0.02	-3600.00	-94468.00
כלכליתים	1909	19	1.10	406.00	77176.40
בולוס שיש	403	-1	-0.02	-12852.00	-52087.32
פוסידון	278	3	1.10	1372.00	38386.60
קווי אשראי	228	-2	-0.07	-8060.00	-185653.00
כלל ביטוח	1788	9	0.05	6615.00	117927.90
מבני תעשיה	473	0	0.00	2107.00	99036.80
בזק	702	10	1.15	2772.00	193978.80
ישראמקו יהש	284	13	4.47	4370000.00	1232767.50
אקרשטין מעש	962	-30	-3.30	-1196.00	-116272.00
מגן	811	-2	-0.02	2100.00	17135.00
אלאוקים	1194	-12	-1.10	-1843.00	-221359.50
תגל יהש	87	-4	-4.42	-4420.00	-3913.00
אבגוג יהש	119	25	2.20	10250.00	122137.50
רב בריח	2166	0	0.00	125.00	2708.25
יעד	1737	-4	-0.02	-1015.00	-17695.80
פרמולה	3896	-39	-1.10	-1140.00	-44688.00
אורמת	1224	15	1.12	2047.00	250884.00
אבנר יהש	242	0.3	1.12	17550.00	42756.90
גרנית	574	3	0.05	1140.00	6612.00
כיל	246	0	0.00	24274.00	600256.80
כיתן	1129	6	0.05	4730.00	53468.35
אסם	2016	25	1.12	4800.00	97314.00
אסם אפ1	657	8	1.12	8800.00	58284.00
מכתשים	1607	4	0.02	7650.00	122799.50
אגיס	3806	129	3.35	5110.00	192763.90
סמכור	926	0	0.00	0.00	0.00
אורדריך	5326	0	0.00	405.00	21552.30
נסיול	2331	-24	-1.10	-3500.00	-82308.00
שקם	232	9	4.42	3600.00	8340.00
חבהלישר 1	39109	0	0.00	48.00	18754.08
חבהלישר 5	35426	0	0.00	70.00	24847.76
רוגוזין	4850	72	1.15	500.00	24243.00
מישור התוף	2054	0	0.00	240.00	4929.60
יואל	441	10	2.22	3658.00	161976.60
אירית	1173	-12	-1.10	-215.00	-2521.95
אילטרנ	1054	-13	-1.12	-2250.00	-23697.00
ליפסיר 1	422	-26	-5.57	-4640.00	-19151.60
בינלאומי 1	38713	-590	-1.15	-264.00	-103229.16
בינלאומי 5	35815	355	1.10	119.00	42582.05
לאומי ארג	48.2	-0.6	-1.12	-10650.00	-5131.70
לאומי	362	-2	-0.05	-4158.00	-151654.80
פת תעשיטכב	48522	1641	3.35	89.00	42802.32
כלל תעשיות	2010	-15	-0.07	-18860.00	-378976.75
וולפסון	159844	-3462	-2.20	-28.80	-46035.07
אפריקה 0.1	490037	4852	1.10	13.80	67588.72
אפריקה 1	456118	4516	1.10	8.00	36489.44
הכשרת ישוב	2426	0	0.00	560.00	13585.60
קרור 5	3206	0	0.00	0.00	0.00
טבע	75082	1472	2.20	527.50	396190.95
ים המלח	1277	0	0.00	3780.00	48134.40
נייר חדרה	13251	99	0.07	216.00	28598.40
דלק	7389	37	0.05	385.00	28478.80
דסקונט השק	24001	-181	-0.07	-1251.00	-299324.79
נפטא	1268	-29	-2.22	-2990.00	-38196.40
טיבון ויל	1148	-90	-7.72	-6030.00	-73438.70
כור	22700	0	0.00	760.00	173530.90
פועלים ארג	69.5	-3	-4.40	-11400.00	-80978.00
פועלים	430	0	0.00	12975.00	55805.40
מהדרין	17820	44	0.02	60.00	10812.30
פריון	25291	-127	-0.05	-288.00	-73257.60
כבלים	2044	-21	-1.10	-5760.00	-119802.60
אלקו	8664	0	0.00	275.00	23824.75
פועלים השק	14415	-257	-1.17	-900.00	-130172.04
נכסים בנין	30228	-152	-0.05	-306.00	-92805.48
אוסף	11667	29	0.02	325.00	37888.75
יצוא	2342	-24	-1.10	-600.00	-14058.00
כלל סחר	1877	0	0.00	1050.00	19756.00
אמרים	5213	13	0.02	1050.00	54905.50
כללישראל 1	10435	26	0.02	375.00	39167.875
אידיבי אחז	1317	-3	-0.02	-1340.00	-176640.00
עלית 5	1498	0	0.00	425.00	64095.10
אלרון	15680	-239	-1.15	-915.00	-143134.95
תאפ	875	9	1.10	420.00	36801.00
פלנות ב	585	1	0.02	270.00	15606.00
פטשרס	348	5	1.15	1246.00	43539.60
פטרוכימיים	731	-6	-0.07	-2450.00	-17798.50
פיבי	59530	0	0.00	160.00	95099.00
אלביט	35460	-632	-1.17	-392.00	-139517.77
אורדן	472	-4	-0.07	-5500.00	-25945.00
ספנות בנק	3283	-67	-2.20	-2160.00	-72158.40
שופרסל	5857	15	0.02	478.50	28099.26
קליל 1	2899	57	2.20	1260.00	36609.30
אידיביפתוח	70072	-352	-0.05	-114.00	-79744.80
פקר	21138	261	1.12	300.00	63859.08
תאת 5	906	0	0.00	2600.00	23550.80
טמפו	2357	-23	-1.10	-2760.00	-65080.80
כללאלקטרוני	38114	-679	-1.17	-420.00	-159863.55
כתן פיתוח	1449	0	0.00	800.00	11548.00
דנבאר 5	3668	-75	-2.20	-480.00	-17456.00
גרנית אגב	131	0	0.00	0.00	0.00
שקם ברקן 4	147.5	4	2.27	77000.00	114462.00
טבע אג5	422	4	1.10	564.00	23800.80

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה כמיטב יכולתה לדבר ולעבד הוגן ובזמן סביר את נתוני הבורסה והביאם לידיעת הקורא.

כל שימוש בנתונים המתפרסמים מטעם בדיקה נאותה, כל החלטה על ידי המשתמש במידע נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.

אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע, ויש לאמתם עם יועצי השקעות.

מבטח
נמסר ע"י
לכלכלה ולחברה

صكنا من الاهل

בעריכת: ניסן פרידמן

טראגדיה יוונית

הכל היה מוכן לזכיה ההיסטורית של קבוצה יוונית ראשונה בגביע אירופה לאלופות. אולימפיאקוס פיראוס נהנתה מיתרון לאורך רוב דקות המשחק ומעידוד אדיר של 3000 אוהדיה האדומים ביציעי יד־אליהו ● אבל, אז צלפו ויאקמפה ותומפסון שתי שלשות והוללו מהפך 17 שניות לסיום, בדרך לנצחון הנפלא מבחינתם 67:69 והטראגי מבחינת היוונים ההמומים ● חובנטוד בדאלונה אלופת אירופה בפעם הראשונה בתולדותיה, והיא הקבוצה הספרדית השניה הזוכה בתואר, אחרי ריאל

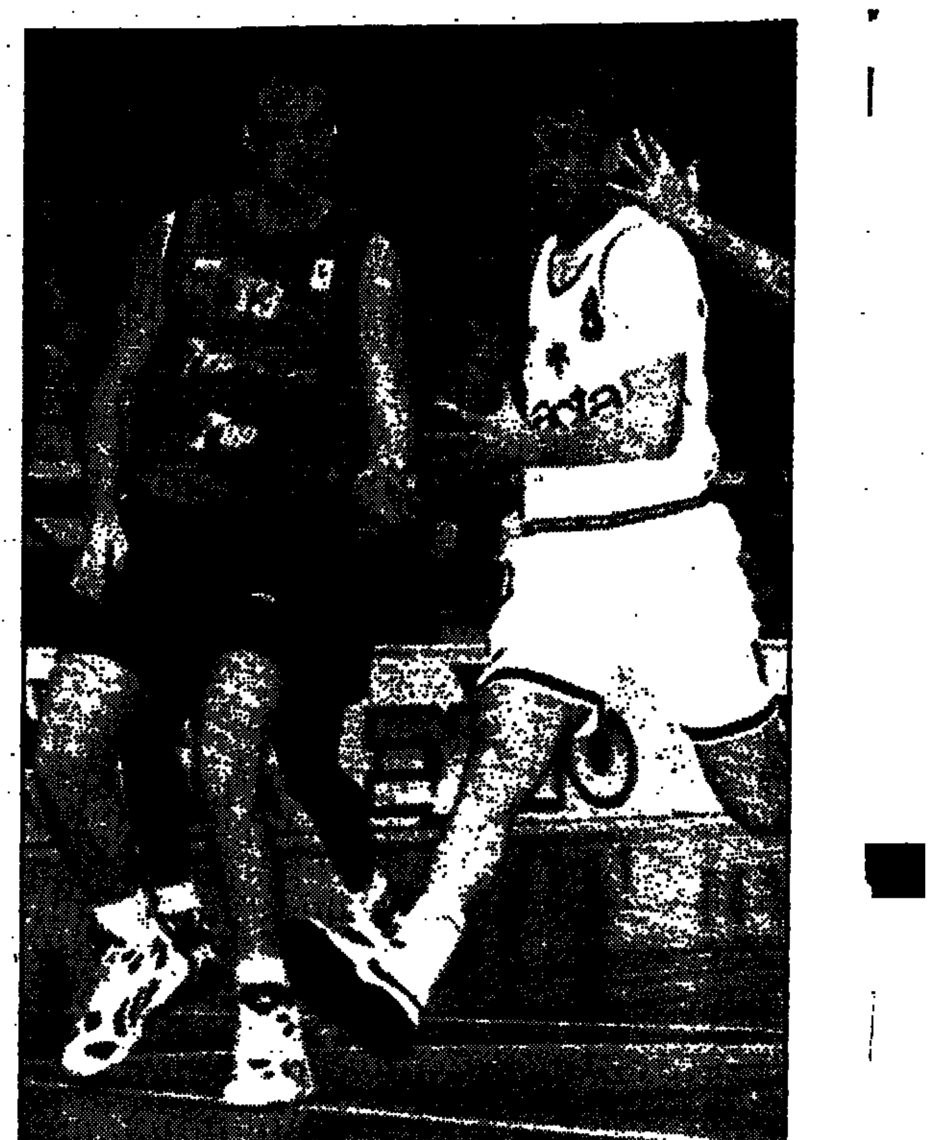

הטראגדיה של המשחק, פספאלי (מימין) מול המתענת המשחק, מרטינז (צילום: קנפו)

בדאלונה — אולימפיאקוס 57:59

מאת משה כהן

במותחן מלהיב ודרמאטי, הדהימו אמש שחקני חובנטוד בדאלונה, אפילו את עצמם, כאשר הצליחו למחוק יתרון יווני (בנקודות ובעידוד הקהל האדיר) ולזכות בנצחון של השניות האחרונות על אולימפיאקוס פיראוס – 57:59 (39:39).

למעשה, כל מילה על הדראמה הגדולה תמעיט ממה שבאמת התולל אמש בדקות הסיום של המשחק בין שתי הקבוצות. באותן דקות נע הכדור מקבוצה לקבוצה, לרוב בחוסר דיוק והמתח הרבה ניכר היטב על פניהם של השחקנים. בסופו של דבר היו אלה הכוכב הספרדי הבין לאומי, ויאקמפה ושחקן החיזוק שחום העור, תומפסון, שהצליחו לאחר 10 דקות עקרות מסלים מהשדה, לקלוע שתי שלשות ולהכניס את שחקני ואוהדי אולימפיאקוס להלם מוחלט, ממנו הם לא הצליחו להשתחרר דקות ארוכות לאחר שריקת הסיום.

אין לי ספק שמי שלא הגיע אמש להיכל הספורט ביד אליהו יכול רק להצטער, שכן אירופה במיטבה הגיעה אלינו. האווירה המיוחדת הזולה עוד דקות ארוכות לפני שריקת הפתיחה, כאשר אוהדי אולימפיאקוס בחולצות אדום־לבן שרו ועודדו ללא הפוגה, כאשר מולם משתוללים אוהדי פאנתינאייקוס אתונה, שתחילה נראו כביטורלים ובהמשך הולו כמה מהם אף לעודד מידי פעם את יריבתם המושבעת, אבל עם שריקת הסיום הם התקשו להסתיר את שמחתם ומרביתם הלו לשיר ולהשתולל, עד שנדמה היה לי שניקו גאליס הוא שמניף את גביע אירופה לאלופות.

גם המשחק עצמו היה מעניין לכל אורכו. נכון, בהיכל הספורט ביד אליהו כבר נראו משחקים טובים יותר, אבל המתח של אמש היה שווה יותר מהאיכות, בעיקר במחצית השניה עוצרת הנשימה.

עם כל הכבוד לנצחונה המרהים של בדלונה, לדעתי, הגורם העיקרי לנצחונה הוא דווקא שחקן החיזוק הקרואטי של אולימפיאקוס, פספאלי. במחצית הראשונה הוא הייטיב לשחק ואף קלע 13 נקודות, אבל במחצית השניה כבר ראינו פספאלי אחר. הוא החטיא פעם אחר פעם כטירון, הרבה לאבד כדורים ולא אחת נדמה היה שהוא פשוט נכנס להלם. לשיאו הוא הגיע בשניות הסיום, כאשר הוא החטיא מקו העונשין וגם את הזריקה האחרונה לסל הוא לא הצליח להחדיר לטבעת.

גם לשחקן החיזוק שחום העור, טראפלי, היה חלק בהפסד חבריו, כן גם הוא נעלם בדקות הסיום המכריעות. אם ניקח בחשבון את יכולתו החלשה של הענק, פסולאס, שבמחצית הראשונה הציג את אחד מהמשחקים הגרועים בקריירה שלו, נוכל להבין מה בעצם קרה אמש בהיכל.

חובנטוד בדלונה הציגה משחק לחימה, כאשר כל שחקן משחק למען חברו. אומנם בהתקפה איבדו שחקניה יותר מידי כדורים, אבל בשתי דקות הסיום, הצליחו ויאקמפה ותומפסון בשני סלים ממרחק, לאחר 10 דקות עקרות, למחוק יתרון יווני מבטיח של ארבע נקודות ולהביא את הגביע לקטלוניה.

כבר משריקת הפתיחה רמזו שחקני שתי הקבוצות על העתיד לקרות, כאשר העצבנות גרמה להם להחטיא כסירוגים ולאבד כדורים רבים. באותן דקות הוכיחו שחקני בדלונה שהם יותר רגועים והם עלו ליתרון 4:9, אבל אז נכנסו פספאלי וטרפלי לפעולה ואולימפיאקוס נטלה את היוזמה – 16:24. בדלונה לא ויתרה והצליחה להישאר בתמונת המשחק ובשניות הסיום של המחצית הראשונה הוכיחו שחקניה שהם טובים ברגעים הקריטים, כאשר סמית קלע את הסל הראשון שלו במשחק והוריד את חבריו להפסקה עם שוויון – 39:39.

במחצית השניה נכנסה אולימפיאקוס להילוך גבוה ובעידוד נהדר של אוהדיה הקנאים, היא הוליכה ביתרון שנע בין 3 ל־6 נקודות. באותן דקות בלט הכוכב העולה של הכדורסל היווני, סיגאלס, שכדאי לזכור את השם שלו.

בדקות הסיום נדמה היה שבדלונה נשברה, ואפילו אוהדיה הבודדים נראו מיואשים. למעשה, עד הדקה ה־38 הכל נראה גמור, אבל דווקא אז ביצעו שחקני אולימפיאקוס שורה של טעויות ומאמנם העצבני, יואנידיס, לא נטל את פסק הזמן הדרוש, כדי להרגיע את חניכיו.

בדלונה ניצלה את הבלבול היווני, כדי לשוב לתמונת המשחק מסל של ויאקמפה – 56:57 לאולימפיאקוס. היוונים איבדו כדור נוסף ואז יצאה בדלונה להתקפה האחרונה במשחק. ההגנה היוונית הצפופה (שהיתה הרבה יותר יעילה מן ההתקפה) סגרה כמעט הרמטית את הקלעים של בדלונה ואז, כאשר נותרו 17 שניות לסיום, הגיע הכדור לתומפסון המגושם, שלא היסס וזרק ממרחק. הכדור הקשתי חדר לטבעת והותיר אפילו את חבריו פעורי פה – 57:59.

אולימפיאקוס יצאה להתקפה מהירה וכאשר נותרו ארבע שניות לסיום בוצעה עבירה על פספאלי. לאחר פסק זמן הוא עלה לקו העונשין והחטיא. פסולאס השתלט על הכדור החוזר ולרגע, נעצר שעון הזמן. עד שיושבי הספסל של בדלונה הבינו מה קרה, הכדור הגיע לטרפלי, שהחטיא מהצד. על הכדור החוזר השתלט פספאלי, שממש עם השריקה לסיום ניסה לתקן את מה שהוא גרם לחבריו במחצית השניה, אבל הכדור סירב להיכנס לסל ושחקני בדלונה פתחו את חגיגות הנצחון.

שחקני אולימפיאקוס מיהרו לרדת לחדר ההלבשה והאוהדים הקנאים נראו המומים כמה מהם נראו בוכים ואחרים ניסו לנחם את אוהדיהם בעידוד קולני, אבל ברור היה שמדובר בהלם זמני ולא במקרה הגיע אחד ממאות השוטרים דאגה ממה שצפוי לו ולחבריו במשך הלילה.

שפטו קוארו מאיטליה וזיזובניק מישראל לעיני 10,000 צופים בהיכל הספורט ביד אליהו.

● נקודות לבדאלונה: ויאקמפה ומרטינז 16 כ"א, תומפסון 9, סמית 6, רפאל ג'ופרזה 5, תומאס ג'ופרזה 4, מוראלס 2.

נקודות לאולימפיאקוס: סיגאלס 14, פספאלי 13, טרפלי 12, טומיץ' 10, פסולאס 2, טרליץ 2.

נפגשים בבלומפילד. הלוץ מכבי ת"א דריקס (מימין) והקשר מכבי חיפה ברקוביץ'

משחקי סוף השבוע

בלומפילד על הקו: הצגה כפולה מרתקת

● הפועל ת"א – מכבי חיפה. בלומפילד, שבת 18:00, חיים ליפקוביץ (1:0, 2:1)
● מכבי נתניה – מכבי ת"א. בלומפילד, שבת 16:00, דני קורן (3:1, 1:0)
● צפרירים חולון – הפועל ב"ש. חולון, ששי 16.30, יעקב ברחמר (1:1, 1:1)
● בית"ר ים – הפועל חיפה. אשדוד (ללא קהל), שבת 16.30, יצחק בר־יצחק (1:1, 1:3)
● הפועל פ"ת – הפועל כפר־סבא. פ"ת, ששי 16.00, סבי אלנקוה (1:1, 1:2)
● מכבי הרצליה – עירוני אשדוד. הרצליה, שבת 16.30, יהושע לויה (0:0, 0:3)
● בני יהודה – מכבי פ"ת. שכונת התקוה, ששי 16.00, מאיר לוי (1:1, 1:0)

משחקי הליגה הארצית

● הפועל ירושלים – הפועל אשדוד. טדי, ששי 16.30, אייל צור
● בית"ר ת"א – הכח רמת־גן. שכונת התקוה, שבת, 16.30, רחמים שאשו
● הפועל חדרה – מכבי יבנה. חדרה, ששי 16.00, סהיל דאוד
● הפועל בת־ים – הפועל ראשל"צ. בת־ים, ששי 16.30, בני כהן
● נס ציונה – הפועל בית־שאן. נס ציונה, ששי, 13.10 (ישיר בערוץ 2), דוד דמרקוד
● הפועל אשקלון – מכבי עכו. אשקלון, ששי 16.00, יעקב שמש
● הפועל טייבה – ד.א. כרמל. טייבה (או רדיוס), שבת 16.30, ש' אוסידון
● שמשון ת"א – מכבי יפו. לוד, ששי 16.30, אריה חלף

סמראנש העניק את הגביע

מאת משה כהן

על רקע הלם ביציעים והבכי המריר של אנשי אולימפיאקוס פיראוס, העניק נשיא הועד האולימפי הבין לאומי, חואן אנטוניו סמראנש את גביע אירופה לאלופות ל"קפטן" המאושר של בדלונה, ג'ורדי ויאקמפה. לצידו של סמראנש עמדו נשיא פיב"א, בוריה סטאנקוביץ' ויו"ר הוועדה המארגנת של המשחקים, עו"ד שמעון מזרחי.

הספרדים לא חששו מאוהדיה ההמומים של אולימפיאקוס והולו לחגוג את זכייתם ההסטורית בגביע אירופה לאלופות, באשר מאות צלמים ועתונאים מפריעים להם לשמוח ומבקשים עוד משפט ועוד תמונה מהאירוע המרגש, כמותו טרם ראינו בהיכל הספורט ביד אליהו.

גאליס התנחם במקום השלישי

פאנתינאייקוס — ברצלונה 83:100

מאת יעקב עזרא

שחקני פאנתינאייקוס אתונה התנחמו אמש בזכיה במקום השלישי, לאחר שהביסו את קבוצתה המפוררת של ברצלונה בתוצאה 83:100 (49:54).

שני שחקנים היו אחראים לנצחון היווני המוחץ: ניקו גאליס, שלאחר החולשה של משחק חצי הגמר, הציג אמש את יכולתו האמיתית והרוסי של פאנתינאייקוס, אלכסנדר וולקוב, שלהם כאי מתחת לסלים ולא אפשר לברצלונה לשוב לתמונת המשחק.

פתיחת המשחק היתה שייכת דווקא לברצלונה, אבל בהמשך השתלטו היוונים בעידוד אוהדיהם הרבים על הסל הספרדי וזכו בנצחון קל.

שפטו ראריץ' ומאליביו לעיני 10,000 צופים בהיכל הספורט ביד אליהו.

הרבו לקלוע לפאנתינאייקוס: גאליס 30, וולקוב 29, ורנקוביץ' 14.

הרבו לקלוע לברצלונה: מאסנבורג 18, רוברטס 15.

תגובות

אוברדוביץ': היינו בר־מזל

מאת אמיר גנין

המאמן היוגוסלאבי בן ה־34 של חובנטוד בדאלונה, זלמיר אוברדוביץ', השלים אמש זכיה שניה בגביע אירופה לאלופות, אחרי שהוביל גם את פרטיזן בלגראד לנצחון בגמר.

"כיוגוסלאבי הייתי תלמידו של המומחה העולמי הענק אלכסנדר ניקוליץ', והיה לי מזל לאמן שתי קבוצות גדולות כפרטיזן וחובנטוד, בה אני מקבל את מלוא התמיכה. בגמר היינו בר־מזל לקלוע שתי שלשות בסיום וניצחנו קבוצה גדולה. בשביל זה עבדנו שנה שלימה".

● יאניס יואנידיס, מאמנה המתוסכל והמיוזע של פיראוס: "היה משחק קשה וצמוד והם לקחו בסיום סיכון וקלעו שתי שלשות מדהימות. חבל".

● קורני תומפסון, קלע שלשת הנצחון: "ידעתי שאף אחד במקומי לא יקח את הסיכון בסיום. חשבתי: הכל או לא־כלום. זרקתי ופגעתי".

חמישיית הטורניר

תומאס ג'ופרסה (חובנטוד), ג'ורג' סיגאלאס (פיראוס), אלכסנדר וולקוב (אתונה), זרקו פאספאלי (פיראוס), רדי טארפלי (פיראוס).

שחקן ההגנה – סיגאלאס.

שחקן ההתקפה – פאספאלי.

"יום ספורט" לראש הממשלה

ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, יארח הבוקר בלשכתו את נשיא הועד האולימפי הבי"ל, חואן אנטוניו סמאראנש, השוהה בארץ לכבוד גמר הפיינל־פור, שנערך אמש.

בצהריים יהיה רבין אורח העצרת ה־34 של "מכבי" בכפר המכביה.

נצחון לארגנטינה שער למארדונה

דייגו מארדונה הבקיע אור לאתמול את שערו הבין־לאומי הראשון מזה ארבע שנים וסייע לנבחרת ארגנטינה לסיים את משחק הרעים בסלטה, נגד מרוקו בנצחון 1:3.

דייגו ששיחק 75 דקות לפני שהוחלף ע"י אריאל אורטגה, הבקיע את השער השני לנבחרתו בדקה ה־54 מבעיטת עונשין מ־11 מטר ובישל את השער הראשון מרגלי אבל באלבו כבר בדקה ה־13.

בין שני השערים הצליחו המרוקאים להשוות זמנית בדקה ה־17 מרגלי קאצ'לול, אולם את תוצאת המשחק קבע המחליף הזגו פרו תשע דקות לפני הסיום.

30,000 חזו באיצטדיון ביכולת פושרת של מארדונה שהזכיר רק לעיתים רחוקות את יכולת העבר שלו. הוא קיבל יד חופשית ממאמנו לשחק במרכז השדה מאחורי החלוצים באלבו ובאטיסטוטה, אך להוציא מספר הבריקות הוא היה רגוע למדי.

היוונים ממשיכים להתקוטט

קטטה פרצה אתמול בצהריים, בין אוהדי שתי קבוצות הכדורסל היווניות "אולימפיאקוס" ו"פאנאתינייקוס", שהגיעו לישראל למשחקי ה"פיינל־פור".

במהלך הקטטה בכיכר פריז, בעיר התחתית בחיפה, נפצעו כמה מאוהדי שתי הקבוצות. משטרת חיפה הוזעקה למקום, הפרידה בין הניצים ועיכבה לחקירה כמה חשודים.

התנגשות אלימה בין אוהדי שתי הקבוצות היווניות, אירעה גם שלשום במהלך סיור האוהדים היוונים בבית לחם.

איבאנוב הפתיע בקרב־רב

איוון איבנוב, יליד מינסק, הפתיע אתמול כשזכה במדלית הזהב בקרב רב באליפות העולם בהתעמלות הנערכת בבריסביין, אוסטרליה. הוא דחק למקום השלישי את האלוף האולימפי, ויטאלי צ'רבו, שזכה בשש מדליות זהב בברצלונה והפעם כשל על שני מכשירים.

איבנוב השיג בסיכום הכללי 57.012 נקודות והקדים את בן ארצו אלכסיי וורופאייב שצבר 56.924 נקודות וצ'רבו 56.350 נקודות.

רביעי דורג היהודי ואלרי בלאנקי, שביקר בארץ במכביה האחרונה, אך יצג הפעם את גרמניה וצבר בסיכום הכללי 56.312 נקודות.

● נאדיה קומנצ'י, המתעמלת הרומניה והאלופה אולימפית לשעבר, שחגגה לאחרונה את יום הולדתה ה־32, הבטילה אתמול כי היא מתכוונת לחזור לארצה, ממנה ערקה בשנת 1989, כדי לסייע שם בבנית דור העתיד של מתעמלות רומניה.

נצחון 0:3 לנבחרת ארה"ב

בדווידסון, דרום קרוליינה, השיגה נבחרת ארה"ב את נצחונה הגבוה ביותר השנה כשגברה על נבחרת מולדביה בתוצאה 0:3. קלאודיו ראיין, במשחק הראשון בהרכב הפותח הבקיע את השער השלישי בדקה ה־59. פרנק קלפאס הבקיע שער כבר בדקה השלישית וחברו מיק לאפר הוסיף שער שני בדקה ה־40. רק 4,790 צופים חזו במשחק.

● נבחרת הכדורגל של ערב הסעודית, שתשחק במונדיאל הקרוב, גברה בטולון, צרפת, על נבחרת איסלנד 0:2 משערים של אוויראן (20) ואלמוהלל (25).

● במשחקי הסיבוב השני בגביע הליברטאדורס: מינרבה (ונצואלה) – אמלק (אקוודור) 0:2; אוניברסיטריו (פרו) – אינדפנדיינטה מדלין (קולומביה) 1:2; ג'וניור בראנקייה (קולומביה) – קולו קולו (צ'ילה) 1:1; ברצלונה (אקוודור) – אולימפיה (פארגוואי) 1:0.

היום: הוליפילד יגן על כתרו מול מור

אלוף העולם במשקל כבד אוונדר הוליפילד יגן היום על כתרו מול בן ארצו מייקל מור בקרב בן 12 סיבובים שיערך בלאסוגאס. שני המתאגרפים שהם בעלי נתונים כמעט זהים (משקל 97 ק"ג וגובה של 1.88 מטר) מצויים בכושר מעולה מה שמבטיח קרב טוב.

מאזנו של האלוף בן ה־31 עומד על 31 נצחונות מול הפסד בודד והוא יקבל עבור הקרב 12 מיליון דולאר. יריבו בן ה־26 שניצח ב־34 קרבות וטרם נוצח יקבל עבור הופעתו כ־5 מיליון דולאר.

● במשחקי הסיבוב השלישי בטורניר הטניס במונטה קרלו: שטפן אדברג (2) – אלכס קורטייה 1:6, 5:7; תומס מוסטר (9) – מגנוס גוסטפסון (8) 2:6, 4:6; אנדריי מדבדב (6) סלכה דהול 4:6, 3:6; ג'ים קוריר (3) – אנדרה גאודנזי 3:6, 4:6.

● ערב הסעודית, שתשחק במונדיאל הקרוב גברה בטולון, צרפת, על נבחרת איסלנד 0:2 משערים של אוויראן (20) ואלמוהלל (25).

מוליכת הטבלה מתארחת אצל מובילת הסיבוב ה־3

ספירת מלאי

מאת משה קשמן

בשני מגרשים נפרדים במחזור ה־32 איבדו נקודות בשבת החולפת שתי המוליכות, בפעם הראשונה העונה. עד כה לא קרה ששתיהן ביחד לא ניצחו. במחזור ה־33, מחר, יעלו שתי המוליכות על אותו כר דשא כזו אחר זו, לשני משחקים חשובים, שיכולים לחולל מהפך בצמרת.

בשעה 16:00 תתארח השניה בטבלה, מכבי תל־אביב, אצל מכבי נתניה, שהעתיקה את ביתיותה לאיצטדיון בלומפילד. בשעה 18:00 תארח בעלת הבית, קבוצת הפועל תל־אביב את מובילת הליגה הלאומית, מכבי חיפה.

הצגה כפולה מרתקת ביותר, שעשויה למלא את יציע בלומפילד עד אפס מקום, בפעם הראשונה העונה.

בשבת החולפת ספגה מכבי ת"א את הפסדה הרביעי העונה וזו פעם שלישית שאלכסנדר אובארוב סופג שלושה שערים ומעלה. ושוב הפסד מול החולונים, שהפכו את הנצחון על מכבי ת"א למשימה כמעט קבועה.

אם תנצח מחר מכבי ת"א במשחק המוקדם, היא תעפיל לראשות הטבלה ותכניס את החיפנים למתח גבוה. לירוקים של גיורא שפיגל, שרובם היו במסע לליסא הקפואה, צפוי מבחן קשה ביותר מול הבחורים של משה סיני, בראשות חיים רביבו ההולך ומשתפר.

למעשה, הפועל ת"א מדורגת בראש טבלת הסיבוב השלישי עם 16 נקודות מ־6 משחקים, אם כי בשבועיים הקרובים יתייצבו האדומים לשני המשחקים הקשים ביותר. מחר מול חיפה ובשבוע הבא בדרבי התל־אביבי הגדול.

מכבי חיפה, שסיימה בתיקו 1:1 עם מכבי נתניה בשבת הקרובה באיצטדיון בלומפילד, קיבלה הזדמנות להיכרות עם משטח הדשא החדש המשובח, לקראת המשחק מחר. החיפנים עדיין בלתי מנוצחים העונה, ואם לא יפסידו גם מחר, ישלימו שנה שלימה ללא הפסד ובסך הכל רצף של 36 משחקים ללא הפסד.

אך, איזו משמעות תהיה לתואר "הבלתי מנוצחת", אם תיקו יוריד את הקבוצה החיפנית למקום השני?

הפועל ת"א מגיעה למשחק מחר אחרי שני נצחונות משכנעים (בסידרה של חמישה נצחונות רצופים) – 2:5 על עירוני אשדוד ו־2:4 על הפועל כפר־סבא. אמנם שתי קבוצות תחתית, אבל בכל זאת תנובת שערים מרשימה. עתה, קרובה הפועל ת"א לשתי הקבוצות שלפניה, בית"ר ירושלים והפועל באר שבע, והכל עדיין פתוח בקרב על המקום השלישי.

8 שנים חלפו מאז אותו "משחק העונה" המפורסם באיצטדיון בלומפילד ב־24.5.86. הפועל ת"א ניצחה 0:1 משער של גיל לנדאו (בישול מבריק של משה סיני) בדקה ה־85 וזכתה באליפות. מכבי חיפה טענה, שהשער הובקע מעמדת נבדל, מה שהוכח כנכון על פי הטלויזיה, אך השופט צבי שריר פסק כי היה נבדל פסיבי, שכן בנבדל היה חלוץ אחר ולא הכובש.

ההרכבים המשוערים:

● הפועל ת"א: באקה אופיר, לוקשיק, חרר, הרשליקוביץ', ברדב, שירזי, מזר, רביבו; ברעמי, ק. מרקו.

● מכבי חיפה: רפי כהן; צבר דניאל, אלון חרזי, בנאדו, גלאם; חזן, רוני לוי, קנדאורוב, ברקוביץ, עטר; אלון מזרחי.

● מכבי נתניה: אלבה; דאנו, קרגיל, רומב, פקר; מלכה, דראפיץ', משען, אבי תקוה, פרינגס, שקודריין.

● מכבי תל־אביב: אובארוב; אבי כהן, פלוקארוב, שלח, הלל; קליגר, זוהר, א. ברומר, נמני, שוהם; דריקס.

● הפועל כפר סבא תאלץ להתייצב ללא שחקן הנבחרת האולימפית, מוטי יברבוים, שנפצע במשחק בליסא. כפ"ס תתארח היום אצל הפועל פ"ת, ואם תספוג את הפסדה ה־20 העונה, יוחמר מצבה בתחתית.

ה"פיינל־פור" של גולדמן

סגן שר החינוך והתרבות, ח"כ מיכה גולדמן, נפגש אמש עם שר הספורט היווני ג'ורג' ליאנוס וסגן שר הספורט הספרדי אלווירה קרוסו, שהגיעו לארץ למשחקי הפיינל־פור.

בפגישות נדונו קשרי הספורט שבין המדינות והדרכים לפתחם. היווני והספרדי גילו התעניינות רבה בפנימיות ובכיתות הספורט לספורטאים מצטיינים כפי שקיימות בארץ.

סגן השר גולדמן אמר, כי יסייע בכל הנדרש בידע ובכח אדם, במידה וירצו ליישם את השיטה ביוון וספרד.

ליאנוס הלין על הידרדרות המסורת האולימפית וביקש את תמיכת ישראל במאבק על שימור ערכי המסורת האולימפיאדה. גולדמן השיב בחיוב ואמר כי, ישראל רואה חשיבות גדולה בשימור המסורת.

באביקין הושעה בגלל סמים

האתלט הישראלי המצטיין, ואדים באביקין, הושעה מכל פעילות ע"י יו"ר איגוד האתלטיקה שלמה ברגל, לאחר שבדגימות שתן שלו, התגלו תכשירים אסורים.

בסוף מארס נלקחו הדגימות ע"י הועדה למניעת סמים בספורט ונשלחו למעבדה של פרופ' דוניקה בקלן. התשובה, שהגיעה לארץ בימים אלה, אימתה את החשדות.

באביקין תירץ זאת בתרופות שנטל נגד אסטמה. הוא יעבור בדיקה שניה וזומן לועדת המשמעת. בינתיים, כאמור, הושעה.

שאקיל קלע שיא עונתי: 53 נקודות

אן.בי.איי

ככל שמתקרבים משחקי הפלייאוף, הולך שאקיל אוניל ומשפר את יכולתו. אור לאתמול שבר "שאק" את מחסום ה־50, כשקלע 53 נקודות וסייע למג'יק מאורלנדו לגבור על הטימברוולבס ממינסוטה 101:121.

53 הנקודות של אוניל מהווים שיא קריירה עבורו ושיא עונתי של הליגה. קודם לכן החזיק בשיא דייויד רובינסון שקלע 50 נקודות במשחק נגד... מינסוטה. שאקיל קלע 22 מ־31 מהשדה ו־9 מ־13 מהקו ב־36 דקות משחק. אנפרדני האדרדי הוסיף 16. למינסוטה הירבו לקלוע איזיה ריידר 28 וצ'אק פירסון 17.

● באינדיאנה קלע רג'י מילר 29 נקודות והוביל את הפייסרס לנצחון, רב חשיבות במאבק על המיקום לפלייאוף במזרח, על קליבלנד קאבלירס 98:109. לפייסרס זה היה נצחון שישי ברציפות ו־45 העונה והם עלו בעקבותיו למקום החמישי כדי לפגוש בפלייאוף את אורלנדו. שישה משחקני הפייסרס קלעו ב"דאבל פיגרס". ג'ון ויליאמס 22 ו־12 ריב' וסיידון היל 21 ו־15 ריב', הצטיינו אצל המנצחים.

● בשרלוט ממשיכים ההורנטס לטפח תקוות עליה לפלייאוף לאחר נצחון 111:117 על הבולטס מוושינגטון. שרלוט חייבת לנצח את שלושת משחקיה הנותרים ולצפות להפסדה של מיאמי בשני משחקיה כדי להבטיח לעצמה את המקום השמיני באיזורה. אלונזו מורנינג קלע 25 וקטף 12 לשרלוט, הרשי האוקינס הוסיף 19 ומגסי באגס 14 נק' ו־14 אסיסטים. טום גוגליוטה קלע 27 וקטף 13 לבולטס.

● בלוס־אנג'לס שמרה סיאטל על מאזנה הטוב ביותר בליגה לאחר נצחון חוץ 90:112 על הלייקרס. לסיאטל שניצחה 15 מ־17 משחקיה האחרונים קלעו שון קמפ 23, ריקי פירס 22 ודטלף שראמפ 18. סידאל טריידס בלט אצל הלייקרס (28) שנוצחו בפעם השמינית ברציפות.

● במילווקי: במאבק בין שתיים מהקבוצות החלשות בליגה הביסו הבאקס את הפיסטונס מדטרויט, שהופיעה ללא כוכביה איזיה תומאס וג'ו דומארס, בתוצאה 78:103. לי מייבורי שקם מהספסל 19 ווין בייקר 18 הירבו לקלוע לבאקס שניצחו לראשונה אחרי תשעה הפסדים. אלן יוסטון קלע 19 אך לא מנע הפסד 11 ברציפות של הפיסטונס.

● בלוס־אנג'לס קלע רודני רוג'רס 11 מ־15 נקודותיו ברבע האחרון ודנבר נאגטס ניצחה את הקליפרס המקומיים 85:100, לאחר שפיגרה בתום הרבע השלישי 76:66 וסיימה את הרביעי בנצחון 9:34. להפונסו אליס 21 ורג'י ויליאמס 15 השתתפו בחגיגת הנצחון. ג'ון ויליאמס קלע 16 למארחים.

במוקד באנגליה: הדרבי של מנצ'סטר

"הדרבי" של מנצ'סטר יעמוד מחר במוקד משחקי המחזור. היונייטד זקוקה לנצחון כדי לשמור על מקומה בפיסגה וקרוב לוודאי שלא תזכה לכל הקלות מצד היריבה העירונית, שכבר שלחה בעבר את ה"אדומים" לליגה השניה בשנת 1974.

נצחון של היונייטד ב"אולד טרפורד" יקנה לה יתרון של שלוש נקודות לפחות למשך 24 שעות מאחר שבלקבורן רוברס תקיים את משחקה הביתי נגד ק.פ.ר ביום ראשון. אגב גם מנצ'סטר סיטי זקוקה לנקודות כדי לברוח מאימת הנשירה.

יתר המשחקים: אסטון־וילה – ארסנל; צ'לסי – לידס; אברטון – קובנטרי; ניוקאסל – אולדהאם; נוריץ' – שפילד יונייטד; שפילד ונסדיי – איפסוויץ'; סווינדון – וימבלדון; סאות'המפטון – ווסטהאם; טוטנהאם – ליברפול.

● סקוטלנד: אברדין – פטריק; ראנג'רס – סלטיק; היברניאן – מאדרוול; קילמרנוק – ראית'; רייט'ס – דאנדי יונייטד; סט. ג'ונסטון – הארטס.

● גרמניה: המירוץ לכתר האליפות נכנס לשלבו האחרון והמכריע. באיירן מינכן הצועדת בפיסגה עם יתרון של שתי נקודות תשחק מחר נגד נירנברג במגמה ברורה לסיים המשחק עם שתי נקודות ביד. העוקבת מסתגלת קייזרסלאוטרן למשחק ומבית את הפער אם תשכיל לגבור על קבוצת ואטנשייד.

● ספרד: ארבעה מחזורים לפני תום העונה, האלופה ברצלונה המנהלת מרדף אחרי המוליכה דפורטיבו לה קורוניה, תשחק בסוף השבוע משחק חוץ נגד סלטה. למוליכה מצפה משימה קלה יחסית נגד השלישית מהסוף לירידה. ריאל מדריד, ללא סיכוי לזכות באליפות, תפגוש את ריאל סוסיאדאד בבית, ביום ראשון.

● איטליה: שני מחזורים לפני סיום העונה, שבע קבוצות נאבקות נגד שני ברוסיסי הירידה בעוד ארבע קבוצות אחרות מבקשות את הכרטיס לגביע אופ"א. שני משחקים יערכו כבר מחר. אינטר, שתשחק ביום רביעי בוינה נגד זלצבורג בגמר גביע אופ"א (משחק ראשון) תארח את רומא בעוד האלופה הטריה מילאן תצא לקאליארי ללא כוכביה שינוחו לקראת משחק חצי גמר גביע האלופות נגד מונאקו ביום רביעי הקרוב. קאליארי עדיין נאבקת נגד הירידה.

● ג'ון יאנסן, קשרה הדני הבין לאומי של ארסנל האנגלית שנפגע שלשום במשחק נבחרתו (גברה על הונגריה 1:3) לא יוכל ליטול חלק במשחק גמר גביע אירופה למחזיקות גביע נגד פארמה האיטלקית.

هكذا من الأصل

בולים א. לינדנבאום

מן הבריאה ועד ליום הדין – בואתיקן

הואתיקן, כל כך משופע יצירות אמנות תנ"כיות, שאם מופיעה שם סידרת בולים לפי הקפלה הסיסטינית, מובטח שתכסה פרקים שלמים בתנ"ך.

השנה יש לו, לואתיקן, סיבה מיוחדת למסיבה, שכן סוף סוף נסתיימה מלאכת הרסטורציה של יצירות האמנות בקפלה הסיסטינית והשמחה כה גדולה שניתן לה שם כמו "ניצחון הצבעים".

לכבוד השיפוץ הגדול הופיעו 8 בולים וגליונית זכרון. הי"8 מחוברים בזוגות וכל צמד של שני בולים מקיף תמונה שלמה או קטע מיצירת מיכלאנג'לו, כפי שמצויה בקפלה הסיסטינית בקריית הואתיקן.

בצמד הראשון (350 + 350 לירטות) בריאת הכוכבים (המאור הגדול) והצמחים. תמונה פחות ידועה ולא מובנת.

בצמד השני – בריאת האדם לפי מיכלאנג'לו – תמונה מפורסמת שכבר הופיעה במספר בולים (500 + 500 לירטות).

הצמד השלישי – החטא ועונשו – אדם וחוה – הנחש המפתה – גן עדן הגירוש (1000 + 1000 ל.).

בצמד הרביעי – המבול. תמונת הון של בה המפליה ... (2000 + 2000 לירטות).

הסידרה אכן צבעונית מאוד ומעניינת. פריט נוסף, לא לאספני יודאיקה, זו הגליונית עם קטע מתוך היצירה הידועה "יום הדין האחרון", אף היא של מיכלאנג'לו (4000 לירטות). הקטע שבגליונית מראה את ישו והאם הקדושה.

עתה משהו על השיפוץ: ראשיתו ב־1964, כאשר בתחילה ניקו את היצירות מן המאה הי"15. שלב זה נמשך עד 1974. בשנים 1984־1989 עסקו בתיקרות ובסוף ביצירה הגדולה של יום הדין האחרון. בקטע זה החלו ב־1990 ואכן העבודה הסתיימה במארס 1994 והבולים לכבוד סיום השיפוץ הופיעו ב־8 באפריל 1994.

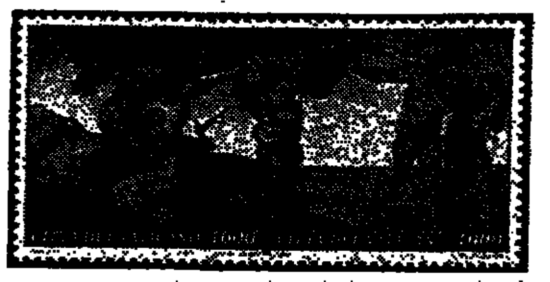

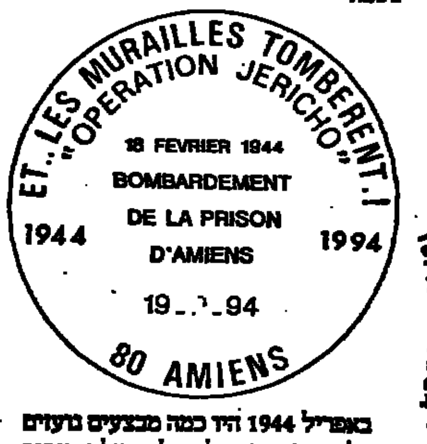

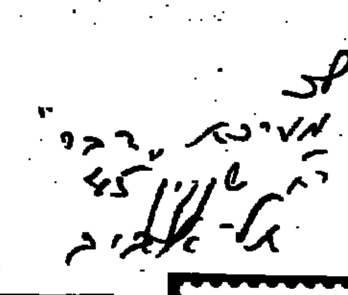

מבצע יריחו ולוחמי ה"מאקי"

לתנועת ההתנגדות הצרפתית "מאקי" מקום נכבד במאבק נגד הנאצים במלחמת העולם השנייה. הקבוצות המפורסמות יותר היו בגליל, הארקוס, ג'ורה ומורואן. מאות מהם נהרגו בפעולות גרילה ומאות נשבו.

באפריל 1944 היו כמה מבצעים נועזים ובמלאות 50 שנה לפעולות אלה הנפיק הדואר בצרפת בול וכרון מיוחד וחותמת אירוע (9.4.94), במקביל הנפקה חותמת אירוע אחרת לציון "מבצע יריחו" שהיה ב־18 בפברואר 1944. בחותמת אין כל ציור. הנוסח "מבצע יריחו, הפצצת כלא אמיין".

בול לפומפידו

ג'ורג' פומפידו, נשיאה לשעבר של צרפת בין השנים 1969־1974, הופיע זה עתה בבול זכרון צרפתי חדש.

פומפידו שירת את צרפת גם בימיו של דה גול והיה ראש ממשלה בין 1962 ל־1968. היה מקורב לדה גול כבר מראשית נשיאותו של דה גול ב־1944 כנשיא הממשלה הזמנית. פומפידו נולד ב־1911.

נבחר הבול היפה

סידרת בולי שמורות הטבע שהופיעה אשתקד, פרי מכחולו של אליעזר וייסהוף, נבחרה כיפה ביותר לשנת 1993.

בטקס מיוחד שנערך השבוע מטעם השירות הבולאי, בשיתוף התאגדות בולאי ישראל ועיתון מעריב, שנתן הסותר למשאל "הבול היפה 1993", חולקו תעודות הוקרה לאמנים ופרסים למשתתפים בהגרלה.

במקום השני צויין חיים איבקוביץ על הבול "לא לשמים", במקום השלישי צויינו שניים – בול עיתונות ילדים של אר ואן אריין ובולי מרע של נעמי ומאיר אשל.

הטקס נערך במוזיאון הדואר ברמת אביב בהשתתפות מנהל השירות הבולאי, יונן ביילין, סגן יו"ר ההתאגדות, יעקב שבתאי, נציג מעריב, ציירי בולים וקהל מוזמן.

תשובות

לט.י. מבתים – פרטים על תערוכת הצלב האדום במוסיאון לבולאות ברמת אביב, כתבנו מספר פעמים וכיוון שהתערוכה ננעלה אין עוד צורך לעסוק בה. בפתיחת התערוכה פעל סניף דואר והוטבעה חותמת אירוע. המארגנים הנפיקו באישור הדואר 3 חותמות תעמולה במכונת ביול משרדית, עם דיוקנאות אישים בתחום הרפואה, ביניהם הרמב"ם. ראה צילום המעטפה.

★★

"קאריקום" הוא ראשי תיבות של "קאריביין קומיוניטי" (איחוד ארצות האיזור הקאריבי). הגליונית שהופיעה שם, בטרינידד וטובאגו, הוקדשה למלאות 20 שנה לגוש הארצות: טרינידד וטובאגו, גויאנה, גרנדה, סט. וינסט, לה גרנדינס, סט. לוציה, דומיניקה, בליז, סט. קיטס ונייויס, מונסראט, בארבדוס, אנטיגואה וברבודה, בהמאס וג'מייקה.

ברידג' / ארנונה שפאן

הגנה מדויקת

הגנה יפה גורמת סיפוק לשחקנים, לא פחות מאשר ביצוע חוזה מסובך, ולכן עצתי לשחקנים המקטרים תמיד "אך, איזה קלפים מופתים אני מקבל" במקום לבכות, התרכזו בהגנה ותראו שהמשחק בקלפים ללא נקודות מרובות מעניין לא פחות.

	צפ ♠Q 10 6 4 2 ♥9 5 3 ♦Q J 7 ♣5 2	
מז ♠K J 9 8 7 ♥10 8 4 2 ♦6 2 ♣9 8		מע ♠A 5 ♥A Q J ♦K 5 ♣Q J 10 7 6 4
	דר ♠3 ♥K 7 6 ♦A 10 9 8 4 3 ♣A K 8	

מחלק מערב
פגיעים: מזרח־מערב
ההכרזה:

מערב	צפון	מזרח	דרום
1 בלי שליט	---	2 קלאב	2 דיאמונד
3 קלאב	---	---	---

מזרח הפך כרוז בחוזה של 3 קלאב (ברור שלא זאת היתה כוונתו כשהכריז 2 קלאב), דרום הוביל ב־3 ספייד. הכרוז זכה ברזמס עם האלוף ספייד ושיחק קלאב קטן לעבר היד, דרום זכה במלך ועתה המשיך בדיאמונד קטן (!). הכרוז זכה ברזמס עם המלך וצפון השליך את המלכה (כשבן הזוג משליך מלכה ברור שבידו נמצא הנסיך או מלכה בודדת, משום שמ"א Q משליכים את הקלף הנמוך). הכרוז המשיך בקלאב דרום, זכה ושיחק שוב דיאמונד קטן, צפון זכה בנסיך וחזר בספייד, דרום חתך ב־8 קלאב ויצא מיד עם האלוף דיאמונד. הכרוז נאלץ למסור לקיחה נוספת בהארט משום שאין לו כניסות לידו כדי לבצע עקיפה, והחוזה הוכשל.

צפון דרום אמנם מבצעים חוזה של 2 דיאמונד (90) אבל הכשלה של לקיחה כשהמתנגדים פגיעים, שווה יותר (100) וההבדל הקטן הזה משמעותי בתחרות "טופ־בוטום".

שחמט / אלון שולמן

אביב בפתח־תקוה

בחופשת הפסח התקיימו במרכז העירוני לשחמט בפ"ת תחרויות לילדים ולנוער בהן נטלו חלק 125 שחמטאים בגילאי 5־20.

בתחרות המרוכזים: (52) ניצחו במשותף גיא זמיר וערן בוסיס 4.5 מ"5. עדי רזבין, שוקי בחשוני, וגיל האליהושע בן ה־9 4 נק'.

בתחרות הבוגרים (73) ניצחו ליאור מנשה וסער כהן 7 מ"8 לפני ארז הרשקוביץ ואברהם סבלסקין 6.5.

בתחרות הבזק ניצח רולנד כייליס 6.5 מ"7.

כמו כן התקיימה תחרות זוגות, תחרות קבוצתית לפתרון בעיות ומשחק סימולטני.

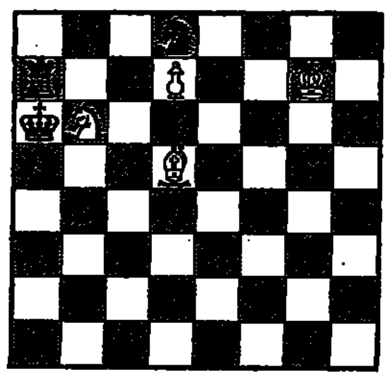

לבן נוסע – תיקו =

קספארוב – איוואנצ'וק
ליינארס 1994

1. ד4 פ"ז6 2. ג4 ה6 3. פ"ג3 ה5 4. פ"ד2 ה6 5. ר"ה3 ד6 6. ה4 ב5 7. ה5 פ"ה6 8. ר"ה4 ב5 9. פ"ה5 ה5 10. ר"ה5 פ"ב"ד7 11. ה"ה6 ר"ב7 12. 31 ג5 13. ד5 פ"ה6 14. ר"ז2 ר"ה6 15. ר"ה6 מה"ה6 16. 0־0־0 17. פ"ב5 ה"ב5 18. פ"א+7 מ"ב8 19. פ"ב5 ר"ד7 20. 4א מה"ה6 21. ח4 ר"ה6 22. מה"ה1 ר"ה4 23. מה"א5 ר"ה7 24. מה"ג+7 מ"א8 25. מה"א+5 מ"ב8 26. מה"ג+7 מ"א8 27. צ"ה1 ר"ד6 28. מה"ב3 ר"ב8 29. 5א צ"ד7 30. צ"ה8 מה"ה+2 31. מ"ה1 מה"ה+2 32. מה"ה+4 33. מה"ב+7 (31... 6א־32 ... 33)

34. צבב8 צב5ג 35. 6א מ"א7א 36. צ־3 18־
37. צבב+7 מ"א8 38. 7א 33 39. 3ג8 ומט.

טופאלוב – באריייב
ליינארס 1994

1. ה4 ה6 2. ד4 ר5 3. פ"ג3 פ"ז6 4. ר"ד5 ר"ה4 5. פ"ה4 ר"ה7 (מי היה מאמין שמבוסתת ביד הטולידית יתפתח קרב המוכיר במקצת את קרב האלמוות של אנדרסן) 6. ר"ה6 ר"ה7 7. ג3 פ"ד7 8. מה"ג2 ה5 9. ר"ה5 פ"ה5 10. פ"ד4 41 11. ז6 3ז 12. ס"ט 0 13. ר"ד3 מה"ד5 13. א3

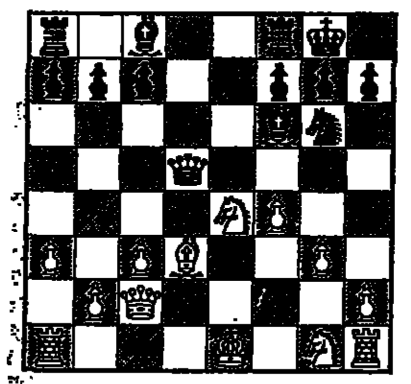

13. פ"ה4 14. פ"ה+6 פ"ה6 15. ה"ח+7 מ"ז7 16. מה"ה4 צ"ז8 17. מה"ה ר"ד5 18. מה"א8 מה"ה4 19. מה"ה+2 20. מה"ה פ"ד+5 21. מ"ד4 מה"ה+2 22. מה"ג5 מה"ה+3 23. מ"ג4 מ"ב+6 לבן נבעב.

מגן אברהם

ביום ב' 18.4 נפתחה במרכז העירוני אליפות פ"ת הפתוחה לזכרו של אברהם מגן, אמן ומאמן שחמט שהיה מעמודי התווך של מועדון השחמט בפ"ת.

התחרות תתקיים בשתי רמות: רמה א' – תפתח ביום ב' הקרוב 26.4 בשעה 18:15. מיועדת לשחקנים בעלי מד־כושר 1750 ומעלה, פרס ראשון – 1600 ש"ח. רמה ב' – נפתחה ביום ב' 18.4 לבעלי מד־כושר עד 1750.

מקום המשחקים: קפלן 42 פ"ת. פרטים בימים א'־ה' בין השעות 17.00־19.00 טל' 03־9247665, 03־9224000.

DREAM EIGHT

אמנם אליפות המכללות כבר מאחורינו. לא שפר גורלו של דורון להגיע ל"דרים־אייט". גמביט מרשל נכשל ברוחק זמן בהתירו כמה מיליוני אוהדים מאוכזבים במדינה קטנה בגיד אינגלנד והמדינה גדולה במהו"ת. לא נותר די מרץ למרץ המסורתי, אולם, לנו יש דרים אייט משלנו. דף לפותר מס' 8 של מחבר הסיומים בנימין יעקבי יצא זה מכבר ובו 36 סיומים מקוריים. הרי־טואל ידוע זה מכבר לקוראינו הנאמנים. הכתובת: בנימין יעקבי – ת.ד. 30304 ת"א – 61302. אז התחילו לפתור (רצוי ליד מגן חוק במיוחד) להלן 4 סיומים מן הדף האחרון:

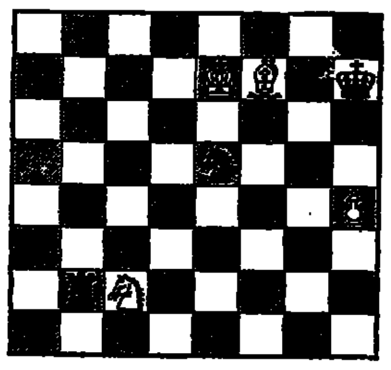

לבן נוסע – תיקו =

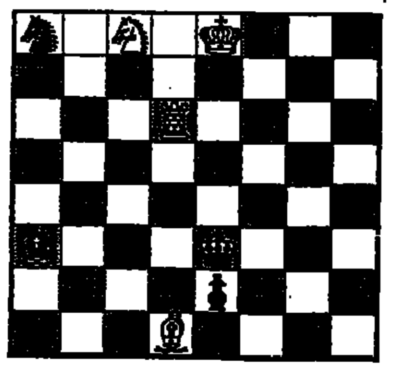

לבן נוסע וזוכה +

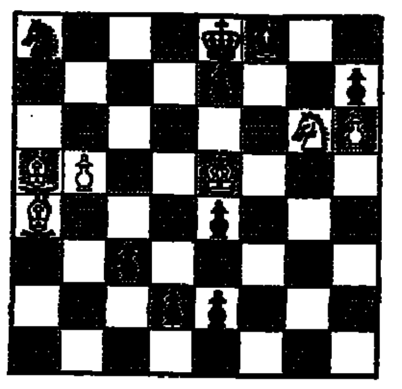

לבן נוסע וזוכה +

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בבלי – דיזנגוף 174 – 5222386
פארמקס – יהודה הימית 61 יפו – 6822973

ירושלים
הרצל – יפו 36 – 255059

חיפה
בלפור – מסדה 1 – 622289

פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395

רמת־גן
פארמה פלוס – רמה, ז'בוטינסקי 65 – 7514483

בת־ים – חולון
מור – חביבה רייך 20 בת־ים – 583360
פרמקסי ק. בן־גוריון – מרכז מראב, רבינוביץ 17 חולון – 5523954

תורנות בתי מרקחת

ליום שבת 23.4.94

תל־אביב
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731
מוצ"ש
שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731

ירושלים
קופ"ח מכבי – אגריפס 15 – 243469
סנטר פארם – יד חרוצים 20 – 731475 – מוצ"ש

חיפה
מסדה – מסדה 30 – 665806

פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395

רמת־גן
עליה – קריניצי 2 – 6722840

בת־ים – חולון
בני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
תקוה – כבר סטרומה חולון – 5042428

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

אין לי ארץ אחרת
אירוע חגיגי מיוחד לכבוד יום ירושלים
יום שלישי כ"ב אייר, 3 במאי בשעה 21.00 בתיאטרון ירושלים.

בתוכנית האמנותית: קורין אלאל, תזמורת צה"ל בניצוחו של זיקו גרציאני, דוד ד'אור, שלמה גרוניך ולהקת שבא, להקה צבאית, מיקי קם ואריאל זילבר.
המופע יצולם ע"י "טלעד" וישודר בערוץ 2 החדש ביום ירושלים.
האירוע במעמד
ראש העיר ח"כ אהוד אולמרט
ויו"ד קרן לב"י האלוף (מיל.) דניאל מט.
אירגון – אגף התרבות בעירייה וחוג ידידי לב"י בירושלים בראשותה של הגב' דבורה רג'זאן.
כרטיסים במשרדי הכרטיסים:
"בימות" – טל: 02־240896
"קלעים" – טל: 02־256869
כל ההכנסות קודש לקרן לב"י

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רחו ד' (ארניאו) 7, הקריה, תל־אביב 6734
טל. 6975183, 03־5695610

אמנות א. לינדנבאום

שיאים בין לאומיים לאמנות ישראלית

במכירה הפומבית של סותבי'ס שנערכה לא מזמן במלון הילטון בתל־אביב נמכרו 116 פריטים בסך כולל של $3,220,000. לדעת מנהלת סותבי'ס בישראל, רניאלה לוכסמבורג, השיגו הפעם שיאים בין לאומיים ליצירות משל האמן הישראלי ראובן רובין, גם של שמן וגם על נייר. יצירות של אמנים ישראלים אחרים זכו להתעניינות מקומית ובינלאומית רבה.

כך, למשל, מאוריץ קוליננג, "בוסאן", שמן על בד, נמכר ב־$228,000, כאשר ההערכה הראשונית בקטלוג היתה $140,000־$180,000.

יצירה של ראובן רובין "כד פרחים הרים באופק", שמן על בד, נמכרה לאספן פרטי, במחיר שיא לאמן, ומחיר שיא בין לאומי ליצירה של אמן ישראלי. היצירה נמכרה ב־$200,500.

ראובן רובין נוסף – "אגרטל פרחים", צבעי מים, נמכר בפי 4 מההערכה בקטלוג, מחיר שיא לעבודה של רובין על נייר: $36,800. הערכה ראשונית בקטלוג היתה $7,000־$9,000.

מבין 10 ציורים של שאגאל שהוצעו למכירה נמכרו 7. פריט 15: מארק שאגאל, "הסופר מגדל מאן בכפר הולדתו", עיפרון צבעי מים, וגואש, נמכר ב־$81,700 פי שניים מההערכה הראשונית.

מארק שאגאל אחר: "ליצן", צבעי מים, נמכר ב־$57,500, כמעט פי שלושה מההערכה הראשונית.

מרבית העבודות מעזבונו של סם דוביגר נמכרו אף הן בהצלחה רבה. פריט 145: יעקב אגם, "ארבעה נושאים מצטלבים", קונסטרוקציית עץ, נמכר ב־$50,600, כפול מההערכה הראשונית בקטלוג.

יצחק דנציגר, "מלך היהודים", נמכר ב־$92,700, מחיר שיא, השני בגודלו לפסל של אמן ישראלי.

באולם נכחו אספנים מהארץ ומחו"ל, נציגי מוזיאונים וחובבי אמנות.

שיאים גם ביודאיקה

במכירת היודאיקה שערכה סותבי'ס ב־6.4.94 נמכרו 112 פריטים, בסך כולל של $1,000,000.

גביע כסף מ־1732 מהעיר אלטנה, עליו רשומים שמותיהם של 57 חברי "חברה קדישא" נמכר ב־$63,000. גביעים דומים הם נדירים וניתן למצוא דוגמאות כאלו במוזיאונים היהודיים בלונדון ובניו־יורק. הגביע נמכר לאספן פרטי.

זוג גביעים לקידוש לפסח מ־1737־39 מאוקסבורג נמכר ב־$48,300. יותר מכפול מההערכה הראשונית.

זוג רימונים הולנדיים לתורה מראשית המאה הי"18 בעבודת פיליברין נמכרו ב־$43,700 כנגד הערכה ראשונית של $25,000־$35,000.

קופת צדקה מכסף מהולנד מהמאה הי"18 נמכרה ב־$29,400. יותר מכפול מההערכה הראשונה.

פרוכת לארון קודש, רקומה במשי וקטיפה, מוקדשת לזיכרה של הברונית פאני פון ארנשטיין, אשת חברה וינאית. נמכרה ב־$34,500 למוזיאון היהודי בוינה.

ציור של אדואר ברנדון, "בר מצווה", 1865, שמן. נמכר ב־$48,300. ברנדון היה מהציירים היהודים המודרניים הראשונים לאחר האמנציפציה.

לדעת רניאלה לוכסמבורג היתה התעניינות רבה בכלי כסף וציור. השוק הצביע על יצירות בתחום היודאיקה. למכירה זו הגיעו אספנים מגרמניה וארה"ב.

מאות משפחות באיזור כרמיאל נתקעו ללא מים ב־3 ימי השרב

ללא התראה מראש החליטה "מקורות" לבצע עבודות באחת מ־2 הבארות המספקות מים לאיזור; ייתכן שאספקת המים תחודש הבוקר

מאת נתי קיי זילברמן

מאות משפחות מכרמיאל ויישובי האיזור נותרו ללא מים במשך שלושת ימי השרב האחרונים, מכיוון שחברת "מקורות" החליטה דווקא עתה לשפץ אחת משתי בארות המים היחידות המספקות מים לכל האיזור.

התושבים נותרו ללא מים במשך רוב שעות היממה, בעיקר ביישובים ובשכונות הגבוהות. התושבים התלוננו על כך ש"מקורות" לא נתנה התראה בעוד מועד על עבודות השיפוץ ועל השיבושים הצפויים באספקת המים.

"במקרה הטוב הודיעו לנו שבשעה 2 בצהריים יהיו בעיות, וחצי שעה אחר כך כבר לא היו מים", סיפרו התושבים. גם מעט ההתראות שניתנו על ניתוק המים הועבר בשעות שבהן רוב התושבים נמצאים בעבודה, וכך הם לא יכלו להתארגן למצב זה.

בעיות קשות התעוררו במיוחד במעונות היום והגנים, שם לא ידעו כלל על השיבושים הצפויים ולא נערכו בהתאם.

אתמול אחר הצהריים החלו מיכליות מים לחלק מים בג'ריקנים בחלק קטן מהיישובים המרוחקים, זאת לאחר שתושבים שניסו לנסוע לכרמיאל כדי למלא מים בג'ריקנים, גילו שגם בעיר הגדולה אין מים.

הממונה על מחוז הצפון ב"מקורות", אבנר תורג'מן, מסר אתמול בתגובה כי במהלך שיפוץ הבאר התגלתה תקלה שגרמה לעיכוב בעבודות, ולכן נגרמו השיבושים. הוא גם ציין, כי באיזור כרמיאל יש מחסור בבארות מים, ולכן בימי שרב – כאשר צריכת המים גוברת – יש בעיות, במיוחד ביישובים הנמצאים במקומות גבוהים יחסית.

לדבריו, הוא מקווה שעד הבוקר יתגברו עובדי "מקורות" על התקלה ואספקת המים ביישובים אלה תשתפר. לדבריו, החברה דורשת כבר זמן רב סלילת קו מים נוסף לאיזור וכריית באר נוספת, אך דרישה זו נתקלת בקשיים. ונראה שרק בעוד שנה יתחילו העבודות להקמת קו מים נוסף לאיזור כרמיאל.

שיא השרב – בצהריים; יישבר הערב

מאת אריה ארד

השרב יגיע לשיאו היום בצהריים, אבל יישבר לקראת הערב, אמרה אמש החזאית אורית רינצלר.

שרב בהיקף ארצי בעוצמה כמו השרב הנוכחי, עם טמפרטורות כל כך גבוהות ולחות נמוכה, נדיר בחודש אפריל. באיזור החוף הגיעו הטמפרטורות ל־41 מעלות, בשפלה ובאזורים הפנימיים ל־42 מעלות. הלחות היחסית ברצועת החוף ובאזורים הפנימיים ירדה עד 5 אחוזים.

ברצועת החוף לא נמדדה טמפרטורה של 40 מעלות באפריל ב־30 השנים האחרונות. גם בשפלה הפנימית נרשמו רק מקרים בודדים כאלה באפריל ב־30 השנים האחרונות.

היום בצהריים יגיעו מידות החום עד 38 מעלות, והלחות תהיה נמוכה מאוד. אבל לקראת ערב יכנס בהדרגה אוויר קר, עננים בינוניים יכסו את השמים, הרוחות יתחזקו ומהירותן תגיע עד 40 קמ"ש. בלילה תחול ירידה נוספת בטמפרטורות ויתכן טפטוף.

בשבת תחול ירידה נוספת במידות החום, שתגיע עד 6 מעלות. מהיום ועד יום ראשון תהיה ירידה של 12 מעלות.

50 תעשייניות, חברות פורום המנהלות של התאחדות התעשיינים, קיבלו אתמול "שיעור" בייצוא ממגבילית ובעלת "יוטופיה", יהודית גוטפריד, בשילוב עם תצוגת אופנה לצרכי המחשה (צילום: דני לישן)

חיפשו סמים, מצאו ג'ינסים ופטריות

מחסן עם סחורות גנובות נתגלה בפעילות מפלג הסמים בדרום תל אביב

מאת אלי ברנר

בלשי מפלג הסמים ביחידה המרכזית בתל־אביב חשפו במקרה מחסן שהכיל סחורות גנובות בשכונת שפירא בדרום העיר.

חולית בילוש היתה אתמול בבוקר בפעילות שיגרתית בשכונה, כאשר הבחינו בעבריין, המוכר מתחום עבירות רכוש וסמים, מעביר חבילה גדולה ברחוב לבניין, בו הוא גר, למחסן שנמצא מתחת [illegible] לדירה בחצר הבית.

העבריין נראה להם חשוד. הם ניגשו אליו, חקרו אותו, ובאמצעות מפתחות שנמצאו עליו נכנסו למחסן. שם הופתעו למצוא מאות מכנסי ג'ינס ואלפי קופסאות שימורים, רובן של פטריות. כן נמצאו במחסן שני מחשבים ומכשיר פקסימיליה.

האיש, בן 36, לא יכול היה להציג מסמכי בעלות על הרכוש שנמצא, ונעצר כחשוד באחזקת רכוש גנוב. לאחר מכן נעצר גם אביו בן ה־60. השניים עלו לפני כשנה מבוכרה. הם נלקחו למעצר ותיק החקירה הועבר לתחנת משטרת השכונות.

הבלשים שגילו עירנות ועצרו את השניים הם אורי קורצרץ, זיו ליבני, עופר עידו ומשה כץ ממפלג הסמים, שזכו לשבחי מפקד המפלג, סנ"צ מנחם פרנק. במשטרת מחוז תל־אביב ציינו, כי מדובר בסחורות שנגנבו בפריצות רבות, אך לא ברור עדיין היכן ומתי.

היום יובאו האב והבן לבית משפט השלום להארכת מעצרם.

15 נפצעו קל בתאונה בין 3 אוטובוסים בי־ם

(ע).־ 15 בני אדם נפצעו קל בתאונה בין שלושה אוטובוסים שאירעה ברחוב יפו, ליד התחנה המרכזית בירושלים. המשטרה ומד"א הוזעקו למקום, ופינו את הפצועים לבתי החולים שערי צדק והדסה עין כרם.

ממשטרת מחוז ירושלים נמסר, כי נסיבות התאונה נבדקות.

הנהג סטה למסלול הנגדי וגרם למותם של 2 צעירים

(ע).־ שני בני אדם נהרגו ואחד נפצע קשה בתאונה קטלנית שאירעה אתמול בבוקר ליד כפר טורען שבגליל התחתון.

ממשטרת מרחב העמקים נמסר, כי מכונית סיאט פרטית, בה נהג אדוארד קספה (46) תושב טבריה, לכיוון צומת גולני בכביש ישר, סטתה לפתע מנתיבה לנתיב הנגדי והתנגשה חזיתית במכונית סובארו שבאה ממול.

מעוצמת ההתנגשות נהרגו נהג הסובארו, עמר ואג'ידי (22), והנוסע שישב לידו, סאלח דבאוס (22), שניהם תושבי כפר עוזר שליד נצרת. נהג הסיאט נפצע קשה ופונה לבית החולים.

בוחני לשכת התנועה של משטרת מרחב העמקים פתחו בחקירה.

מעצר בית למורה לכימיה שהכין מלאי של בקבוקי תבערה כתחמושת לקטטה

(ע).־ סברי חמור, מורה לכימיה מהכפר דיר חנא, שנעצר יחד עם אשתו כחשוד בהכנת בקבוקי תבערה לשימוש בקטטה ההמונית שפרצה בכפר לפני כשבועיים, שוחרר אתמול ממעצרו. המורה הועבר למעצר בית, לאחר ששופט שלום בעכו דחה את בקשת המשטרה להאריך את מעצרו עד לתום ההליכים נגדו, זאת מכיוון שכבר הוגש נגדו כתב אישום.

הנימוק לבקשת הארכת המעצר היה שהמורה ביצע עבירה של פציעה בנסיבות מחמירות, השליך אבן שפצעה אדם במהלך הקטטה בכפר, "ייצר נשק והחזיקו. ביום הקטטה נתפסו בביתו עשרה בקבוקי תבערה מוכנים להפעלה.

שופט בית משפט השלום בעכו, כמאל סעב, ציין בהחלטתו, כי התלבט רבות במקרה זה: "תופעת השימוש באלימות הופכת להיות נפוצה בחיינו, ובין היתר במסגרת הבחירות או בעקבותיהן, ואת זה יש לגנות ולפעול להוצאת התופעה ממעגל חיינו. זאת ניתן לעשות גם בדרך של מעצר עד תום ההליכים כשהדבר מחייב", קבע השופט. עם זאת הוסיף השופט, כי "מתוך תקווה שהמורה יתעשת ויחנך לשמירה על כללי ההתנהגות על פי החוק, ולא יעשה שימוש בנתוניו השכלתו להפרת החוק, אני דוחה את בקשת המשטרה".

המורה שוחרר בערבות של 20 אלף ש"ח, הועבר למעצר בית למשך 20 יום בכפר עילבון, ולאחר מכן מעצר בית בביתו משעות הלילה עד הבוקר.

השרב הכבד אתמול גרם לכך שרבים מבאי חופי תל אביב לקחו את כיסאות הפלסטיק, המיועדים לישיבה על החוף, לתוך המים כדי להצטנן קצת (צילום: יעקב שאלתיאל)

שביתה מלאה במגזר העובדים הסוציאלים

180 פניות חירום נדחו

רק מקרה אחד – בת 17 בהריון מתקדם – טופל

מאת חגי פורשנר

מוקד המאבק של איגוד העובדים הסוציאליים הקפיד אתמול על שביתה מלאה. למעט אחת, נדחו כל 180 הפניות להרשות התערבות במקרי חירום.

כל הפונים – עובדים סוציאליים, אורחים נזקקים או מעסיקיהם של העובדים הסוציאליים – נתבקשו לפנות אל משרדי הממשלה כדי שיספקו את הפתרונות הנדרשים. במיוחד מדובר במשרד הבריאות, שבראשו עומד ראש הממשלה רבין, ובמשרד העבודה והרווחה בראשות השרה אורה נמיר.

בין השאר נדחתה בקשה להתערבות במקרה של אלימות נגד קטינים: אם אלכוהוליסטית ניסתה כנראה לחנוק את בתה בת ה־6 ונעצרה בידי המשטרה, דבר שגרם לכך שכל הילדים בבית נותרו ללא השגחה, אשר עובד סוציאלי היה מסדיר בהקדם לולא השביתה. פנייה נוספת שנדחתה נגעה לילדה בת 7 שהיתה קרבן להתעללות מינית. הוריה של הילדה לקחו אותה מהפנימיה שבה מנסים לשקם את הילדה ולהגן עליה, ואילו ההורים מנסים כנראה ללחוץ על הילדה שתחזור בה מתלונתה. רק עובד סוציאלי יכול למנוע זאת על ידי חתימה על מסמך שיוציא את הילדה מחזקת הוריה.

פנייה נוספת שנדחתה היתה לאשר הפלה לאשה בת 43; האישור לא ניתן מכיוון שלא היה עובד סוציאלי בוועדה שמקבלת החלטות לגבי הפסקות הריון מסיבות רפואיות.

פניית החירום היחידה שאושרה היתה הפלה לנערה רווקה בת 17, שהגיעה לשבוע ה־20 להריונה ונתגלה שהיא נושאת ברחמה לא תינוק אחד כי אם תאומים.

העובדים הסוציאליים מזהירים, כי היקף הפגיעה בשירותי הרווחה ילך ויחמיר ככל שהשביתה תימשך. כבר אתמול לא בוצעו תשלומים לעזרה ביתית, טיפול שיניים וקניית תרופות לקשישים, ולא קודמו הפעולות המינהליות הכרוכות בהסדרת תשלומי ביטוח סיעוד וקיצבאות המוסד לביטוח לאומי המיועדות לתשלום בסוף החודש. כל אלה לא יוכלו להתבצע אם לא תיפסק השביתה במהרה.

לא צפוי סיום של השביתה בקרוב. מזכיר איגוד העובדים הסוציאליים השיב בביטול על טענתו של הממונה על השכר באוצר, שלום גרניט, כאילו "היתה מיועדת פגישה ליום חמישי בבוקר". המזכ"ל, אלי בן גרא: "אנחנו לא מוכנים לפגישות האידיאוסופיות עם גרניט, המיועדות רק ליצור מתבת. יש פערים אדירים בין הדרישות שלנו לבין מה שהאוצר מוכן לתת. אם גרניט מוכן לתת הצעה רצינית, שתקים את שכר העובדים הסוציאליים ותהיה שונה לחלוטין מההצעות המביישות שהגיש עד כה, נהיה מוכנים להיכנס למשא ומתן מיידי".

שופט מחוזי ביטל החלטה של הנהלת בתי המשפט

מאת אורי שרון

בית המשפט המחוזי בחיפה ביטל החלטה של הנהלת בתי המשפט. הוא קבע כי המדינה – כלומר, הנהלת בתי המשפט – "לא היתה נאמנה למטרות שהציבה לעצמה בפרסום מכרז למתן שירותי קלדנות לבית משפט השלום בחיפה".

השופט דן ביין קבע, כי נפל פגם מהותי בהחלטת ועדת משנה של ועדת המכרזים, שלא התייחסה, לדבריו, בחשיבות הראויה לקריטריונים הנוגעים לכישורי הקלדניות. על רקע המחלוקת המשפטית שובתות הקלדניות זה שבועיים, והדבר גורם שיבושים חמורים בהכנת פרוטוקולי המשפטים. "זו שערורייה בלתי נסבלת", הגדיר את המצב שופט חיפאי.

חברת "איגמי", שבמשך ארבע שנים העניקה שירותי קלדנות לבית המשפט בחיפה, לא זכתה במכרז החדש מכיוון שהמחיר שדרשה היה הגבוה ממחירן של שאר החברות שניגשו למכרז. לכן ביקשה החברה מבית המשפט המחוזי בעיר לבטל את תוצאות המכרז ולהורות על המשך העסקתה עד למתן החלטה סופית בעניינה. לדבריה, ועדת המכרזים של הנהלת בתי המשפט לא נתנה משקל הולם למרכיב הניסיון המקצועי של הקלדניות של חברת "איגמי".

השופט ביין קבע, כי ועדת המשנה אכן לא נתנה את המשקל הראוי למרכיבי איכות העבודה של הקלדניות ותנאי העסקתן, והשווה את המצב לתחום הספורט דווקא, באומרו כי "הדבר דומה להערכת כושרה של קבוצת ספורט שלא לפי כישורי השחקנים, אלא לפי כישורי המאמן, העסקנים והמנהלים הארגוניים".

בנסיבות אלה, ציין השופט, נגועה החלטת ועדת המכרזים ב"פגם מהותי", כלשונו, העלול לגרום לכך שלא יועסקו קלדניות ברמה מקצועית נאותה. לכן קבע השופט, שאין לבטל כליל את כל סעיפי המכרז, אלא רק את תוצאותיו. הוא הורה להמשיך ולהעסיק את חברת "איגמי" במשך 15 ימים נוספים, עד לקבלת החלטה חדשה מי היא הזוכה במכרז על פי הקריטריונים החדשים שעליהם הצביע השופט.

הפגנה נגד ניסויים בבעלי חיים – מחר בירושלים

מאת נח זבולוני

הפגנה ועצרת מחאה נגד ניסויים בבעלי חיים תיערך מחר בערב בירושלים.

קבוצת "אנונימוס לזכויות בעלי חיים במעבדות" קוראת לציבור להגיע ולהפגין עם אנשיה מחר – היום הבינלאומי למען בעלי החיים במעבדות – ולמחות נגד תופעה זו.

לדברי האגודה, "מדי שנה בשנה נרצחים בישראל כמליון וחצי בעלי חיים בניסויים שבמהלכם הם מבותרים בעודם בחיים, מורעבים, נחשפים להלם חשמלי, נכווים קשות, מנותחים ומורעלים למוות". כל זאת בשמה של שיטת מחקר מוטעית, לפי דעת האגודה, שתוצאותיה לא ניתנות ליישום לגבי בני אדם.

ההפגנה תצא מכיכר פריס בדרכה לכיכר ציון בירושלים.

תיקון טעות

בידיעה שפורסמה ביום ד' ב"דבר" על יום עיון אקדמי, שנערך באוניברסיטת חיפה, בנושא "אהבה חד־מינית, הומוסקסואליות ולסביות" נפלה טעות בסיקור דבריה של שירה אבני, חוקרת מיניות האדם, על התאבדויות בני נוער.

החוקרת ציטטה את מחקר שפורסם בארה"ב (ולא בישראל) ב־1989, של פול גיבסון, ובו נאמר, כי מספר נסיונות התאבדות של צעירים הומוסקסואליים ולסביות גבוה פי שניים עד שלושה מזה של צעירים הטרוסקסואליים. עוד נמצא, כי 30 אחוז מקרב מתאבדים מתבגרים עושים זאת על רקע הומוסקסואלי.

נעמ"ת דורש לחשוף הנתונים על חיילות שעוסקות בזנות

מאת אביבה זלצמן

עו"ד עופרה פרידמן, יו"ר האגף למעמד האשה בנעמ"ת, תובעת משלטונות צה"ל לחשוף לאלתר נתונים שיש ברשותם בעניין תופעת הזנות בקרב חיילות צה"ל. זאת בעקבות פרסומים על מקרים שבהם עסקו חיילות בזנות, ודברי הפרקליט הצבאי לשעבר, כי צה"ל טיפל במקרים רבים מסוג זה.

מקורות צבאיים טענו לעומת זאת, כי מדובר במספר מצומצם של חיילות. עוד טען מקור צבאי, כי לא ניתן להעמיד לדין חיילות על עיסוק בזנות מחוץ לבסיס.

לדברי עו"ד פרידמן, דבר זה "מעיד על ההתעלמות התהומית מהבעיה האמיתית. השאלה היא לא האם ניתן להעמיד את החיילות לדין – אלא אם קיימת התופעה, ואם כן כיצד מטפלים בה".

עו"ד פרידמן מסרה, כי תפנה עוד היום ליו"ר ועדת חוץ וביטחון של הכנסת ותדרוש ממנו לקיים דיון בנושא בהשתתפות נציגי צה"ל.

ראש הממשלה רבין קיבל אתמול את הספר "אובדן ושכול בחברה הישראלית" מידי עורכי הספר – ד"ר רות מלקינסון, ד"ר אליהו ויצטום וד"ר שמעון רובין. הספר, שמטפל בבעיית ההתמודדות עם השכול בישראל, יצא בהוצאת משרד הביטחון

בעל אקדח שפלט כדור וגרם למות אשה, יפצה את האלמן

(ע).־ 188 אלף ש"ח ישלם עדן שני מקרית אונו לרחמים דאר (64), שעובד באוניברסיטת בר אילן, כפיצוי על שגרם למות אשתו, ברכה דאר (56). כך נקבע בהסכם פשרה בין הצדדים בבית המשפט המחוזי בתל אביב.

ב־23 ביוני 89' בצהריים ניקה עדן שני את אקדחו בחדר בבית הוריו, ברחוב דינגייס בקרית אונו. לפתע נפלט כדור מהאקדח, יצא דרך חלון החדר ופגע בברכה דאר, שהלכה ברחוב דינגייס. היא נפצעה פצעי מוות.

הכדור חדר לכתפה הימנית, עבר דרך עמוד השדרה ויצא מהכתף השנייה. הרופאים לא הצליחו להצילה והיא מתה ב־6 בספטמבר 89'. בעקבות האירוע הוגש נגד עדן שני כתב אישום, הוא הורשע ונקבעה אחריותו לתאונה.

השופטת המחוזית בתל אביב, דרורה פלפל, אישרה את הסכם הפשרה ונתנה לו תוקף של פסק דין.

אב חשוד בתקיפה מינית ממושכת של בתו בת ה־6

(ע).־ אב בן 34 חשוד בביצוע מעשים מגונים והתעללות מינית ממושכת בבתו בת השש. מעצרו הוארך אתמול ב־6 ימים בבית משפט השלום בחיפה.

החשוד הכחיש את כל האשמות החמורות שייחסה לו המשטרה, וביקש לעבור בדיקה במכונת אמת.

תושב כרמיאל בן 43 נעצר כחשוד באונס אשתו במהלך חצי השנה האחרונה. המשטרה טוענת כי האיש ביצע את מעשיו באלימות ותוך איומים כלפי אשתו, שהתלוננה נגדו במשטרה לאחר מעשה האונס האחרון, שאירע ביום שלישי השבוע. מעצרו הוארך אתמול ב־5 ימים.

ב"ה

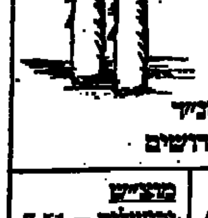

זמני הדלקת נרות

י"ב באייר תשנ"ד

פרשת אחרי קדושים

כניסה	יציאה
ירושלים – 6.33	ירושלים – 7.51
תל־אביב – 6.51	תל־אביב – 7.48
חיפה – 6.45	חיפה – 7.52

هكذا من الأصل

דבר שישי

מערכת: איילה דרימלר, אילנה ארבל

ההפגנה הטובה ביותר היא תמיכה

גם מי שעדיין מחשיב הפגנות נגד, בוודאי רואה חיוב רב בהפגנות תמיכה. לכאורה, יש לממשלה מנדט להגשים את המדיניות שעליה התחייבה במערכת הבחירות ושבזכותה יש לה רוב בכנסת. ועם זאת, טוב שהציבור המחייב את מדיניות הממשלה יפגין את תמיכתו בה מעת לעת, בעיקר כשמיעוט קולני ומוסת מבקש לקעקע את הרוב הדמוקרטי

עליזה ולך

גם היום יעמדו עשרות קצינים בכירים במיל., חברי המועצה לשלום וביטחון, ליד תחנת רכבת צפון בתל־אביב, ויפגינו תמיכה במדיניות השלום של רבין. גם היום, כמו לפני שבוע, ינסה קומץ של צעקנים מזוימן "לגנוב להם את ההצגה". בשביל אותם קיצוני ימין כל צומת הוא במה. לא כן בשביל האלופים והתת־אלופים מיל.

רב־אלוף (מיל) צבי (צ'רה) צור אמר בשבוע שעבר, כי מאז ההפגנה נגד הספר הלבן, לפני כ־50 שנה, לא השתתף מעולם בהפגנה. בוודאי, את תרומתו לביטחונה של ישראל ולחוסנה של המדינה הרי הפגין כמעט יום יום מחייו הבוגרים. וכמוהו האלופים מיל. צבי זמיר, יוסקה גבע, עמוס חורב, מוטי הוד, צ'יץ', יאנוש בן־גל, אביהו בן־נון, רן גורן, מנחם עינן ועמיתיהם, שניצבו בצומת הסואן בצהרי יום ו'. מעטים שהם הרבה. היום תתמלא שורתם גם בעשרות תת־אלופים, וגם זו לא תהיה השורה התחתונה.

בתוכנית "טיסה לילית" בגל ב', שלשום, אמר ח"כ צחי הנגבי, כי הגיע למסקנה, שהפגנות אינן אפקטיביות, ורק לקלפי יש השפעה. מי שמכיר את הביוגרפיה הציבורית של צחי הנגבי, עוד לפני שהיה לחבר־כנסת, בוודאי חייך לעצמו. הנגבי הגיע לתודעה הציבורית על סוס ההפגנות כפרש, לא כמאסף. מותר לאדם לשנות את דעתו. טוב שהוא מחליף אמצעים אלימים וספק חוקיים בפעילות מתונה ושקולה, אבל האם המסקנה הזו, שאליה הגיע ח"כ הנגבי אחרי מחשבה מעמיקה, יש לתהות, היא אכן המסקנה הנכונה?

די להצביע על כמה הפגנות "היסטוריות" כדי להפריך את המסקנה של ח"כ הנגבי. הפגנת ה־400 אלף, למשל, שכפתה על ממשלת בגין את הקמת ועדת החקירה לבדיקת הטבח בסברה ושאתילה. או המשמרות ה"אילמות", שבהן דיברו מספרי החללים במלחמת לבנון, מול ביתו של בגין. האם על אלה אפשר לומר שלא היו אפקטיביות?! ואפילו הפגנות סקטוריאליות – הפגנת המוני העולים מברה"מ לשעבר, לפני כשנה, שאילצה את ממשלת רבין להחזיר את נושא קליטת העלייה לסדר־היום הלאומי, הפגנות האתיופים, או, להבדיל, הפגנות של העובדים הסוציאלים, או הנכים, או החקלאים – משיגות את מטרתן, הנבונה. הן מאלצות את הרשויות להתייחס לבעיה המוציאה את ההמונים, או הספורים, אל גבעת ההפגנות שמול הכנסת, או משרד ראש הממשלה.

קביעתו המסקנית של ח"כ הנגבי, שעודדה מראית־עין של שיקול־דעת ומחשבה עמוקה, הינה לא יותר מאשר מניפולציה, שלא לומר מחשבה עמוקה. המסר שביקש להעביר, כאילו מתוך שכנוע עצמי שידביק את שומעיו (בהנחה שיש מאזינים רבים לתוכנית רדיו אחרי חצות), הוא, שרק בבחירות נקבע סדר־היום הלאומי. לא קשה להסכים עם הטענה הזאת, ומי שסבור כך ישיב לח"כ הנגבי: נכון, בבחירות ב־1992 אכן הכריע הציבור איזו מדיניות מועדפת עליו ונתן לה סיכוי ואשראי.

אלא שלא לכך חתר ח"כ הנגבי. התת־מסר שלו היה, שעל הממשלה להעמיד את מדיניותה במבחן הקלפי בכל פעם שזו אינה תואמת את עמדת האופוזיציה. מה פתאום? אפשר לפטור את תביעתו הכמו־דמוקרטית של ח"כ הנגבי בדרך הקלה ולנופף מולו את סקרי דעת־הקהל, המעודכנים עד לשבוע שעבר. למשל, בסקר שהציגה ד"ר מינה צמח, בתוכניתו של רפי רשף בתחילת השבוע, גם אחרי הטבח בעפולה תומכים במהלך השלום של הממשלה 59 אחוז מהאוכלוסיה היהודית. הסקרים הם תוא־בחירות בין בחירות לבחירות, כי הם לפחות מודדים את הלך־הרוח הציבורי בנקודת־זמן נתונה.

אפשר להפריך את מסקנתו גם בדוגמה המשקפת את תפיסתו המדינית של הח"כ המלומד. על קמפיין "העם עם הגולן", שהוא הפגנה בלבוש חדשני – באמצעות סטיקרים וכרזות מדפסת – אי־אפשר לומר, שהוא אינו מרשים. רק עיוור לא יבחין במאסיביות שלו, וגם אם האפקטיביות שלו עדיין לא נבחנה כמותית, אין לזלזל בהשפעה שלו, אפילו על ההחלטה לקיים משאל־עם על הסכם עם סוריה, שיש בו נסיגה ברמת הגולן.

הפגנת "העם עם הגולן" מוכיחה גם, שיש להפגנות השפעה. הפגנה, כידוע, במשמעות המילונית, אינה רק מושג בעל קונוטציה שלילית. ההפגנה הטובה ביותר היא תמיכה. גם מי שעדיין מחשיב הפגנות נגד, שלא כמו ח"כ הנגבי, בוודאי רואה חיוב רב בהפגנות תמיכה. לכאורה, יש לממשלה מנדט להגשים את המדיניות שעליה התחייבה במערכת הבחירות ושבזכותה יש לה רוב בכנסת. ועם זאת, טוב שהציבור המחייב את מדיניות הממשלה יפגין את תמיכתו בה מעת לעת, בעיקר כשמיעוט קולני ומוסת מבקש לקעקע את הרוב הדמוקרטי. ■

חזון העצמות

דוד פרהצור

גם לא תחת השפעת שרב כבד צפויים שלושה שבועות של איבוד עשתונות ופרופורציות – והרבה אמביציות ואמוציות. כאילו לא היו דברים מעולם, כאילו לא היו פרישות, איחודים ופילוגים נשמת אפה של תנועת העבודה, או של השמאל, בתקופת הישוב מאז קום המדינה. לא כל האיחודים עלו יפה ולא כל הפילוגים הסתיימו בכשלון.

"השמאל בארץ־ישראל שייך לסוג היצורים המתרבים על־ידי 'התפלגות'. כידוע ישנם בעולם־הטבע, שלבים כאלה, אורגניזמים חסרי חוט־השדרה, אשר דרך התרבות זו, על־ידי חלוקה ל־2, ל־4, ל־6, טבעית היא להם", כתב ברל כצנלסון בקיץ של 1923, לאחר שנוסדה בארץ "פרקציית הפועלים", עוד פלג של החלק היהודי של המפלגה הקומוניסטית הארץ־ישראלית.

כאילו חש את הפילוג המתקרב בקיבוץ המאוחד ובמפא"י, הזהיר ברל – לפני 54 שנים – כי "פילוג יש לו חוקים פנימיים משלו, דבר זה נוגע גם אלינו במקצת, וכדאי לדעת זאת. בוויכוח בימי יסוד 'אחדות העבודה' (ההיסטורית – ד.פ.) אמרתי כי יש בביולוגיה שני מיני יצורים מבחינת פריה־ורביה: יצורים עליונים – שמתרבים על־ידי הצטרפות חיווג; ויצורים נמוכים שמתפתחים על־ידי התפלגות. הנמוכים שביצורים מתרבים על־ידי פילוג. וכשם שאיחוד מוליד איחוד, כך גם פילוג גורר פילוג. באוסטרליה, קראתי פעם, יש רמש משונה שבמצב מסוים הוא מתחלק לשניים ושני החלקים נלחמים זה עם זה עד ששניהם נשמדים".

אלמלא ההתחברות של רמון לשריד ול"פרוייקט" שלו להרוס את מפלגת העבודה, היה אפשר להעריך את החלטתו להיות, כדבריו, נאמן למצפונו ולעקרונותיו. כך או כך, מפלגת העבודה תשגה אם תנהל "קמפיין שלילי" נגד רמון, כפי שמצביעות המודעות הראשונות בעיתונים

הפילוג ה"טראומטי" הראשון היה לפני 50 שנה, ממש בימים אלה. ב־18 באפריל 1944 נעשה עוד ניסיון למנוע את פרישתה של סיעה ב' ממפא"י. במוקד המחלוקת הקשה עמדו נושאים מוכרים מן המחלוקת היום: תביעה לדמוקרטיה מפלגתית והסתדרותית ומאבק נגד שלטון המנגנון. סיעה ב' (המיעוט) חלקה גם על הקו המדיני של הרוב וגם על ההתפשרות עם הבורגנות חניית הפועלים.

"זה חבר רמאים שלא פגשתי עוד בארץ ישראל בחיי", אמר בן־גוריון על סיעה ב'. לוי שקולניק (אשכול) חלק עליו: "אי־אפשר לנהל משא־ומתן עם מישהו מתוך זה שאתה אומר לו: אתה רמאי". ובן־גוריון: "לשם איחוד המפלגה אינני מוכן להרוס המפלגה". שלא כמו בפרישה של חיים רמון, עמדה מאחורי סיעה ב' תנועה עירונית וקיבוצית שהיתה חלוקה על הרוב במפא"י לא רק על מהות ההסתדרות ושליחותה.

על הדינמיקה של הפילוג ועל האווירה בימים ההם, שהטמפרטורה שלה לא נפלו מזו של הזמן הזה, אפשר לקרוא בהרחבה ובעניין בספרה־מחקרה של יעל ישי "סיעתיות בתנועת העבודה, סיעה ב' במפא"י" ("עם עובד", 1978). בסופו של התהליך פרשה סיעה ב' ממפא"י והקימה את "התנועה לאחדות העבודה". ב־31 במאי 1944, החליטה המועצה הי"ג של מפא"י, כי היא "רואה בהחלטת סיעה ב' להופיע בבחירות (להסתדרות) ברשימה מתחרה – פרישה ממפלגת פועלי ארץ־ישראל ולמעשה הקמת מפלגה חדשה... כל חבר שיופיע ברשימה מתחרה או יתמוך בה – מוציא את עצמו מהמפלגה". ההיסטוריה חוזרת.

תקצר היריעה מלמנות את כל הפילוגים באגף המרכזי של תנועת העבודה ושמאלה ממנו. כולם היו צפויים. על כולם אפשר להחיל, בשינוי נוסח, את אימרתו של טולסטוי – כל הפילוגים היו מאושרים באותה דרך בראשית הדרך וכל אחד אומלל על־פי דרכו בסופה. ברוב המקרים הסתיימו הפילוגים, או הפרישות, בחזרה למפלגת האם, או בהליכה למדבר הפוליטי. מן ההתשה וההכפשה ההדדיות יצאו ניזוקים שני המחנות הניצים – ויצאו נשכרים יריביהם מחוצה להם.

מוקדם להתנבא מה יהיה למחרת ה־10 במאי. דבר אחד שוב אינו מוטל בספק – המהלך של רמון מרצ לא נולד למען מאבק על חוק הבריאות. אין שום פסול במאבק דורי על ההנהגה בכל מפלגה, בתנאי שהוא איננו מתנהל באמצעים פסולים. מפלגת העבודה חסרה דור המשך של הנהגה ראויה לשמה, אבל זו איננה יכולה להיכפות עליה מבחוץ. לא היה צריך להיות אסטרולוג פוליטי כדי להבחין, כבר לפני שלוש שנים, בניצניו של הרומן של החברים־על־תנאי במפלגת העבודה עם חברים לרעיון במרצ שבדרך. היה אפשר להבחין בכך בישיבה התגיגית של מרכז "העבודה", ביולי 1991, בעקבות הצלחת המיפקד של חברי המפלגה.

לא נעים, אבל אין לי ברירה אלא לצטט את רשמי מאותו מרכז על "התגבשותה של אלטרנטיבה לאלטרנטיבה בתוך מפלגת העבודה, מעין פרולוג למה שצפוי כאשר תהיה ההתמודדות על ההנהגה ולא על הזיקה בין החברות בהסתדרות לבין החברות במפלגה... הפעם הפנו הניצים לעבר ההסתדרות – מן המסד ועד הטפחות, לא רק לעבר הקומה החמישית. יש לא מעט לומר לחובתה של ההסתדרות ולא מעט לחובתו של המזכ"ל (אז ישראל קיסר). אבל אם עדיין ראויה מפלגת העבודה לשאת את שמה, ולא לשווא, הרי זה בזכותה של ההסתדרות הניצבת בקו הראשון בהגנה על ציבור העובדים. אין פירושו של דבר, שכלליותה של ההסתדרות מוגשמת הלכה למעשה, שאין סתירה מבנית בין מעבידה כמעביד וכנציגות עובדים, שחברת העובדים כשמה כן היא. אבל השינויים המתחייבים לא יושגו בדרך של 'מאבק ביולוגי' כמו זה שניהל משה דיין נגד ההסתדרות בשנת 1958. אז טען דיין, כי 'מה שמעניין אותנו זה 1962 ולא 1920'. מה שמעניין היום את האפיגונים הוא לא 1920, לא 1962, אלא 1992. המאבק נגד ההסתדרות היום הוא רק מקדמה לעתיד לבוא". ("דבר", 12 ביולי 1991").

מה שהעליתי לפני שלוש שנים כהשערה, ובשבוע שעבר כהשערה בסבירות גבוהה, קיבל חיזוק לא מצידו של חיים רמון אלא מפיו של יוסי שריד, המציג את עצמו "כאחראי לפרוייקט של מרצ־רמון", וכרעיונאי שטבע את הסיסמה "חיים חדשים בהסתדרות". לעומתו טוענת שולמית אלוני, כי מרצ לא התערבה במשבר במפלגת העבודה ולא הסכימה לדבר עם רמון לפני שהחליט לפרוש. אבל אלוני שחזתה מבשרה איך "יוסי שריד עובד שעות נוספות כדי להרוס את רצ", אינה מעלה בדעתה שעוד נותרו לשריד הרבה שעות כדי להרוס גם את מפלגת העבודה.

היו פורשים רבים ממפא"י וממפלגת העבודה, אבל לא היה משמיץ כיוסי שריד, שביקש להרוס אותה מבפנים ומבחוץ ותמיד כמי שהוא "עצם מעצמה ובשר מבשרה של תנועת העבודה". לא צריך להרחיק הרבה לעבר הרחוק בשביל לראות איך הצליח שריד להיות תמיד בפנים ובחוץ בעת ובעונה אחת. ביולי 1980 הוא מסביר "מה אני עושה במפלגת העבודה" ומביע את ביטחונו שכאשר תחזור המפלגה לשלטון, "אני אהיה בפנים". אבל כשהוא חושש שמא לא יעבור את 60 האחוז הדרושים לו להצבת מועמדות לכהונה שלישית בכנסת, מאיים שריד לרוץ ברשימה עצמאית, או לפרוש לארבע שנים, לעבודה עיתונאית וספרותית.

בזמן ההתמודדות על תפקיד מזכ"ל "העבודה", באוגוסט 1981, קובע שריד כי "העבודה מועלת באמון שניתן בה. אין לי עניין להיות חבר במפלגה שהיא ליכוד ב'... ספק אם אני יכול להיות חבר במפלגה שאליהו שפייזר הוא המזכ"ל שלה". האם רק מפני שחיים בר־לב הוא שנבחר כמזכ"ל הרלה "העבודה" למעול באמונו של שריד? שלוש שנים נוספות המתין שריד עד שפרש ממפלגת העבודה, נטל את המנדט, עבר לרצ וישב על חשבון מכסת המערך ב"העבודה" בוועדת החוץ והביטחון. או התפנה סוף־סוף להשמיץ ולרקום את "התוכנית הגדולה".

הנה אחדות מן התחזיות הרלבנטיות של מי שמציג את עצמו סייסמוגרף פוליטי. בספטמבר 1989, וחצי שנה לפני ש"העבודה" פרשה מממשלת האחדות, התנבא שריד ש"המערך לא יפרוש מהממשלה", "דוד לוי יהיה היורש של יצחק שמיר", ו"פרס, להערכתי, יישאר ראש המערך בבחירות הבאות, תהיינה מתי שתהיינה – וזאת בניגוד להערכה הרווחת עכשיו...". השנאה ליצחק רבין הטעתה את שריד על דעתו לא רק ברכילות מרושעת אלא גם באמירה "פוליטית": "לעולם לא אסלח ליצחק שמיר על שבגלל יצחק רבין הוא תקוותנו". כדי שיוכל לתמוך ברבין – כך אמר שריד – רבין "ממש צריך להיות בגדר של חוזר בתשובה במידה כזאת, שלא נוכל לעמוד כבר במחיצתו, מרוב צדיקות שלו, ואז זה עשוי לבוא בחשבון. אבל אני לא חושב שדבר כזה יכול לקרות".

היום יושב שריד במחיצתו של רבין ודוחף את רמון להרפתקה שסיכוניה מרובים מסיכוייה. "רצ היא עיר מקלט לפליטים שלא יכלו לשאת את אובדן הדרך", הסביר שריד לפני שנים אחדות, "אבל גם שולמית אלוני וגם אני חושבים שכשמדובר בתנועת העבודה אנחנו עצם מעצמה, בשר מבשרה... אך יהיה תיקון הדרך... רבין ופרס יסולקו, הרי שהאנשים הנותרים הם אנשים אחים לנו מבחינת הרעיון... לכן אם שינוי פנימי יהפוך את מפלגת העבודה לרצ, אין שום סיבה שלא נוכל לשבת כולנו במפלגה אחת ובא לציון גואל" ("כותרת ראשית", 7 בדצמבר 1988).

לקראת ועידת "העבודה", בנובמבר 1991, כאשר "השמיניה" במפלגת העבודה, ובתוכם נסים זוילי, עמדו לפרוש ממנה ולחבור למרצ שבדרך, או "לעיר מקלט לפליטים", כתב שריד: "אי־אפשר בלי מפלגת העבודה, אי־אפשר איתה וגם אי־אפשר לשנותה. לכן מוכרחים להוליך אותה ולבוא במקומה" ("הארץ", 1 באוגוסט 1991). ביום שבו נפתחה הוועידה אמר שריד, כי "מפלגת העבודה היא בהחלט טובה... אם רק יכניסו בה שינויים קלים... למשל, צריך להחליף את ההנהגה, את השם, את הסמל, את הדגל, את ההימנון, להחליף את ההסתדרות, להחליף את האידיאולוגיה והעמדות..."

זה ה"פרוייקט" של שריד וחבריו במרצ. למשל, דדי צוקר, שמקווה כי "לקראת הבחירות הבאות לכנסת, אני רואה אותנו נכנסים לתוך בעליה של מפלגת העבודה. כאשר נדמה שאנחנו משרטטים תנועה יותר נבונה, יותר עדכנית, בכל מה שקשור לאחריות חברתית ולתפיסה מדינית". זה המסר למס"ד – "מפלגה סוציאליסטית דמוקרטית" במקום מפלגת העבודה.

אסור לחשוד בכשרים, אבל היה אפשר לזכות את חיים רמון מן הספק בדבר כוונותיו הטהורות ויעדיו האמיתיים, אילו רץ בפריימריז מול הברפלד והיה מוכיח את החשד שהוא רואה בבנין הוועד־הפועל של ההסתדרות רק תחנת מעבר קצרה אל בנין משרד ראש הממשלה. אלמלא ההתחברות של רמון לשריד ול"פרוייקט" שלו להרוס את מפלגת העבודה, היה אפשר להעריך את החלטתו להיות, כדבריו, נאמן למצפונו ולעקרונותיו. כך או כך, מפלגת העבודה תשגה אם תנהל "קמפיין שלילי" נגד רמון, כפי שמצביעות המודעות הראשונות בעיתונים. רמון, כמו אלוני ושריד לפניו, אומר שהוא "עצם מעצמה ובשר מבשרה של מפלגת העבודה". ויכוח ענייני אינו מחייב שבירת עצמות, שמא עוד יצטרכו לאחות ולהחיות אותן לאחר הבחירות.

כאילו צפה את המפה המפלגתית בישראל של היום, כתב ברנר ביוני 1906, בביקורת על "החיים החדשים", הביטאון המרכזי של "פועלי ציון": "אם רוצה אדם לעמוד בזמן הזה על אופיה של התנועה של כנסת ישראל, יילך ויסתכל במהות מפלגותיה ובכיתותיה האורגניזציות שלה בשנות האחרונות".

"החיים החדשים – איזו חיים חדשים?", שאל ברנר.

זו השאלה גם היום, וגם לאחר ה־10 במאי. ■

הפרדוקס האופנהיימרי

שלמה גינוסר

פ אבל סודופלאטוב, מי שהיה ראש "המינהל למשימות מיוחדות" של סטאלין, הוא בן 87 כיום. עמיתיו לתפקידים מיוחדים בארצות אחרות, אם וכאשר הם מגיעים לגיל נדיר כזה אצל רב־מרגלים, מעדיפים להתקפל איש־איש בתחביבו הפרטי – מאיסוף בולים ועד גידול סחלבים – ושותקים את הסודות הגדולים שלהם שתיקה כבדה וסופנית.

לא כך סודופלאטוב. אחרי 15 שנים בכלא בהוראת יורשי סטאלין, וכמה שנים של חיים בזהות שאולה, סודופלאטוב החליט (בעצה אחת עם בנו, אלא מה?) לעשות קצת לביתו ולמשפחתו ולצבור הון של ממש מתקופת האימים ההיא. אין ספק שספר זכרונות כמו זה של סודופלאטוב, שיצא לאור השבוע בארצות־הברית, שולח אותות גירוי לקצות העצבים של זקני הריגול הנבגי שהיה להם המזל להיוולד ולפעול בצד הנבון של מסך הברזל. אחרי הכל, עדות ראשונה מפיו של מי שתיכנן את רצח טרוצקי ואת שאיבת סודות האטום מרוברט אופנהיימר, כל אלה בצד אירועי דמים אחרים שהוא היה אחראי להם, אכן מעוררים ריגוש עז. אלא מאי? מאוחר מדי. האדמה כבר לא תרעש. ראשים לא ייערפו וצדיקים למראית עין לא יושלכו לבתי־כלא. מדובר בצללים מן העבר.

הגילוי על חלקו של אופנהיימר, מי שעמד בראש "פרוייקט מנהאטן" לפיתוח פצצת האטום האמריקאית בשנות ה־40', בהעברת סודות הגרעין לקומוניסטים הוא, אמנם, גילוי מדהים. אבל גם זה, כמו שאר הגילויים, שייך לעולם אחר ולא ניתן לצפות בו אלא ברמה ההיסטורית והמוסרית. אופנהיימר וכמעט כל מי שהיה משותף ב"פרוייקט מנהאטן", כבר אינם בין החיים. ברית־המועצות מתה. המלחמה הקרה הופשרה. "מאזן האימה" עבר למדור האסטרטגי של מחלקת המחקר בהיסטוריה של היחסים הבין־לאומיים. מסך הברזל קרס. בהנחה שזכרונו של סודופלאטוב לא בגד בו בגילוי המתוקים ושגילוייו מהימנים ומדוייקים – מדובר בהיסטוריה.

אבל, בעולם המשתנה במהירות כה גדולה (אולי גם גדולה הולכת), עובדה שרוברט אופנהיימר עצמו הירבה להתייחס אליה בשנים האחרונות לחייו, קל יותר לשפוט את העבר הקרוב משאפשר היה לעשות זאת אי־פעם כנראה.

האם אופנהיימר, בהניחו לסודות האטום לדלוף לברית־המועצות, עשה מעשה חכם? צודק? מוסרי? תמים? אלה השאלות העולות מגילוייו של רב המרגלים סודופלאטוב, היום כאשר העולם שונה בצורה כה דרמטית מהעולם של שנות ה־40' וה־50'.

ג'ורג' סטיינר, במאמר המתייחס לנושא המרתק של ביוגנטיקה (או "הנדסה גנטית"), עומד נפעם ונחרד מול הבעיות שהמדע הזה מעורר. הוא מהרהר שמא הדילמות ואפשרויות הפעולה הניצבות כאן הן "מעבר למוסר ומעבר לתפיסה הרגילה של האינטלקט האנושי". קשה שלא לייחס את התמיהה־חרדה הזאת של סטיינר גם ללחצים המוסריים שעמדו בשעתו בפני האינטלקט המזהיר של אופנהיימר. אחרי הכל, מבחינה עקרונית – פיתוחה של פצצת הגרעין הראשונה, שאופנהיימר היה אחראי לו, לא היה עניין פחות־ערך מזה הניצב היום בפני מדעני הביוגנטיקה.

ב־1967, השנה שבה מת אופנהיימר, הופיע ב"ניו יורק טיימס" ראיון עם לואי פיור, האיש שעמד בראש צוות המדענים של אוניברסיטת הרווארד, שעסק בשנות ה־40' בפיתוח הנאפלאם. הרקע לראיון היה, כמובן, השימוש שהאמריקאים עשו בנאפלאם בהפצצות שלהם בוייטנאם בשנות ה־60'. פיור מכריז באותו ראיון שהוא חש עצמו חופשי מכל רגשות אשם בנושא זה. השימוש המעשי בתוצאות המחקר המדעי שלו אינו מעניינו. "זה עניין לאנשים אחרים", הוא מוסיף.

הוא ניצב בודד, מיוסר ומפוחד מול הגולם המפלצתי שהלך וצמח בין ידיו במעבדות "לוס אלאמוס". חזון האימים שלו לא היה זקוק אפילו להירושימה ולנגאסאקי כדי להתפעם בחרדה גדולה מהאפשרות הוודאית, שדווקא הרגע שבו תוכתר גאוניותו המדעית בנצחון, יהיה גם הרגע שבו יאבד שליטה על הפיתוי שהוא מציב בפני קברניטי ארצו

גישה זאת מייצגת בבטחות מירבית את הקצה האחד של הוויכוח על הנייטראליות של המדע. בקצה זה ניצבים כל אלה הגורסים שאין זה מעניינו של המדע או המדען לנקוט עמדה לא רק בסוגיה כמו "האם העישון גורם או לא גורם לסרטן ריאות?", אלא אפילו לא בשאלה "האם סרטן ריאות טוב או רע לבני אדם?". שכל אחד יחליט על־פי שיקוליו.

רוברט אופנהיימר עומד בקצה השני של הוויכוח. הוא לא היה קומוניסט ולא נטה חסד או רחש אהדה לברית־המועצות כמו כמה מעמיתיו במערב. בכך מודה גם סודופלאטוב. השיקולים שהובילו אותו להניח לסודות האטום לדלוף לקומוניסטים היו שונים לחלוטין. מצד אחר אפיינה אותו צניעות כמעט נדירה בכל הנוגע למצויינות האישית של מדענים. במאמר שפירסם בכתב־העת האנגלי "אנקאונטר" שנים ספורות לפני מותו כתב אופנהיימר: "המצויינות של המדען היחיד אינה משתנה עם הזמן. הידע והכוח שלו משתנים. אבל, לא האיכות היא שעושה אותו למדען גדול. איננו מצפים מאף אחד שיהיה גדול יותר מניוטון או מסופוקלס". מאידך, אופנהיימר הכיר בעוצמתו הגדלה ההולכת של המדע בעולם המשתנה בקצב מואץ, ובמחוייבות של המדע לתרבות האנושית. המחוייבות הזאת הטרידה והעסיקה אותו במיוחד נוכח הניכור הגובר ההולך בין התפתחותם של המדעים המודרניים לבין רוב בני האדם על פני כדור הארץ.

בנקודה זאת, מותר לשער, נוצר הפרדוקס האופנהיימרי: צניעותו וענוותנותו של המדען היחיד לא הקהתה את החריפות של תחושת האחריות האישית שלו לתוצאות הגלובאליות של "פרוייקט מנהאטן".

"לשחק את אלוהים", זאת הכותרת שנתנה ג'ון גודפילד לסיפרה על המדענים והחברה, הדן בבעיות המוסר של המדע. אופנהיימר, עד כמה שזה נשמע מדהים, החליט כנראה ברגע קריטי בחייו לשחק את אלוהים וליטול חלק בעיצובו של הסדר העולמי בתקופת בתר־מלחמת־העולם. למוח מזהיר כמו שלו, ובהתחשב בעיסוקו באותם ימים, לא היה קשה לנחש, גם בשעות הקשות של מלחמת העולם, איך תסתיים המלחמה ואיך ייראה, פחות או יותר, העולם החדש הלחוץ בין שני קטבים מעצמתיים. ואז החליט שאימת הגרעין תחולש אם תחולק בין שני מוקדי־כוח מפותחים.

מאזן האימה, הגורם המרכזי במציאות האסטרטגית של שלושת העשורים ומשהו שחלפו בין נפילת הרייך השלישי לבין קריסת האימפריה האדומה, הוא עכשיו נושא למחקר, שמגבלותיו גלויות לעין. מה היה קורה אלמלא הצליחו הרוסים לשים את ידם בזריזות כזאת על סודות הגרעין? האם העולם היה ניזוק או שדווקא היה מפיק תועלת מחולשתה המעצמתית של ברית־המועצות? האם מאזן האימה באמת הציל את העולם משואה גרעינית, או שהוא רק סיפק כמות מיותרת של חמצן שהאריכה את חייה של האימפריה הסובייטית? ספק רב אם שאלות אלה הטרידו בשעתו את אופנהיימר.

הוא ניצב בודד, מיוסר ומפוחד מול הגולם המפלצתי שהלך וצמח בין ידיו במעבדות "לוס אלאמוס". חזון האימים שלו לא היה זקוק אפילו להירושימה ולנגאסאקי כדי להתפעם בחרדה גדולה מהאפשרות הוודאית, שדווקא הרגע שבו תוכתר גאוניותו המדעית בנצחון יהיה גם הרגע שבו יאבד שליטה על הפיתוי שהוא מציב בפני קברניטי ארצו.

שנים אחרי ששליחיו של סודופלאטוב יצרו מגע עם אופנהיימר, איתר ג'ורג' סטיינר את הבעיה העקרונית הזאת והגדיר אותה כ"מארב הממתין לאדם". אופנהיימר, שהרבה להתייחס לתפקידו של המדע בחברה האנושית, סיפר פעם על שיחה שהיתה לו בראשית שנות ה־60' עם גיאופיסיקאי רוסי בשם פרוזוב, שבתוקף תפקידו כמזכיר המדעי של האקדמיה הסובייטית למדעים, ביקר אצלו במכון ללימודים מתקדמים בפרינסטון. "הרי אצלכם יש תוכניות חומש למיניהן. מה דעתך? איך ייראה הכל בעוד 50 שנה", שאל אופנהיימר את אורחו. תשובתו של פרוזוב היתה: "בעוד 50 שנה, מכונות יבצעו את כל העבודות ובני האדם יתעסקו רק בעבודה יצירתית. כמובן, תמיד יהיו כאלה שיתעניינו בספורט..."

אופנהיימר ביטל במחי יד את חזון אחרית הימים הפוזי הזה של עמיתו הרוסי והעיר: "כמובן, הרוסים אינם יכולים ליהנות מהתועלת שהאמריקאים מפיקים מההודעה הנשיאותית הקובעת את היעדים הלאומיים של ארצות־הברית". אבל, מי צריך הודעה נשיאותית, כאשר מדען יחיד השולט על עוצמה אינטלקטואלית כמו זאת שהיתה בידיו של אופנהיימר, מחליט לבדו מה הם היעדים הלאומיים של ארצו? ולא רק מחליט, אלא גם פועל על־פיהם?

אם נכונים גילוייו של סודופלאטוב – והאמת הרי לא תצא לאור גם אחרי שהוא יתעמת עם אופנהיימר בעולם האמת בעוד זמן קצר – אפשר לראות את מעשהו של אופנהיימר כניסיון, אמיץ אך פתטי, למנוע מהגולם לקום על יוצרו. היוצר קם על הגולם. אבל, לגולם יש צאצאים מפחידים לא פחות. אפילו מוח כמו של אופנהיימר לא היה מסוגל בשנות ה־40' לחזות את האימה העולה מעיראק ומאיראן, או (חזון ביעותים?) מלוב. באורח שאין אירוני ממנו, התגשם חזונו של אופנהיימר על הפצת הידע המדעי בחברה האנושית.

באחד ממאמריו מצטט אופנהיימר את סימון וייל שכתבה כי בהשוואה לתקופות קודמות בהיסטוריה, תקופתנו מצטיינת באשליה של אחריות ולא באחריות של ממש. אופנהיימר מסכים לקביעה זאת. ואולי יש בהסכמתו זאת התייחסות עקיפה, בינו לבין עצמו, לקשריו עם שליחיו של סטאלין. אין ספק שמבחינת המוסר המדעי, אופנהיימר חש אחריות ממשית, כנראה, כבדה מנשוא. מכל הבחינות האחרות, זאת היתה רק אשליה של אחריות. ■

صكنا من الاصل

זה לא מרד, זו מהפכה

רוב שרי העבודה סבורים שרמון עלול לקצר את ימיה של הממשלה. אם ינצח בהסתדרות, הם סבורים, תתגבש חלוקה חדשה של המערכת הפוליטית. "זה יהיה משחק חדש עם קלפים חדשים", אמר שר אחד. המפתח בידי חיים רמון

דניאל בן־סימון

רמון. הזהיר מבעוד מועד. צילום: חנוך גריניצקי

שוחל. נבואה שהתגשמה. צילום: יצחק הררי

בורג. מעדיף "נאמנות אפורה". צילום: יצחק הררי

מערכה ראשונה

משה שוחל, איש קר רוח בדרך־כלל, איבד השבוע את שלוות רוחו לשעה קלה. זה קרה ביום שני בצהריים באולם הישיבות של הכנסת. באולם הצפוף ישבו רוב חברי הקואליציה והאזינו לדברי תוכחה מפיו של יצחק רבין. חיים רמון נעדר מהישיבה אך רוחו ריחפה בחלל האולם. יושב ראש הסיעה אלי דיין פתח את הישיבה כדרכו, עם חיוך רחב, עברית לא תקנית ותחביר משובש.

בשלב מסוים ביקש משה שוחל את רשות הדיבור. הוא האזין לדוברים הקודמים בפנים חתומות. בעת ששולמית אלוני דיברה, הוא כתב פתקים. עכשיו הוא נטל את רשות הדיבור. "אני מתפעל מהיכולת של אנשי מרצ לסתור כל דבר, ולו הפסול ביותר", הוא הטיח בפני המרצניקים באולם. "אתם מתחברים לחברים שעזבו את המפלגה ואין לכם שום עכבות מוסריות. אתם הרי אנשי המוסר..."

יוסי שריד ישב בשורה האחרונה בין חברי העבודה מן השורה. הוא הניח כדרכו את ראשו על ידיו בתנוחה מהורהרת של תלמיד תיכון. בלילה הקודם הוא ישן מעט כי היה עסוק בהבסתו של רבין. השניים הופיעו בפני חברי מפ"ם לקרב רטורי שנועד לפתות את החברים לחבור לצדם. רבין, גם ביום גדול, אינו דמוסטנס. שריד, גם ביום לא גדול, יכול להביס כל יריב בקרב רטורי. זה מה שקרה באותו ערב. תוצאות ההצבעה בסיום הדו־קרב הצביעו על נוקאאוט.

דברי שוחל עוררו את שריד מתרדמתו. "שוחל, איך אתה מעז לדבר?", הוא הטיח לעברו. "אתה הרי מנסה לצרף את השלישיה מיעו"ד שלא שווה אפילו 100 קולות. ומה אתה קורא לזה?". שוחל לא חתר לעימות עם שריד. אין דבר שמטיל עליו אימה יותר מפיו של יוסי שריד.

בתום הישיבה, נותר שוחל נסער. עד לפני זמן מה, הוא היה בין הבודדים שגרסו שאין מנוס מחלוקתה מחדש של המערכת הפוליטית. "היא לא נורמלית במתכונתה הקיימת", הוא הסביר לי. "מה מחבר בין חיים רמון וביני? מה מחבר בין יוסי ביילין ובין שמעון שטרית? מה מחבר בין אברום בורג ונסים זוילי? לצערי, אין בין האנשים האלה שום מכנה משותף. בנסיבות של שלום, ניאלץ להיפרד וכל אחד יילך לדרכו. הם ימין חברתי ואנו שמאל חברתי. הם שמאל מדיני ואנו מרכז מדיני. מקומם לא במפלגה. מקומם הטבעי הוא עם מרצ ועם חלקים מהליכוד שחושבים כמוהו".

בבואתו של שוחל הגשימה את עצמה במהירות שהפתיעה אפילו אותו. אלא שבמקום לשחרר אנחת רווחה, הוא הקרין קדרות. "אין לך סיבה להיות עצוב", אמרתי לו, "הרי רמון פעל בדיוק על־פי התסריט שלך". שוחל התעשת. "זה נכון... אבל לא ציפיתי שאתם אנשי התקשורת תיתנו לו קרדיט כזה גדול. רוממתם אותו לדרגה של אלוהים. אתם עובדים בשבילו יום ולילה. הוא בסך הכל עריק ואתם לא מבינים שהוא ניבנה עליכם. אתם עוד תתפקחו. אתם עוד תבינו שזהו מהלך ציני של איש שכל כולו אגו נפוח".

נסים זוילי, בן־בריתו של שוחל בעוינותו לרמון, התקשה אף הוא להבין כיצד התקשורת נופלת שדודה לרגליו של רמון. "הוא עשה בדיוק מה שעשה אפרים גור", הוא לחש לעברי בטון עצוב. "את גור הפכתם לעריק ועשיתם אותו לבדיחה. תראה איך התקשורת נוהגת ברמון. אין לי הסבר לתופעה הזאת". שוחל נידב את ההסבר בהזדמנות קודמת. "מדובר בחבורה של צפון תל־אביבים מפונקים שגדלו עם כפית של זהב בפה... הכל בא להם בקלות בחיים... הם לא נלחמו על כלום".

גם שמעון שטרית לא הקרין שמחה השבוע. כמו שוחל וזוילי, אף הוא נימנה על מבקשי נפשו הפוליטית של מנהיג "הימין החברתי" במפלגה. אלא שההכרזה של רמון על ריצה עצמאית להסתדרות נחתה עליו כמכת ברק. הוא אמנם ציפה לה, אך היה רחוק מלייחל לה. "אני לא מצטער על הפרישה שלו, אלא על העיתוי שלה. רמון קטע לנו מהלך של שלום באמצע. זה יגרום סדק רחב בקואליציה והציבור יחייב אותנו להישען על גורמים בימין כמו צומת". בפנטזיות של הלילות האחרונים, הוא דימה את עצמו נאבק מול רמון על ראשות ההסתדרות. זה יכול היה להיות מאבק קלאסי, הזכרתי לו השבוע. הוא שיחרר חיוך רחב. "אני לא בוגד בחברים. מרגע שהברפלד נבחר, המאבק הזה הפך לתיאורטי בלבד", הוא השיב. "בכל זאת", המשכתי, "אתה צודק, זה יכול היה להיות הקרב הקלאסי בין שתי תפיסות עולם קוסמיות".

מערכה שניה

בימים שקדמו ל־14 ביולי 1789 הרעידו המהומות את לב פאריס. באותה עת ישב המלך לואי ה־16 בארמונו המפואר בוורסאי והמשיך להתהולל עם אהובותיו. עוזריו לא אזרו אומץ לספר לו על המתרחש במרחק של 20 ק"מ מן הארמון. ואז החל המצור הגדול סביב הכלא של הבסטיליה, שהפך ברבות השנים לסמל של הדיכוי. הקולות המאיימים חדרו מבעד לחומות ארמון ורסאי. "מה הרעשים האלה?", תהה המלך. עוזריו סיפרו לו. "האם זה מרד?", הוסיף המלך לחקור. "זה איננו מרד, הוד מעלתך", הסביר לו היועץ הראשי בקול רועד, "זו מהפכה".

מפלגת העבודה דמתה בחודשים האחרונים לדינוזאור רדום. הכתובת היתה על הקיר אך עיניה סתו מראותה. כשהחלו נשמעים קולות של מרי מצד רמון וחבריו, גרסו ראשי המפלגה שמדובר ביללות סרק של ילד מגודל המחפש פורקן לאמביציה היצרית שלו. רמון שב והזהיר מבעוד מועד שהוא לא ייתן לעסקנות לגבור על השכל הישר. כשהתפטר מן הממשלה, הספידו אותו חבריו תוך שהם מעמידים אותו על שגיונותיו. "הוא עוד יחזור על ארבע", התנבא שר זוטר אחד. "עוד חודש חודשיים, כולם ישכחו אותו ורמון יתהפך למי שהיה", הוסיף שר זוטר אחר.

מהרגע שנראה שחוק הבריאות עומד לסלול את דרכו לספר החוקים, גוייסו צבאות ההסתדרות כדי להשמיד את החוק עוד בהיותו בוסר. הציבור הרחב המשיך להפגין את תמיכתו בחוק הבריאות ורמון הלך והתחזק בתודעת הקהל כאיש שעומד על עקרונותיו. הסקרים הוזזו ושיקפו את הכמיהה של הישראלים לשינוי, אבל המפלגה נותרה בשלה. היא העדיפה לשים את מיבטחה בעסקנים ויועצים שמרנים שביקשו לשמר את המבנה הקיים, פן חלילה ייחשף לשינויי הזמן והתקופה.

ואז כונסה הוועידה. המוסד העליון הזה מתכנס אחת לכמה שנים כדי להכריע בסוגיות הרות גורל. גם הפעם כונסו אלפי החברים שרובם מהם מוסכי המנגנון, כדי להנציח את הזיקה האנכרוניסטית. הרכב חברי הוועידה הבטיח תוצאות ידועות מראש. החוק נגנז כצפוי תוך השפלתם של רמון ומרץ לעין כל. "הם מעדיפים לראות אותי בחוץ", הגיב רמון כמה ימים אחר־כך, "אבל אני לא אתן להם את התענוג הזה. אני אוביל את האופוזיציה בתוך המפלגה. עסקני ההסתדרות עוד יצטערו על ההחלטה שלהם".

מכאן ואילך החל להתגלגל כדור השלג במהירות מסחררת.

מערכה שלישית

אברום בורג, בן־בריתו הפוליטי של רמון וחבר אישי, נקלע השבוע לדילמה אישית לא פשוטה: ללכת עם רמון או להפנות לו עורף. אחרי חיבוטי נפש, הוא הכריע לטובת המפלגה. "לי עדיפה נאמנות אפורה על פני רשימה מבריקה", הוא הסביר, "בחיים שלי לא בגדתי בקו ולא בגדתי באנשים".

שנתיים אחרי שנבחר במקום השני בפריימריז אחרי שמעון פרס, גילתה אותו המפלגה מחדש. ראשיה הציעו לו להתייצב מול חברו. ההצעה החמיאה לו. אחרי כמה חישובים של תועלת פוליטית, הוא קיבל עליו את המשימה. בימים האחרונים, כך סיפר, הוצף ביתו בקריאות נואשות של חברים מן השורה כדי שיציל את המפלגה. "אתה מתאר לעצמך איזה אחריות מוטלת על כתפי, להציל את המפלגה, ממש כך".

בורג נטל הימור. הוא חושב שזהו הימור על הבחירה הנכונה. הליכתו של רמון מותירה חלל ריק בהנהגה הצעירה. בורג מקווה שהוא ישתחל לתוכו. בדרכו יעמדו יוסי ביילין וחגי מירום, חברים לדרך ולדעה. "מקסימום, נהיה הנהגה משותפת שמתוכה יצמח המנהיג הבא של מפלגת העבודה".

המהלך של רמון יקצר בהכרח את ימיה של ההנהגה הנוכחית. יצחק רבין ושמעון פרס פיענחו היטב את קריאת התיגר מביתו של רמון. בישיבת מרכז המפלגה שהתקיימה השבוע, דיקלמו השניים פיזמון זהה. "המהלך הזה לא מכוון להסתדרות", קרא רבין בנאומו, "אלא כקרש קפיצה להשגת יעדים אחרים שאני מעדיף לא לדבר עליהם". שמעון פרס היה ברור יותר בדבריו. "הכוונה של האנשים האלה היא לא ההסתדרות ולא ריעננה. זהו קרב על עתיד המדינה. הם רוצים להקים מפלגה יותר גדולה ממפלגת העבודה. אני לא מכיר שום מניע אחר".

לא רק רבין ופרס חשים מאויימים. גם דור הביניים נקלע למצב דומה. המחשבה שרמון יפסח על נציגי הדור הזה בדרכו לכיבוש ההנהגה מעוררת בהם חלחלה. אחדים מהם שטיפחו חלומות הנהגה כבר יצאו מן המשחק: מוטה גור, גד יעקבי, יצחק נבון, שלמה הלל. עתה נותרו משה שוחל, נסים זוילי, שמעון שטרית, בנימין בן־אליעזר ואולי דוד ליבאי. במקרה או שלא במקרה, כולם התייצבו נגד רמון. יוסי שריד, ראש ממשלה פוטנציאלי, הוא היחיד שהולך יד ביד עם רמון. "לא להרבה זמן", ציחקק השבוע שמעון פרס, "בריצת האמוק שלו להנהגה, ימצא חיים את יוסי. אתה מעלה על דעתך שיוסי יפנה לו את הדרך? מי שסבור כך אינו מכיר את יוסי".

רוב שרי העבודה סבורים שרמון עלול לקצר את ימיה של הממשלה. אם ינצח בהסתדרות, הם סבורים, תתגבש חלוקה חדשה של המערכת הפוליטית. "זה יהיה משחק חדש עם קלפים חדשים", אמר שר אחד. המפתח בידי חיים רמון, פוליטיקאי צעיר שצמח על ברכי תנועת העבודה וגמר אומר לנער אותה בדרכו לצמרת. שבח וייס, פרופסור לפוליטיקה ישראלית שמשמש יושב ראש הכנסת, העיד השבוע שהאירועים במפלגתו מרתקים אותו. "אם רמון יצליח לממש את תוכניתו, תהיה זו מהפכה פוליטית לא רק בקנה מידה ישראלי, אלא עולמי", הוא אמר את הדברים כחוקר ולא כחבר מפלגה. ■

טוטו הסתדרות

אפרים דוידי

עד יום הבחירות נותרו עוד שפנים רבים בכובעיהן של הרשימות השונות. מילים רבות יישפכו והרבה מאמרי פרשנות עוד ייכתבו. המילה האחרונה תהיה כמובן לבוחר, אך האפשרויות אינן כה בלתי־מוגבלות

בליל שלישי האחרון, עם הגשת הרשימות לוועדת הבחירות המרכזית בהסתדרות, התבהרה סופית התמונה, ועכשיו לא נותר אלא לנסות ולחשב מי ינצח בבחירות שיתקיימו בעוד קצת יותר משבועיים. אין טעם להסתמך על הסקרים כי סקרים שעושות הרשימות המתחרות הם בעייתיים מאוד. די לציין, למשל, שאף אחד מהסקרים שפורסמו לא הביא בחשבון, במדגם המייצג, את חבריה הערבים של ההסתדרות, שהם יותר מ־18 אחוז מהבוחרים. מי שאינו מביא בחשבון כמעט אחד מכל חמישה בוחרים, מידת דיוקו מוטלת בספק גדול, אם להתבטא בלשון עדינה.

הנתון הבולט ביותר במפת־החישובים הוא, שלראשונה "רצות" בהסתדרות רק ארבע רשימות, המייצגות ארבעה גושים גדולים ומוגדרים היטב: הגוש המרכזי – "העבודה", הגוש הליברלי – רמון את מרצ, הגוש הימני – הליכוד וצומת, והגוש השמאלי – הרשימה המשותפת מיסודה של חד"ש. נתון נוסף: לכ־1.6 מיליון חברי ההסתדרות יש זכות בחירה. נתון שלישי: כל חבר הסתדרות נדרש להצביע פעמיים – פעם אחת לוועידת ההסתדרות (שתבחר את הוועד־הפועל, הלא הוא "הפרלמנט" של ההסתדרות) ופעם אחת למועצת הפועלים. לבחורות, יש שתי הצבעות נוספות – לוועידת נעמת ולנציגות נעמת ברמה המקומית. אשר לבוחרים הערבים, כ־64 אחוז מהם יבחרו רק ברמה הארצית, כי ברוב הישובים הערבים אין כלל מועצת פועלים.

נתונים נוספים: בבחירות הקודמות, ב־1989, זכתה "העבודה" בקצת יותר מ־55 אחוז מהקולות, הליכוד (אז בלי "צומת") – בכ־27.5 אחוז, מפ"ם ורצ (הן "רצו" אז לחוד, בלי רמון וקבוצתו) – בכ־13 אחוז וה"רשימה המשותפת" (אז בשיתוף עם המפלגה הדמוקרטית הערבית שעכשיו היא שותפה עם "העבודה") – בקצת יותר מארבעה אחוזים. עוד אנו יודעים, שכל מועצות הפועלים נותרו בידי "העבודה". גם בנעמת הסיעה השלטת היא סיעת "העבודה".

כמה יצביעו?

השאלה הראשונה שהתשובה עליה תקבע במידה רבה את תוצאות הבחירות הקרובות היא – מה יהיה שיעור ההצבעה? בהסתדרות קיימים דפוסי הצבעה קבועים למדי, עם סטיות קלות. בשני העשורים האחרונים הצביעו בעד "העבודה" כ־50 אחוז או יותר מהבוחרים; בעד הליכוד – כרבע מהבוחרים. שיעור ההצבעה נע תמיד סביב 50 אחוז מבעלי זכות הבחירה. הפעם, עקב הפרסום הרב סביב הבחירות בעקבות "ריצתו" של רמון, צופים שאחוז ההצבעה יגדל. ב"עבודה" סבורים ששיעור ההצבעה יגיע לכ־60 אחוז. אנשי רמון מדברים על 65 אחוז ויותר. ההנחה היא, וזו הנחה סבירה, שאחוז המצביעים אכן יגדל הפעם. אבל מי ייצא נשכר מזה?

לכאורה כל הרשימות יכולות לזכות בנתח מהגידול במספר הקולות. השאלה היא, מי יהיו הקולות החדשים. במגזר הצעירים לא יהיו כאן "קולות צפים" בין "צומת" למרצ, כפי שהיה בבחירות לכנסת, שכן למרצ נוכחות דומיננטית יותר בזירה הפוליטית, ביחוד לאחר שצורף אליה רמון. ל"עבודה" יועיל מאוד חריש עמוק שיעשו אנשי הוועדים בקרב חבריהם וגיוס "ותיקי התנועה" למערכה, אבל אין זה בור ללא תחתית. גם ל"רשימה המשותפת" יכולה להיות לברכה תוספת בוחרים בשני מגזרים – במגזר הערבי ובקרב פעילי שמאל ברחוב היהודי, הדואבים על נטישת מפ"ם את המשבצת השמאלית במפה הפוליטית.

אשר לתוספת המצביעים – ל"עבודה" רצויה תוספת ממוקדת היטב (עובדים במקומות העבודה המאורגנים וגימלאים), למרצ־את־רמון רצויה תוספת גדולה ביותר מקרב צעירים או בעלי שכר גבוה, שלא הצביעו עד עתה בגלל גילם או אי־הזדהותם עם הנהגת ההסתדרות. גם כאן אין זה בור ללא תחתית, כי רבים מהבוחרים־בכוח האלה עזבו את ההסתדרות בשנים האחרונות לטובת קופת־חולים מכבי. גם למח"ל ולרשימה המשותפת רצויה תוספת מתונה של קולות ממוקדים היטב.

לפני הופעתו של רמון התמונה היתה אחרת – הימין רצה בתוספת מצביעים גדולה בבחירות, בתקווה שכל מצביע חדש או מצביע שלא נהג להצביע בעבר בהסתדרות, יהיה ל"מצביע מחאה" נגד הנהגת "העבודה" בהסתדרות. עתה נטרפו הקלפים ורמון הוא נושא המחאה. יתכן שהוא יקצור את מה שהימין זרע זה כחצי שנה ("להפריד את הפוליטיקה מההסתדרות" ו"להפריד את קופת־חולים מההסתדרות"). אין זה מקרי שעכשיו הפיק הליכוד תשדיר־שירות לקראת הבחירות, שהמוטו שלו היה "רמון צודק". תשדיר אחר, המוקרן עתה בבתי־הקולנוע ברחבי הארץ, מכריז: "רמון לא צודק – כל קול לרמון הוא קול למערך". לפני הופעתו של רמון היתה גם "העבודה" מעוניינת ששיעור המצביעים בהסתדרות לא יעלה. עתה היא מנהלת חריש עמוק לגיוס פוטנציאל מצביעים.

מרחב התמרון

אם "העבודה" תקבל 50 אחוז מקולות הבוחרים ועוד בוחר אחד – היא תוסיף להיות המפלגה השלטת בהסתדרות. הסיכויים שרמון והימין "יכבשו את ההסתדרות" – במילים אחרות, שיזכו ביותר מ־50 אחוז מקולות הבוחרים – אינם ריאליים. אם "העבודה" תקבל פחות מ־49.99 אחוז מקולות הבוחרים, יהיה צורך בהקמת קואליציה. באורח פרדוקסלי, "העבודה" תהיה הגוש החופשי ביותר בבחירת שותפיה הפוליטיים לאחר ה־10 במאי. אם היא תזדקק לחיזוק של אחוזים ספורים בלבד, היא תוכל לפנות ל"רשימה המשותפת היהודית־ערבית". ביחסי הכוחות הקיימים, ראשי "העבודה" אולי יעדיפו הסכם עם רשימה זו, מאשר לסכן את מעמדם בראשות ההסתדרות. ה"עבודה" יכולה גם לכרות ברית עם רמון־את־מרצ (הסיכוי הסביר ביותר) או עם הליכוד (הסיכוי נמוך ביותר). עקרונית, "העבודה" יכולה להרכיב קואליציה עם כל רשימה אחרת.

למח"ל אפשרויות מצומצמות יותר – רק "העבודה" באה בחשבון לקואליציה. ניסיון לחבר בין גוש הימין למרצ יביא בעקבותיו לפיצוץ הרשימה הליברלית ולפרישת האגף השמאלי – מפ"ם וחלק ממרצ – והאגף השמאלי הוא ה"מנגנון" של רשימה זו. שותפות בין מח"ל הימנית לבין "הרשימה המשותפת" השמאלית כלל לא באה בחשבון. גם לגוש רמון־מרצ אין יכולת לכרות ברית עם הימין, אך גם לא עם השמאל. יש מגזרים ב"שינוי", במפ"ם, ברצ ובש"ס, שבשבילם המרכיב הקומוניסטי ברשימה המשותפת הוא "סדין אדום". ל"רשימה המשותפת" יש קו אדום אחר: הם לא מוכנים ללכת עם הליכוד או בצירוף המכיל את הליכוד; הם פתוחים להצעות מצד "העבודה" ורמון־מרצ. אגב, במסיבת עיתונאים השבוע הודיע חיים רמון, כי הוא שואף לקואליציה בהסתדרות עם "העבודה". כך נכתב גם בהסכם שנחתם בין קבוצתו לבין ראשי מרצ.

שאלת השאלות

מרחב התמרון של כל רשימה ייקבע על־פי גורם אחד – התמיכה הציבורית. המילה האחרונה נתונה לציבור הבוחרים. כאן, לכאורה, קיימות אפשרויות אין ספור, אבל ניתוח ענייני של המפה הפוליטית בהסתדרות מלמד, ש"העבודה" תשמור על כוחה או תעלה באחוזים ספורים או תאבד מקולותיה לטובת רמון־מרצ. נניח שאחד מכל ארבעה בוחרי "העבודה" בבחירות הקודמות יחליט הפעם להצביע בעד רמון־את־מרצ (הסיכויים שקולות אלה יעברו לימין הם קלושים); גם בתחזית קשה זו ל"עבודה" עדיין ישארו בידיה יותר מ־41 אחוז מקולות הבוחרים. גם אם תאבד רבע מכוחה, סיעת "העבודה" תוסיף להיות הסיעה הגדולה בהסתדרות.

נניח שגוש מרצ יכפיל את כוחו לעומת הבחירות הקודמות – תוספת של 100 אחוז קולות, שהם כ־26 אחוז מקולות הבוחרים – ומשקלה יהיה דומה למשקלו של הליכוד עתה בהסתדרות. גם אם מניחים, שהימין יבנה מהקולות שתאבד "העבודה" וגוש הימין יגדיל כוחו ברבע מהקולות שהוא קיבל בבחירות הקודמות – הליכוד ו"צומת" עדיין יזכו רק בכ־35 אחוז מצירי הוועידה. אשר ל"רשימה המשותפת", אף אם תכפיל את כוחה לכשמונה אחוזים, אין כמובן כל סיכוי לעומד בראשה, בנימין גונן, להגיע ללשכה שבקומה החמישית.

במועצות הפועלים התמונה היא מורכבת יותר. יש מועצות פועלים שבהן יהיה קרב ממש. אחת מהן היא ירושלים, שם הקרב הקשה יתחולל בין הליכוד ל"עבודה". בטייבה יתחולל קרב בין רשימות החמולות המפולגות ביניהן והנתמכות על־ידי "העבודה", לבין "הרשימה המשותפת" היהודית־ערבית. יש מועצות פועלים שהסיכוי להחלפת העומדים בראשן הוא קלוש ביותר: גרשון גלמן בתל־אביב, למשל, או אודי אגמי בחיפה. הסיכויים למהפך בנעמת גם הם קלושים ביותר.

בשבועיים ויותר שלפנינו עד יום הבחירות נותרו עוד "שפנים" רבים בכובעיהן של הרשימות השונות. נותרו עוד מילים רבות שימלאו את החלל והרבה מאמרי פרשנות עוד ייכתבו במוספי העיתונים. מישהו זוכר את מודעת "העבודה" בבחירות הקודמות, שבה הופיע חצי ראש של ח"כ שמאי וחצי ראש של הח"כ דאז יאיר צבן, תחת הכותרת "כל קול למפ"ם הוא קול נוסף לליכוד"? המילה האחרונה תהיה לבוחר, אבל האפשרויות אינן כה בלתי־מוגבלות. ■

נערכים לשרב כבד

און לוי

ספיחי הפיגועים הקשים בעפולה ובחדרה, תחושת הפחד שפקדה חלק מהציבור מפני תופעות של "טרור בפתח הבית", איומי החמאס על המשך הפיגועים הצפויים, הופעתו המאיימת של אברהים גושה דובר החמאס בירדן מדי ערב על מסך הטלוויזיה הירדנית, עבודתו של האלוף אילן בירן בנושא הנסיגה ברמת הגולן, ההופעה בפני ועדת החוץ והביטחון של הכנסת – כל אלה היו מהנושאים המרכזיים שהעסיקו השבוע את ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. נושאים בוערים, כאובים וקריטיים, כשברקע שאלת תמיכת דעת הקהל במהלכיו של ראש הממשלה.

כמנהגו, ניצל הימין את הזעזוע מהפיגועים האחרונים להשתלחות נגד ראש הממשלה ומהלכי השלום של הממשלה. המטרה של הימין היא לערער את ביטחונו העצמי של ראש הממשלה, להוציאו מאיזון ולהביא להפסקת התהליכים או לעיכובם, אומר בכיר במשרד הביטחון. כדי לצבוע את דעת הקהל, עושה הימין בראשות בנימין נתניהו שימוש בקומץ צעקנים, כשהתקשורת משתפת פעולה במידה רבה בכך שהיא נותנת פיתחון־פה לכל קבוצת מפגינים קיקיונית מעופרה או תל־רומיידה. כך לדוגמה, הפגנה של שמונה אנשים בצומת אשדוד לפני כשבועיים זכתה לכותרות: "מאות תומכי ימין הפגינו בצומת אשדוד". האלוף מתן וילנאי שנקלע להפגנה "ההמונית" לגמרי במקרה אמר בראיון ל"דבר": "אפילו שמיניית הצעקנים הפתיעה לשמוע דיווח על הפגנתם ברדיו".

הפתרון לטרור מורכב. מומחים לנושאי טרור סבורים, כי אין מירשם קבוע לפתרון בעיית הטרור וכי ההתמודדות עמה צריכה להיות מורכבת ממאמץ מודיעיני רחב ומתואם על־ידי כל כוחות הביטחון וקהיליית המודיעין כדי לפגוע ב"ראש הנחש", לחזק את הצד הפלסטיני המתון, את אש"ף, ולסייע לערפאת ותומכיו להנהיג את האוטונומיה בשלביה הראשונים.

מרכיב חשוב במאבק נגד טרור הוא כושר עמידתה וחוסנה של החברה הישראלית. היכולת לעמוד במאבק ארוך ומתמשך הוא כלי נשק של חברה ומדינה, שבלעדיו יהיה קשה לעמוד במעמסה ולהבטיח את התוצאה הסופית.

בספרו "הטרור: כיצד יוכל המערב לנצח", כותב בנימין נתניהו: "...בדמוקרטיה המאויימת על־ידי הטרור צריכים כל האזרחים לראות את עצמם במובן מסויים, כחיילים במערכה משותפת. אסור להם ללחוץ על ממשלתם שתיכנע לתביעותיהם של הטרוריסטים... הטרור הוא תופעה, שמנסה, בעיקרו של דבר, לעורר תגובה אחת: פחד. טבעי איפה, הדבר, שהמידה הנתעבה ביותר להבסת הטרור היא ניגודו של הפחד". אולם, במציאות נוהג נתניהו להיפך – הוא זורה פחד, הוא מבהיל ומבהל.

כותרות העיתונים, תמונות הדם, התבטאויות אנשי הימין, ההפגנות המלוות בדברי הסתה מקרינים לא רק אל תוך החברה הישראלית אלא גם אל אויביה בקרב ארגוני הטרור ותומכיהם, מעודדים אותם ומבהירים להם כי הצליחו לפגוע בבטן הרכה וכי בידיהם מתכון בטוח להתשת החברה הישראלית ולקביעת מהלכיה של הממשלה. "פיגועים היו ויהיו גם בעתיד", אומר גורם ביטחוני בכיר המתמחה בטרור. האיש, ששירת בעבר בסיירת מטכ"ל והשתתף בלא מעט פעולות נועזות, שבאחת מהן אף נפצע קשה, סבור כי "מי שינצח במלחמת התשה מתמשכת זו, הוא מי שיהיה יותר חזק מבחינה נפשית". לדבריו, "אמירותיהם של אנשי הימין והפחד שהם זורעים בחברה הישראלית נעשים ממניעים פוליטיים בלבד. אין לי ספק שאם בנימין נתניהו היה שותף לקואליציה, הוא וחבריו לא היו אומרים את מה שהם אומרים היום".

עניין נוסף המקשה להתמודד עם הטרור הוא דרישתה של המשלחת הפלסטינית לשחרר ממתקני הכליאה גם פעילי חמאס ש"אין דם על ידיהם". ישראל בשלב זה מתנגדת לדרישה, אך ייתכן שתסכים לעשות זאת בעתיד כאשר אש"ף ישלוט בשטח. גם לפלסטינים ברור שישראל צריכה לנקוט יד קשה נגד אנשי החמאס הממשיכים לבצע פעולות טרור. במוצאי יום העצמאות שיגר ראש הממשלה מסר ברור לירדן כי ישראל לא תוכל להשלים עם פעילות החמאס בשטחה. לדברי הגורם הביטחוני הבכיר, פעילות החמאס בירדן אינה מתמצית בדיבורים בלבד: מהירות התגובה והפרסומים של דובר החמאס בירדן מוכיחים כי ממשרדיהם שם מופעלות חוליות הטרור. ירדן מהווה בסיס לתכנון הפיגועים, להזרמת כספים ואמצעי לחימה לחמאס.

השבוע החליט ראש הממשלה לפעול בצורה נרחבת נגד פעילי החמאס בשטחים. אנשי השב"כ ריכזו במשך זמן רב מידע על פעילי החמאס בשטחים. ביום ראשון השבוע פשטו מאות חיילים, מלווים באנשי שב"כ על שכונות ובתים ברצועה ובגדה ובמשך 48 שעות עצרו יותר מ־400 פעילי חמאס. בין העצורים יש גם כאלה שגורשו בעבר ללבנון והוחזרו לשטח במסגרת ההבנה שהושגה עם אש"ף ערב פתיחת שיחות השלום. לדברי הגורם הביטחוני הבכיר, מדובר בפעילים שיש להם קשר לחמאס, ביניהם אנשי תשתית, ביצוע ותומכים. "לא עצרנו את כל פעילי החמאס מכיוון שבשטח יש כיום אלפים שתומכים בחמאס. עצרנו רק כאלה שיש לנו מידע על פעילותם".

כל העצורים יובאו בימים הקרובים לחקירה. השב"כ במטרה להגיע באמצעותם אל פעילי השטח ומפעיליהם. יהיו כאלה שישוחררו כבר בימים הקרובים, יהיו שייעצרו מעצרים מנהליים ויהיו שייעצרו רק לצורכי חקירה. לדברי הגורם הבכיר, "אין דרך טובה יותר לאסוף מודיעין אלא באמצעות חקירה. אנו זקוקים מאוד למידע כדי לשים את ידינו על הפעילים ומפעיליהם. אנשי החמאס פוגעים בתהליך ועשויים לפגוע גם ביישום ההסכם בעתיד ולכן לא נותרה בידי ראש הממשלה ברירה אלא להורות על פעולה רחבת היקף כנגד פעילי הארגון".

אבל גם מעצר פעילי החמאס אין בו כדי להבטיח את הפסקת פעילות הטרור של הארגון ותומכיו. מעצר זה אולי יקשה על המחבלים, אך לא ימנע באופן מוחלט את הפיגועים. לדברי הגורם הביטחוני, "חלק גדול מפעילי החמאס מתאבדים. ועם אלה קשה מאוד להתמודד שהרי על אדם שקם בבוקר ומחליט להתאבד אין אפשרות לאסוף מידע מודיעיני".

ראש הממשלה הורה על העברת מאות חיילים שהיו פרוסים עד כה בגזרה והצבתם לאורך קו התפר כדי למנוע עד כמה שאפשר חדירה מהצירים והדרכים המובילים משטחי הגדה לעבר הקו הירוק. צה"ל גם הוסיף אמצעים אלקטרוניים שונים כדי לאתר תנועות חשודות. "אולם", אומר אותו גורם, "בהיעדר גדר אלקטרונית שתקיף את

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

ויוהנסבורג בסטיקר נוחמה

פזית רבינא

השבוע הוכח בפעם המי־יודע־כמה שאלוהים נמצא בפרטים הקטנים. להחלטתו של בותלזי להצטרף לבחירות קדם דיון טכני מובהק שעסק בסוגיה הרת־גורל: כיצד יצורף פתק ההצבעה של אינקתה לתאי הקלפי. על הבעיה הזו עלולה היתה ההחלטה ההיסטורית ליפול

אנחת רווחה קולקטיבית בקעה השבוע מרוממה של היבשת השחורה בעקבות החלטתו של מנהיג תנועת אינקתה להצטרף לבחירות ההיסטוריות שייערכו בשבוע הבא בדרום־אפריקה. הברומטר של קהילית העסקים בדרום אפריקה הראה עלייה משמחת ובחוצי יוהנסבורג ובעיירות השחורים נערכו חגיגות ספונטניות. תחושת הרווחה וההקלה היתה בולטת לעין לא רק בקרב תומכי נלסון מנדלה ודה־קלרק אלא קודם כל בקרב אנשי הזולו. אמנם עד לאותו רגע גורלי בו הודיע המנהיג בותלזי על הצטרפות שמחו אנשי הזולו על נאמנות לקו הפוליטי של מנהיגם, אבל מרגע שהוסר החרם על ההשתתפות בבחירות הוסרה גם מעליהם מועקה של ממש שמצאה את ביטויה בריקודים ברחובות.

השבוע עסקו הכל בניתוחים מלומדים בשאלה מה הביא את מנגוסותו בותלזי למפנה כה הדמטי. התשובה בחלקה היא שגם בפוליטיקה כמו בפיזיקה אי־אפשר לייצר יש מאין. להחלטה של בותלזי יש שורשים פוליטיים ואנושיים ברורים, אלא שעד השבוע נצפתה נטיה להתעלם מקיומם, מאחר וסרבנות הזולו, המהווים חמישית מאוכלוסיית דרום־אפריקה, להשתתף בבחירות נתפסה עד כה כאסון פוטנציאלי לדרום־אפריקה והתנהגות המנוגדת לרוח הקידמה שמייצגות הבחירות הכלל־גזעיות.

אבל בפועל, חששותיהם של בני עם הזולו ובראשם המנהיג בותלזי מפני איבוד הזהות התרבותית וזכויותיהם האוטונומיות ההיסטוריות כממשל אזורי במסגרת ממשלה ריכוזית בראשות נלסון מנדלה היתה מבוססת בהחלט. גם האופי האלים והקיצוני שיוחס להם היה מוגזם. יריביהם, אנשי הקונגרס הלאומי האפריקאי עשו עימם שכם אל שכם בתחרות על גילויי האלימות. ומעבר לכך, מי שצפה בראיונות שערך בשבועות האחרונים מלך הזולו, גודוויל זוואלתיני, לא יכול היה שלא להתרשם שהאיש, דמות טרגית למדי, למעשה הרבה יותר מתון בדבריו ובדרישותיו ממה שמקובל ליחס לו.

אך מה בכל זאת הכריע את הכף וגרם לבותלזי לצאת בהודעה על הצטרפות ברגע האחרון ממש, לאחר שהמתווכים הבין־לאומיים, הנרי קיסינג'ר והלורד קרינגטון הבריחו על כשלון? כפי הנראה, פעלה כאן הערכת מצב מפוכחת של בותלזי כי לאחר הבחירות בהן מובטח ניצחונו של מנדלה, צפוי חבל קוואזולו, מולדתם ההיסטורית של בני עם הזולו, לאבד מעצמאותו ומייחודו אם לא יהיה לזולו כל ייצוג במבנים הדמוקרטיים החדשים. על־ידי הכניסה למשא ומתן על הצטרפות לבחירות הצליח בותלזי להשיג ערבויות בחוקה לגבי מעמדו של מלך הזולו ושל חבל קוואזולו. כך שגם מי שפירש את הצטרפותו של בותלזי כפשרה, הבין שזו פשרה חיובית, בה איש לא יצא ניזוק מבחינת כבודו או מעמדו.

הפשרה השבוע הביאה לירידה משמעותית ברמת ההרג והאלימות בדרום־אפריקה, במיוחד בחבל קוואזולו־נאטאל, אך התקווה שהיא תיעלם כליל עדיין רחוקה. דבר אחד הוא השגת פשרה ברמת המנהיגות ודבר אחר לגמרי הוא מימושה של פשרה זו ביום־יום של האלימות, שמאחוריה היסטוריה ארוכה של משקעים אתניים. ובשוליים עדיין אורב הימין הקיצוני. הצטרפות אינקתה לבחירות היתה אמנם בבחינת מהלך שודמט לימין הקיצוני שנותר כעת בודד מחוץ למערכת אבל האופציה של שימוש בטרור לא ירדה מסדר היום של דרום־אפריקה. הימין ימתין אמנם לתוצאות הבחירות בשקט אבל אם תהיה אחרי הבחירות פגיעה כלשהי בזכויותיהם, או במה שהם מדמים כזכויותיהם, אפשר לצפות לתגובות אלימות מצידם אף כי לא משמעותיות. מבחינה זו דימה אותם מישהו לשפעת: מכאיבה, מטרידה ובדרך־כלל לא מסוכנת אך עלולה להתפתח למשהו רציני אם מערכת החיסון פגומה.

מעבר לכל החישובים האלו, הוכח השבוע בפעם המי־יודע־כמה שאלוהים נמצא בפרטים הקטנים. להחלטתו של בותלזי להצטרף לבחירות קדם דיון טכני מובהק שעסק בסוגיה הרת־גורל: כיצד יצורף פתק ההצבעה של אינקתה לתאי הקלפי. הבעיה היתה רצינית ביותר כיוון שהממשלה לא הדפיסה פתקים נפרדים עם סימן לכל מפלגה. במקומה הוכן דף שהוא מלאכת מחשבת צבעונית עליו מופיעים, בשורה אחת, שמה של המפלגה, סמלה ופניו של מנהיג המפלגה. לעריכה הגראפית הזו חשיבות רבה מכיוון ששיעור גבוה של המצביעים הם אנאלפבתים והיו מתקשים לבחור בצורה אחרת.

אחד משופטי בית המשפט העליון בדרום אפריקה הציע להטביע חותמת על דף ההצבעה וכך לצרף את אינקתה למעגל הדמוקרטי, אך הצעה זו נדחתה על הסף. שום חותמת בסגול או שחור לא יכולה למלא את מקומה של שורה צבעונית מודפסת עם פני המועמד. אחר־כך הועלתה הצעה להדפיס את השורה של אינקתה מאחורי הדף ולקפל אותו. ההצעה נדחתה על־ידי אינקתה והקונגרס באחד. הראשונים לא רצו להיות מאחור והשניים לא רצו לתת להם את היתרון להופיע על הגב המקופל. הצעה טכנית סבירה, להדביק סטיקר על הכותר בראש הדף המכריז כי מדובר בדף הצבעה, נדחתה אף היא בתרי אף כדי לא לתת למצטרפים האחרונים את המקום בראש הרשימה. את הכף הכריע הנשיא דה־קלרק שמיקומו האיסטרטגי הוא בתחתית הרשימה. דה־קלרק החליט לוותר על היתרון ולאפשר הדבקת סטיקר של אינקתה מתחתיו. וכך בא לפרטוריה גאל ויוהנסבורג בסטיקר נוחמה.

אבל גם עם הפתרון הזה יש עוד לא מעט בעיות בדרך אל הקלפי. מחקרים מעריכים כי עלולות להיווצר סטיות רבות בבחירות. חלקן הניכר בשל אמונות תפלות. למשל, יש לא מעט סיכויים של הצבעות פסולות. אפריקאים לא מעטים צפויים לפסול במו ידיהם את הצבעתם אם ישחירו את פניו של דה־קלרק בעט כביטוי לתמיכתם במנדלה למשל. שלא לדבר על השכר הנאה הצפוי לרופאי אליל למיניהם ביום הבחירות, כשיעסקו בטקסי גירוש שדים ורוחות מן הקלפיות.

סימן מעודד אחד שבכל זאת דרום־אפריקה הולכת לקראת נורמליות אפשר למצוא לאו־דווקא בין המתמודדות הגדולות אלא במפלגה אחת קטנטנה הממוקמת על דף ההצבעה במקום השלישי המכחל ברשימה. זוהי מפלגת קיפ – קיפ איט סימפל אנד סטריים. סימנה הוא כמובן שפתיים ולאף אחד אין התנגדות עקרונית למסר שלה. ■

חלק מפתק ההצבעה. ומה יהיה אם מישהו ישחיר את פניו של דה־קלרק לאות מחאה?

עם השבריה והאיתורית

הגברים העומאנים הולכים, תמיד, בגלביה, כולל הסולטאן קאבוס ושריו. וכולם באותה גלביה, באותו צבע, לבן עם גוון חלש של כחול בהיר מאוד. דומה כי אחרי שסין נטשה את התלבושת הלאומית האחידה, עומאן היא היום המדינה היחידה בעולם ההולכת בתלבושת אחידה החל מגן הילדים

מוטי בסוק, מסקאט

שלשום יצאו 44 המשלחות שהגיעו לעומאן לוועידת המים לסיור ברחבי המדינה, לציון סיומם המוצלח של הדיונים. סיור מעניין מאוד, מאורגן עם הרבה רצון טוב, וללא ספק מוצלח. בתחנה האחרונה, סואר, חילקו המארגנים חוברת מוכרת נאה לכל המשתתפים, כולל הישראלים. החוברת נקראת "סולטנות עומאן". גם סגן שר החוץ, ד"ר יוסי ביילין, קיבל את החוברת וגם העיתונאים הישראלים. אבל נראה, כי לאחר שישה ימים של אירוח מסור, שכחו העומאנים לחזור ולקרוא בחוברת. ואולי הפגיעה באורחיהם הישראלים היתה מכוונת. בעמוד שלפני האחרון, בהידור רב, מודפסות הוראות הכניסה לעומאן. בסעיף 2 נאמר כי בעלי דרכון ישראלי או מי שקיבלו אי־פעם ויזת כניסה לישראל, לא־יכולים להיכנס לסולטנות. בסעיף 9 נאמר כי אסור באיסור חמור להכניס לעומאן את ארבעת הדברים הבאים: משקאות אלכוהוליים, אוכל סרי, מטבע ישראלי ונשק.

ביום רביעי, ב"טיימס של עומאן", אחד משני היומונים באנגלית המופיעים בסולטנות, מצאתי מכתב מעניין למערכת של אחד, מוניר סירטאווי, מרואי. יתכן שמדובר בפלסטיני, אם כי בעומאן הנוכחות הפלסטינית דלילה. "מכתב לרבין", זו הכותרת שנתנה המערכת למכתב. "כל אורחי המזרח־התיכון עייפים ממלחמות אין־סופיות", קובע סירטאווי. בהמשך הוא מצר על כי אין התקדמות בתהליך השלום. "אז מה באמת ישראל רוצה? אם היא רוצה בשלום, למה היא סוגרת כל הזמן את הדלת עלינו". ועכשיו מגיע הקטע המעניין במכתב. סירטאווי העומאני פונה ישירות לרבין: "האם אתה יודע כי כל הלאווים של הערבים אינם קיימים עוד, לא הלאו לשיחות, לא הלאו לשלום, לא הלאו להכרה בישראל, לא הלאו לעסקים עם ישראל. האורחים הערבים אומרים כעת לא לכל הלאווים הקודמים. אנחנו גם לא משתמשים יותר במילה אויב כדי לתאר את ישראל. האם ישראל מתכוונת לנצל לרעה את כל השינויים האלה בעולם הערבי, או שמא היא באמת מתכוונת להיכנס לתהליך שלום. תאמין לי אדוני, המדינה שתרוויח משלום יותר מכולן תהיה ישראל".

לישראל יש היום את מה שלא היה לה מעולם, חמש נקודות אחיזה לפריצה לעולם הערבי־מוסלמי, שהיה חסום בפניה עד כה. הנקודות חובקות כמעט את כל הגלובוס: סנגל המוסלמית באפריקה השחורה, מרוקו ותוניס בצפון אפריקה הערבית, עומאן ונסיכויות מפרץ אחרות (קטאר, בחריין, וכווית), ואינדונזיה במזרח הרחוק. יש המוסיפים לרשימה זו גם את פקיסטאן. האם תדע ישראל לנצל את חמשת המנופים האלה? התשובה לשאלה זו תלויה בהצלחת התהליך המדיני. אין ספק כי כל התקדמות בתהליך השלום עם הפלסטינים וכל התקדמות בתהליך השלום עם הסורים תשנה את מפת הדיפלומטיה הישראלית בעולם הערבי־מוסלמי. ברור כי לירושלים היו יחסים עם עומאן עוד לפני בואה של משלחת המים הישראלית למסקאט, לפני שבוע, וכי בכירים מעומאן כבר ביקרו בארץ. ברור גם כי יחסי ישראל עם עומאן יקבלו עתה תנופה, לפי המודל הישראלי־מרוקאי, אבל יחסים אלה יהיו שבריריים מאוד. יוסי ביילין שמע בעומאן לא פעם, כולל משר המדינה לענייני חוץ בן עלאווי, כי לישראל יש עתה הזדמנות, אולי בלתי חוזרת, להשתלב במזרח־התיכון.

האליטה בעומאן יודעת לפרטי פרטים מה קורה בארץ. העיתונים המופיעים במדינה, בערבית ובאנגלית, מביאים דיווחים רבים מאוד מישראל ומהשטחים, מסוכנויות הידיעות הבין־לאומיות והערביות. השבוע, למשל, דיווחו העיתונים על מינויו של אסף חפץ למפכ"ל המשטרה ועל ההתפטרות של ניצב יהודה וילק. עם זאת יש לזכור כי עומאן היא קודם כל מדינה מפרצית, ובתור שכזו פניה הן לאיזור שלה, לנסיכויות המפרץ האחרות, ערב הסעודית, עיראק ואיראן, וגם למדינות קצת יותר רחוקות, כמו פקיסטאן, הודו, בנגלהדש. בעומאן ובמדינות המפרץ גם מגלים יותר עניין במדינות המזרח הרחוק, יפאן וסין, מאשר בישראל ובמדינות המזרח־התיכון.

המשלחת הישראלית לוועידת המים התקבלה בעומאן בחשדנות רבה, מסיבות מובנות. עומאן היא אחת מ־22 חברות הליגה הערבית. גם חוסר הנסיון של המקומיים בארגון ועידות בין־לאומית תרם לחששות המוקדמים במסקאט. ישראל הגדילה את "כאבי הבטן" של המקומיים כשבאה במשלחת גדולה במיוחד לוועידה, 25 איש, מול שישה־שבעה נציגים במשלחות הגדולות של ארה"ב, רוסיה ויפאן, ושלא לדבר על המשלחות הקטנות, ירדן, למשל, שבאה עם נציג בודד. בנוסף הדהימו הישראלים את העומאנים כשדרשו, אולטימטיבית, נוכחות עיתונאית מאסיבית בוועידה. בתחילה ביקשה ישראל ויזות ל־50 עיתונאים. הביקוש בארץ לויזה לעומאן, גם בקרב הכתבים הזרים, היה עצום. לבסוף, לאחר מאמצים ומאבקים רבים, התפשרו שני הצדדים על 19 עיתונאים ישראלים, מספר עצום במושגים של סולטנות עומאן. ניתן לומר שהעיתונות הישראלית "כבשה" את ועידת המים. מספר כל שאר העיתונאים שכיסו את הוועידה, מקומיים וזרים, היה קטן בהרבה. הכתבים הזרים היו, בדרך־כלל, מצרים העובדים בסוכנויות הבין־לאומיות ומקום מושבם הקבוע הוא בבחריין. בעומאן, וזה קשה לישראלי להאמין, אין ולו גם כתב זר אחד. היחסים בין העיתונאים הישראלים והאחרים היו מצוינים. כך, למשל, נעזרו הערוץ הראשון והשני הישראליים בשידורי הטלוויזיה הממלכתית של עומאן ובאחד המקרים אף השאילו העומאנים ברצון לערוץ הראשון תאורן ומכשירים.

האדם הממוצע ברחוב ידע כי משלחת ישראלית נמצאת במסקאט. הטלוויזיה המקומית והעיתונות דיווחו על כך והמשלחות גם הסתובבה ברחובות. המגע עם האוכלוסיה המקומית הפשוטה היה משעשע משהו. נכנסו, למשל, כמה ישראלים למסעדה עממית כדי לקנות בקבוק שתיה. הטמפרטורה בעומאן כבר בתקופה זו של השנה בלתי נסבלת, בממוצע 37 מעלות בצל בצהרים. במסעדות העממיות רוב המוכרים והמלצרים, כמו גם רוב הלקוחות, הם הודים, פקיסטאנים וזרים מבנגלהדש והפיליפינים. "מאיפה אתם?", הם העיזו ושאלו. "מישראל", השבנו. היתה שתיקה ארוכה, מצדם גם מתוחה. אחד מהם התאושש, "לא יכול להיות". הצבענו על התגים הרשמיים שלנו. היה כתוב עליהם מפורשות, בערבית, "משלחת ישראל". לאחר שהמקומיים התאוששו, הפכנו לאטרקציה. כל המסעדה, וגם עובדים וקונים מבתי עסק אחרים, התאספו סביבנו. לאחר שנוכחו לדעת כי הישראלים הם ככל האדם, הפכנו לאח"מים של המסעדה.

גם היחס של המארגנים המקומיים למשלחת הישראלית עבר תהליך דומה. ביום הראשון, היחס היה חשדני מאוד ולעתים אפילו עוין. כשראשי המשלחת ביקשו בשביל העיתונאים סיורים בבירה מסקאט, התשובה הראשונה היתה לאו מוחלט. "הם באו לסקר את ועידת המים. הוועידה מתקיימת במלון, אז שיישבו בשקט ויעבדו". מלון אינטר קונטיננטל היה מוקף בהרבה מאוד אנשי ביטחון. כל כניסה אליו היתה כרוכה בבדיקות קפדניות, כולל גופניות. די מהר הבינו המארחים כי לא כדאי להם להתעסק עם העיתונות הישראלית והיחס אליה הופשר. עם זאת, כל יציאה ישראלית מחוץ למלון היתה מלווה ב"צל עומאני", אנשי ביטחון ואחרים, תמיד היתה עין שעקבה אחרי הישראלים, חברי המשלחות והעיתונאים. גם אם מישהו יצא מהשורה, למשל בשוק, והלך כביכול לבד, הוא גילה די מהר כי "הצל" שלו איתו. אין ספק כי היה כאן גם מימד ביטחוני. המקומיים לא רצו לקחת שום סיכון. אחרי האוטובוס שהוביל את הישראלים, גם לארוחות מחוץ למלון, תמיד נסעה מכונית של אנשי ביטחון. אינטר קונטיננטל הוא מלון יפהפה, מודרני וכמובן יקר. בכל אחת משבע קומותיו ישבו, ב"נקודות שמירה" קבועות, אנשי הביטחון המקומיים, 24 שעות ביממה, והשגיחו בשבע עיניים על התנועה. כמו בימים האפלים של ברה"מ. הנשק הוסתר מתחת לגלביות.

גם ביילין, שקיים שורה של פגישות עם בכירים במימסד המקומי, ציין כי עם הזמן חש בהפשרה כלפי ישראל וכלפיו. תחילה סירבו המקומיים לשוחח איתו. אבל כבר ביום השני לשהותנו במסקאט, באו שני שרים בכירים למלון המשלחת הישראלית. בהמשך היו לביילין שיחות מדיניות וארוחות עם בכירים נוספים בשלטון, ובעיקר עם שר המדינה לענייני חוץ, בן עלאווי. מנהל מכון היצוא, דוד ליטבק, שבא עם המשלחת, הצליח לקשור קשרים ראשונים לקראת קשרי מסחר קבועים בין גורמים פרטיים בשתי המדינות. בקרוב יבואו אנשי עסקים מעומאן עם סל קניות לארץ. ברור, גם מטיול קצר ברחובות מסקאט, כי בעומאן, כמו בכל מדינות הליגה הערבית, החרם השניוני והשלישוני על ישראל נותר רק על הנייר. בקרוב מאוד תצטרף עומאן לרשימה הלא קטנה של מדינות ערביות שאינן מקפידות גם על שמירת החרם הראשוני.

מסקאט היא עיר יפה מאוד וכך גם הערים האחרות שבהן ביקרנו, באריקה וסואר. במקרים רבים נדמה כאילו נמצאים בתוך ציור ולא בעיר חיה תוססת. בכמה רובעים במסקאט מקפידים השלטונות, כמו בכמה איים באגן הים התיכון, על סיוד הבתים מבחוץ בלבן. בשמש חסרת הרחמים של עומאן ועל רקע ההרים החומים החשופים, שילוב הצבעים לבדם כהה נראה מרשים במיוחד. הארכיטקטורה בעומאן כולה היא בעלת מוטיבים מוסלמיים, עם קריצה מודרנית ברורה. בכיכרות הרבים מוצבים פסלים, ובמפתיע גם מזרקות, למרות בעיות המים הקשות מאוד של עומאן. בעומאן לא מדברים על מזג האוויר, שהוא תמיד חם, אלא על המחסור במים. הרחובות בערים נקיים בצורה יוצאת דופן. בנושא זה גם לשווייץ יש מה ללמוד.

הגברים העומאנים הולכים, תמיד, בגלביה, כולל הסולטאן קאבוס וכל שריו. וכולם באותה גלביה, באותו צבע, לבן עם גוון חלש של כחול בהיר מאוד. והראש תמיד מכוסה, בדרך־כלל באממה, מין מטפחת צבעונית, הנקשרת סביב הראש בטכניקה מסויימת, המותירה סובל קטן מאחור. לעתים בא במקום האממה מין כובע בד פשוט מאוד. דומה כי אחרי שסין נטשה את התלבושת הלאומית האחידה, עומאן היא היום המדינה היחידה בעולם ההולכת בתלבושת אחידה החל מגן הילדים. לגברים, בחגורה יש שבריה מעוגלת. מחיר שבריה זולה בשוק כ־400 ש"ח. קצת משעשע לראות בחגורת הבירוקרטים את השבריה והאיתורית, זו לצד זו.

הזרים החיים בקביעות בעומאן הולכים בבגדים מערביים. כמעט ולא רואים נשים או ילדות ברחובות או במקומות הציבוריים האחרים, ואם כבר, מדובר באחת מנשות הזרים. המקומיות לובשות בגדים מסורתיים המסתירים את כל גופן והרעלה מכסה את הפנים. אין ספק כי בנושא מעמד האשה, נשות עומאן מפגרות בדור ויותר אחרי אחיותיהן הפלסטיניות, המצריות והסוריות, על־אף שכמעט בכל בית בעומאן יש טלוויזיה, והנשים רואות, בעזרת צלחות השידור, מה קורה עם אחיותיהן בשאר חלקי העולם.

העומאנים לא אוהבים את הנוכחות הזרה הגדולה בארצם, והם אומרים זאת בגלוי. 400 אלף זרים, רבע מאוכלוסיית המדינה, שותים להם יום יום את "המחצב" היקר כל־כך בעומאן, מים. זר יכול לקבל אזרחות בעומאן רק אם הוא חי במדינה 16 שנים. השלטון מעוניין לסלק את הזרים; אלא שכרגע הסולטנות אינה יכולה לחיות בלעדיהם. היא לא יכולה בלי המומחים, המהנדסים, המורים והרופאים ההודים המוכשרים. היא לא יכולה בלי הנוכחות הבולטת של קצינים בריטיים לשעבר בצבא ובמשטרה, בלי הפקיסטאנים היעילים, ובלי עבודת הכפיים השחורה של המהגרים מבנגלהדש והפיליפינים. נראה כי ישראל תסייע, כבר בקרוב מאוד, לסולטנות בתחום ההכשרה המקצועית, כדי לסייע ליילידי עומאן לתפוס את מקומם של הזרים. לא ברור אם מדובר בהכשרה גם בתחום הצבאי – על־אף שהנוכחות הבריטית הבולטת בכוחות הביטחון של עומאן מאוד מעיקה על השלטונות, בעיקר בשל המשקעים ההיסטוריים, מהתקופה הקולוניאלית, בין שתי המדינות. ■

שליט עומאן, הסולטן קאבוס

נערכים לשרב כבד

(המשך מעמוד 14)

הגדה, זה כמעט בלתי אפשרי למנוע באופן מוחלט חדירה לשטח ישראל".

במשרדי יועץ ראש הממשלה לטרור, תת־אלוף יגאל פרסלר, עבדו בימים האחרונים הרבה שעות נוספות. דיון רדף דיון במטרה לנסות ולמצוא דרכים להקטנת יכולתם של מתאבדים למיניהם לבצע פיגועים. כך, לדוגמה, הוחלט לקבוע כי חיילים נושאי נשק יישבו בקדמת האוטובוס בסמוך לנהג, לנהגי האוטובוסים ואולי אף לחיילים תינתן אפשרות לבדוק תיקיהם של הנוסעים, כפי שנעשה בכניסה לבתי הכלבו הגדולים. כן יהיו יותר תשדירי שירות בטלוויזיה ובבתי הקולנוע הקוראים לאזרחים להגביר את הערנות.

במקביל לנסיונות למניעת הטרור בתוך הקו הירוק, נדרשים כוחות הביטחון להמשיך ולהתמודד עם הטרור בשטחים. אלפי חיילים מוצבים מאז הטבח במערת המכפלה באיזור חברון כדי להגן על 415 יהודים קיצונים, השוכנים בלב אוכלוסיה ערבית קיצונית התובעת נקם. בהופיעו בפני ועדת החוץ והביטחון של הכנסת אמר ראש הממשלה כי הוא חרד למצבם של חיילי צה"ל הסדירים הנדרשים היום לבצע תעסוקות מיבצעיות ארוכות, המונעות מהם את אימוני היחידות, דבר שיש בו כדי לפגוע במוכנותו של צה"ל ביום פקודה. לא רק החיילים הסדירים נפגעים, גם חיילי המילואים. אלפי חיילים שהיו אמורים להיות בשנת הדממה נקראו באחרונה לשירות מילואים שלא מן העניין, כדי לשמור על ביטחונם של יהודי חברון, אלה שהפגינו במוצאי יום הזכרון לחללי צה"ל והשמיעו קריאות נגד תהליך השלום לעבר הבאים לטקס הדלקת המשואות בהר הרצל, ושבגינם בילו אלפי חיילים את יום העצמאות בקסבה של חברון ולא עם בני משפחותיהם.

במקביל, פועלים כוחות הביטחון גם ברצועת עזה. מצד אחד מתארגנים לפינוי ומן הצד השני במסגרת פעילות הביטחון השוטף. בשעה שמאות חיילים עסקו השבוע באריזות מטלטלים לבסיסים החדשים, עסקו מאות אחרים במעצרים של מבוקשי החמאס. תאריך היעד שהוגדר לכוחות לסיום הפינוי וההתארגנות הוא ה־5 במאי. כדי לא לפגוע במערכת המיבצעית, החליט ראש מטה פיקוד הדרום, תת־אלוף יוסי מלמד, להטיל את משימת ההתארגנות לבעבר על מפקדות אוגדות המילואים שבפיקוד. לכל חטיבה ברצועה ניתנה מפקדה ותנבת המסייעת באמצעות חייליה בפעילות הפינוי וההתארגנות. הרושם המתקבל הוא שהמכונה הצבאית עובדת היטב.

בין אם ייושמו הסכמי עזה ויריחו ובין אם לאו, אין ספק שהקיץ הקרוב יהיה חם מהרגיל. קיצונים משני הצדדים ימשיכו ואולי אף יגבירו את נסיונותיהם לפגוע בתהליך וביישומו. בתווך ימשיכו לעמוד חיילי צה"ל ומי מהם שקיווה לשנה שבה ישרתו פחות ימי מילואים, יצטרך כנראה להמתין עוד כמה שנים. ■

صكنا من الاهل

מחיר ההשתעבדות לסוריה

לבנון מאבדת בהדרגה את סממני הדמוקרטיה שאיפיינו אותה לאורך עשרות שנים והופכת לגרורה סורית לכל דבר. ביטוי לתהליך זה ניתן בהחלטת הממשלה להפסיק את כל שידורי החדשות והתוכניות הפוליטיות באמצעי התקשורת האלקטרוניים הפרטיים

דן אבידן

מאז נחתם הסכם טאיף בין העדות הלבנוניות היריבות, בשושבינות סוריה וסעודיה, הלכה סוריה וביססה את אחיזתה דה־יורה ולא רק דה־פאקטו על לבנון. בארבע השנים האחרונות שלט בלבנון מימשל שהוא למעשה עושה דברה של סוריה כמעט בכל מהלכיו. הדבר בא לידי ביטוי במדיניות שנוקטת ממשלת לבנון במו"מ המדיני עם ישראל, וגם במדיניות הפנים שלה. בחודש שעבר קיבלה הממשלה הלבנונית החלטה בדבר הפסקת כל שידורי החדשות התוכניות הפוליטיות באמצעי התקשורת האלקטרוניים הפרטיים.

להחלטה זו היתה משמעות מרחיקת לכת בלבנון. שכן, במדינה זו פועלו לא פחות מ־50 תחנות טלוויזיה פרטיות ויותר מ־100 תחנות רדיו של העדות השונות. אמנם, ריבוי אמצעי התקשורת האלקטרוניים שיקף את הקיטוב הרב שבו שרויה החברה הלבנונית, שסבלה במשך יותר מעשר שנים ממלחמת אזרחים עקובה מדם, אבל לבנון התגאתה לאורך כל ההיסטוריה שלה בהיותה המדינה הערבית הדמוקרטית והפלורליסטית ביותר, שבה חופש העיתונות והתקשורת הוא אחד מעמודי התווך של הוויתה הפוליטית. עובדה זו בלטה במיוחד עקב כך שברוב המדינות הערביות השלטון הוא טוטליטרי, או טוטליטרי למחצה, ולא קיים בהן חופש עיתונות. כיום משדרות תוכניות חדשות ואקטואליה בלבנון רק תחנת הרדיו הממלכתית (רדיו ביירות) והטלוויזיה הממשלתית. אומנם משך שידוריהן הוארך, אבל אין בכך כדי לפתור את הבעיה העקרונית של דיכוי התקשורת הפוליטית החופשית במדינה שעד עתה ידעה שפע של אינפורמציה שזרמה באופן חופשי לציבור הרחב.

הממשלה החליטה על השבתה חלקית של אמצעי התקשורת האלקטרוניים הפרטיים כצעד זמני. החלטתה התקבלה ב־23 במארס, כחלק מצעדי הענישה שנקטה הממשלה נגד גורמים קיצוניים במחנה המארוני, שהואשמו על־ידיה בנסיון לערער מחדש את המצב הפנימי במדינה, שהתייצב יחסית בשנים האחרונות בסיועה של סוריה.

באותה הזדמנות היא גם הוציאה אל מחוץ לחוק את מפלגת "הכוחות הלבנוניים" בראשותו של סמיר ג'עג'ע, שהיתה פעם המליציה של הפלאנגות, ומאז שפורקה מנשקה לפני שלוש שנים, החלה לפעול כמפלגה מתחרה למפלגת הפלאנגות בראשות ג'ורג' סעאדה.

בהודעתה קבעה הממשלה, כי תחנות הרדיו והטלוויזיה הפרטיות יחזרו לשדר תוכניות פוליטיות וחדשות, כאשר יתקבל חוק חדש שיסדיר את שאלת התקשורת האלקטרונית במדינה. אבל בינתיים חלף כבר חודש וחוק תקשורת חדש עדיין לא התקבל בממשלה או בפרלמנט.

עובדה זו הביאה לכך שגורמים רבים במחנה המארוני וגם בקרב עדות אחרות החלו למתוח ביקורת על צעדי הממשלה בתחום הגבלת התקשורת הפנימית. בלטו בדברי הביקורת שלהם הפטריארך המארוני בוטרוס ספייר, שהוא היום המנהיג הבולט ביותר של המארונים בלבנון, הסובלים בכלל ממשבר של מנהיגות. ביקורת חריפה השמיעו גם על־ידי ג'ורג' סעאדה וחברי פרלמנט נוצרים בעלי אוריינטציה ליברלית, כמו נג'אח ואקים.

דיכוי התקשורת המקומית ברוח הדיקטטורה השולטת בסוריה נעשה, כאמור, לאחר שהממשלה הלבנונית ושירותי המודיעין הסוריים הפועלים בלבנון חשפו גורמים מארוניים קיצוניים שהיו מעורבים בביצוע מעשי טרור קשים נגד יעדים במובלעת הנוצרית בלבנון. הפיגוע הראשון אירע עוד בדצמבר אשתקד. מכונית תופת התפוצצה ליד מטה הפלאנגות בביירות וגרמה למותם של שני מנהיגים במפלגה ולפציעת עשרות אחרים. ב־27 בפברואר השנה התפוצצו מטעני נפץ בכנסיה בעיירה הנוצרית זוק מיכאיל מצפון לביירות. כתוצאה מהפיגוע נהרגו עשרה אנשים.

בחודש שעבר התפוצצו כמה מטעני חבלה ביערים נוצריים שנים במרחב ביירות ובנס לא גרמו לנפגעים. כתוצאה מחקירת הפיגוע בכנסיה מצפון לביירות נחשפה גם העובדה שפעילים במנגנון הביטחון של "הכוחות הלבנוניים" היו אחראים גם לרצח המנהיג הנוצרי דני שמעון ובני משפחתו במזרח ביירות בשלהי 1990: וכנראה לשורה נוספת של הריגת מנהיגים נוצרים, בכללם, כנראה, הנשיא המנוח רנה מעאווד, שהשתלבו או נטו להשתלב ביוזמת ההסדר הסורית בלבנון.

משלות סוריה ולבנון טענו כי את הפיגועים ביצעו גורמים נוצריים קיצוניים המתנגדים ל"סדר הסורי" בלבנון והמבקשים לשבשו, על־ידי הצתה מחדש של מלחמת האזרחים. לטענתן, עמדו גורמים אלה בקשר עם ישראל והסתייעו בה לשם ביצוע הפיגועים. המדובר באנשים המקורבים למנהיג המארוני הקיצוני אטיאן סאקר, שמצא מקלט לפני כמה שנים באיזור הביטחון בדרום לבנון ובאנשים שהיו קשורים בארגון הנוצרי הקיצוני "אתנזים" והפעילים לשעבר במנגנון הביטחון של "הכוחות הלבנוניים". כל אלה לא ראו בעין יפה את השתלבותם של המארונים בסדר החדש בלבנון וניסו לסכל זאת, על־ידי ביצוע פיגועים במובלעת הנוצרית ויחוסם לקבוצות מוסלמיות, כדי לסכסך מחדש בין הנוצרים למוסלמים בלבנון. העובדה שכל הגורמים הנוצריים האלה היו בשעתו בקשרים עם ישראל סייעה לסורים ולבעלי בריתם הלבנונים להטיל על "המוסד" את האחריות לפעולות הטרור האחרונות שאירעו בלבנון.

הסורים התכוונו להטיל מגבלות, בשם דיכוי האלמנטים הנוצריים הקיצוניים בלבנון, גם על העיתונות הכתובה. אבל לפי שעה מאמצם זה נכשל. ראשי סינדיקט העיתונות בלבנון התקוממו נגד כל כוונה להשתיק את התקשורת הכתובה החופשית בלבנון, כפי שנעשה לתקשורת האלקטרונית. בלחציהם הוסרו אפילו כמה הגבלות שהוטלו בסוף שנות ה־80 על העיתונאים, כגון תקנות שאיפשרו לממשלה לעצור עיתונאים באופן שרירותי. אבל שאלת חופש התקשורת בלבנון נותרה עדיין בעייתית, כל עוד לא התפרסם חוק התקשורת החדש, העלול לפגוע בסופו של דבר גם בעיתונות הכתובה.

השפעתה של סוריה ניכרת באחרונה גם בלוחמה הפסיכולוגית שמנהלים אמצעי התקשורת הביירותיים הממלכתיים נגד ישראל וצבא דרום לבנון בפיקודו של הגנרל לחד. לסורים יש ענין בהחרפת ההתקפות הפיזיות והפסיכולוגיות על צד"ל, כחלק מהטקטיקה שלהם שנועדה להביא את ישראל לחידוש המו"מ המדיני מתוך עמדת חולשה ובהרגשה שצד"ל הולך ומתפורר תחת ידיה. לשם כך מאפשרים הסורים לחיזבאללה להחריף את התקפותיו על איזור הביטחון בדרום לבנון. כתוצאה מכך מוצא עצמו צד"ל במלחמת התשה מתמדת נגד חיזבאללה, כאשר יכולת התגובה שלו על התקפות חיזבאללה היא מוגבלת, בגלל ההבנות שהושגו בין ישראל לסוריה בעקבות מבצע "דין וחשבון". הדבר גורם לתיסכול רב בקרב חייליו ומפקדיו של צד"ל, שאינם יכולים לירות באופן חופשי לכפרים שיעים שמהם יורים אנשי חיזבאללה קטיושות לעבר איזור הביטחון.

לצד זאת, מנהלים רדיו ביירות והרדיו דמשק מתקפת תעמולה נגד צד"ל. מתקפה זו הגיעה לשיא בשבוע שעבר, כאשר רדיו ביירות ידע לספר על "מעשה טבח" שביצעו חיילי צד"ל, בתושבי הכפר עמת'ה השוכן בגזרה המזרחית של איזור הביטחון. לפי גירסה זו, נכנסו חיילי צד"ל בליל 14־15 באפריל לכפר, גירשו חלק ניכר מתושביו וטבחו בהם תוך כדי מנוסתם. רדיו ביירות נקב בשמותיהם של שישה הרוגים לפחות. אבל הסתבר כי אותם שמות שבהם נקב הרדיו היו קורבנות שנהרגו יום קודם לכן באותו הכפר ממטען צד שפוצץ החיזבאללה. הקורבנות היו שלושה אנשי צד"ל, וביניהם המג"ד אבו טוני, שני אנשי ז'נדרמריה לבנונים ותושב הכפר. אלה נהרגו בצורה מכוערת במיזור לאחר שהוזעקו לכפר כדי לחקור פיגוע קודם שביצע בו חיזבאללה בשעות הבוקר, שבו נפצעו אשה ובנה בצורה מכוונת על־ידי המחבלים, ממטען צד.

אין פלא שאנשי צד"ל הגיבו על פיגועים אלה בירי ארטילרי לעבר צידון, בניגוד להבנות הקשורות במיבצע "דין וחשבון", וגרמו שם למותם של כמה אזרחים. הסיפור הבדוי על הטבח כביכול שביצעו חיילי צד"ל בתושבי עמת'ה נועד להפוך למעשה על הרגע הוודעתי שביצעו בכפר אנשי חיזבאללה, ולסכסך בין צד"ל לבין תושבי איזור הביטחון. זו גישה אופיינית לאמצעי המודיעין והתעמולה של הסורים, המגבים לחץ פיזי הולך וגובר על צד"ל בלחץ פסיכולוגי, ביודעם שבין כה וכה צד"ל ותושבי איזור הביטחון נמצאים בתחושה של חוסר ביטחון ואי־ודאות באשר לצפוי לקרות אותם, אם וכאשר יגיעו ממשלות סוריה, ישראל ולבנון להסדרים מדיניים.

הלבנונים הסכימו למכור חלק מריבונותם לסוריה, מרגע שהפקידו בידיה באופן לגיטימי את השליטה המעשית בארץ הארזים, לפני ארבע שנים. הם עשו זאת ביודעם שסוריה היא הכוח היחידי שמסוגל להביא להפסקת מלחמת האזרחים הלבנונית, שהלבנונים עצמם עייפו ממנה אחר שנים ארוכות של הקזת דם הדדית. אבל רק בימים אלה מתחוור יותר ויותר המחיר האמיתי שמשלמים הלבנונים על השתעבדותם לסוריה: אובדן הדרגתי של סממני הדמוקרטיה שאיפיינו את לבנון לאורך עשרות בשנים והפיכתה בהדרגה לגרורה סורית לכל דבר. ואכן, כתבים זרים שביקרו באחרונה בביירות יודעים לספר כי רחובותיה מקושטים בתמונותיו של הנשיא אסד הרבה יותר מאשר רחובותיה של דמשק. ■

האח הגדול מכולם

ישראל היא המובילה בעולם המערבי בתחום האזנות הסתר (החוקיות) הנעשות לאזרחי המדינה – כך עולה מעבודת מחקר שעשה רב־פקד בועז גוטמן, ראש צוות חקירה ביחידה הארצית לחקירות הונאה של משטרת ישראל

נתן רועי

מימי מוזס, רעייתו של יצחק נופר־מוזס, מבעלי "ידיעות אחרונות" נחשבת לאחת הנשים החזקות בהנהלת העיתון, היא מרכזת בהנהלה כמה מגידרב. זה מה שהגיע את "המומחים" להתקין בביתה האזנת סתר מתוחכמת מאוד, [illegible] מהומה תקשורתית אדירה, שחשפה, פעם נוספת, את ענין האזנות הסתר החוקיות והבלתי־חוקיות שמתנהלות במדינת ישראל כמעט באין מפריע.

האזנת הסתר למימי מוזס התקנה בארון סעף. גילה זאת קצין ביטחון של "בזק", שהגיע להורדתה על־פי בקשתה. במקום להתלונן מיד במשטרת ישראל, הוא עמד ללכת לדרכו לאחר שהפסיק את פעולת המכשירים, מה שעלול היה לפגוע בחקירה. כמה ימים לאחר מכן, גילתה מימי מוזס כי שוב הותקנה האזנת הסתר בביתה.

חוקרי "ידיעות אחרונות" טמנו מארב למאזינים, בתיאום עם משטרת תל־אביב. הם נוכחו לדעת, כי שלושה שבועות ברציפות חנתה מול הווילה מכונית ובה מאזין, שרשם והקליט את כל היוצאות והנכנסות מביתה של מימי מוזס. בערב יום העצמאות, כשהגיע למכונית גבר צעיר כדי להחליף את הקלטות, זינקו עליו חוקרי משטרת תל־אביב וחוקרי "ידיעות אחרונות".

במהלך חקירת החשוד הוברר, כי שמונה מכוניות דומות לזו שצותתה למימי מוזס מסתובבות ברחבי הארץ. האזנת סתר נוספת נתגלו, עוד באותו יום, בביתם של ג'ודי מוזס־ניר ובעלה חבר הכנסת סילבן שלום.

גילוי האזנת הסתר אצל מוזס־ניר הוביל לגילוי האזנות נוספות, בביתו של עורך ירחון "לאשה" צבי אלגת, בביתו של משה וורדי, עורכו הראשי של "ידיעות אחרונות", ובביתו של ינון אנגל, איש הכספים של "ידיעות אחרונות". בפשיטה שעשו חוקרי משטרת תל־אביב במשרדי "אגם חקירות", שביצעו את העבודה, התגלו רשימות של "מואזנים" נוספים ובהם ראש עיריית תל־אביב רוני מילוא, ויעקב קדמי – איש ניהול, שעבר ברשת שוקן, ועבר ל"מעריב". המנהלים של משרד "אגם חקירות" יעקב צור ורפי פרידן נעצרו לחקירה.

שני החשודים שנעצרו היו ידועים בעבודתם כמאזיני סתר בלתי־חוקיים. שמותיהם עלו כמה פעמים במהלך האזנת הסתר לעיתונאי גילת ולמפכ"ל המשטרה סתר. למרות זאת החליטה המשטרה לא לעקוב אחריהם, ורק לאחר תלונת "ידיעות אחרונות" החלה לחקור.

במשך השבוע הגיעה המשטרה למסקנה חמורה, שלא עלתה במהלך הקירות של האזנות־סתר בעבר: החשודים הסתייעו בשני עובדים בכירים, ואולי יותר, בחברת "בזק". השניים סייעו בהתקנת האזנות סתר ללקוחות, כנראה תמורת טובת הנאה, במרכזות חברת "בזק". התקנה כזאת היא "נקיה" יותר, אין רואים בה את המכשירים, וכמוה מבצעים רק שירות הביטחון הכללי ומשטרת ישראל, בצו שופט – מגן נשיא בית־משפט שלום. אם יוכח שהיה קשר בין עברייני האזנות הסתר לבין אנשים העובדים אצל גורמי השלטון הממונים – אנשי חברת "בזק" – פירוש הדבר שמדובר ב"פשע מאורגן" בזעיר אנפין. כמובן, צריך לסייג את האמירה הזאת, כיוון שככל הידוע ראשי "בזק" לא ידעו על האזנות אלה.

האזנות סתר בלתי־חוקית, כמו זו שנעשתה אצל אנשי "ידיעות אחרונות", היא עניין יום־יומי במדינת ישראל. מאות מאזרחי מדינת ישראל נמצאים תחת האזנה. המאזינים להם הם חברות חקירה פרטיות שמופעלות על־ידי יוצאי שירות הביטחון הכללי, ה"מוסד" ומשטרת ישראל. כמה מהם עלו בעבר לכותרות. היו בהם כאלו שהורשעו בעבירות פליליות חמורות.

האזנות הסתר הבלתי־חוקיות, שמבצעים אנשים שעבדו בעבר "בשירות העם והמדינה", הן רק קטע אחד מן התמונה הקודרת: כמות האזנות־הסתר החוקיות במדינת ישראל, המבוצעות בצו שופט, כחוק.

רב־פקד בועז גוטמן, ראש צוות חקירה ביחידה הארצית לחקירות הונאה של משטרת ישראל, מי שהיה ראש צוות החקירה בפרשת־בלאס האחרות, בוגר מדע המדינה וקרימינולוגיה באוניברסיטת בר־אילן ותלמיד שנה ב' בפקולטה למשפטים באוניברסיטה זו, הגיש לד"ר יפה זילברשץ עבודת מחקר בנושא זה ("חוק האזנות סתר תשל"ט לאור חוק יסוד כבוד האדם וחירותו"). על־פי ממצאיו, מדינת ישראל היא המובילה בעולם המערבי בתחום האזנות הסתר לאזרחיה. העבודה מסתמכת על חומר גלוי חסוי.

כמות האזנות הסתר של ישראל לתושביה (בדרך חוקית) גדולה בממוצע ב־27 אחוזים בשנה מכמות האזנות הסתר שמבצעת ארה"ב בצווי שופטים מדינתיים ופדרליים כאחד. בארה"ב מתוך כל שלושה מיליון תושבים מאזינים לתושב אחד לפחות פעם אחת בחמש שנים; בישראל מתוך כל 1000 תושבים מאזינים לתושב אחד לפחות פעם אחת, אחת לחמש שנים. להלן הנתונים על האזנות הסתר בישראל ובארה"ב:

שנה	ישראל	ארה"ב
1986	940	754
1987	1100	673
1988	1050	738
1989	1160	763
1990	1081	872

מצב זה מדיר שינה מעיניו של שר המשפטים דוד ליבאי. הוא, וקודמו בתפקיד, דן מרידור, הכינו הצעת חוק ממשלתית להאזנות סתר, כשהם קובעים בבירור את גבולות המותר בהאזנות סתר לאזרחי המדינה. ההצעה הועברה לראש הממשלה יצחק רבין, שהוא היחיד במדינת ישראל המופקד על האזנות הסתר ועל החוק הנוגע לכך. ליבאי ביקש לדבר על עניין זה עם ראש הממשלה אך הדיון נדחה שוב ושוב. ובינתיים, המצב בעינה נעשות אין־ספור האזנות בנימוק הידוע של "שיקולי בטחון המדינה".

במשרד המשפטים אומרים כי אם ראש הממשלה לא ירצה להגיש את הצעת החוק של משרד המשפטים, יוגשו הצעות חוק של חברי כנסת מן האופוזיציה וייחוקו חוקים מגבילים עוד יותר מן החוק שמציע משרד המשפטים. אחת ההצעות הראשונות של גישה זו היא יוזמתו של חבר הכנסת סילבן שלום מהליכוד, התובע לגלות לציבור כמה האזנות סתר נעשות במדינה בצו שופט, מדי שנה. בארה"ב זה עניין גלוי, והחובה על הממשל לחשוף את המספרים, בדו"ח שנתי רשמי. בישראל זה אחד הסודות הכמוסים ביותר. ■

הבא בתור – פפון

מירי פז

בתום חודש של שמיעת עדויות קשות ופלפולים משפטיים, שהתביעה נזקקה להם כמעט כמו ההגנה, גזר בית־המשפט הפלילי בוורסאי את דינו של פול טוביה למאסר עולם. יש הדאי מי שנושמים עתה לרווחה – משפחות קורבנותיו של טוביה, יהודים ולוחמי מחתרת. הצדק נעשה, אך מערכת המשפט והמימשל שוב חמקו מדיון ציבורי באחד הפרקים האפלים של ההיסטוריה הצרפתית, שמשפט כזה עשוי היה לעורר. התחמקות זו מעוגנת היטב בשורה של פלפולים משפטיים שניכרת בהם מגמה כפולה: לרצות את דעת הקהל, שתבעה כי טוביה לא יחמוק ממשפט צדק ומן העונש הראוי מחד גיסא, ולרצות את המימשל ועימו מגזרים מסויימים בציבור הצרפתי, שרצו בכל מאודם כי משפט טוביה לא יהפוך למשפט החברה הצרפתית כולה בתקופת וישי, מאידך. לכאורה נראה הדבר כמו ריבוע המעגל, אך בית־המשפט בוורסאי, ובמיוחד התובע הכללי איבר דה טוזאלאן, הצליחו ליישב שתי מגמות סותרות ולגזור גזר־דין שירשיע פושע יחיד אך יפטור (ממשפט ציבורי לפחות) את הרבים. התמקדות בפשעו של היחיד איפיינה את טיעוני התביעה.

במשפט הזה יושבו סתירות נוספות. מבחינת החוק הצרפתי חלה התיישנות על שיתוף פעולה עם הכובש הגרמני: כדי להעמיד את טוביה למשפט, צריך היה להאשימו בפשע נגד האנושות. אך פסיקה קודמת של בית־משפט עלולה היתה להכשיל אפילו סעיף אישום זה. בעבר פסק בית־המשפט כי השמדת עם לא היתה מדיניות רשמית של משטר וישי, ולכן מי ששירתו את וישי אינם פושעי מלחמה. אם כן, כיצד להביא את טוביה למשפט? להוכיח כי פעל מטעם הכובש הגרמני, שרק מעשיו הם בגדר פשעי מלחמה. כלומר, החוק מורה להבחין היטב בין פשעי מלחמה, המוטלים רק על הכובש, ובין שיתוף פעולה עמו, שממילא אינו בר־שיפוט עקב התיישנות. קשה זה מלמד שגם מערכת המשפט, אוטונומית ובלתי־תלויה ככל שתהא, בתוך עמה היא יושבת. על־פי אבחנה זו עלול היה טוביה לצאת בלא עונש. אבל בלחץ דעת הקהל, שהתעוררה בזכות פעילותם של חוגים בקהילה היהודית ובארגוני לוחמי המחתרת, עלולה היתה מערכת המשפט לסכן את יוקרתה ואפילו את אמינותה. יש לזכור כי המשפט משך תשומת־לב רבה לא רק של התקשורת הצרפתית: אחרי המשפט הזה עקבו מאות עיתונאים. זרים מרחבי העולם, במיוחד מאירופה.

באבחנותיה המוקשות עיגנה מערכת־המשפט את נטיית הלב של המימשל ושל חלק גדול בציבוריות הצרפתית. ייחודה של צרפת בתקופת וישי – משטר יהודי לעצמו באירופה בתקופת מלחמת העולם השניה – היה בכך שפקידי משטר וישי פעלו לעתים קרובות באורח אוטונומי. המיליציות והמשטרה לא חיכו בהכרח להוראות מן הכובש: הן פעלו על דעת עצמן, מתוך יוזמה חופשית, שהפתיעה, לפעמים אפילו את הגרמנים עצמם. בעניין זה נתלה עורך־הדין הצעיר ארנו קלרספלד, בנם של ציידי הנאצים סרז' וביאטה, שייצג אחת המשפחות שאת יקיריהן רצח טוביה. ארנו קלרספלד טען, כי טוביה פעל כפקיד צרפתי. טיעון שגם התובע הכללי נדרש לו בנאום הסיכום שלו. "טוביה פעל בדרך אוטונומית ולא מתוך ציות לפקודות הגרמנים. אין זה מן הנמנע שהגרמנים פנו אליו, אך טוביה אמר בעצמו שלא היה תלוי בווישי אלא היה אדון לעצמו", אמר.

בית־המשפט בוורסאי, ובמיוחד התובע הכללי איבר דה טוזאלאן, הצליחו לגזור גזר־דין שירשיע פושע יחיד אך יפטור (ממשפט ציבורי לפחות) את הרבים. יש עדיין לא מעטים בצרפת שרוצים להאמין כי משפט טוביה יהיה תקדים, ושיובאו למשפט משתפי פעולה אחרים, שעוד נותרו בחיים

למרות הזהירות המופגנת סיכם התובע את נאומו בדברים חד־משמעיים: "התוכנית היתה של הנאצים; שיתוף הפעולה – של הצרפתים, מלא ופעיל. זה מה שעמד בפני טוביה".

זו אבחנה חדה שצרפתים רבים מעדיפים להתחמק ממנה. הסיפור הרווח בפי צרפתים בני 60 ומעלה הוא שכל צרפת היתה ברזיסטנס. כולם היו גיבורים, "כל מי שהיה כשיר ובריא היה ברזיסטנס ולחם נגד הכובש. אחר־כך שחטנו את הבוגדים ומשתפי הפעולה". אלה המטופפים בטיעון זה כל כך אמונים עליו, עד שאינם שמים לב לאבסורד שבו – אם כל צרפת היתה ברזיסטנס, מנין צמחו אלה ש"שחטנו"? מה שמטריד יותר הוא שהאבסורד אינו רק נחלתו של "האיש ברחוב": הוא מחדיר אפילו מטיעוניה המלומדים של מערכת המשפט ומפסיקותיה התקדימיות.

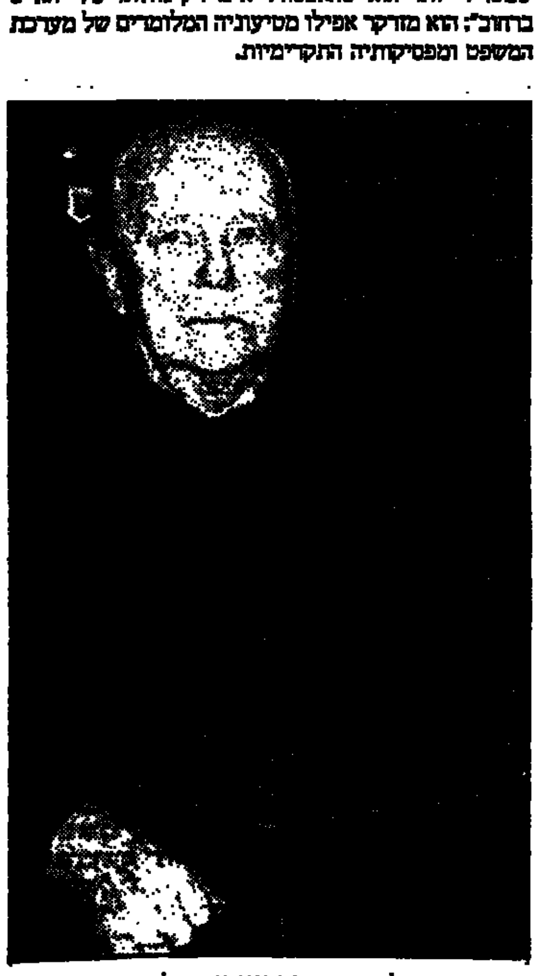
טוביה. "פעל בדרך אוטונומית ולא מתוך ציות לגרמנים". צילום: אי.פי

אבל יש עדיין לא מעטים בצרפת שרוצים להאמין כי משפט טוביה ישמש תקדים, ושאחריו יבואו למשפט משתפי פעולה אחרים, אלה שעוד נותרו בחיים. הראשון מכולם מוריס פפון, מי שהיה אחראי לגירוש אלפי יהודים תושבי בורדו וסביבותיה לאושוויץ בשנת 1942. פפון, שסידר לעצמו תעודת כבוד של חבר רזיסטנס, לא הובא למשפט. במקום משפט "תוגמל" בכמה משרות בכירות במימשל. הוא שימש, בין השאר, כמפקד כוחות המשטרה בפאריס בראשית שנות ה־60. שר המשפטים דאז היה פרנסואה מיטראן, השומר כיום על שתיקה רועמת – או כפי שמגדיר זאת סרז' קלרספלד, על "דיסקרטיות חשודה" – בעניינו של פפון.

בכהונתו כמפקד כוחות המשטרה בפאריס היה פפון אחראי לטבח כ־200 תושבי פאריס האלג'יראים באוקטובר 1961. ב־17 באוקטובר 1961 הפגינו המהגרים האלג'יראים תושבי פאריס נגד העוצר, שאסר עליהם לצאת את בתיהם מן השעה שמונה בערב ועד הבוקר שלמחרת. על פקודת העוצר היה חתום מפקד המשטרה פפון. עוד לפני ההפגנה התפרשו כוחות המשטרה בכל חלקי העיר ועצרו אנשים על־פי חזותם בלבד. מהגרים אלג'יראים טובעו בנהר ונרצחו בתוך העירות. הטבח במהגרים האלג'יראים נמשך גם אחרי ההפגנה. העיתונאי הצרפתי ז'ן לוק אנודי כתב על כך ספר, "הקרב בפאריס", שהתפרסם לפני כשנתיים וחצי, במלאות 20 שנה לטבח. את ספרו הקדיש לשתי ילדות: לנה גריק, יהודיה שגורשה מבורדו לאושוויץ ב־1942, ופטימה באדר, בת 15, שהוטבעה בתעלת סן דניס באוקטובר 1961. ■

هكذا من الأصل

סליחה! טעות באגם

"אנחנו לא אומרים ששגינו במה שעשינו בשעתו בייבוש החולה. אבל התברר לנו שברגע שאתה מייבש הכל, הכבול שוקע. אנחנו משפרים את מה שנעשה לפני 40 שנה", אומר משה ריבלין המכהן זה 17 שנים כיו"ר הקק"ל, הגוף שייבש את החולה והיום מתקן את הייבוש

יעל פישביין

ייבוש החולה בתחילת שנות ה־50 היה סמל למה שנקרא "המפעל הציוני". המושגים איכות סביבה, איזון אקולוגי, שימור הטבע לא היו מוכרים באותה תקופה והחקלאות היתה עדיין פיסגת מימוש החלום הציוני של הפיכת עם סוחרים והלפנים לעובדי אדמה. המדינה הצעירה אימצה את כל שריריה להפוך כ־60 אלף דונם מארשות ביצת החולה לאדמת חקלאות. הצלם פטר מרום הנציח בצילומים רגישים את האגם הגווע, אבל הציונות חגגה. בשנת 1954 הושלם המפעל, המטרה העיקרית הושגה והשטח נוצל על־ידי חקלאי הגליל העליון לגידולי מטע, גידולים חד־שנתיים ובריכות דגים.

במהלך השנים התברר שנעשתה טעות תיכנונית ושהייבוש הוליד בעיות אקולוגיות שלא נצפו מראש, כתוצאה מירידת מפלס מי התהום, בליית הכבול ושקיעת האדמה. פירסום רשמי של הקרן־הקיימת מתאר בלשון ציורית את תוצאות הטעות: "שריפות כבול נרחבות משתוללות וגורמות נזקים לקרקע. חומרים מזהמים זורמים לכנרת מן האיזור בזמן כיבוי השריפות ובזמני הצפות בעונת הגשמים, רוחות מזרחיות עזות בעונות המעבר גורמות לסופות אבק חזל. סוף הרוח פוגע באיכות הגדיים ושטחים החקלאיים עצמם. שטחי הייבוש הפכו מקור לעשבים רעים ולנברנים. ערכי טבע חשובים נפגעו".

קשה מאוד להודות בטעות וקשה לא פחות להחליט איך לתקן אותה. אחרי דיונים ממושכים הוחלט להציף מחדש שטח של כ־20 אלף דונם מאדמת החולה כדי להפסיק את שריפות הכבול ואת שקיעת הקרקע. האגם לא יחזור למה שהיה בשנות ה־50. חלק הארי יישאר בידי החקלאים. שטח של כשמונה דונם יהפוך לפארק תיירותי. לב הפארק יהיה ביצה של כאלף דונם ומסביבה תעלות שניתן יהיה לשוט בהן. מי הביצה יוחלחלו לעומק ויגרמו ששריפות הכבול ייפסקו וניתן יהיה לעבד עיבוד חקלאי את כל השטח שמסביב לביצה. מי הירדן יוזרמו באפיק נקי נפרד. בתעלות שמסביב לביצה יוזרמו מים מטוהרים במעגל סגור כדי לא לזהם את מי הירדן.

התוצאה, לפחות כך מקווים, תהיה רבת תועלת גם לשמירת איכות מי הירדן הזורמים לכנרת, גם הגדלת שטחי החקלאות וגם זריקת עידוד לתעשיית התיירות בגליל הגדלת מקורות הפרנסה והתעסוקה באיזור. הלקח החשוב מן העבר הוא שהכל ייעשה בשלבים ובזהירות רבה, תוך פיקוח ומחקר של ההשלכות בכל שלב ושלב. ביום ג' הבא יסתיים השלב הראשון ויוחל בהזרמת המים לתעלות. במהלך השנה האחרונה ביצעה הקרן הקיימת לישראל עבודות עפר נרחבות בשטח. אפיק הירדן ההיסטורי שוחזר ושוקם. הוקמה רשת תעלות לשמירת מפלס המים בשטחי חקלאות ניסיוניים עתירי כבול. נחפרו כ־2 מיליון מטר מעוקב עפר, מבנים הידראוליים עשויים בטון מווסתים הוקמו על צמתי התעלות להכוונה ולוויסות המים.

משה ריבלין המכהן זה 17 שנים כיו"ר הקק"ל, הגוף שביצע את ייבוש החולה לפני 40 שנה וכיום מבצע את תיקון הייבוש, אומר: "אנחנו לא אומרים ששגינו במה שעשינו בשעתו בייבוש החולה. 26 היישובים המעבדים את אדמת החולה, חלק גדול מהם מתפרנס על חקלאות הם צריכים את השטח. היתה הנחה שכבול יש בו כדי להיטיב עם הקרקע כמו זבל אורגני, אבל התברר לנו שברגע שאתה מייבש הכל, הכבול שוקע. החלק ששקע מלכלך את המים ולנו הרי יש עניין שהמים יגיעו טהורים ונקיים לכנרת. בדקנו הרבה מאוד חלופות עד שנבחרה החלופה הנוכחית ואנחנו משפרים את מה שנעשה לפני 40 שנה. היתה שגיאה ואנחנו מתקנים אותה. לא הכל היה טעות".

ריבלין הוא סיפור בפני עצמו. נצר למשפחה ירושלמית ותיקה מדורי דורות, הנושא את התואר "מסא"ניק" בגאווה ומקשט את חדרו המהודר במשרדי הקק"ל בירושלים בתצלומי ברל כצנלסון ודוד בן־גוריון. בלי זעם, אבל עם לא מעט אכזבה הוא דבק בערכים הציוניים הישנים: החזקת המדבר, שמירת אדמת הלאום, יצירת מקורות תעסוקה. "אני ציוני בכל רמ"ח אברי. אני שואל את עצמי מה היה כאן כשאבי, אבי אבי ואבי אביו, שבעה שמונה דורות אחורה היו כאן ומה יש היום ואני רואה כמה חלומות הפכו למציאות. תמיד החולמים היו מיעוט אבל הם היו הרובד העליון, היום הרובד העליון זה בעלי הממון והשררה. אומרים לי שככה זה בכל המדינות, אבל הארץ אינה יכולה להמשיך ולהתקיים אם נהיה ככל הארצות, יש לה סיכוי רק אם תחיה את חייה כמדינה ציונית עם יעדים ועם שליחות חברתית".

הפרטת אדמה חקלאית והפרטת המים מרגיזים אותו. "אי־אפשר להפריט לא את האדמה ולא את המים. אלה הם נכסים שחייבים להישאר בידי המדינה. מתוך 26 מיליון דונם 11 מיליון זה מדבר. האדמה הראויה לעיבוד חקלאי היא מצומצמת. רובה שייך למדינה. 3 מיליון דונם שייכים לקק"ל. אדמת המדינה היא על־פי החוק אדמת הלאום היהודי כולו. היא שייכת ללאום היהודי כולו ואי־אפשר להפריט אותה", הוא טוען בתוקף.

אין בידי ריבלין והקק"ל כלים של ממש לעצור את גל ההפרטה של אדמות החקלאות, אבל מתוך אותו דחף שהביא את האבות המייסדים לייבש את החולה, הם עדיין עוסקים במפעלי תשתית ציוניים, במצפה רמון, ברמת הנגב, בעמק יזרעאל. עדיין עוסקים בייעור, ובגאווה. ריבלין מציין בסיפוק של ממש שביערות הקק"ל בילו כמיליון בני־אדם את יום העצמאות, "כמה צחקו מהייעור. קראו לזה עבודות דחק, ומותו של סלאח שבתי נבנתה סביב הלעג על עבודות הייעור, אבל זה נתן עבודה לעשרות אלפי אנשים והיום מיליונים נהנים מזה. היערות הם מפעל ציוני מרוחי ברובו, ששינה את פני הארץ הזאת".

למה התדמית של הקק"ל היא כל־כך עלובה בעוד שכל מיני גופים "ירוקים" לשמירת הסביבה זוכים לתקשורת טובה? – אני שואלת את ריבלין ותשובתו שלו, ציוני ככל שיהיה נוגעת במשהו אמיתי מאוד במקצוע העיתונות: "מה יש לי למכור לעיתונות? את רחיקת המדבר? את מי זה מעניין? אין לי סקנדלים שאפשר למשוך אתם עיתונאי מתל־אביב לנגב. קשה לי לשכנע עיתונאים לבוא לראות מה עושים בחולה. אומרים לי: 'צו או מה – טעיתם או בשנות ה־50?' מה אני יכול להגיד להם, שלא טעינו? שלפחות לא בכל טעינו? מסובך להסביר אבל אני מאמין שבעתיד, כשיראו את הפירות של מה שעשינו הדבר ישתנה". ■

צילום של פטר מרום מתוך הסדרה "האגם הגווע"

כמה מילים על חיים

הלכנו עם חיים רון בדרכי המלך הגדולות ובכל השבילים נסתרי הנידחות, החכמים מהולכיהם

חגור

ארץ ישראל הטרודה, יגעת הצרות, האוזרת והלא יודעת, לא עמדה לרגע, לפני שבוע, בהוודע דבר מותו של חיים רון (וינגרו, שכונה גם "חיים השמן"). מה כי אלין עליה. הזמנים הקשים האלה, קרועי המחלוקת, עסוקים בעצמם, בנופליהם ובהרוגיהם ובנרצחיהם, המיתוספים לרשימה הארוכה. וכן אני יודע שאלה שלא הכירוהו רבים עשרות מונים משרידי דורו, שידעו מי האיש הזה, שמת בחוליו כאיש זקן, ומה נתן לארץ הזאת ולעם הממשיך להילחם בה ועליה.

ב"ילקוט הכזבים", שנוצר בידי חיים חפר ודן בן־אמוץ, נזכר "חיים השמן" כמי שאמר את המשפט הנודע: "הביאו כבש, אני מביא את אלתרמן", כאשר דובר באפשרותו של "קומזיץ" מסביב למדורה. יש החושבים, משום מה, שהספרון הנחמד הזה מבטא את "רוח הפלמ"ח", אותה "חבורה שכזאת". הם אינם תופסים שאינו אלא חיוך בשולי אדרתו הקרועה והרוויה הדם של אחד הכוחות האמיתיים והמקוריים ביותר שיצר הנוער העברי הלוחם בימים ההם.

חיים רון ידוע בקרבנו כאבי הסיירים, כמייסד האסכולה המיוחדת במינה של הסיירות הפלמ"חאית. קדמו לו מטיילים ו"משוטטים" ומורי דרך ברחבי הארץ, כזאב וילנאי ועזריאל ברושי, כשמריהו גוטמן איש נען, ומנשה הראל איש מעוז חיים, ועוד מורים רב־תכליתיים, ששילבו ב"שיעורי המולדת" זמן ומרחב, ארץ הנמדדת ברגליים ותנ"ך וטבע והיסטוריה.

חיים שילב את "ידיעת הארץ" ואהבתה העמוקה בסיירות המעשית, זו שצפתה מראש את העתיד לבוא, פילסה דרך להתיישבות והכינה את היהודות למערכה הבלתי נמנעת. הוא היה מקצועי לעילא. רק לימים נוכחתי גם אני לדעת את גודל תרומתו.

אני יודע שנולד בצפת בשנת 1917, דור שביעי בארץ, באגא ל"עליית הנוסדים", שבילדותו עברה המשפחה לראשון לציון, שעבר כנער ביקב והיה מנעוריו חבר ומפקד ב"הגנה". בראשית הפלמ"ח, בשנת 1941, נמנה עם אנשי פלוגה ה', בני משבות הדרום, ראשון, נס־ציונה, רחובות...

אני פגשתי בו בשנת 1942 בחורשת משמר העמק, כחניך בקורס הסיירים והחבלנים, בימי השיתוף עם המודיעין של הצבא הבריטי, מול הסכנה הגרמנית המאיימת על האיזור ועל ארץ ישראל. הוא היה בין המדריכים שלי בחבלה ובסיירות. גבה קומה ומגודל. כבר אז הפליא אותנו בבקיאותו בתנ"ך, שלא מש מידו.

בתקופה של אותה שנה עמד בראש בסיס סיירי פלוגה ה' בבאר טוביה, אותה חבורת צעירים שחיפשה במרחבי הנגב, מעזה ובמבולות עד רביבים, מקורות מים וסימנה אותם. רוב המסעות האלה נערכו ברגל והלכו על גבי גמלים. דרכים שעבר בהם ברגל היו לימים צירי תנועה לכוחות הלוחמים, כמו למשל תנועת הטייסה 8 בוואדי אביאר, בעת מבצע "חורב", בדרכה מחלוצה לעוג'ה אל־חפיר, היא ניצנה, בלילה, במסע האיגוף וההפתעה המהדים ההוא.

בהדרכתו של אותנו חיים פיתחנו את הסיירות העוסקת ב"תיקי אוביקטים" ו"תיקי כפרים". התיקים הללו כללו פרטי פרטים על יעדים אפשריים להתקפה, בין אם מדובר ב"אוביקטים" בריטיים למיניהם או בכפרים ועיירות ערביים, שאמורים היו לשמש בסיסי אויב.

מי שלא הכיר מקרוב את מידת המקצועיות שבעבודת ההכנה הזאת ברחבי הארץ שבוי עדיין באגדה הטפשית והכוזבת על "החובבנות" היהפנית שלנו. חיים שיכלל את השיטות. באשר פתחת תיק כזה מצאת בו "מרשמים מצביים" ו"מרשמים פרספקטיביים" ותצלומים מכל זווית אפשרית. הוא כלל דרכי גישה ונסיגה ונקודות תצפית וציון המבנים המשמעותיים. הסיירים השיבו על עשרות ומאות שאלות שהוצגו לפניהם. הבריטי אז בארץ ואנחנו פועלים במחתרת, גם במרחב הערבי. עבודה ממושכת ושקדנית ומודייקת מאוד. הוא הדריך ולימד והנחיל.

והיו הדרכים לאורכה ולרוחבה של הארץ, בין הירדן והים, בין החרמון ואילת. וגם הגיחות אל מעבר לגבול. והיו מסעות המלח והצמאון תחת השמיים הקלויים. המים היו יקרים מזהב ולא פעם כבדים מכבוד. ומסעי החורף וצינת הלילות האיתנים. הרעות לא היתה רק קשרי קשרים אלא החיים עצמם. הארץ היתה אחת וחשנו בביתנו בין מצודות הבריטים ובאזורי הערבים. היינו אחוזים באהבת הדרך ובצרכת הדרך.

חיים ידע היטב ערבית אף שלא היה בקיא בה כ"מתסערבים" שבנו. הוא היה מומחה גדול בגלגולי השמות, איך היו שמות עבריים מקראית דנא לשמות כפרים ועיירות ערביים. הערבי היה השכן. גם המאבק על הארץ לא החליא אותנו או בשנאה ובבוז להם. להיפך: הסיירים פיתחו תרבות שלמה של קשר עם הערבים. המגע הזה לימד אותנו גם לכבד אותם. העשיר את הלשון הזהוי, תרם לנו רבות, באשר הם היו עם הארץ והכירו רבים מסודותיה.

כך הלכנו עם חיים בדרכי המלך הגדולות וגם בכל השבילים נסתרי הנידחות, החכמים מהולכיהם.

מה עוד אומרת הוא היה מחשובי החבלנים של הפלמ"ח בימי המאבק נגד הבריטים, הזל בשנת 1945. הוא היה בקיא גדול באמצעי הלחימה של הימים ההם וגם סייע רבות בהכנת מטענים מיוחדים. יוחאי בן־נון, איש "הקומנדו הימי" של הפלי"ם, יודע לספר על חיים רון שטרח להבין להם מתקני חומר נפץ ואמצעי הפעלה משוכללים ביותר נגד סירות המשמר, המשחתות וספינות הגירוש של צי הוד מלכותו, כאשר אלה מילאו את התפקיד הנתעב של ציד המעפילים. אך הפרשה הזאת היא עדיין אחד הסודות השמורים והנתונים במחלוקת קשה – מדוע חששו הבריטים כמה מהפעולות האלה, מי הסגיר את הסוד?!

שנים רבות ידע בדידות. אחר־כך היתוסף עליה החולי. באחד הימים שאל אותו שלמה שבא עם מי הוא נפגש. "אני משוחח רבות עם יצחק שדה", השיב חיים. ודרשיו עם "הזקן" שהלך לעולמו לפני 42 שנים.

אשתקד ראיתי אותו בפעם האחרונה בבית רעייתו ששבה לטפל בו, לאחר שנפרדו דרכיהם, בחברת בנותיו ונכדיו. ערכו לו מסיבת יום הולדת. כמה עשרות מחבריו לנשק היו שם, מספרים מקצת שבחו בפניו שהעלו חיוך.

אני יודע שהארץ היום עייפה מגיבורים. מאז מלחמת ההתשה, לאחר ששת הימים ובעיקר לאחר יום הכיפורים ההוא מתפשטת פה תרבות ה"האנטי גיבור" וה"אנטי מיתוס". כך בוללים ב"מיתוס", כביכול, גם עובדות חיים ומעשים שנעשו, שהיו אמת לאמיתה.

קשה בימי המחלוקת הקשים האלה, בעיצומה של הוויית הזעם והאשם, להעלות "קווים לדמותו" על אחד מגדולי הסיירים בארצנו. חיים רון, כמעט אלמוני, שמו לא הלך לפניו אך רבים הלכו אחריו. ■

הערוץ הנוסף

"עד עכשיו הרדיו והטלוויזיה בישראל דיווחו עלינו ושימשו לנו במה. כעת אנחנו רוצים במה משלנו. ישראל היא המודל", אמר השבוע פעיל פת"ח מרכזי

מיכל סלע

האם ישודר מצעד המשטרה בשידור הטלוויזיה הראשון של הפלסטינים, כדוגמת מצעד צה"ל בפתיחת שידורי הטלוויזיה בישראל? האם יפתח קריין השידורים את המהדורה ב"קול פלסטין מירושלים", גם אם השידור יהיה מרמאללה?

על השאלות האלה עדיין אין תשובות. השבוע, בוועידת התקשורת הישראלית־פלסטינית בקאהיר, הוסכם רק על הקצאת תדרי שידור לפלסטינים. בינתיים יש הרבה התרגשות ופעילות קדחתנית סביב עבודות ההכנה של רשות השידור הפלסטינית. אם בתחומי חיים אחרים יש לפלסטינים בדרך־כלל לפחות מסגרות בסיסיות, הם מתחילים את עולם השידור העצמאי מלא כלום. החל בשכירת מעצורים פוליטיים, דרך הכשרת הלבבות בחברה הרחבה ועד הכשרת צוותי תחזוקה ושמירה על הציוד היקר – הכל צריך לברוא יש מאין.

לפני כמעט שנה הוקמה המועצה הציבורית של רשות השידור הפלסטינית, ובה 71 חברים המייצגים את המפלגות הפוליטיות, אנשי דת ואנשי ציבור. מתוך המועצה הרחבה נבחר ועד מנהל מצומצם, שבראשו עומד רדואן אבו עיאש, איש פת"ח, וסגנו הוא העיתונאי הוותיק סמעאן חורי, מוותיקי החזית הדמוקרטית הפעיל היום בפידא, המפלגה שהקימו פורשי החזית, בהנהגת יאסר עבד רבה.

השידור הראשון לא יעסוק, ככל הנראה, במצעד צבאי, אלא בסיקור בואו של יאסר ערפאת לאיזור המינהל העצמי. התקבלה כבר הבטחה מרשות השידור הצרפתית להעביר את השידור בלוויינים, תחת הכותרת "רשות השידור הפלסטינית"

הקמת המועצה הציבורית על בסיס רב־מפלגתי היה בה משום הצבת מהמה חדשה בחברה הפלסטינית: צעד פומבי מעשי בדרך למימוש אחד מעקרונות היסוד בחוקה הפלסטינית שהוצעה זה לא מכבר – משטר פלורליסטי.

מועצת רשות השידור הקימה מתוכה ועדות וצוותי הכנה לתחומים שונים: רדיו, טלוויזיה, תוכניות, פירסום, הכשרה, עיצוב האמנות וכיוצא באלה. "הכל בינתיים תוכניות", אומר סמעאן חורי, ומוציא ניירות, מסמכים, טבלאות, הצעת תוכנית שידור לשבוע ועוד כהנה וכהנה. "בכל אחד מהתחומים אנחנו בשלב גיבוש הצעות, תכנון תוכניות, ניסויים מצומצמים". יש העוסקים בסקרים על דעת הקהל וטעם הקהל, אחרים לומדים איך פועלות תחנות שידור בארצות ערב ובארצות באירופה.

המסמך הראשון, שהוכן עוד לפני שישה חודשים ויותר, הוא תקנון רשות השידור. "בחרנו ועדת ניסוח, שקיבלה מינוי מהנהגת אש"ף, וזו ניסחה תקנון־יסוד וגו עיקרי האמנה", אומר חורי. "יש בתקנון התייחסות רחבה מאוד לצורך בשמירת חופש הביטוי וההבעה, חופש העיתונות בכלל והחופש לשדר ברדיו ובטלוויזיה. "התקנון פתוח לציבור ואנחנו מקבלים תגובות מגורמים שונים. מעת לעת נדון הנושא גם בכינוסים ציבוריים במקומות שונים. חשוב לנו מאוד שתקנון־יסוד מעין זה, באור המסורות הרגישים ביותר בחברה שאנחנו רוצים לבנות, ינובש לא כתכתיב מלמעלה".

בתוכנית השידורים יהיו חדשות ותוכניות העוסקות בשירות לציבור, תוכניות ילדים ובידור, הפקות מקוריות ורכישות מארצות ערב וממדינות אירופה, על־פי הסכמי החלפת תוכניות. כן ישודרו תפילות יום השישי המיסות ביום ראשון. "אחת ממטרות היסוד שלנו היא העמידה בתחרות עם שפע התקשורת האלקטרונית שהציבור הפלסטיני התרגל להאזין לה", אומר חורי. "יהיו שידורי הרשות גם בעברית ("לא כמו בירדן, יש אצלנו יודעי עברית על בוריה", מעיר חורי בחיוך), באנגלית ובצרפתית.

"איזון", אותו מונח מקודש ברשות השידור הישראלית, יפעל גם ברשות השידור הפלסטינית, אך כל הקשורים בצוות ההקמה מקווים כי האיזון הזה לא יעמוד בסתירה עם חופש העיתונות ועם גישה ביקורתית ליברלית, כמקובל היום בעיתונות בעולם המערבי. "בסקרי דעת־הקהל המעטים שעשינו תוצרת ועלתה הציפיה לכך שלא נהיה תחנת שידור שמרנית", אומר חורי ואינו מפרט. בהמשך השיחה מתברר, שהכוונה לרצון הציבור שהטלוויזיה הפלסטינית תהיה שונה מזו המוכרת בארצות ערב – לא רק סיפורים על המלך ובני משפחתו, לא רק הישגי העומדים בראש מערכת השלטון, אלא תקשורת של הציבור למען הציבור.

"חשוב לנו שאמצעי התקשורת יעמדו לרשות האדם והחברה", אומר חורי. "חשוב שאדם ידבר בעד עצמו. גם אם נדבר על נושאים כלליים, על חקלאות, למשל, לא נרצה רק להיות דידקטיים, ללמד מגבוה, אלא לפתוח את הבמה להקלאי עצמו". פעילים פוליטיים מרכזיים מכל המפלגות, העוקבים מקרוב אחרי הקמת רשות השידור הממלכתית, אומרים שהכוונה היא לרשות שתעמוד על המשמר. בשיחות שלא לציטוט בשלב הזה אומרים בפה מלא, כי זו לא תהיה תחנת שידור פרטית של יאסר ערפאת.

נושא מרכזי, המעסיק מאוד את מתכנני השידורים, הוא הבחירות הצפויות למועצת המינהל העצמי. הסכמי אוסלו קבעים, כי מערכת הבחירות תתקיים, בין היתר, באמצעות רדיו וטלוויזיה. "צריך להדריך ולחנך את הציבור לקראת אורח החיים החדש והבחירות במרכזו. צריך למצוא דרך לעודד בציבור אמון ולעודד אותו להשתתף", אומר חורי. לצורך זה מכינה רשות השידור תוכניות מסוגים שונים תוך התייעצות עם אנשי רדיו וטלוויזיה מארצות אחרות. "דרך חשובה מאוד היא לא להיות ישיר מדי, לא לתת הוראות, אלא לעורר עניין ואחריות", אומר חורי.

"יש בתקנון הפנימי סעיפים הנותנים ביטוי לשאיפות להיות ליברלים ולאפשר ביקורת, אבל אנחנו יודעים את המגבלות של החברה שלנו. לא ביום אחד נוכל לשנות את דפוסי החיים. לאט לאט. לא ביום השידור הראשון יישמעו בבירור קולות ביקורתיים". חורי, הפעיל זה שנים במפלגה קטנה, ביקורתית מאוד אך גם בעלת מסגרת ואידיאולוגיה נוקשה וסגורה, יודע על מה הוא מדבר.

"יעבור זמן עד שהציבור יסתגל לכך שיש אצלנו משהו שנקרא רדיו וטלוויזיה של חברה חופשית, ואני מקווה כי במשך הזמן ידעו איך להשתמש בכלים האלה בדרך הנכונה. תפיסת־היסוד שלנו היא כי צריך להיות מקום גם לקול האחר, לא רק של אנשי השלטונות. זאת התוכנית. איך זה יעבוד? אינני יודע".

לצורך לימוד הדרך לבניית תחנת רדיו ותחנת טלוויזיה מקיימת רשות השידור הפלסטינית מגעים עם רשויות שידור באירופה ובארצות ערב. לאחרונה נפתחו מגעים גם עם רשות השידור שלנו. אבו עיאש ורדואן שוחחו זה לא כבר עם המנהל הכללי של רשות השידור, מוטי קירשנבאום ועם מנהל הרדיו, אמנון נדב. אבו עיאש נפגש גם עם אילן שלו, מהערוץ השני, ושוחח איתו על הצורך לשתף פעולה ולהחליף תוכניות. ביוזמת המרכז הבין־לאומי לשלום התקיימה פגישה של עיתונאים ישראלים ועיתונאים פלסטינים, חלקם תושבי השטחים ואחרים מעיתונים פלסטינים היוצאים לאור במקומות אחרים.

הכנות היסוד נעשות בסיוע הקהילה האירופית ומדינות החברות בה, בסיוען של ירדן ומצרים. הסיוע הוא מקצועי וכספי. השיטה היא – אין נותנים לפלסטינים כסף אלא את הסיוע עצמו: השתלמויות והכשרת עובדים, ייעוץ בתחומים שונים וציוד.

כך, למשל, השתתפו זה לא כבר 24 פלסטינים מהשטחים בהשתלמויות בתחומים שונים ברשות השידור בירדן. 60 איש נוסעים בימים הקרובים להשתלמות ברשות השידור המצרית. ההשתלמות תכשיר אנשים ב־13 תחומי התמחות מקצועית, טכנאים, כתבים, צלמים, הכשרה בדיבור ובדיקציה, הפקות, תחזוקה וכיוצא בזה. התקציב להשתלמות הזאת מתחלק בין הבנק האיסלמי, המממן את הוצאות הנסיעה והשהות לבין רשות השידור המצרית, שתממן את ההשתלמות עצמה.

השבוע נפתח ברמאללה קורס לכתבי רדיו ל־15 פלסטינים מהשטחים. הקורס בניהול על־ידי ארגון תקשורת גרמני, במימון תוכנית תקשורת מיוחדת של הקהילה האירופית. זו תוכנית ארוכה, בת שני חלקים, כל חלק יימשך 12 שבועות ובהפסקה יצטרכו תלמידי הקורס להמשיך ולהשתלם בכוחות עצמם.

בתקציב ההשתלמות הזאת כלול גם אולפן שידור, שיובא לשטחים ברגע שימצא המבנה המתאים.

משרד החוץ של צרפת תרם סכום לרכישת רכב־שידור, עם שלוש מצלמות, לשידורי חוץ. הרכב מפותח בצרפת למשלוח. בתרומה היה כלול גם מימון הכשרת צוות של שבעה אנשים בצרפת. הרכב יישלח רק לאחר שיושלם ההסכם בענייני תקשורת בין ישראל לפלסטינים, ולאחר שיובטח כי יש צוות מתאים לתחזוקת הרכב והשמירה עליו.

רשות תחנות הטלוויזיה הציבוריות בצרפת, "פראנס טלוויזיון", קיבלה על עצמה את כל מלאכת הייעוץ וההכוון להקמת תחנת הטלוויזיה הפלסטינית. לפני כמה חודשים נחתם פרוטוקול בעניין זה בין מנכ"ל הרשות לבין יאסר עבד רבו, בשם אש"ף. העיתונאי הפלסטיני בגיל הזהב, עיתונאי בכיר בתחנת הרדיו מונטה קרלו, מונה כנציג אש"ף לפרוייקט הזה: הוא מבלה את זמנו בין ירושלים למשרד "פראנס טלוויזיון" בפאריס ומקשר בין הפלסטינים לבין יונסקו.

הקהילה האירופית העניקה שני מיליון אקו, שהם כ־2.5 מיליון דולר, להקמת משרדים ואולפנים כסכום ראשון.

הייעוץ של הרשות הצרפתית מתפרס על כל התחומים: השבוע נמצא בארץ המהנדס הראשי של הרשות הצרפתית, קלוד מוראן, כדי לייעץ בענייני מקום המשרדים. מהנדס בכיר מטעם הרשות הצרפתית כבר עוסק שבועות אחדים בעבודת השטח המפורטת. ההחלטות הסופיות יתקבלו לאחר שיתבררו פרטי הסכם ועדת התקשורת בקאהיר בכל הנוגע לתדרים.

מנהל התוכניות של הערוץ השני בצרפת נשלח, על חשבון יונסקו, כדי לבנות עם הרשות הפלסטינית הצעות לתוכנית משודרת. רשת התחנות הציבוריות בצרפת הוסיפה כבר את הרשות הפלסטינית, שעדיין אינה פועלת, לרשימת התחנות שאיתן מקיימים הסכמי חילופי תוכניות.

מטעם יונסקו נשלח מנהל הכספים של הטלוויזיה השווייצרית כדי לייעץ לפלסטינים איך לבנות תקציב לרשות השידור, על כל שלביו ושלבי הקמת הרשות. יועץ משפטי מטעם הרשות הצרפתית אמור להגיע בקרוב, כדי לייעץ בכל הנוגע לתקנון, לחוקים, למבנה מועצת רשות השידור וסמכויותיה, כדי שזו תוכל לעמוד בדרישות ובנורמות של איחוד רשויות השידור באירופה.

העבודה עדיין רבה, החל בגיבוש תוכניות והכנת תוכניות נסיונות וכלה בייעוץ של מהנדסים וגיאולוגים היכן לבנות אולפן והיכן להציב משדר. אפילו צוותי שמירה על הציוד במהלך ההקמה עדיין לא קיימים. אין עדיין מבנה לאכלס את האולפנים הראשונים, ובעיקר – אין עדיין מקורות עצמאיים למימון התקציב השוטף ותקציב ההפעלה של רשות השידור. תקציב ההכנה כולו מוטל על כתפי מדינות אחרות. חורי אומר, כי על־פי התוכנית יהיו שידורי פרסומת, אך אין עדיין הצעה רצינית לאגרת רשות השידור. מענקים של הקהילה האירופית אינם פתרון לאורך זמן.

הפלסטינים רוצים להקים רשות שידור אחרת – באמירה זו כלולים כל סבלות העבר, כל חרדות העבר, כל הציפיות לעתיד. לא משטר כיבוש מבחוץ, לא שלטון עריץ מבית, לא צנזורה צבאית על מאמרים פוליטיים. עיתונות נטו, לפחות כמודל לפעול על־פיו.

"עד עכשיו ישראל היתה הטלוויזיה שלנו", אומרים גם פעילי פת"ח, אנשים שלא הכירו מקרוב שלטון אחר זולת שלטון ישראל. "הרדיו והטלוויזיה בישראל דיווחו עלינו ושימשו לנו במה. כעת אנחנו רוצים במה משלנו. ישראל היא המודל", אמר השבוע פעיל פת"ח מרכזי.

אין אשליות, בוודאי לא לסמעאן חורי, שישב שנים רבות במעצרים מנהליים על פעילותו הפוליטית ושיודע, כי העובדה שהוא משמש סגנו של אבו עיאש היא חידוש ביחסים הפוליטיים של הפלסטינים.

השידור הראשון לא יעסוק, ככל הנראה, במצעד צבאי. יהיה זה, כנראה, סיקור בואו של יאסר ערפאת לאיזור המינהל העצמי. תחנת הטלוויזיה לא תהיה מוכנה עד אז לעבודה, יש להניח, אך רשות השידור הפלסטינית קיבלה כבר הבטחה מרשות השידור הצרפתית – להעביר את השידור בלוויינים תחת הכותרת: "רשות השידור הפלסטינית". ■

חורי: תפיסת היסוד שלנו היא, שצריך להיות מקום גם לקול האחר. צילום: יצחק הררי

صكنا من الاجل

הזוהי נשיאה?

אורי ש. כהן, רומא

בוודאי יש יותר מצירוף מקרים בכך שימים ספורים בלבד לאחר שהאפיפיור קרא למאמיניו להרהר בעברה של הכנסיה, כדי להבין איך יכולה היתה האמונה להוביל לתופעות כמו האינקוויזיציה, שנעשו בשם הצלב, נבחרה אירנה פיווטי המכונה "הקדושה" לנשיאת הפרלמנט האיטלקי.

פיווטי, קתולית אדוקה, בת 31, נאה, אינטליגנטית למדי, נבחרה ב־92 לראשונה כחברת פרלמנט מטעם "הליגה הצפונית", מפלגתו של אומברטו בוסי, הדוגלת בחלוקתה של איטליה לאזורים עצמאיים ככל האפשר, בעיקר מתוך אגואיזם צפוני עשיר, כנגד העוני של הדרום. ועתה, שנתיים בלבד אחר־כך, נבחרה לכהן כנשיאת הפרלמנט האיטלקי, הכהונה השלישית בחשיבותה, לאחר נשיאות המדינה וראשות הממשלה.

הוויכוח הציבורי מתרכז בשאלת ההתבטאויות האנטישמיות של אירנה פיווטי, נשיאת הפרלמנט החדשה. אבל זהו רק גילוי נוסף של הלהיטות שבה שוברת "הליגה" את הטאבואים של הרפובליקה האיטלקית

פיווטי. "אפשר לחשוב שאני הראשונה שאומרת את הדברים". צילום: אי.פי

במהלך מערכת הבחירות האחרונה היתה פיווטי אחת הדמויות המבוקשות ביותר בטלוויזיה, עד כדי כך שכינו אותה האישיות הייצוגית היחידה של מפלגתה. ואכן ברלוסקוני, שכידוע מבין משהו בטלוויזיה ובתדמיות, אמר ש"היא מייצגת באופן מושלם את התדמית שלנו, חדשה וצעירה". אבל ברלוסקוני, החוגג בימים אלה את זכייתה של קבוצת הכדורגל שלו, מילאן, באליפות איטליה, שכח להזכיר שהיא גם קתולית אינטגריליסטית ופונדמנטליסטית, אשר כפי שהגדירה זאת חברת פרלמנט מהשמאל, "בין שאר מעלותיה, אפשר למנות גם את האנטישמיות".

אירנה פיווטי היא אנטישמית במלוא מובן המלה. בעיני הקתולית החמורה "יש דת אמת אחת – הקתוליות, כל השאר אינן כאלה. כתוצאה משיקולים היסטוריים ותיאולוגים שונים, הדתות האחרות זכאיות למידה מסויימת של הערכה, על־פי מידת הקרבה שלהם להאמת". יצויין שהקתוליות המסורתית, שבראשה עומד האפיפיור, חדלה להביע עמדות כאלה מאז הוועידה הוותיקנית השניה, הקוראת לפיוס והתקרבות בין־דתית. פיווטי אינה רואה צורך בשום פיוס או התקרבות, ואף התעמתה חריפות על רקע זה עם הקרדינל מרטיני ממילאנו, אחת הדמויות המרכזיות במאמצי ההתקרבות הבין־דתית של הכנסיה.

"הפיווטי" גם מאמינה שהיהודים אשמים ברצח ישו: הרי הם שרצו במותו וקראו לכך בקול גדול" – "קלאסיקה" שהיתה אמורה להימחק כבר מהלקסיקון הכנסייתי.

כשהיא מבקשת ל"התמתן" היא כותבת רק: "איך זה שהאשמה על רצח ישו אינה עוברת מדור לדור, בעוד האשמה על רצח־העם כן, וצאצאי הגרמנים עדיין צריכים להתמודד עם האשמה".

"אירנה", מספרת אמה, "תמיד היתה יסודית, בכל תחום שבו היא עסקה". והיא צודקת. במאמר לעיתון כתבה הנשיאה: "הגזע היהודי אשר שומר על סגירותו בקנאות, מתחתן רק בינו לבין עצמו (אם הוא שומר מצוות), ומרחיב את ההשפעה הניכרת שיש לו, כלכלית פוליטית ואינטלקטואלית". מושג אחר בו השתמשה היה "הבונים החופשיים היהודים". יצויין שבאיטליה, שמם של הבונים החופשיים נקשר בעיקר בעסקים אפלים, עם המאפיה ועם גורמים אחרים.

לא ניתן אם כן להטיל ספק ביסודיותה של הגב' פיווטי, נשיאת הפרלמנט, אשר נשבעה לתפקיד "כאזרח קתולי" ("אפילו לא אזרחית קתולית", העירו הפמיניסטיות) ו"בעזרת אלוהים שהוא קובע את גורלן של כל המדינות". הקהילה היהודית יצאה, כמובן, להפגין מול הפרלמנט בעת בחירתה, הרבה רעש ומעט נפגעים. הוויכוח הציבורי עבר מיד לדון בשאלת האנטישמיות שלה. היא מצידה דוחה את הדברים וטוענת שמוציאים את דבריה מהקשרם ומשתמשים בהם לרעתה. בכינוס של צעירים יהודים, אליו באה כדי להסביר את עמדותיה, אמרה: "אפשר לחשוב שאני הראשונה שאומרת את הדברים".

יש משהו אבסורדי בדרך שבה הדיון מתרכז באנטישמיות של הנשיאה בלבד. שכן יש לכך השלכות אחרות, רחבות בהרבה. הלהיטות שבה שוברת "הליגה" את הטאבואים עליהם קמה הרפובליקה האיטלקית, על־ידי ההערצה של הצעיר והחדש, השיכחה ההיסטורית המכוונת, ההעמדה בשורה אחת של הפאשיזם עם האנטי־פאשיזם (משפט המפתח הוא "כל המתים שווים", כאילו קורבנות השואה שווים לאייכמן שהוצא להורג) – כל אלה הם סממנים מדאיגים פי כמה.

כמו שנהוג היה לחלק את ההיסטוריה של איטליה ל"לפני 1915" ו"אחרי", כך מחלקים עתה ל"לפני הרפובליקה השניה" ו"אחריה". הימין באיטליה עלה לשלטון, הולך ומתברר, וחותר לשנות את הבסיס עצמו, את החוקה ואת המוסכמות החברתיות והתרבותיות עליהם קמה הדמוקרטיה האיטלקית.

לפני 51 שנה ב־25 באפריל שוחררה העיר מילאנו על־ידי הפרטיזנים, עוד לפני שהגיעו בעלות הברית. מוסוליני נתפס בחברת המאהבת שלו קלארה פטצ'י, הוצא להורג ונתלה כשראשו למטה ורגליו למעלה, בכיכר לורטו שבעיר. עד היום לא נערכו הפגנות ביום זה. לא היה צורך בהן. השנה, לראשונה, ביוזמת העיתון "המניפסטו", תיערך הפגנה במילאנו, אשר זכה להיענות רחבה. ניסיון לא לאבד את הזיכרון ההיסטורי ולהזכיר לכולם את הפאשיזם האיטלקי.

העיתונים ידעו לדווח כאן שעל אחד הפתקים שהוטלו לקלפי בעת הבחירות של יושבת הראש רשם מישהו "פרימו לוי". השאלה המתבקשת היא, "הזוהי נשיאה?" ■

סולז'ניצין חוזר הביתה

באמריקה פורסם ב"ניו יורקר" ראיון ארוך עם סולז'ניצין, לקראת שובו אחרי 20 שנה לרוסיה. אחרי שהשלים את כתיבת "הגלגל האדום", הסופר בן ה־75 אינו מתכוון לכתוב יותר ספרים גדולים. הוא יודע שלא יערכו לו בשובו קבלת פנים נלהבת, אבל הוא רוצה לחוש שוב את האקלים המיוחד של מולדתו

סולז'ניצין עם רעייתו נטליה. בישיבת הפוליטביורו נקבע: "הוליגאן הזה איבד את עשתונותיו". צילום: אי.פי

שמעון ארד

בחודש מאי הקרוב אמורים סולז'ניצין ורעייתו נטליה לעקור מביתם שבארצות הברית ולחזור לרוסיה. קרוב לוודאי שאחוזת הכפר הגדולה שהם בונים מערבית למוסקווה – לפני שנים רבות עמדה שם הדאצ'ה של המרשל טוכצ'בסקי שהוצא להורג על־ידי סטאלין – לא תושלם עד שובם, ואז יתגוררו זמנית בדירה המרווחת שקנו במוסקווה. את הבית במדינת ורמונט אין בדעתם למכור משום שיש להם בנים שגדלו והתחנכו באמריקה, אחד עוד לומד באוניברסיטת הארווארד.

לקראת שובו אחרי 20 שנות גלות לרוסיה, ביקש העיתונאי האמריקאי דוד רמניק לשוחח עם סולז'ניצין. הסופר הרוסי סטה ממנהגו לסרב לראיונות עם עיתונאים ושוחח עם רמניק שעות רבות. רמניק, הדובר רוסית רהוטה, בא לוורמונט, סעד על שולחנה של המשפחה וגולל באחד מגליונות חודש פברואר של השבועון "ניו יורקר" סיפור מרתק על סולז'ניצין, על תקופת ברז'נייב ועל ספרו החדש "הגלגל האדום", שהסופר רואה בו את "מלחמה ושלום" שלו.

בארכיונים הסודיים שבהם אוחסנו הפרוטוקולים של ישיבות הפוליטביורו מצא רמניק מסמך מרהיב ומאלף הדן בסולז'ניצין. היה זה דיון שנערך ב־7 בינואר 1974. ברז'נייב, המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית, ישב בראשה של ההתייעצות, והוא מצוטט כאומר: "חברים, לפי המקורות שלנו בחו"ל, ולפי העיתונות הזרה, פירסם אלכסנדר סולז'ניצין ספר חדש בצרפת ובארה"ב – "גולאג ארכיפלאגו". איש לא קרא עדיין את הספר, המשיך ברז'נייב, אבל עיקרי הדברים ידועים. הספר כולו הוא השמצה מוחצת נגד ברית המועצות ומשטרה. החוק מאפשר את כליאתו של סולז'ניצין. "הוליגאן הזה איבד את עשתונותיו".

בדיון המוזר הזה של ההנהגה הסובייטית על הספר "הנורא" שהופיע במערב, בלט מכולם אנדרופוב, ששימש אז כראש הק.ג.ב. ההצעה שהעלה היתה להגלות את הסופר. אנדרופוב היה כנראה האינטליגנטי ביותר בין חברי ההנהגה. הוא הבין שבכוחו של ספר אפיקורסי של סולז'ניצין לגרום למשטר הסובייטי יותר נזק מכל פצצות הגרעין של המערב. ראש הממשלה קוסיגין המליץ להגלות את הסופר למחנה עונשין באיזור הארקטי. פודגורני, שהיה אז נשיאה של ברה"מ, תמך בהצעת אנדרופוב. ברז'נייב העיד, שהפרשה של סולז'ניצין תעבור, כמו שנשתכחה ההתערבות הצבאית של מדינות ברית וארשה בפראג ב־1968.

בשנותיו הראשונות באמריקה נהגו עוד להזמין את סולז'ניצין לנאום, אבל לאחר שהממשל בוושינגטון – פורד היה הנשיא וקיסינג'ר מזכיר המדינה – העדיף דו־שיח עיניני עם מוסקווה על הגבלת הנשק הגרעיני ולא התנצחות פומבית הדוחפת לקיטוב קיצוני יותר, ארה"ב ומדינות מערב אירופה נטו להימנע מהזדהות עם התבטאויותיו האפוקליפטיות של הסופר הרוסי הגולה. רמניק שאל את סולז'ניצין על יחסיו עם המערב. הרשם שהוא מתנגד למדיניות המערבית כלפי הגוש המזרחי, טען סולז'ניצין, אינו נכון. מעולם לא קרא לשינוי מדיניות הדטאנט, או לתכנון מלחמה נגד ברה"מ. כל מה שהטריד באותן השנים היתה הנטיה של מנהיגי המערב לגלות חוסר נחישות בהתמודדות עם הסובייטים.

מה שהכאיב לסולז'ניצין יותר מכל היתה ההאשמה שהופצה במערב, כאילו דבקה בו אנטישמיות. טפלו על סולז'ניצין, טוען רמניק, שהוא מצדד במשטר תיאוקרטי ברוסיה. נציגי הק.ג.ב דאגו, כנראה, לתת מהלכים להכתמה זאת, כדי להבאיש את המוניטין של הסופר הגולה. מי שדוגל בשלטון תיאוקרטי, ממילא שולל את חופש הדת ליהודים. מרגיז במיוחד היה מאמר שהופיע בכתב־העת "מידסטרים". כתב אותו מאמר, אומר סולז'ניצין, נטפל לטענה שבסיפור "יום בחייו של איוואן דניסוביץ'" לא מופיעה אפילו פעם אחת התייחסות ליהודים, ולפיכך הסופר הוא אנטישמי. סולז'ניצין דוחה באוזני רמניק (היהודי) מכל וכל את ההאשמה המרושעת הזאת. באף אחד מספריו, מוסיף הסופר, לא תימצא שורה אחת שאפשר לתלות בה האשמה זדונית כזאת.

אחרי שהשלים את כתיבת "הגלגל האדום", סולז'ניצין בן ה־75 אינו מתכוון לכתוב ספרים גדולים חדשים. הוא מקווה לכתוב סיפורים קצרים, כטולסטוי בערוב ימיו. הוא יודע שב־20 השנה שנעדר מרוסיה, התחוללו בה שינויים מרחיקי־לכת, שאת עיקרם חזה מראש. הוא מבקש ללמוד, להקשיב ולחוש מחדש את האקלים המיוחד של מולדתו. את ז'ירינובסקי הוא רואה כליצן. הסכנה לרוסיה, סבור סולז'ניצין, היא לא בעלייתו של הפאשיזם, אלא בנטייה של כל סיסמה המתנגדת למדיניות הנוכחית לזכות באהדה. כך הוא מסביר את ההצבעה המאסיבית בעד ז'ירינובסקי בדצמבר שעבר. הוא יודע שלא יערכו לו בשובו קבלת פנים נלהבת. יהיו כאלה שגם יסתייגו ממנו ויוקיעוהו. בשלב זה של חייו, הוא מוכן נפשית לכל. ■

מציאות נוקבת ושלושה מיתוסים

אפרים לפיד

בימים אלה החליטה הממשלה על פרסום מסקנות ועדת החקירה הממלכתית בראשות השופט אגרנט על מלחמת יום הכיפורים. הפרסום, בהשמטות חלקיות מאוד עקב שיקולי ביטחון התקפים גם היום, ייעשה בשבועות הקרובים בעקבות לחץ ציבורי ותקשורתי שהופעל לאחר פרסום ספרו של אלוף (מיל.) אלי זעירא "מלחמת יום כיפור – מיתוס מול מציאות". הלחץ העיקרי הופעל על־ידי עיתון "מעריב" ועורכו יעקב ארז שפנו בעניין זה לבג"ץ. פרסום מסקנות ועדת אגרנט מהווה הזדמנות לדון שוב בספרו של זעירא.

זעירא התמנה בספטמבר 1972 לתפקיד ראש אמ"ן והחליף את אלוף אהרון יריב שמילא תפקיד זה תשע שנים. שנה בדיוק היתה לזעירא הזדמנות לצבור נסיון כראש אמ"ן ובמהלכה התרחשו כמה אירועים בולטים שבהם היה מעורב מאד המודיעין: סיכוך מדיני בעקבות הפלת מטוס לובי אזרחי בסיני (פברואר 73), פעולה מבצעית מוצלחת עם מודיעין מדוייק, "אביב נעורים" (אפריל 73), הערכה מודיעינית שהתאמתה בניגוד לעמדת הקברניטים (כוננות "כחול לבן" אפריל־מאי 73, כאשר כוחות מצרים וסוריה נערכו לאפשרות מלחמה והמודיעין העריך שהיא בסבירות נמוכה), יירוט מטוס נוסעים לבנוני במגמה ללכוד את ג'ורג' חבש על בסיס מודיעין בניגוד לעמדת ראש אמ"ן (בריעבד חבש לא היה במטוס).

בספטמבר־אוקטובר 73' התממשה האווירה עם ידיעות מודיעיניות כבדות משקל על כוננות והכנות בצבאות מצרים וסוריה. אמ"ן, בראשות זעירא, קבע בשורה האחרונה של הערכת המצב המודיעינית "סבירות נמוכה" למלחמה.

הדברים נפלו על אוזניהם של הרמטכ"ל דוד אלעזר, שר הביטחון משה דיין וראש הממשלה גולדה מאיר, מתוך ידיעה כי אותו אמ"ן צדק כמה פעמים בשנה האחרונה בניגוד לדעתם. ההמשך הטראגי של האירועים ידוע – ב־6 באוקטובר 73', בצהרי יום הכיפורים פתחו בהפתעה צבאות מצרים וסוריה במלחמה מתואמת שתוצאותיה היו הרות גורל למדינת ישראל, לחברה ולצבא.

ועדת אגרנט שהתמנתה ביוזמת גולדה מאיר כדי לבחון את נסיבות ההכנות למלחמה מצאה את הדרג המדיני פחות או יותר "נקי" וגרמה להדחתם של הרמטכ"ל אלעזר, ראש אמ"ן זעירא, רמ"ח מחקר באמ"ן אריה שלו, רע"ן מצרים יונה בנדמן וקמ"ן דרום דוד גדליה.

20 שנה שמר זעירא על שתיקה רועמת. בתוך תוכו סער בוודאי כל שנה מחדש כשקרא, בפרט לקראת יום הכיפורים, את שפע הפרסומים על המחדל המודיעיני שכתבו אנשים שהיו בקיאים בנושא ואחרים שהיו בורים מוחלטים במהלך האירועים. כל אותן שנים לא התקיים במודיעין שום תחקיר יסודי ומקיף על העובדות והלקחים של הטעות הגורלית בהערכת המודיעין. זעירא לא יכול היה לעשות זאת בתקופה הקצרה שכיהן אחרי המלחמה, מה גם שהמודיעין היה עסוק אז ב"ליקוק הפצעים" ובעיקר בלחימה שוטפת ואילו ראש אמ"ן שהחליפו שלמה גזית הרגיש כי עיסוק ב"מצע הפתוח" הזה יבלום את תהליך השיקום המורלי והמקצועי שהוא העמיד בראש סדר העדיפויות.

מבט ראשון ושטחי של רוב אלה שכתבו על ספרו של האלוף (מיל.) אלי זעירא מעורר את ההרגשה כי הוא ניסה לנקות עצמו מאשמה. בקריאה שניה ושלישית של הדברים ברור כי זעירא קובע שאמ"ן נכשל בהערכת סבירות המלחמה, והוא, כמי שהיה אז ראש אמ"ן, לוקח על עצמו אחריות מלאה ולא מתחלק בה עם איש מפיקודיו

כעבור 20 שנה, לקראת יום הכיפורים 1993, החליט זעירא, לא בלב קל, להוציא ספר (הוצאת "ידיעות אחרונות", עורך לדפוס רמי טל) המתמקד בארבעה נושאים עיקריים: ההיבט המבצעי, המשפטי, המדיני והמודיעיני. מבט ראשון ושטחי של רוב אלה שכתבו על הספר לאחר פרסומו מביא להרגשה כי זעירא ניסה לנקות את עצמו מאשמה. בקריאה שניה ושלישית של הדברים ברור כי זעירא קובע (מה שכולם יודעים) כי אמ"ן נכשל בהערכת סבירות המלחמה, והוא, כמי שהיה אז ראש אמ"ן, לוקח על עצמו אחריות מלאה ולא מתחלק באחריות זו עם איש מפיקודיו.

המיתוסים שזעירא ביקש לנפץ אינם לגבי הכשלון של אמ"ן והאחריות שלו לכשלון כי אם לגבי התכנתים המבצעיים של צה"ל – נחיתות כוחות היבשה, תכנון הגנת סיני, אי־הכנת מחסני החירום ועוד נושאי כוננות שגרמו לכשלונות בשדה הקרב, בלי קשר להערכת המודיעין. קביעותיו של זעירא לגבי שלושה תחומים עולות בקנה אחד עם העובדות וההרגשות המלוות רבים מאלה ששירתו בצה"ל או אחרים במערכות השלטון והציבור הרחב: כוננות צה"ל, אחריות הדרג המדיני ודרך עבודתה של ועדת אגרנט.

טענותיו של זעירא הן כתב אישום חמור כלפי המערכת האג"מית הצה"לית. לדבריו, תוצאות המלחמה אמנם הושפעו מן העובדה שהיתה הפתעה, אך גם ללא התרעה מודיעינית מספקת היתה חובה לקיים כוננות מבצעית, בוודאי על יסוד הידיעות החמורות על פריסת האויב המצרי והסורי בימים שלפני יום הכיפורים. זעירא בא חשבון גם עם ועדת אגרנט שלא נתנה משקל הולם במסקנותיה להיבט הזה.

התחום השני שנותח בהרחבה בספר הוא הדרג המדיני. לזעירא היה נסיון עשיר בעבודה עם קברניטים, עוד מהתקופה שהיה ראש הלשכה של משה דיין כרמטכ"ל. גם כשהיה ראש אמ"ן, מספרים, היתה לו דלת פתוחה אצל דיין והוא הכיר היטב את דרך החשיבה, הסמכויות והאחריות של דרג מקבלי ההחלטות הבכירים – הרמטכ"ל, שר־הביטחון וראש הממשלה. זעירא מבקר את הקברניטים על כך שסמכו רק על הערכת אמ"ן. יתר על כן – כשהגיעו למסקנות אחרות (והם הגיעו למסקנות שונות מאמ"ן בימים שלפני המלחמה) שומה היה עליהם להורות לנקוט בצעדים המבצעיים המתחייבים – ואת זה לא עשו. בתחום זה ועדת אגרנט לא מיצתה איתם את הדין.

התחום השלישי שבו יש לזעירא מסר נוקב ולמענו, בין היתר, נקט יוזמה לכתוב ספר, היא דרך עבודתה של ועדת אגרנט. השופט אגרנט המליץ לכל אחד מאלופי צה"ל שהופיעו בפני הוועדה שלא להיעזר בעורכי־דין, כי דבר זה יכביד על עבודת הוועדה ויאריך אותה. היתה זו החלטה שפגעה בעקרון בסיסי של צדק טבעי, כאשר נאשמים בזוטות לעומת האישום של ועדת אגרנט מסתייעים בפרקליטים. עובדה כי עשר שנים לאחר מכן ועדת החקירה הממלכתית בראשות השופט יצחק כהן לא העלתה אפשרות כזאת על דעתה.

המסר האחרון של זעירא בספרו הוא מקומו, תפקידו ומשקלו של המודיעין בצבא. בנקודה זו הוא היכה בתדהמה את רבבות המשרתים במודיעין לדורותיהם, כשניסה, בטיעונים מפורטים, להקטין את אחריותו של חיל המודיעין במערכת הצבאית והממלכתית. בעצם מתאר זעירא את המודיעין כארגון יעיל לאיסוף מידע בדרכים שונות, כשהפרשנות וההערכה של ידיעות אלה מצויה באחריות צרכני המודיעין. אם המודיעין נותן הערכה מוצלחת, זהו בונוס טוב אך לא מצפים מן המודיעין להערכה. זעירא אינו מנקה את המודיעין מאחריות לכשלון בהתרעה המודיעינית, אך הוא סקפטי מאוד אם ניתן אי־פעם למנוע בהצלחה הפתעות – וההיסטוריה רצופה בדוגמאות המאששות תיזה זו.

השורה התחתונה של הספר – אנחנו, אמ"ן, לא היינו בסדר אבל הדרג המבצעי והמדיני היו מאוד לא בסדר, ואיתם ועדת אגרנט לא מיצתה את הדין ותלתה את כל האשמה באסון הלאומי רק באמ"ן.

לאלי זעירא בוודאי הוקל מעט כאשר פרק את המטען הכבד שהוא נושא איתו 20 שנה. אבל לא בטוח שדמותו כפי שתיזכר בהיסטוריה הישראלית תהיה שונה בהרבה מכפי שהיתה לפני פרסום הספר. ■

תא"ל מיל. אפרים לפיד היה בעבר קצין מודיעין בכיר ודובר צה"ל

هكذا من الأصل

מאות ממשתתפי ההלוויה הביעו זעמם ומחו בצעקות על כך שלא הגיע להלוויה אף שר של הממשלה, כדי שאפשר יהיה לגרש אותו על כך שהוא בכלל מעיז לבוא לבית הקברות

למשטרה קצה חוט בפרשת האזנות הסתר

בתמונה: קצה של שוטר מתבונן בקצה של חוט

המשטרה: הגענו למבוי סתום בפרשת האזנות הסתר מאחר שקצה החוט שהיה לנו עד כה הוביל במעלה משקוף הדלת, התעקל עם הקורה העליונה, נפרש לאורך מפגש התיקרה עם קיר הפרוזדור עד שנכנס לחור בקיר והופיע שוב מן העבר השני בתוך חדר האורחים, בשלב זה התנהל החוט לאורך שני קירות. ואז הסתובב לפתע כלפי מטה והסתיים באופן מפתיע ביותר בחיבור אמריקאי. עובדה זו טרפה למעשה את כל הקלפים ותאלץ אותנו להתחיל את כל החקירה מאפס.

משטרת ישראל הצליחה לפענח את תעלומת הפצצה שהוטמנה בבית הדסה בחברון

משטרת ישראל כינסה אמש מסיבת עיתונאים כדי להודיע על פיענוח אחת הפרשיות המסובכות שהטרידו לאחרונה גם את המשטרה וגם את הציבור הרחב. פקד ווטסון ממחוז המרכז סיפר לכתבים את סיפור העלילה עד לפיענוח:

"לפני למעלה משבוע התקבלה במשטרה ידיעה כי בבית הדסה הוטמנה פצצה. הידיעה כשלעצמה נראתה לנו מוכרת ושיגרתית. למען האמת, המשטרה מאוד התפלאה על כך שעד כה אף אחד לא הניח פצצה בבית הדסה. מחלקה מובחרת של הימ"מ הוזנקה למקום וחייליה מיהרו לפנות את כל המתנחלים היהודים. אגב, בסיום פעולה זו הועמדו שני חיילים מהיחידה לדין משמעתי: אחד על להיטות יתר בפינוי המתנחלים והשני על להיטות חסר בחיפושים אחר הפצצה. בסופו של דבר, למרות החיפושים היסודיים והקרתניים, לא נמצאה במקום כל פצצה והמתנחלים שבו לביתם. הודעתי להם שמדובר ככל הנראה בהודעת שווא ושעליהם להמשיך להיות ערניים.

"כחלוף ימים. אחדים שוב קיבלנו הודעה על פצצה בבית הדסה, שוב הוזנקה המחלקה המיוחדת ושוב נערכו סריקות וחיפושים וגם הפעם לא מצאנו דבר. בסופו של דבר נאלצנו לאפשר למתנחלים לשוב לביתם. אלא שהפעם כבר נדלקו אצלי כל הנורות האדומות. תוך 24 שעות הקמתי צוות חקירה בראשותי. על לוח גדול רשמתי בגיר: אירוע מספר 1 פרטים. א. המתנחלים בביתם. ב. מתקבלת הודעה על פצצה. ג. המתנחלים מפונים. ד. אין פצצה. אירוע מספר 2 דומה בכל לאירוע מס' 1. כלומר, כשהמתנחלים בפנים יש פצצה וכאשר הם יוצאים אין פצצה. השעה כבר היתה מאוחרת אבל אני חשתי שהפתרון נמצא על קצה לשוני. עוד מאמץ קטן אחד, ווטסון יקירי, ונפצח את העניין, אמרתי לעצמי והמשכתי להרהר בקול רם בנתונים: המתנחלים בפנים – יש פצצה! המתנחלים בחוץ – אין פצצה... המתנחלים בפנים יש... בחוץ ... אין. ואז חדרה ההכרה להכרתי: פתרנו את התעלומה ווטסון ידידי, אני אומר בעונג, אין לך דבר פשוט מזה: אם מוציאים את הפצצה אין פצצה. כלומר, כשהמתנחלים היו בפנים היתה פצצה וכשהוציאו אותם היא לא נמצאה. אין מנוס, ווטסון ידידי, מהמסקנה שהמתנחלים הם הפצצה.

"אנחנו את שלנו עשינו", רבותי העיתונאים. עכשיו אנחנו מחכים להוראות מתאימות מהדרג המדיני, אפשר לגרש אותה, אפשר לפרק אותה, אפשר להרחיק אותה ואפשר לא להתערב. זה כבר לא עניין של המשטרה." פקד ווטסון סיים את דבריו, העניק לעצמו אלבום מהודר של קברי האבות בשיא הגלוק של המועצה האזורית, נשק לאשתו ולילדיו ויצא ממסיבת העיתונאים לאלפון "ערב חרש".

דעת יחיד

זה טוב שמייבאים לארץ עשרות אלפי פועלים זרים במקום הפועלים שלנו. זהו צעד שבהחלט יכול לעזור לכלכלה הישראלית להתמודד אפילו עם הכלכלות של ארצות רבות באירופה. אבל אם אנחנו רוצים לא רק להתחרות, לא רק להתמודד, אלא גם לנצח את האירופים, אנחנו לא יכולים לשבת בחיבוק ידיים, לא לעשות כלום ולהסתפק בייבוא פועלים זרים מחוץ לארץ. עלינו לשנס מותניים, לקחת את עצמנו בידיים, ולייצא לארצות אירופה המתחרות בנו עשרות אלפים של פועלים ישראלים. וכשהפועלים שלנו יעבדו שם כמו שהם עובדים כאן, רק אז נוכל לנצח. ויפה שעה אחת קודם.

ד. יחיד

נתפס עם הו"ו בחוץ

איש הבטחון של "ידיעות אחרונות" הבחין שהעורך הגראפי של עמודי הטרור של יום שלישי מנסה להבריח אל תוך חדר המערכת חפץ חשוד. העורך נתבקש להתפשט ובמקום סכין מצא איש הביטחון על גופו של העורך אות חשודה שהיתה חבויה ליד הי"ד.

לאחר שנבדקה האות במסורה הסתבר שמדובר באות "ו" בגודל 1.5 ס"מ בצבע חום, מסוג "אחרוני". חקירה העלתה, שה"ו" הוברחה כדי שתשמש בלוגו "טרור בירושלים", ביום ג' בעמ' 6. ואכן לתדהמת הקוראים התברר, כפי שאפשר יהיה להיווכח מן הלוגו המובא בזה, כי בין שני הגרזנים במלה "טרור" עומדת האות "ו" ולא סכין מחבלים, כפי שכל גרפיקאי זוטר היה שם, וכך התפרסם הלוגו "טרור בירושלים" ביום ג' כן:

ולא כך:

כפי שהיה צריך להיות, ועם קוראי "ידיעות אחרונות" ומצותנו הסליחה.

נ.ב.

בהזדמנות זאת מבקשים הגרפיקאים של עיתוני הצהרים מהמחבלים להשתמש בגרזנים שנראים כך

שהם דומים לאות "ד", ולא בגרזנים כאלה:

שמזכירים יותר את האות "ר", וכך עלול הקורא לטעות ולחשוב שמדובר בפיגוע טרור ורדוד זה אינכם רוצים, הלא כן?

"עד סוף השנה אנחנו מבטיחים לפעול עוד שמונה פעמים".

מטלפן אלמוני התקשר לטלוויזיה, למערכות העיתונים ולמשטרה, והודיע שארגון איז'א־דין אל קסאם לוקח על עצמו את האחריות לעלייה הגבוהה של מדד הדיור וארגון ניצי הפתח לוקח על עצמו את האחריות לעלייה הגבוהה במדד הירקות. לפני שטרק את הטלפון הבטיח האלמוני כי ישוב ויצלצל ב־15 בחודש הבא.

פתיחת עונת הרחצה

שיבושים חמורים בפתיחת עונת הרחצה

בגלל תקלות ותכנון לקוי לא היתה שביתת מצילים בכבל שנה בפתיחת העונה, ורוב הציבור לא יודע בכלל שהעונה נפתחה. **עיריית תל אביב:** חיכינו עד אמצע אפריל לשביתה וכשראינו שהמצילים מתמהמהים החלטנו לקחת צ'אנס ולפתוח את העונה בלי שביתה.

סוף עונת הרחצה

בתום עונת רחצה אחת פורש רפי פלד מתפקידו

ללא מורא. ללא משוא פנים. ללא צנזורה

כבר בתחילת תפקידו כפצ"ר ידע אמנון שטרסנוב שהוא רוצה וחייב לעצמו לכתוב ולפרסם ספר על תקופת כהונתו. על כן גם מעשים שהוא יכול וצריך היה למנוע הוא לא מנע, כי הוא לא רצה שיחשבו שהוא מצנזר לעצמו את הספר שעתיד להיכתב ומוציא ממנו אירועים חריגים וחמורים, רק מהסיבה שהוא עצמו יכול למנוע אותם.

האחראי על הרוגים מרגיע:

הסגר לא יפגע בהרוגי תאונות הדרכים

מסביב לעולם בקאונקה

שלום קלוגה. "לבל, הבל לבל" (מבוא נשמה אחת לנשמה)

להלן כמה מתשובותיו של רה"מ* לשעבר מר יצחק שמיר:

תראה בלה בלה בלה. **אנחנו** בלה בלה בלה.

עם ישראל בלה בלה בלה **והעולם** בלה בלה בלה

דרך בלה בלה **ויש לנו** בלה **אך ורק** בלה

בלה בלה בלה **וגם** בלה **וגם** בלה **ואם חס**

וחלילה בלה בלה בלה **מה וכל** בלה בלה בלה

בתנאי ש בלה בלה **ואני** בלה בלה-אוממה.

שלכם בC

שארית ישראל

*(רבה למזלה מימין)

אלף	בית

א: תגיד, אתה מאמין שרמון יכול לתת חיים חדשים להסתדרות?

ב: האמת, בהתחלה לא האמנתי. עכשיו אני כבר לא יודע מה לחשוב. עובדה שהוא הצליח להחיות את מפם.

אלף	בית

א: תגיד, שמעת שרפול יזם ממשלת צללים?

ב: שמעתי. אתה חושב שביבי יצטרף?

א: כנראה שביבי יצטרף אם יצליח למצוא לעצמו גוף.

אלף	בית

א: קראת שרפול יוזם ממשלת צללים?

ב: קראתי.

א: נו ומה אתה אומר?

ב: אני שואל מה רע בממשלת הצללים הזאת.

"דבר־אחר" מייסד מדור ביקורת טלוויזיה

לאחר שהגיעה אל מערכת "דבר־אחר" הידיעה כי עיתון "הארץ" העביר את מבקרת הטלוויזיה שלו, הדה בושס, מתפקידה, החליטו חברי מערכת "דבר־אחר" לייסד מדור ביקורת טלוויזיה כדי שהדה בושס לא תעבוד גם אצלנו.

לכבוד
עיתון "הארץ"
מחלקת מינויים

הנידון: תשובה למכתבכם מאתמול

א. כן. קראתי בעיתון שמרורה של הדה בושס בוטל.

ב. לא. עדיין אינני מעוניין לעשות מנוי על עיתונכם.

בברכה
ק. פוטנציאל

מתארגנת קבוצה של זוגות צעירים בלי ילדים כדי לרכוש ביחד דירת שני חדרים באזור שקט בלוד

מתאימים בלבד לפנות במקום

הכתב מן האחל

המערכת: שלמה נתנץ, יאיר גרבוז, דני קרמן, אביב אלהסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, אליהו שרייבר (חתול), טל לוי, תרזה איזנברג ואבנר כך – אלא מה.
סדר־צילום: דני גרבר

דבר אחורי

עסקת טיעון במשפטו של ארנסט יפת:

מוכן לקנות את בנק לאומי בתנאי שלא יועמד לדין

הזוג הצעיר ארנון וגברת כהן חלמו מאז ומתמיד על דירה משלהם. סוף סוף ניגשו לבנק דיסקונט למשכנתאות והחלו לברר על גודל המשכנתא לה הם זכאים. לאחר שהפגישה עם הבנקאי הדינאמי לא סיפקה את כל התשובות שחיפשו החליטו לשמוע דעה שנייה גם בבנק הפועלים. אחרי הביקור בבנק הפועלים החליט הזוג הצעיר כי לא יהיה לו מה להפסיד אם ישמע דעה נוספת גם בבנק לאומי. אולם בדיעבד הסתבר כי היה לזוג כהן מה להפסיד: בפגישה השתכנעו כי כדאי להם לרכוש בתנאים טובים את בנק לאומי וכך נשארו שוב בלי דירה משלהם כי ידם לא השיגה לקנות גם את הבנק וגם דירה.

האוכנובוק: המחיר שהממשלה דורשת על בנק לאומי זה ממש שוד לאור היום

סקר

יותר מ־40 אחוז מ־80 אחוז מהפועלים הזרים שיבואו לישראל התומכים בחברפלד, שינו את דעתם לאחר שש"ס הודיעה שהיא הולכת עם רמון.

אבי אבי סבו של מלך המשיח קם לתחייה

דוד מלך ישראל, שמצאצאיו עתיד לבוא המשיח, קם לתחייה ומייד התיישב לכתוב פרקי תהילים נוספים, לאחר שהתברר שבמצבו של המשיח מלובביץ' אזלו כבר כל פרקי התהילים.

"...לפתע שמעתי קול בהיר וצלול דובר אליי: 'איתן, זה אלוהים מדבר אליך. קח לך מזוודה קטנה ושים בה מעט בגדים והצפיים הכרחיים ליומיים־שלושה ולך לך אל בית המשוגעים הקרוב למקום מגוריך'..."

הצעת חוק של הליכוד

רמטכ"ל או סגן רמטכ"ל ייצטרכו לעבור תקופת צינון של שנתיים עד שהם מצטרפים ל"עבודה".

דבר־אחר תחביב

עשה לך מכשיר ציתות. הצמד אותו למלפון שלך ובך תוכל להיות קשוב יותר לזולתך.

עורכי "דבר" יואשמו בהאזנת סתר

בעיתון "ידיעות אחרונות" נכתב בימים אלה שהמשטרה חושדת כי בוצעו האזנות סתר לטלפונים של בכירים במערכת "ידיעות אחרונות". בידיעה זו לא היה זכר להאזנות שבוצעו לטלפונים של בכירים ב"מעריב". מובן מאליו שבעיתון "מעריב" מספרת הידיעה על האזנת סתר לטלפונים של בכירים ב"מעריב" ואין שם אף מלה אחת על האזנת סתר לאנשי "ידיעות אחרונות". רק בעיתון "דבר" היה כתוב שהמשטרה חושדת שבוצעו האזנות סתר לטלפונים של בכירים ב"ידיעות אחרונות" וב"מעריב". כלומר, רק "דבר" ידע על ההאזנות לשני העיתונים ורק הוא פרסם ידיעה זו. המשטרה טוענת כי לפי הממצאים הנ"ל, יש מקום לחשוד לכאורה, ש"דבר" ביצע האזנת סתר למידע הגלוי שהעבירה המשטרה לכל העיתונים.

ברגע האחרון

ערפאת לא יגנה את פעולת הטרור האחרונה, אבל יתרום דם בפיגוע הבא

זה נכון שקמחו הוא סוס טרויאני אבל ...הוא לא חמור

עשר קבינות נפלו על העולם: תשע מהן בסיבוב בדרך לירושלים

לפני הבחירות להסתדרות, זה הזמן להיות חולה

דבר אחר

המוסף הסאטירי של "דבר" ● גליון 534 ● 22 באפריל 1994 ● י"א באייר תשנ"ד ● מוקדש לשמחה דיניץ השוקל לרכוש את בנק לאומי מאחר שנודע שיש אפשרות לשלם בכרטיס אשראי

העיתונאי אורי אבנרי יוזמן להעיד בוועדת שמגר, בנסיון אחרון להזיז אותו ממקומו בשורה הראשונה

הישג לישראל בשיחות עם אש"ף:

הסגר לא אנושי

רבים מתושבי מרכז הארץ קובלים על כך שהסגר על השטחים מביא עימו תנאים לא אנושיים. הערבים יושבים להם סגורים בשטחים ולא באים לעבוד בארץ ולבנות בתים ואנחנו, אזרחי מדינת ישראל נשארים עם מחירי דירות לא אנושיים.

דובר ישראלי: במקום לגנות את הפיגועים אחרי הפיגועים, הצלחנו להוציא מערפאת הבטחה שיגנה כל פיגוע ופיגוע שעה לפני הפיגוע

טעות לעולם חוזרת

החייל הדרוזי אמיר פארס ממשיך לא לירות על אותו הילד. על אף שהטלוויזיה והעיתונים נותנים לו הזדמנויות רבות והמון שידורים חוזרים, ממשיך אמיר פארס לא לירות באותו הילד, לתפארת מדינת ישראל.

קונצנזוס

הבנקאים טעו בגדול והם צריכים לשלם על כך

הבנקאים עשו את טעות חייהם כשהם שכרו את שירותיהם של עורכי הדין גולדנברג, ארנון וסלונים במקום לשכור את שירותיו של עורך־הדין יורם ארידור. אם את עצמו הצליח עו"ד ארידור להוציא מהעניין, אותם הוא בטוח היה מצליח להוציא. רק על זה מגיע לחם לשבת בבית סוהר. ויפה שעה אחת קודם.

העורך

מכתבים למערכת

שלום,

קראתי בעיתון שהליכוד אומר, שצריך להפסיק את המשא־ומתן עם אש"ף בגלל פיגועי החמאס, ומפלגת העבודה אומרת, שאסור לנו להפסיק את המשא־ומתן עם אש"ף בגלל שזה מה שהחמאס רוצה, שנפסיק את המשא־ומתן עם אש"ף.

ושאלתי היא: אם 'חבור' אמנם שהחמאס יהיה מוכן להמשיך בפיגועים למרות שנפסיק את המשא־ומתן עם אש"ף, האם גם אז אנחנו צריכים להפסיק את המשא־ומתן עם אש"ף?

ש. ז. לש

ברגע האחרון

תת־אלוף במילואים מבקש העלאה בדרגה כדי שיוכל לצאת לרחוב ולהפגין תמיכה במהלכי הממשלה

בתל אביב נפתחה חנות לסטנד־אפ

בעל החנות: עד לפני שבועיים מכרנו פה פרוזן יוגורט.

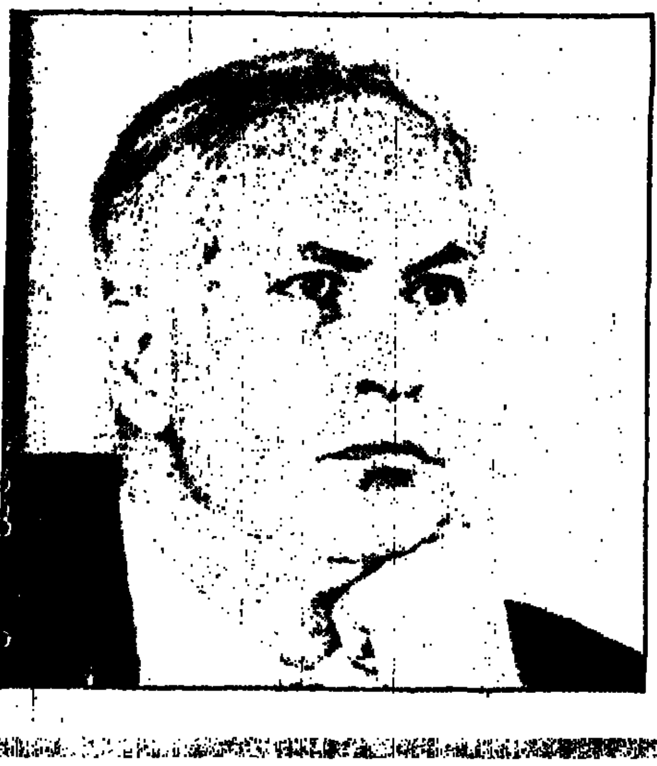

בתמונה: צלם, נהג, תמונה איש־סאונד, מאפרת, כוריאוגרף, במאי, יועץ תקשורת ועוזרת פרלמנטרית מדריכים לביבי נתניהו על הפיגוע האחרון.

ביבי נתניהו: ההבטחות של החמאס שוות לתחת. הנה רק לפני חודש הם הבטיחו ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות, שעד יום העצמאות יהיו חמישה פיגועים והיו בקושי שלושה.

כל מיבנה הוא מיבדה

ענבר מאירי

אברהם ב. יהושע, השיבה מהודו, הספריה החדשה, 446 עמ'.

"השיבה מהודו" הוא, אולי, הרומן הרומנטי ביותר שכתב יהושע. אמנם כקודמו המעמיק יותר – "מר מאני" – הוא בנוי לתלפיות ממערכות יחסים מקבילות, מצטלבות ונשזרות זו בזו, כדי להציב כמה שאלות מורכבות בעניין הזהות, אלא שכאן נבחנת שאלת זהות אישית, לא לאומית, ומקומה בתוך קשרי הורים ובנים/ות, זוגיות ורומנטיקה. זה ספר יומרני פחות בתימטיקה שלו, ועדיין לא יצירת המופת השלמה ביותר של יהושע, אך הוא מהווה שלב מעניין בהתפתחות כתיבתו של הסופר. על אף השוני הבולט בין "השיבה מהודו" לבין רומנים קודמים של יהושע, ניכר בו היטב כתב־יד מובהק: תבניות ספרותיות שרק נרמזו ב"שורטסט" בספריו המוקדמים, פותחו בהמשך והבשילו ברומן זה.

ציר העלילה נסב על אהבתו של בנג'י, רווק צעיר, מתמחה ברפואה, לדורי, אשה בוגרת, כמעט בת גילה של אמו. דורי היא אשתו של לזר, מנהל בית־החולים שבו עושה בנג'י את התמחותו. הרקע המשפחתי והחברתי של גיבורים אלה מלמדנו, כי מדובר באהבה בלתי־אפשרית. עד כאן מסתמן הכל במתכונת "הרומן הרומנטי", אלא שיהושע, הטומן לקורא הפתעות רבות בספרו, מחבל כנראה במתכונת זו: הוא מציע רק את יסודות המיבנה ובה בשעה הורס אותם באיפיונים הפוכים. מה שנראה כמיבנה הוא מיבדה: עיקרון זה מנחה את יהושע לא רק כאמצעי אמנותי; הוא מגויס לשרת עמדה: כל תבנית מועדת לקריסה, כל אופציה מועדת להפרכה.

אם שלד העלילה מזכיר "רומן רומנטי", הרי דמויות הגיבורים מעוצבות בדרך שיש בה סתירה מוחלטת למאפייניו. אם סבר מישהו, כי בנג'י יפול ברשתה של יפהפיה מהממת, אשת העולם, "פאם פטאל" מוחצת, יהושע אינו מתיר לו שהות רבה להתבדות. האהובה, לא רק שאינה צעירה, אלא שאותות הגיל ניכרים בה ויהושע אינו חוסך בתיאור "פרטני" ו"אכזרי" של פגמיה החיצוניים והפנימיים (האחרונים אינם מוגדרים במפורש כקודמיהם, אך מתרמזים במהלך העלילה), החל בכריסה הרשנה והבולטת, עבור לקספיה ולרוחה שהיא אמנם "מבריק" אך "אוטיסטי", ועד לחוסר האונים המוחלט שלה בענייני היומיום: אין היא יודעת להפעיל מכונת כביסה בכוחות עצמה, אין היא מסוגלת להישאר לבד. בנג'י מתוודע אליה בנסיעה משותפת איתה ועם בעלה להודו כדי לרפא ולהשיב משם את עינת, בתם החולה. במסע הזה מתגלים בני הזוג לזר כטריפים לא קטנים שהתפנקותם, הבלעדית במעט, לענייניים פרקטיים, מייגעת ודוחה. אך כפי שיקרה לאוהבים, דווקא חולשותיהם הבולטות של האהובים הן המושכות אותם בחבלי קסם ומסתורין.

גם בנג'י אינו יצוק מן החומרים שהקורא מאומן להוות אצל מאהבים ואוהבים: בגיל 29 הוא עדיין כרוך אחרי הוריו, היחידים שלהם הוא מספר את כל הקורות אותו; הוא נתון בשיגרת, קום, אפרורית ומגעו עם החיים סטרילי למדי, לפחות עד הנסיעה להודו, שהיא נקודת המיפנה והשובה בחייהם של הגיבורים וגיבורי המשנה. הודו, בעוצמת גיוונה ומורכבויותיה פותחת אותם לראייה חדשה את עצמם ואת סביבתם, ומעוררת בהמשך כמה מהנחותיהם המוקדמות. זה אולי היסוד היחיד בסיפורו של יהושע שלא יתערער: מי שחוזר מהודו אינו עוד אותו אדם שיצא אליה, ומכאן השם "השיבה מהודו", שהוא אולי גיבורת הספר, יחד עם המיסתורין הכרוך בה.

יהושע מפליא להשתמש באמצעים אמנותיים של בניה־הרס, הנחה־הפרכה, המתלכדים עם העמדה והלוך הרוח הרומנטיים בספר, ומגיע בכך לידי וירטואוזיות ממש. וירטואוזיות זו היא לעיתים בעוכריו, כשהוא נסחף עימה יתר על המידה, וכבר בחלקו הראשון של הספר הוא קורבנה. צפוי היה שבמסע להודו, יתפתח רומן בין בנג'י לעינת, בתם של הלזרים, הקרובה לגילו ושאותה הוא גואל ממחלתה. אך שלא בצפוי מתאהב בנג'י באם, דורי. הפרכת הציפיה הזאת מומחשת באירוע תמוה. בנג'י כופה על הלזרים חניית ביניים בלתי־מתוכננת באחת מערי הודו כדי לבצע עירוי בדם הבת. האמ... זו המחשה צפויה ושקופה מדי, מה גם

א.ב. יהושע

יהושע מפליא להשתמש באמצעים אמנותיים של בניה־הרס, הנחה־הפרכה, ומגיע בכך לידי וירטואוזיות ממש. אמצעים אלה מגויסים ביעילות לשרת עמדה: כל תבנית מועדת לקריסה, כל אופציה מועדת להפרכה. אך דווקא הווירטואוזיות היא לעיתים בעוכריו של יהושע, הנסחף עימה יתר על המידה ונהפך לקורבנה

שהאירוע נדון בהרחבה בהמשך הספר ונבחן בעיניים רפואיות חשדניות. במיטבו מפליא יהושע להשתמש באותם אמצעים אמנותיים כדי להציב קשת רחבה ומגוונת של מערכות יחסים, כדי "להפריכן", כולן או מקצתן.

ביחסי הורים־ילדים הוא משכיל ללמדנו שאין ילד שאינו נושא בעצבו את חטא הוריו, את דגם יחסי הזוגיות ביניהם, ונתבע לשלם את המחיר עליהם, בבחינת אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה. כך בנג'י שהתקרבותו ללזרים הדבקים זה בזו ללא הפרד ולמשיכתו האובססיבית לדורי, יש בהן חיפוש נואש למה שלא מצא ביחסים בין הוריו: קירבה, חום, תלות. בנג'י לא זכה לראות את הוריו בשום מחווה אינטימית. הוריו הקורקטיים, הקרים (שניהם ממוצא בריטי־סקוטי) נמנעים מלישון במיטה זוגית בביתם. הלזרים, לעומתם, גם בבית־מלון נידח בהודו, יקפידו לקרב את מיטותיהם זו לזו. לפעמים נדמה שהאמביציות של בנג'י – המאמץ הנואש להיעשות כירורג (כי זה מה שמצפים ממנו הוריו), התשוקה האובססיבית לדורי המבוגרת ממנו, נסיונות ההתקרבות ללזרים – אינם אלא מסע חיפוש אחר אב ואם אלטרנטיביים. אך גם התחליפים מאכזבים: לזר לא יקדם אותו לתפקיד הנכסף במחלקה הכירורגית: מנהל המחלקה, עוד תחליף־אב מפוקפק, המכיר בכישוריו של בנג'י, פוסל אותו לקידום בכירורגיה דווקא בגלל אחריותו הרבה, בגלל שבנג'י חושב יותר מדי, שקול מדי, ואילו מנתח צריך יד זריזה והחלטה מהירה.

עינת (דמות עמומה מתחילת הספר עד סופו), מתקוממת דווקא נגד זוגיותם הדביקה של הוריה שאינה מותירה לה מקום בתוכה, ובורחת מפניה עד הודו. אפילו שיבה, בתם התינוקת של בנג'י ומיכאלה עלולה להיות קורבן לדגם היחסים של הוריה: אמה לוקחת אותה למסע להודו שם מסתכנת התינוקת בבריאותה. נסיונה של מיכאלה, אשתו התמהונית של בנג'י, בת להורים גרושים, מורה לה, כנראה, להיזהר מזוגיות שיש בה היטמעות הדדית. את חייה עם בנג'י היא רואה כאימה של שני נהרות שמימיהם לא יתמזגו לעולם: זה דגם הזוגיות שנראה לעצמה כמבטיח סיכון מועט. האומנם?

הנישואין הפתורים שלה לבנג'י מתחוורים בהמשך כהסדר יעיל לענייני מגורים משותפים וניהול משק בית: הסדר שהחום והאהבה אינם דרים בו. במקום תשוקה ולהט יש כאן התלהבות מדומה; במקום אהבה – השלמה הדדית עם העדרה; במקום חום – חופש לקום ולנסוע להודו בכל עת שיעלה הרצון. ואילמלא הודו – מרכז חייה של מיכאלה וחוויה מכרעת בחייו של בנג'י – ספק אם היה מה שילכד שניים אלה שהולכו יחדיו ולא נועדו. ידידו הקרוב של בנג'י מבחין בקור המצשב ביניהם ובאכזריותו של בנג'י כלפי מיכאלה. דגם זוגיות לא מושלם, בלשון המעטה. האם אהבתו האובססיבית של בנג'י לדורי היא האופציה לדגם הקר והפרקטי של הוריו, ושהוא ממשיכו בוואריאציה שלו עם מיכאלה? האהבה לדורי, ככל אהבה גדולה, כרוכה במסתורין, טומנת מסערת רגש ותשוקה עזה ומסתמנת בהטמעה מוחלטת, בסימביוזה המאיימת על אובדן האני. ואמנם, בנג'י חש שנשמתו של לזר נתגלגלה בו והוא עתיד למלא את מקומו בחייה של דורי. האופציה הזאת מסכנת את האוהבים ואת הקרובים אליהם. היא פוגעת בעינת, הכורתת מכל עימות וקשר אפשרי עם בנג'י שהיא רואה בו אויב. אבל הפרישה הזאת אמורה לפקוח את עיני האוהבים, להעיר אותם להתבגר. דורי, שהיתה נתונה בזוגיות הדוקה עם לזר, עומדת בסופה על רגליה כאדם אוטונומי ומגנה בפעם הראשונה בחייה להגשים את עצמאותה. בנג'י נותר שבור לב וחלוש.

הנה כי כן, אין ולו אופציה אחת שלמה: אף לא אחת עדיפה על רעותה ובקצה האופציות תמיד יש מישהו או מישהם התבעים לשלם את המחיר בכאב, באובדן, בהתפכחות צורבת מאשליות וחלומות.

האופציות "הנכונות", במידה שהן קיימות, מוטמנות לנו, כנראה, במקום שבו אין אנו מצפים למצאן ולא מתכוונים לחפשן. בתוך נבחרת תחליפי־האב של בנג'י נעדרת רק דמות אחת: זו של הרופא המרדים ד"ר נקאש. אך דווקא ד"ר נקאש, שמומחיותו – הרדמה – נחשבת לנחותה ביחס ליוקרת הכירורגיה, מצטייר כאחת הדמויות האנושיות ביותר בספר. בהיראכיה התזוראתית של בית־החולים מתגלם ד"ר נקאש בענוותנותו, באבהותיו האנושיות הרכות, המוטבעות באירוניה בריאה, וכמי שחונן בנשמה יתירה. הוא הדמות המזרחית היחידה בספר (ממוצא עיראקי) והוא זה היודע לעודד את בנג'י ברגעיו הקשים. העידוד שלו אינו רק מוראלי, אלא גם מעשי: ד"ר נקאש מציע לבנג'י עבודה משכילה, מקרבת ומשתלמת כמרדים בבית־חולים פרטי. בסופו של דבר הוא זה המולל לבנג'י את הדרך להתגשמות הרצויה לו והולמת את כשרונותיו ונסיונותיו, בהבדל מ"אבות" אחרים שבחר לו בנג'י. אך דמות זו תישאר שולית הן בחייו של בנג'י והן בספר.

"השיבה מהודו" מהנה מאד בקריאה ברוב חלקיו. במיוחד מופלאים תיאורי הודו, והקורא מורהה כל כך עם הכתוב עד כי נדמה לו שהוא מתנשף ברחובות כלכותה ההומים וסובל יחד עם בנג'י בימי הנתר כדי להוות עימו חוויית בריאה ראשונית, כמעט לידה מחדש. ויפים לא פחות, סטגנוניים ומלאי הומור ואירוס אירוני, הם תיאורי בית־החולים והמודיותו. גם תיאורים אלה היו בשבילי הצצה לעולם חדש שיש בו, לבד מיצריהם הקטנוניים של בני אנוש ושאיפותיהם המסוחררות והמסוכנות, לא מעט מסתורין. ואכן, באבהותיו ובהוראותיו של ד"ר נקאש בתורת ההרדמה יש ביטויי מיסטיקה על הפראת הנשמה ונסיקתה, המעניקים לרפואה קצת יותר קרדיט מכפי שהדיוטות כמוני היו מוכנים להכיר בו לפני קריאת הספר.

ביעותי החלום, ייסורי האשמה

שרה חרותי כץ

"הבשורה על פי ישוע", ז'וזה סאראמאגו, הוצאת הספריה החדשה, הקיבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה, תירגמה מפורטוגזית: מרים טבעון, 298 עמ'.

על אדמת ארץ־ישראל, שהיתה פעם בדיונה, מתהלך אדם אחר, שמכל בני־האדם שהתווה צייר אלמוני בתותרים שנושאם הצליבה, אהדת סאראמאגו נתונה לו במיוחד. האיש נראה כשהוא מתרחק ממקום הצליבה ובידו דלי עם חומץ ומים, שבהם ניסה לשכך את צמאון המוות של שלושה נידונים למוות. אדם זה לא הבדיל בין ישו לגנבים. ממעשים ארציים שכאלה, אומר סאראמאגו, עושים את הסיפור היחיד האפשרי.

"העניין החל לגמרי במקרה", סיפר סאראמאגו בראיון לאריאנה מלמד ("העיר", 24.12.93), "בגלל קוצר הראייה שלי. חציתי כביש בסביליה שבספרד וממול, בדוכן עיתונים, בין המוני כותרות האותיות ומלים מתערפלות, קראתי במפורש, ועוד בפורטוגזית, את המלים 'הבשורה על פי ישו'. מובן שכשהתקרבתי לדוכן, זה נעלם. המלים לא היו בשום כותרת, בשום מקום".

מה שסאראמאגו מכנה "אשליה אופטית", אפשר גם לכנות בשם "התגלות" – תופעה הנמצאת בבסיס האירועים המתוארים בספר הזה, שנכתב כביכול "במקרה". כן, כדברי הנסיך הקטן לטייס, בספרו של אנטואן דה סנט אקזיפרי, "הדברים החשובים באמת סמויים מן העין". וכך, אולי, ב"מבט אלכסוני" על הכתוב, כמו על החיים, כדי טשטוש של תובנה חדשה יעצרו אותך ויאירו את עולמך באור שונה.

רגעי ההתגלות הם שיאיו של הסיפור ומטבעם – הם אינם צפויים, פתאומיים: כך נראית קטורי היום ירושלים לעיני עולי הרגל: "כמו התגלות (...) בכתר ברולח". כך מצליח יוסף לראות את בנו כגבר שלם עוד לפני שנולד, מהלך ליד אמו הגדה בקומה גבוהה, ויוסף בטוח אז ביטחון פנימי ועמוק שזכה לחסד אלוהי מיוחד.

אלוהים מכה את יוסף בחסד הזה, חסד ההתגלות, יותר מפעם אחת, כאילו לפצותו על הייסורים הקשים שהיו מנת חלקו, או כדי להשקיט את מצפונו שלו על ששכב עם אשתו. לאחר שהוא מעיר אותו באמצע הלילה ומוציא אותו מן הבית, מעניק לו אלוהים במבט מראה יוצא הדפן של העולם, פורש לפניו את "הדום הבצורי של השמיים (...) כמראה של יופי כמעט קשה מנשוא".

ז'וזה סאראמאגו

"כמו סדק פתאומי" – כך נפתחת מחשבתו של ישו, לאחר שהוא שומע מפי השפחה הזקנה על רצח התינוקות, "אל הוראות המסמאות" שהאדם הוא סתם כלי משחק בידיו של אלוהים.

לפני כמה ערבים, תוך כדי צפייה ב"מבט חדשות", פלטה ידידתי ב. כאילו לעצמה: "אלוהים הפסיק לתפקד בזמן האחרון". מצלמת הטלוויזיה עברה על פני ערימת גוויות שתותות, שרמן – אדום כדם קורבנות מלחמת האחים ביוגוסלביה – היה ספוג בבגדיהם והכהה את האדמה עליה שכבו בתנוחות של שינה.

– לא רק בזמן האחרון, היה עונה לה סאראמאגו לו נשאל, אדרבה, מראות אלו ודומיהם רק מוכיחים, כי תוכניתו של אלוהים מבוצעת לשביעות רצונו.

בחלק האחרון של הספר עורך סאראמאגו שיחה דמיונית בין אלוהים, השטן וישו. "אתם משתמשים בבני־אדם", מטיח ישו באלוהים, והלה מודה בנחת: "כן, בני, האדם הוא כחומר ביד היוצר (...) פוקדים עליו לקום והוא הולך, אומרים לו לעצור והוא עוצר (...) האדם הוא הדבר הטוב ביותר שיכול ...

ההוראה של בורא העולם בשיגיונותיו, שמקורם, לדבריו, בחוסר סיפוק שהומן הוכבו חוק, רחוק ותובעני, הוראה מועטת ככל שתהיה, כוחה הספרותי רב כשהוא לתיאור המחריד של צליבת יוסף. התיאור מסתיים בדיווח יבש: "הנגר, יוסף בן עלי שמו, היה איש צעיר במיטב שנותיו, לפני ימים אחדים מלאו לו שלושים ושלוש".

"הבשורה על פי ישו" הוא ספר אנטי־מלחמתי, מלא חמלה על הרוגים חפים מפשע. כל הרוגי המלחמות חפים מפשע, בניו המתים של הורדוס, התינוקות התמימים מבית לחם, ויוסף שרצה להציל את בנו ועוד שנצלב בידי החיילים לא חדל מלהתייסר על שלא עשה דבר כדי להציל גם את התינוקות שלא הכיר. החמלה על הנותרים, על האלמנות והיתומים, על מרים שאוהבת את בעלה לאחר שמת יותר משאהבה אותו בחייו, על ישו שירש את ביעותי החלום של יוסף אביו ואת ייסורי האשמה. על כולנו, הנדרשים למלחמות ולרצחות שלא מבני משפחתנו. זהו ספר בעד החמלה ונגד הדרישות.

אין זה מקרה שהספר עורר את זעמם של המאמינים בארצו של סאראמאגו, פורטוגל. מדובר בכתב אישום חריף נגד אלוהים, נגד גחמותיו, אכזריותו ושוויון נפשו נוכח הסבל והמוות שהם המחיר ששילמו בני־האדם על מלחמות המאמינים. זהו "סיפור שאין לו סוף", מגלה אלוהים לישו, "של סבל ודמעות (...) הארץ תימלא זעקת כאב, יבבות וחרחורי יסורים, עשן הנשרפים יכסה את עין השמש".

הספר מעיד על סדר הזמנים שקבעו לעצמם בני־האדם, בסברם בתמימותם, כי העתיד צופן בחובו את הטוב המיוחל, או לפחות הקלה על הסבל שהנחילו העבר וההווה. העתיד העקוב מדם פרוש לעיני אלוהים, ולאחר השיחה עם ישו – גם לעיני בנו. "מתוך האנשים קרבו כמה אנשים שאמרו אני פילוסוף, וישו ראה בו את האבנים והכלב, אני בר תלמי, וישו ראה בו גוף פשוט עור", וכן הלאה.

זהו סיפור מרתק. סאראמאגו מרשה לעצמו להתערב במהלך האירועים, להתייעץ עם הקורא, לגלות את שיקוליו בהחלטותיו כבורא מורשה של דמויות מיתולוגיות, להציג אותן בלבוש מעט שונה, לזעזע ולשעשע.

לאחר שבכינים את המסר הפסימי שבסיפורו של ישו הנוצרי, קורבנו של אלוהים האב, יצחק הנצחי המובל שוב ושוב אל העקידה בידי אביו, לבד מן הסיכוי – הקצר אמנם, אבל האפשרי – של אהבה אמיתית, נפלאה (בין ישו למרים המגדלית), זה מה שנשאר: ליהנות מהאקרובטיקה הספרותית המרהיבה ביופיה של סאראמאגו.

גד יעקבי

ילדים קופצים בחבל בתל־רומידה

א

דג הזהב נלפת בתחושת חנק
כשקפץ מהאקוריון למרחבים פתוחים,
שנקטעו לתדהמתו על רצפת החדר.
גם באפלה יכלתי לראותו שם,
מפרפר ללא סכויי חלוץ.
אפלו היה מפיס במיבלו הפתון
לא יכול היה להשלים
עם לפיתתם של מים מזהמים.

ב

היום בתל־רומידה ראינו ליד החומות
ילדים אלמים קופצים בחבל
במעבה המדרגות החשוך.
זכרתי את הדג המקרטע
שמחמת האלמות וההשכה
אבד נפשו מבלי דעת.

1986

מספר השירים "חסד הזמן" ספרית הפועלים, 1991.

עודד פלד

שלכת שקר

(וריאציה על נושא של וולט ויטמן)

נרקיסים צהבים מרכינים
ראש. עין לא תגה עת
שלכת שקר מדברי
עשב תבוא, רק
רוח שוחר סבא
עלעלים,
לבנים,
רוחפים שמי עץ
ועפר.
(שיבת עלומים בבדרעי גן)

"ילד שאל: מהו העשב?"
מושיט כפים לרוח
פורח, פורע
תלתל ענבים

ירנטון, ניסן תשנ"ד

שמואל גיל

ערב

אמא, ראי איך נאספות אלפות הזהב
האחרונות מערבות השמים, ושבלים שנשרו
לראשי העצים נלקטות בזרוע רועדת, וסנוניות
עומסות על כנפיהן את שארית הכבדה של יום
הולך ונבלעות אתה במרחקים.

ראי, אמא, איך זוקפים עשבים גבעוליהם להיות
מונפים ולו עוד פעם בזיוה ההומק; ופרחים
פורשים כפותיהם העירות ונתלים בראש
על בדי הנהרה החולפת.

אמא, הנה תקע הערבר באוני האפקים, ושרידי
הארגמן גולשים לאפיקים, והארץ קורצת
תמהון

הולכת את הצללים הנערמים עליה.

תקע הערבר, עולמות עומדים הכן למסדר
החרש שלופיע: והפרחים, ראי, אמא, הרכינו
ראשם

ויגעו, והתמהון מרחף על שפתותיהם.

(שמואל גיל נולד בפשת ב־1914, נפטר בל"ג בעומר 1993)

אנתולוגיה אמריקאית

מאנגלית: משה דור

וויליאם מתיוז / לחיות בין המתים

יש עולם אחר,
אך מצוי הוא בעולם הזה
פול אלואר

תחילה היו אלה שמתו
בטרם נולדתי.
דומה היה כאילו עתה זה יצאו
וצלליהם יתמקו התוצה בעקבותיהם
מתחת לדלת שנסגרה בה מקרוב
עד כי האויר שבנתיבה עודנו
מסתחרר עד ישוב וירגע.
אי־אילו רהיטים מקורם מהם,
כך נאמר לי, ויום אחד
פתחתי שני קמטרי
מגרות כדי להודע מה החזיקו המתים בכליהם.

אך ארע בלמדי לקרוא
שהתחלתי תמיד
לחיות בין המתים.
וזכר אני את רפונצל,
החיות המשפרות
ב"ספרי מעשיות שהיו", ולהקת
הנפרים שהצילו עצמן
מידי צייד בעופן בעוד מועד
בדמות עץ,
כנפיהן מחקות את משב
הרוח בעלים.

בני ואני משולים ליין
שהמתים כבר יצקו לבקבוקים.
הם שותים טובתנו, אך דבר
לא יוכלו לעשות למעננו.
סבסטין מתיפח בשנתו,
אני מביאו למטתי,
מדבר אליו, משפשף את גבו.
לעזר לבניו לחיות בקלות
בין המתים זו מלאכתו הגדולה של אב.
עכשו סבסטין צח, עוד מעט יישן.
אנו כמעט יכולים לשמע את המתים
נושמים. הם נשמעים כמו מים
תחת ספינה בים.
קל לאהב את המתים.
הם מחלטים, משלמים.
אך לאהב ילד
משמע לעתים להכשל באהבה
בעוד המתים מתבוננים
אפילו יגונם המפשם.
לאהב ילד משמע לישון בזהירות
במקרה שיבכה.

לימים, כששני יגדלו
בין מתיהם שלהם, אוכל
לצלל על־נקלה בשנה ולשכב סרוח
בין אלמני חלומותי
הצומחים על עצמם
עד שלבסוף
במעט שאינני הולם על איש,
להוציא את בני,
שעודנו בחיים.

שטפון לא־נלאה

קליד שחור. קליד לבן. לא,
זו טעות. הכל ממשי;
לא המידע
של כל קליד מקש אהוב עלינו,
אלא כיצד המחשבה והלב
החמץ מתירים מכה מידע.
הנע בנפשך כיצד פסנתרנים עורים
וכמעט עורים משוטטים לאורך
מקלדתם בטפסם בכבדות
על־גבי צלילים שאדם רואה
יבחין שיש לדלג עליהם,
בקלעו את כלם על
ערבה אחרת, כדרך שהיה עושה ארט
טייטום, שאצבעותיו דבורים, הטומא,
הראים, כדרך שהיינו כלנו רוצים שתגיע
שמחה: בשטפון
לא־נלאה שכזה שהאפן
היחיד שנשכיל לתארו הוא
על־ידי מוסיקה או איזו
הפשטה יפה אחרת,
כקרן אור־שמש
בציור של ילד
הנמשכת ישר לאזן וויד,
קושרת את כלנו לכוכב שלנו.

ויליאם מתיוז (נולד 1942) נמנה עם חשובי המשוררים האמריקאיים המודרניים. הורה ספרות בשורה של אוניברסיטאות ברחבי ארה"ב וכיום הוא מכהן פרופסור לספרות באוניברסיטה העירונית של ניו־יורק. היה נשיא אגודת המשוררים האמריקאית.

עמוס עוז במצב של לתת

דורית זילברמן

עמוס עוז בהצהרת הכוונות שלו ביקש להיות מכשף השבט. לסלק פחדים ולספק נחמות. להקל על הכאב. ואז הוא פורש רשת של צלילים ושל שפה ולוכד בשבי את המפלצות והדמונים של קוראיו, ורקיד אותם על-פי קצב הסיפור. מי שנבהל זה שעוס עוז מהפנט אותו נהייה בקר מלשון בקרה.

עמוס עוז

עמוס עוז בהצהרת הכוונות שלו ביקש להיות מכשף השבט. לסלק פחדים ולספק נחמות. להקל על הכאב. ואז הוא פורש רשת של צלילים ושל שפה ולוכד בשבי את המפלצות והדמונים של קוראיו, ומרקיד אותם על-פי קצב הסיפור. מי שנבהל מזה שעמוס עוז מהפנט אותו נהייה מבקר מלשון בקרה. יש כאלה שהשליטה העצמית על תשיותם היא הדבר החשוב להם ביותר. הם שומרים על הכוחות המתקוממים באישיותם אבל אז הם אינם יכולים להיענות היענות גמורה ליצירה. הם אומרים אני לא אתן שיעבדו עלי, אני לא אתן שיהפנטו אותי, כי איך אני יודע מה המטרות האמיתיות של המהפנט? יש היפנוזה לשם שריפת שומנים, לשם הפסקת עישון, לשם עקירות וכוונות ועדויות מנבכי התודעה, ואני לא רוצה שיקרה לי דבר מהדברים האלה.

אם נבדוק את המטרות ואת הטכניקות הגורמות לקריאה הלוהטת הזאת נראה שאפשר להירגע. אפשר לצאת מעמדות הכוננות. למשל השפה. השפה עוברת אלינו דרך מעגלים מחזוריים של מתח והרפייה. המתח נוצר מתיאורים שגורמים לנו הלם קל וההרפייה – מסטיות לירידות. תיאורי האנשים השונים בעיירה תל קידר הם בבחינת סטיה לירית. לכאורה אינם שייכים לעניין, בעצם שופכים אור חדש על הגיבורים הראשיים. הסטיה הלירית גורמת לא פעם לאי-סבלנות. נו, נו, רוצים לדעת מה ההמשך עם נועה, מה קרה לתיאו, אבל עמוס עוז מחלק לנו הוראות בתוך הספר, דרך נועה שהיא המורה לספרות, והיא מורה גם לקורא של עידן הוידיאו והקליפ איך נכון לקרוא ספר. כשמי מתלמידיה אומר לה שעגנון נמרח כזה היא מתקצפת ונותנת לכיתה עונש לכתוב חיבור על הסטיה הלירית. זאת קריצת עין, גירסה למתקרמים, אבל גם עצה ידידותית. לקורא הלא סבלני. המתח נובע מההלם הקל הנגרם למנגנוני הקליטה שלנו שיש להם את ההרגלים שלהם. הלם כזה קיבלתי בתיאור הלוויה של דמות שולית אחת בתל קידר:

"אחר כך ילכסנו הקברנים את היריעה, מעשה של מיומנות ותיאום תנועות מדוקדק, כצוות של חדר ניתוח. האברך קלוש הזקן יאחז קלות ברגלי המת וכמו מיילדת זריזה יסייע לגוף העטוף להחליק מתוך האלונקה ולהימוג בלי חיכוך אל הבור. בתנועה מהירה ישלפו את מעטפת הטלית כמנתקים חבל טבור". (67). ברגע הראשון התבלבלתי – על מה מסופר פה על מוות או על חיים ואיך אפשר באותו תיאור ממש לתאר קבורה ולקשט אותה בדימויי לידה. הלא דימוי בא להמחיש ולהבהיר. וכאן הפוך. זה הזכיר לי משהו שאמא שלי סיפרה לי פעם. כשהיא נסעה במונית גדולה להלוויה של אמה, היא היתה ילדה בת 12, היא ישבה עם אביה ושתי אחיותיה הדודה ולצידם ישבה משפחה דתית שמחה וצוהלת. הדודה ביקשה מהם להיות שקטים כי פה יושבת משפחה אבלה. והאבא מהמשפחה השניה ענה לה מה אפשר לעשות, לנו נולד בן היום ואנחנו שמחים. או זה היה המאזן של אמא שלי בעולם: ברגע שאחד מת אחר נולד. וזה הרגיע אותה. הסביר לה דווקא ולא בילבל אותה. וזה בעצם גם מה שקורה לנועה: המוות של עמנואל אורבייטו, המקביל גם להפלה שהיתה לה ושכנראה בגללה לא יכלה ללדת עוד, הוא הלידה שלה. הטיפול בנושא הוא "המבחר" שלה, העיסוק בו הוא הדרך שלה לטפל בילד, במלא עניין ובעשות את הטוב, לתת למישהו מתוך [illegible].

המעגלים האלה של מתח והרפיה, בולטים גם במקצב הכללי של מסירת הסיפור "אל תגידי לילה". המונולוגים של נועה מלאי מתח ותנועה, המונולוגים של תיאו רפויים. היא נמרצת הוא עייף. היא מלאה חיים הוא נראה כמו מת. כשהיא נכנסת הביתה היא מדליקה את כל האורות בבית כמכינה לעצמה מסלול נחיתה, בלילה הוא הולך ומכבה את כל האורות אחריה. אפילו בשם שלה יש תנועה ובשם שלו יש כבדות של חיה שלגוף שלה אין מערכת קירור והיא חייבת לרבוץ בביצה כל הזמן.

הסיפור הזה מכניס לטרנס. אתה קורא אותו בנשימה עצורה, במתח, אתה לא עוזב אותו, אתה סחוף אל תוכו, ועוז עושה את זה גם דרך האווירה. ריתמים קבועים כמו למשל טיפטוף מים גורמים היפנוזה. הרבה מים מטפטפים וזולגים וזורמים בסיפור. אם במקרה יש תיאור של מדבר ואין בו הרבה גשם, מייבא תיאו זכרונות מקופנהגן ששם הגשם זלף וזלף כל הזמן. יש תיאורים מאוורים טרופיים, רוויי מים, וישנה הפגישה בקולנוע של אורבייטו עם בנו כשבחוץ זולף הגשם, וישנה הפגישה המיסטית כמעט של נועה עם הבחור האירלנדי הנוטף מים וקודח מחום כמו ישו. אפשר להרקיד את הסיפור ואת הגיבורים וכן גם את הקורא בקצב המונוטוני של הטיפטוף. אש, אח מבוערת, יוצרים אווירה מהפנטת. קח, למשל, את תיאו בעל העין המצומצמת החשדנית, שנועה כל פעם מתנגשת בו, והשוו למפגש שלה עם אורבייטו בעל חיוך האח-המבוערת. אח מבוערת, אש, וחפץ מוזהב, מיטלטל, קצב מונוטוני, חזרות, צלילים נמוכים בעלי סולמות פשוטים חוזרים על עצמם, כל אלה מופיעים בסיפור בשפע ומתגנבים אל מאחורי התודעה.

תיאור אדם עייף כמו התיאור של תיאו משפיע על הקורא. הלא ההזדהות היא אחת הטכניקות המשמעותיות ביותר בספרות. ישנן שתי דרכים עיקריות שמהפנטים משתמשים בהן – הדרך האוטוריטטיבית, הפאטריארכלית, והדרך הפרמיסיבית המאטריארכלית. גם כאן בתחילה חלוקה ברורה. תיאו מאוד סמכותי. עוד בטרם פתח את פיו לדבר. הוא ממלא את החדר בנוכחות כזאת שנדמה תמיד שגופו תופס יותר מקום ממה שזה באמת. הוא נערץ. מבקשים ממנו להיות ראש העיר. לקחת תפקידי מנהיגות. הוא מתכנן במקצועו. ולמקצוע גם משמעות קיומית: אדם מתכנן, הוא אדם יעיל מבחינה אירגונית, קובע, מחליט, יצירתי בעת בניית אסטרטגיות וכו'. נועה משפיעה בדרך מאטריארכלית, גם לה מעצם מקצוע ההוראה נגזר באופן קיומי תפקיד של מוליכה ומדריכה. ולא סתם אלא בספרות, וספרות אצל עוז גם היא מפתח להבנת המופלא. הספרות היא הדלת החילונית אל המטאפיזי, ניסיון לפענח את חידת החיים. אבל, לעיתים הדרכים הסוגסטיביות ביניהם מתחלפות. הוא מנסה להשפיע בדרך אמהית, בשליטה עקיפה ורכה יותר, כשהוא מסדר לה את הציורות, למשל, ואילו היא בשיפוטים המהירים והחריפים שלה את בני-האדם נשמעת לא פעם פטריארכלית. שניהם גם יחד מציעים לקורא הצעות שהקורא לא יכול לסרב להן.

ב. אחד האהבה

בספריו הקודמים של עוז מצאתי את הגאולה. מצאתי את השיא, משהו גדול שקורה לגיבור. גם אם אין הוא משיג את מטרתו הוא מתעלה במדרגת הקיום בכיוון אחר לא צפוי. זה מספק תחושה של קתרזיס. של הישג. של השתפרות. וזה בהחלט מספק נחמות. נותן טעם לחיים מעבר למה שקיקה קלה יכולה לספק. קחו את גיום דיירורן מ"עד מוות"; יונתן מ"מנוחה נכונה"; גיבורי "קופסה שחורה" כל אחד מהם לחוד; יואל גיבור "לדעת אשה" ופימה גיבור "המצב השלישי". תיאו ונועה רק מתמיצים. חשבתי שהפתרון יהיה אהבה. פרויד הקביל את האהבה להיפנוזה. המשותף לאהבה ולהיפנוזה זה הטרנס, ההתרגשות, האכסטזה. האכסטזה המינית לא שונה בהרבה מהאכסטזה המיסטית. המינית שואבת את כוחותיה מתוך עצמה והמיסטית מגורם שמחוצה לה. אלוהים או משהו בעוצמה שלו. מה מציעה האהבה בספריו של עמוס עוז? אם ננסה לבנות מדריך לזוגיות, כמו שהפסיכולוגים של היום אוהבים להגיד, או הדרך היחידה לשמור על הזוגיות היא הגמישות. לאקאן הפרשן הפוסט-פרוידיאני הידוע ביותר היום, מתאר שני שלבים באהבה. לראשון הוא קורא "אחד האהבה" הזוג נהיה לאחד. אין רווח ביניהם, הם נראים מושלמים זה לזו, והנצים כל הזמן רק להיות ביחד; בשלב השני תחול ההיפרדות. לאקאן מנסה להעביר את כל התהליכים שפרויד הצביע עליהם בחייו של אדם לעולם השפה. אין הדברים מתרחשים אלא בתהליך הפנמת השפה אצל האדם. הרווח בין המלים, למשל, הוא המשקף את הרווח בין האוהבים. רווח וגמישות. אם תהיי לי אם ואחות ופילגש ואשה וילדה ואני אהיה לך בן ואב ומאהב ואח וידיד לא נשעמם זה את זו ונוכל לשמור על הצורה המתוגמית המוזרה והקשה הזאת שנקראת זוגיות. בלוק אמר, שנישואים הם דבר כבד עד שצריך לשאת אותם בשניים ולפעמים בשלושה. נועה כמעט בוגרת. בוגרת במחשבה. הכול כדי להזלק את העומס של היחסים שלה עם תיאו. אבל היא מותרת כי זה לא יועיל. הגיבורים הקודמים בספרים של עוז עבדו על עצמם להיות גמישים. לדעת אשה פירושו בעיני מעל כל הפירושים שכבר נאמרו, פירושו לדעת את האשה שבעצמך. כמו שתנצר לוין אומר את זה עכשיו: האשה המופלאה שבתוכנו. הוא עיכל את לדעת אשה רק עכשיו. צריך להבין את הצד השני גבר או אשה מתוך החלקים הנשיים או הגבריים שבעצמך. שכן, הנפש האנדרוגינית היא הנפש המורכבת ביותר. בספר "אל תגידי לילה" נוסף אולי עוד טיפ למדריך הנישואים הזה והוא המידות. תיאו אומר לעצמו שהדרך הטובה ביותר לעזור לנועה היא לא לעזור לה. והיא מתחננת לפניה: תשאיר לי משהו, אל תיקח לי הכול. היחסים הטוטליים ביניהם לא מאפשרים מידות. לא מאפשרים ילד אפילו לא אימוץ של אותה הזיות המסכנות והפיסוחות שמטיילות כל הזמן לרוחב ולאורך הזמן. אין שם מקום אלא לשניהם. וזה לא כל כך מוצלח. כי נועה מכורה לתיאו ותיאו מכור לנועה ומכורים כמו מהופנטים אין להם שליטה על חייהם, וזה כולל עינויים וכאבים ותביעות אינטופיות לעוד מהחומר הממכר.

ב"מיכאל שלי" חנה גונן לא יכולה לסבול את החיים האפרוריים בחברת מיכאל וחולמת על יצרים ועל זוהר. ב"אל תגידי לילה" בדיוק להיפך: תיאו פוחד שהחומר הזוהר לא יסנוור את העיניים שהתרגלו לצבע האפור. הוא מקווה, שהאהבה שקרתה לו ולנועה לא תקלקל את הידידות שלהם. שהפסיון הדרום אמריקאי, שהתאווה והיצרים לא יקלקלו את השקט.

אבל האהבה שהיא הגאולה החילונית לא גואלת. החמצה החמצה, ההתמכרות התמכרות והפשרה פשרה. למרות כל הקשר הם נשארים יחד. לא גואלים את היחד ולא את עצמם לחוד.

ג. הגאולה היא בחזרה ליום קטנות ובמעשים טובים קטנים

הגיבורים של עוז עורכים מסעות מיסטיים. לעיתים זאת נראית מיסטיקה חילונית. כמו המסע אל האהבה בעומק המינים. אחרי שהאני הגברי מנסה לדעת אשה, בא פימה ואומר אי-אפשר להפריד בין המינים וגם אי-אפשר לחבר. לעיתים המיסטיקה נראית פאנתיאיסטית, כלומר, האדם מתאחד עם הטבע, בלי שאלוהים יהיה בתמונה. וירג'יניה וולף נתנה הוראות לסופר מתחיל: "עליך להניח לחוש הריתמי שבך להיפתח ולהיסגר, להיפתח ולהיסגר, באומץ ובחופשיות, עד שדבר אחד ימס אל תוך חברו והמוניות שברחוב ירקדו עם נרקיסים". גם פימה, גיבור "המצב השלישי", מוצא שהכול עשוי מערימה של חומרים דוממים שאינם דוממים כלל. שההפרדה בין גברים ונשים היא מהתלה מרושעת, שאין הפרדה בין החיים והמתים וכינם לבין האור והבוץ והמדבריות והדרו המרופט וגופו המזוקן, כולם ביטויים של אותה ישות עצמה, שנגזר עליה להתפרד לאינספור התגלמויות פגומות, בנות חלוף, אף כי היא עצמה שלימה ונצחית ואחת. אבל בקצה הגישה הזאת עומדת שאלת השאלות. הספק מול אלוהים. אשמת השמיים.

יונתן ב"מנוחה נכונה" מגיע להארה, שהיא תובנה מיוחדת סבולה באור, כשהוא רוצה לברוח מחייו הקטנים וללכת לפטרה. הרפתקה והסכנה, הפחד והמוות המרחף כולם קוראים לו. הגיבור של עוז המוקדם ידע רק שני מצבים – החיים והמוות. בצל המוות אפשר היה לרגע להציץ אל המצב השלישי. שהוא מצב מיסטי דתי. המוות מפרש מחדש את החיים. יונתן מצטייד בנשק במים בתרמיל ובו בגדים ואוכל והוא מוכן למסע. הוא שומע, שאם יתפסו אותו בדרך יאבמו אותו ויתחבו לו את אוזניו ואת איבר מינו; ובכל זאת הוא הולך, כמבקש את מותו בדרך הקשה. מרוב פחד הוא מביא על עצמו את סופו ויורה בבת אחת את כל התחמושת שלו. כך אין לו עוד במה להתגונן והרעש מסמן בדיוק איפה הוא. ואז, בדיוק בסוף הוא מחליט, מבין, מרגיש, נפתח, יודע שהוא רוצה לחיות. דבר ראשון שהוא עושה – הוא פולט מתוכו את כל ההפרשות האפשריות. הוא מקיא, עיניו נוטפות ואפו נוזל, והוא עושה את צרכיו במכנסיו, כמו נדון למוות בחוסר אונים אותו. ובעצם יונתן הישן מת. נגמר. התרוקן. ויונתן החדש רץ כמטורף כל עוד נפשו בו, עד כאב ועד אובדן הנשימה ומצליח לחזור הביתה ולעבור את הגבול. מעבר הגבול שוב בהוראה קיומית סמלית.

את חנה גונן אני לא מזכירה, כי לה לא היה מוצא והיא השתגעה. היא לא הצליחה להגיע להארה. ויותרה. עד "אל תגידי לילה" הנשים אינן מצליחות למצוא לעצמן מנוחה נכונה בחייהן אלא בשגעונן או במותן, אם כי היה זה הצד הנשי ביואל שהביא אותו אל ההארה ב"לדעת אשה". יואל רביב הוא אדם מת תקופה ארוכה אחרי מות אשתו. הוא מתפקד אבל אין הרבה טעם לקיומו. אחרי רומן שלם על חיים מיותרים שלא קורה בהווה שלהם כלום לכאורה, ובאמת מתנהל בהם מסע דתי הבודק את כל הדתות כולן ובודק מי מהן יכולה לתת לו את הפתרון, מגיע יואל להתנדב בבית-חולים. סתם בתפקיד קטן, פעמיים בשבוע, כמו אחות סיעודית הוא מטפל בחולים. ונותן ועושה חסד ומרחם. ואז הוא יוצא בלילה והשמיים נסדקים סדק צר מאוד ונותנים לו לראות מה יש בתוכם. לעשות קצת חסד.

כמו הצלביינים ב"עד מות", יונתן ב"מנוחה נכונה", יואל רביב עם מות אשתו ופימה עם מות אביו, גם תיאו כמעט עובר חוויה אסונית כזאת המולידה הארה. הוא נוסע במדבר בזמן סערה, האבק לא מאפשר לו לראות דבר, והסכנה קרובה אבל הוא נוסע לאט לאט וקצת מוהמר ויוצא מזה. אין קתרזיס ואין גאולה. גם לנועה אין גאולה, היא לא מצליחה למשש את הכוונות הטובות שלה. אבל כמו יואל היא במצב של לתת. להיות עובדת סוציאלית קטנה. פימה מדבר על הקטנת הסבל הכללי בעולם. הוא מבקש להיות מעין נביא שיעביר את כולם אל הצד הארי. רמז לגאולה המשיחית נוסח קבלת האר"י הקדוש. אבל זו שליחות גדולה, והסופר מציג אותו כחולם או כפסיכופאט. לא זה מה שיביא את הטוב. ברומן "אל תגידי לילה", אין מסעות דתיים, ואין קפסאות שחורות לפענח. החידה מישנת. אמנם אין לה פתרון, אבל גיבוריה העייפים כבר ניסו את כל המבוכים. אותו מת תמהוני, אליהו, מתל קידר, שעל ההלוויה שלו דיברתי קודם, נהג לשאול באופן קבוע מתי יבוא אליהו. ותיאו ענה לו, בתוכו בלבד, "בינתיים התשובה הפשוטה היא מצטער, אדוני, אין לי מושג מתי יבוא אליהו ואם יבוא אי פעם. אינני מאמין שיבוא. אבל לא על כך נשאלתי". (69). אלוהים הוא לא תשובת כל התשובות אבל הוא שאלת כל השאלות. עצם המסע, הוא הדבקות של עוז ושל גיבוריו באלוהי. התשובות הרליגיוזיות ב"אל תגידי לילה" אינן נתונות לגיבורים והם אינם עוברים את התהליך המופלא של ההארה. הם גם עייפים מלחפש. הם נדרשים פשוט לעשות את הטוב. ובספר, בין הדפים, פזורה הידיעה שמי שעושה את הטוב יזכה לטוב, שמעט חסד יביא לעוד חסד. כאילו יש איזה מעיין של חסד שביד כל אחד לפרוץ לו הדרך לנביעה. או להיפך, יש מאגר של חסד שכל אחד צריך לתרום את המעט שלו. בקטן. באפור. ויש גם הוראות איך לעשות את הטוב: כמו השוטר ההוא בעת תאונת האוטובוס שעזר לטפל בפצועים, וכשהגיע האמבולנס, הוא טיפל בפקקי התנועה שנוצרו סביב, וכשהכול תם, הוא הלך הביתה, ולא נעצר לרגע להתהלל על עצמו מהצר ולטפוח לעצמו על השכם. זאת הדרך לעשות את הטוב: בצניעות ובקונקרטיות. בקטן. באפור. בצלילים נמוכים. סולמות פשוטים שאינם מגיעים לכדי מנגינה. עד כמה שזה מאכזב את כל מי שניזון ביצרים שייקספיריים ורוצה לראות דם.

ד. הקטנת הסבל הכללי

אוטקת הרגעה לכל מי שמגיע ליצירה המסוכנת והמהפנטת הזאת על רגליו האחוריות, ומפעיל את כל מערכות הבקרה שלו. לאחר בדיקה מדוקדקת מתברר, שההכנסה של הקורא למצב היפנוטי (קל. שכן כוחה של יצירת אמנות להפנט מוגבל) נועדה לשם הקלה על כאב.

כמה טכניקות הבאות לידי שימוש בספר הזה מעידות על כך. גם רופאים העוסקים בשיטות היפנוטיות, משתמשים באותן טכניקות, לשם הקלה על כאבים כרוניים ועבור חולים סופניים, כדי לשפר את איכות חייהם עד מותם. ובהוראה סמלית כולנו הרי במצב הזה.

אחת הדרכים להקל על כאב היא להתמקד בו ולפרשו מחדש. לנוצרים קל יותר לסבול כאב משום שהכאב נחשב דבר חיובי ברתם המביא לזיכוך ולהיטהרות. הטיפול של נועה במוסד לגמילה, הוא ניסיון להתמקד בכאב ולא להתעלם ממנו. להיפך, היא התעלמה מהכאב בחייה, ועכשיו היא נכנסת לזה, מכירה את אביה, את דודתו שמתה, את הכלב, היא מתמקדת בכאב אבל מפרשת אותו מחדש. הפירוש החדש הוא לעזור לאב לעשות משהו פוזיטיבי שיסלק את תחושת חוסר האונים המלאה הורה שבנו מת. פירושו לעזור לעוד מסוממים, פירושו להיכנס לפרטים הסבכיים של הכאב ועל-ידי כך להרוותו. פירוש אחר לכאב יכול לעזור לסבול אותו.

טכניקה אחרת להקלה על כאב היא עיוות של מימד הזמן. החולה חווה את התקפי הכאב כאילו הוא קצר בהרבה ממה שהוא, הודות להיפנוזה. עמוס עוז עושה את זה דרך קצב העברת הסיפור. עיוותי הזמן מתרחשים ברבות מיצירותיו של עוז וב"עד מות" באופן בולט. כאן, קצב הסיפור האיטי מאוד של תיאו מול הקצב הקודחתני והפעיל של נועה גורמים לקורא שלא ידע בדיוק כמה זמן עבר. גיום דיירורן, מנהיג מסע הצלב המדומה ב"עד מות" אומר: הכאב הוא גשר והמוות הוא הבית. גם זה בגדול. עוז הצעיר הלך בגדולות עם גיבוריו. גיבוריו המאוחרים הולכים בקטן. אבל הם נשארים בחיים. הם לא מגיעים עד פרידה ועד מוות.

כותבים על עמוס עוז שהוא מושפע מהנצרות. שהנצרות יפה לו יותר מהיהדות. החסד והנדיבות חושבים שהם נוצריים. גם ברומן הזה מטייל ישו כשהוא קודח מחום ונוטף מים ומטיף לחסד. אבל עשיית הטוב גם בלי להבין, גם בלי לפענח, עשיית הטוב בצנעה ובאופן מעשי – היא עשיה יהודית וקבלית. הנה, קחו את ההלוויה ההיא של אליהו מתל קידר. אצל הנוצרים מאפרים את המת, זוכרים אותו במיטבו, שמים אותו בארון, מנגנים לו צלילים יפים, עוטפים אותו פרחים, אוכלים לכבודו. הכול מאוד אסתטי. ואילו ההלוויה היהודית אכזרית. רואים את הגופה מתחת לטלית. רואים בשר, רואים את הצטמקות הגוף ואת עליבותו, וזורקים אותו בלי מחיצות לתוך האדמה, וכך ורק כך יכול היה עוז להגיע לדימוי שקבורת המת דומה ללידה.

אפשר להגדיל את שטחי ההרגשה הטובה כשנותנים. לתת זה ממלא. רק לקבל או רק להשיג ממישהו זה מרוקן. מי שיש בו קצת חסד ימצא חסד. הרליגיוזיות מרופדת במינון נמוך ברומן הזה וצריך להתקרב אליה. בק. מי שמנצר במירדף היפי להשיג/להצטיין לא יראה אותה ולא ישמע אותה. הייאוש יבוא עליו בגלל ההחמצות של הגיבורים. בגלל שהאהבה היא יומיומית ואין התעלות. אין הארה. לא זוגית ולא פרטית. אבל יש משיח ב"אל תגידי לילה". המשיח נוסח הקבלה המאוחרת, קבלת האר"י פירושו, שאם כולם יעשו את הטוב ויהיה הטוב נקי מסיגים, כלומר הטוב מופרד מהרע, היא היא ביאת המשיח.

קפיה שורצמן

בראשית

בגן עדן
התהלכו רגשות
פשוטים
ולא עטו על
עירמם
עלי מלים.
לא היה
הבדל בין
טוב לרע
כי משלו הצלילים
והיפי
חפה על הכל
בשכרון תושי
כמדתו של
מישהו חלש
טפש או משגע.

אלהים נגן על
גיטרה
בין ארבע לשש.
או
באחת עשרה ומחצה
לפני חצות
וכל היצורים
רקדו
בתוך עצמם
ולא ידעו משג בלתי
נתפס
כמו מות האהבה
כי אלהים
שבר אותם בשירתו
בתוך חלום.
ואז ידעתי
בצורה מחלטת כי אני
אבן
אף פעם לא
אמות
לכשלשף ראשי
בשתים אחרי חצות
לראשונה.

פתח לדמעות

זה טוב שלפעמים יורדים גשמים
לשמר אותי בכוננות המסדירות המתאימה
כי נגד לב שבור עוד לא המציאו פוליסת
בטוח.
הרוח חלשה, את אלילי
הבית לא תשבר (הם אמונות פסלי השוא)
אני יושבת ועושה זאת לעצמי בקור לא
מבקר.

להיות חכם מול הצרות של אחרים,
אין זו חכמה.

עכשיו
בתוך העיר
עלי לסלל כבישים
ולפנות מקום
ובצדי המדרכות לפתח דרך
לפתבת
והגשמים העצובים שלי
יוכלו לצאת.

פחד עננים

בעצם לא היה עלינו הר
רק ענן מתחזה
שכאילו אים
בתחפשת שחורה וכבדה על
העיר.
ויכלת לראות
בראשו
מכונות ירייה, תותחים
וצבא
עוד מעט הוא יקום ויתקף,
תושף שנים מאימות.
אבל אז כבר יכלת לחשב,
"איך אפשר,
אין שנים להר..."
וחברת פתאם
כי תכונת עננים להגשים
את עצמם
ברבוא רכיבים
והרים לא
והרמת מבט
וראית כבשה לבנה
מרחפת מעל
ולא הבנת איך...

רבקה פרלה

כבר לא לוליטה

אולי הפעם
תראה אותי
חלקה משער
אשה משלמת
רוקדת על קרשים
לפלפולי העדר
ואני כבר לא לוליטה

מיכל כהן-נג'די

שירים

*

הספיקו אצלך
כמה עשרות בודדות של שנים
להבין
כמה פחות חשוף פחות קר
את מסרבת לנפץ את עצמך
בכח ראשך נעוץ בחולות חייך
תלית פוסטרים של שקיעה זר נצחי של כלה
לבנה
תמונות ילדיך מחיכים לך במעגלים
ושוקולדים
נתנקת בחול מסרבת להבין
באסטרטגיה הזאת
תשכלי את הכל

*

היא עובדת
תחפושות
מקששות נעצים מבריקים
מקרימה היא
סביבה
רק הרגלים שלה
כמו שני נגעים
ערוה בשלל צבעים
פעם היא אמרה למישהי
שכל הנוצץ הזה מפיח בה
את מה שאין
כי הנשמה שלה מפרפרת בין הנעצים מבריקים
כי היא נופחת את הנשמה שלה
עשרים פעם ביום
ואין בה אלהים
הנעצים מבריקים היא אמרה
שוברים קרני שמש
רק כך היא אמרה
נהיה לה חם

*

בתהליך הפריקה
של המצבר מה לא בסדר בלוחות האבן
החמצה המלחית
פוערים מכסה מנוע שבגלגלת המאפירה שלך
מנסים להוסיף מים מזקקים
לא יזיק
מנקים דפנות מפיחות משנים
מהדקים את חוטי הזרם לאלטרנטור
באיזו אונה ממקמת הפרעה במערכת ההולכה
שים סויץ הצ'וק אוטומטי
ותן גז
שימו מסכת חמצן על הפנים שלו
מה לעשות נגד תהליך הפריקה של המצבר
אכול הקורוזיה בראש שלך
משהו נדפק במערכת ההולכה החשמלית

*

קינג
שאתה נובח לחלון
אני שואלת אם גם לכלבים
עיני דאורים ותשים
מציצה החוצה לחלון
לראות
על מי מה אתה אומר שם בחוץ
אתה בטח צוחק לכלב המגעיל של השכן
יא בן זונה אני פה המלך
של כל החצרות אני הגבר
זו בעצם קריאת תרנגול
אתה יודע כשאני יוצאת
רואה את העינים המתכלות שלך
עוצבות בי
תגיד לי איך יכולה לומר לך
בכלבית
שאתה נורא דומה למי שאני
חולקת אתו את משתי.

هكذا من الأصل

המיתוסים המתחלפים: מיצחק שדה לפנחס שדה (ב)

אורי יוהר

הם ניתן בכלל לתאר קיום אנושי ללא קולקטיבים? האם יכול אדם להיוולד, לגדול, להתפתח, לממש את הפוטנציאלים הטמונים בו מחוץ לקולקטיב החברתי? האם יתואר שפה ומחשבה, בזמן יוצרים תרבות ובכללה ספרות, ללא שיג ושיח בין אנשים המשתייכים לאיזו שהיא קהילת דיבור שיש לה גם גורמים מקשרים נוספים, של מקצוע, שייכות לאומית, רגש? האם יתואר קולקטיב מבלי שחלק ממשאבי החומר והרוח של היחיד יוקדשו למסורת קיומו? האם אפשרי אדם ש"אינו הוויה חברתית", ש"אינו קיים בתוך העיר או המדינה"? ודאי שלא. אז מדוע יש רבים שמכחישים את הרלבנטיות של הקיום הקולקטיבי לחייהם שלהם ועושים אידיאולוגיה מהכחשה זו? יש כמה תשובות לשאלה. שתיים מהן רלבנטיות לדיון הזה. את התשובה הראשונה ניתן למקם במישור פנומנולוגי. אם כי הקיום במסגרת קולקטיב הוא צורך מוחלט של הקיום האנושי, הרי כל קולקטיב קונקרטי הוא יחסי, הוא תופעה היסטורית שיכולה להיכחד ולפנות מקום לקולקטיב אחר. הדיאלקטיקה הזאת של התגלות המוחלט באמצעות היחסי מאפשרת למי שאינו אמון על חשיבה המנסה להתמודד עם מורכבותו, רב-ממדיותו ורב-מפלסיותו של הקיום האנושי, להקיש מן היחסי אל המוחלט: אין קולקטיב; ואם יש, הריהו בלתי-חשוב, או מזיק. ואם זו התפיסה. אז אפשר גם לראות, כמאמר א. ב. יהושע, את החשוב הנצחי, כ"מה שהוא מעבר ללאומי, לארצי, לחומרי" . תפיסה נכונה יותר רואה את הפניה אל הנצחי כמשולבת ללא הפרדה בארצי, כי לא ניתן בכלל לתפוס את הנצחי שלא במושגים של תרבות ספציפית – שהיא ארצית, לאומית, ובעוונותינו גם בעלת תשתית חומרית.

פנחס שדה

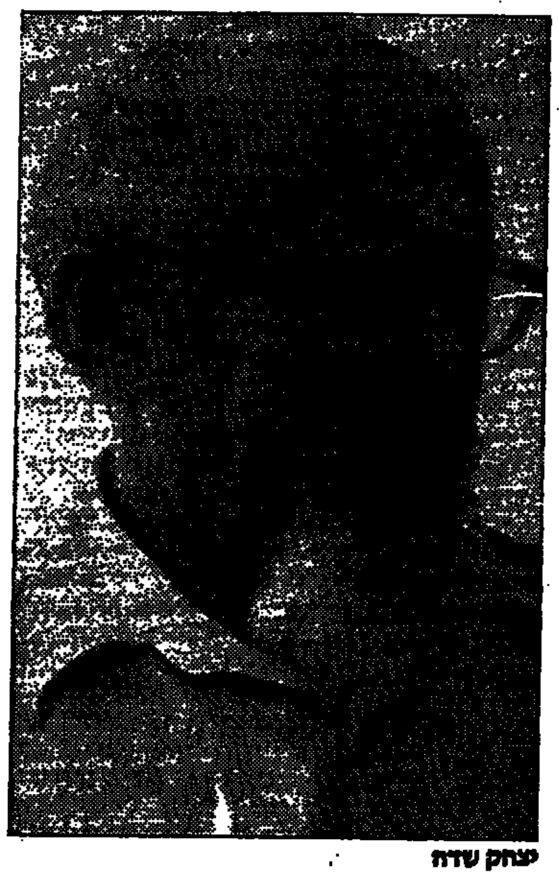

יצחק שדה

האידיאולוגיה הליברלית בשירות האנוכיות של המבוססים

התשובה השנייה היא סוציולוגית: ההרשאה שנותנת הכחשת הקולקטיבי להסתלקות חרישית או רועשת מסולידריות ומאחריות חברתית, אותה תביעה טוטלית של המצפון או של אידיאולוגים "מיושנים" לריסון של הדרישות ושל ההתנהגות בתחומי התעסוקה וחלוקת ההכנסות. כל אדם רוצה לשלוט לחלוטין על תנאי חייו ותעסוקתו, ועל התגמולים שהוא מקבל ממנה: לקבוע לעצמו מה יעשה, ממה יתפרנס, מה וכמה יקבל עבור עבודתו. המציאות החברתית מחייבת את בני-האדם לשתף ביניהם פעולה כדי להתקיים פיזית, לפתח את המכשירים הפיזיים והאינטלקטואליים בהם הם משתמשים, להגדיל את כמות הידע, לקבל החלטות עבור הקולקטיב, וכיוצא באלה צרכים קולקטיביים. כמות התעסוקות והעמדות המאפשרות שליטה גדולה על תהליכי הייצור והיצירה והנאה גדולה הנובעת מהשליטה, היא מוגבלת. רוב התפקידים התעסוקתיים מאפשרים מידה מוגבלת של שליטה והנאה, אם בכלל. רוב בני-האדם צריכים, גם בימינו, ימי הטכנולוגיה המתקדמת ותעסוקות הצווארון הלבן, להיות מועסקים בעבודות פשוטות יחסית ו/או נשלטות על-ידי דרגים ממונים, ו/או נותנות תגמול חומרי נמוך. שלא לדבר על המובטלים והעניים ממש.

כל חברה עומדת בפני הצורך לאייש את התעסוקות הללו (וגם כאשר המיבנה התעסוקתי משתנה, תמיד יש תעסוקות לא רצויות), והשאלה היא כיצד. החברות נבדלות זו מזו באופיה של חלוקת העבודה ובאופן שבו הן יוצרות ומקיימות אותה. התרבויות השונות נבדלות זו מזו במידה רבה באופן שבו הן מסבירות ומצדיקות את חלוקת העבודה. רוב החברות בהיסטוריה המוכרת לנו חילקו את העבודה באופן לא שוויוני. כלומר, יש שליט ויש נשלט, יש נהנה ויש סובל, יש מרוויח הרבה ויש משתכר מעט. חברות העבר, בעולם העתיק ובימי-הביניים, החברות שהעסיקו בעיקר עבדים או צמיתים, הסבירו והצדיקו את אי-השוויון בעליונות תרבותית (רומא מול הברברים), או בפעולתו וציוויו של כוח עליון – האל, או המלך השואב את סמכותו מהאל. הדברים ידועים ואין צורך לפרטם. החברה הקאפיטליסטית המודרנית מסבירה ומצדיקה את אי-השוויון בהבדלי התרומה של היחידים לתהליכי הייצור והיצירה. מי שמוכשר יותר ותורם יותר, הוא גם המקודם לעמדות הגבוהות ומקבל תגמולי חומר ו/או הנאות אחרות יותר ממי שאינו תורם באותה מידה.

החברה היא שוק שבו הכול אמורים לצאת מעמדות זינוק שוות פחות או יותר ולהתמודד על עמדות ותגמולים. המוכשר יותר משיג יותר ומקבל יותר. התהליך הוא בלתי-מודע והתוצאה אינה מתוכננת, אבל היא הצודקת ביותר שבאפשר. כאשר מירב היחידים עושים את הטוב בעיניהם, הם נשכרים וגם טובת הכלל יוצאת נשכרת. לפי משנת האינדיבידואליזם, אין החברה יותר מאשר סך כל היחידים ואין טובת הכלל יותר מאשר סך כל טובות היחידים. מה שמאפשר לנו להתקיים יחד מבלי לחסל פיזית אחד את השני הוא השוק, לא שום אידיאולוגיה לאומית או חברתית. השוק, לפי האידיאולוגיה הליברלית, הוא יצירה רציונאלית בתכלית. הוא מיועד, קודם כל ובעיקר, לגדור את רשות הפרט מפני מעורבותו של הכלל ומפני מעורבותם של פרטים אחרים. לכן, רק על-ידי שיחרור היחיד מכל מגבלה (למעט גרימת נזק לגופו, רכושו, או שמו הטוב של הזולת, והפרת שלום הציבור), יבוא הפוטנציאל של היחידים כולם לידי ביטוי מלא ככל האפשר והחברה תהיה שרויה בטוב ביותר האפשרי. זהו, בעצם, מודל השוק החופשי, או התחרות המשוכללת, ששורטט על-ידי אדם סמית בספרו הידוע "עושר האומות", כשהוא מתורגם ממונחי כלכלה למונחים חברתיים (המודל התועלתני של בנתאם). בפועל אין שוויון הזדמנויות בחברה הקאפיטליסטית המודרנית ואי-צדק חברתי. בשנות השמונים הלה אפילו נסיגה מוקטנת הפערים שהביאה מדינת הרווחה. הפערים גדלו, העוני התרחב והעמיק הרווחה נסוגה. על רקע זה בולטים שבעתיים שקריותה של האידיאולוגיה הליברלית והשירות שהיא נותנת לאנוכיותם של המבוססים.

חברה שוויונית וסולידרית מחלקת את התעסוקות והתגמולים באופן שונה. התהליך מודע והתוצאה מתוכננת – צדק חברתי ומירב הרווחה לכול, לא למיעוט או לחלק מהחברה. כל אדם, למעט מי שמסיבות אובייקטיביות אינו מסוגל, חייב להשתתף במילוי המטלות הפחות מושכות ולרסן את תביעותיו בתחום התעסוקה וחלוקת ההכנסות לפי שיקולים של סולידריות חברתית. ואם קשה ליישם את עקרון חלוקתו השוויונית של הנטל, יפוצו מבצעיהן של התעסוקות הלא רצויות בתגמול גבוה יותר מאלה שאינם נוטלים בהן חלק. לשם כך נחוץ שהאתוס של האחריות החברתית ישרור, בניגוד לאתוס הליבראליסטי או האינדיבידואליסטי. בדיוק מזה רצו מרבית הוותיקים ובניהם להימלט בשנות החמישים. רצו והצליחו. אבל היה צורך להצדיק זאת. לאור האתוס של העבר שמסורותיו השוויוניות עדיין לא איבדו את תוקפן גם אם לבשו לבוש חדש, "ממלכתי". האידיאולוגיה של האינדיבידואליזם, או הליברליזם, סיפקה הצדקה זו. ל"החיים כמשל" היה חלק משמעותי בהתבססותה.

האינדיבידואליזם הזה מילא וממלא עד היום תפקיד מרכזי בכינון ושיעתוק החברה הישראלית כחברת פערים חברתיים ותרבותיים החופפים במידה מכרעת את המוצאים העדתיים והלאומיים השונים. שכן במערכת תחרותית כל אחד מנצל את היתרונות שבידו כדי להשיג את העמדות והתגמולים הנחוצים לו. אחר כך הוא כבר בונה סביבם או מאמץ לו אידיאולוגיה שתצדיק את התנהגותו. הוותיקים ובניהם ניצלו את קירבתם התרבותית לממונים על העמדות והתגמולים ואת ההון התרבותי – הכרת הקודים התרבותיים והפוליטיים הנחוצים, כדי להתבסס במרומי הסולם של העמדות התגמולים ולדחוק כלפי מטה את כל מי שאין לו את אותם משאבי הון חברתי ותרבותי. ומאז זה נמשך, אם כי בשינויי צורה, עד היום. לאינדיבידואליזם ולהתנשאות התרבותית של המעמד הבינוני הישראלי יש חלק נכבד ביצירתו וביסוסו של הניכור שחשים רבים מאוד מהמזרחים אנשי המעמדות הנמוכים כלפי השמאל הישראלי, רעיונותיו המדיניים ועולמו הרוחני. המשמעות הפוליטית התרבותית של מצב זה – הזדהות עם הימין הלאומני החילוני והדתי – ידועה לרבים בקרב האינטליגנציה של אותו שמאל, אבל הם ברובם כלל נרתעים מלדון בסיבותיו, קל וחומר לפעול לשינויו של ממש. אפשר להטיף חזור והטף לשלום וסיום הכיבוש, אבל כאשר דוגלים בהפרטת החינוך המביאה גם לפירוק האינטגרציה (שערכה הוא בעיקר במסמלת ערבות הדדית ואחריות חברתית), אין לצפות שהנפגעים הממשיים והפוטנציאליים מאותה הפרטה יזדהו עם ערכיהם של הדוגלים בה.

הכחשת הקולקטיביות וההתנכרות לאחריות חברתית היו בגדר נושא שנוי במחלוקת בשנות החמישים והשישים. כיום הבעיה כמעט נשתכחה. ההכחשה וההתנכרות הללו הופנמו על-ידי הדורות הצעירים יותר שלא ידעו את יצחק (שדה) וכל מה שסימל. תרבות חדשה נתהוותה שבה האינדיבידואליזם, וגירסתו ה"מתקדמת" – הנרקיסיזם הרדוד המוצג היום מעל דפי המקומונים, בגלי צה"ל, ברשת ג' ובערוץ השני – הפכו למובנים מאליהם עבור צעירי המעמד הבינוני. במונחים פרוידיאניים אפשר לומר, שהם מתמכרים לעקרון ההנאה, ואילו עקרון המציאות קיים עבורם רק כתביעה לשירות בצבא, והשגת ציונים גבוהים בבחינות הבגרות ובבחינה הפסיכומטרית. בשום פנים לא כתביעה מתמשכת לאחריות חברתית. האינדיבידואליזם הישראלי והצדקותיו הם גם המצאה מודעת של קבוצות אינטלקטואלים חסרי אחריות חברתית. הם צמחו כנטיה להשגת סיפוקים אישיים, העומדת בניגוד לאתוס השליט, שעברה תהליך של אידיאולוגיזציה. לאתוס השליט היתה אחיזה איתנה דיה בתודעת הציבור כדי שימנע, באותן שנים, היווצרות אתוס מנוגד, שווה כוח, בתחומי הקבוצה הסוציו-תרבותית הדומיננטית, הלא הם אנשי תנועת העבודה והפריפריה שלה. גם הממלכתיות נוסח בן-גוריון, שהיתה אתוס רב עוצמה בשנות החמישים, ככל שהיתה שונה מהחלוציות של טרום המדינה, היתה גם היא אתוס קולקטיביסטי. לכן מילאו יצירות ספרותיות ותופעות שונות מתחום תרבות ההמונים תפקיד חשוב כל כך באותן שנים בהחלשתו עד כדי חיסולו של האתוס הקולקטיביסטי. ההזדהות עם הגיבור הבודד מבחירה של "החיים כמשל" ועם הגיבורים המיסטיים-דרמטיים שימשה כמנגנון אמוציונלי להפנמה של ראיית העולם האינדיבידואליסטית. ההזדהות עם התופעות התרבותיות החדשות חילצה את הצעירים בני דור המדינה מהצורך להתמודד, אינטלקטואלית ומוסרית, עם האתוס של העבר ועם המציאות החברתית המתהווה של ישראל.

תפקיד דומה, אם כי פחות רב עוצמה, מילאה הופעתם של הסופרים המשוררים בני-דור המדינה או בני דור תש"ח שהחלו ליצור לאחר מלחמת העצמאות – זך, עמיחי, אבידן ומשוררים אחרים, עוז ויהושע וסופרים נוספים – בספרות הישראלית. גם יצירתם נתפסה כהסתייגות ישירה או עקיפה מהאתוס הקולקטיביסטי ונתנה לגיטימציה לאינדיבידואליזם, אבל לא היה לה אותו אפקט של התגלות והשפעה רחבה כמו ל"החיים כמשל". החידושים שחידשו בתמאטיקה ובסגנון נבעו מהצורך שלה להופיע. כבעלי ביטוי מקורי, לשבור המשכיות ספרותית בתקופה בה נשברה ההמשכיות החברתית התרבותית עם הקמת המדינה וכל מה שהתרחש לאחר מכן. גם יצירתם, כיצירתו של פנחס שדה, אינדיבידואליסטית יותר מזו של דור תש"ח הדורות שקדמו לו. היא התקבלה כיצירה ספרותית, כאובייקט להנאה ואולי אף להתפעלות, אבל לא עוררה הזדהות אמוציונלית כמו "החיים כמשל" ולא שימשה כמוהו כמדריך להבנת העולם ולחיים בו. דווקא לתופעת תרבותיות נחותות במובהק היתה השפעה רבה יותר על האתוס האינדיבידואליסטי ההולך ומשתרש. כך, למשל, מציג גם היום סופר ומשורר ידוע למדי, בן ארבעים ומעלה, את הופעתו של הזמר מרטיט הירכיים אלביס פרסלי על גלי האתר כגורם לשיחרורו מכבלי הטוטאליטריות הכובלת של תנועת הנוער החלוצית ותרבות ה"אנתגר" הכורה לדראון...

פני הדור(ות)

היכולת והרצון של צעירי שנות החמישים והשישים להזדהות עם דמות המספר-המחבר של "החיים כמשל", עם אופיה הגיגיה הארוסלסנטיים, נבעה מעולמם הרוחני המצומצם ומרדידותם התרבותית. מצד שני, המפגש עם הגיבור של "החיים כמשל" כדמות היוצרת הזדהות סייע לקיבועם של הצימצום והרדידות. היקף ועומק של עולם רוחני ותרבות של דור נקבעים על-ידי מפגשים משמעותיים, יוצרי הוויה, עם אירועים, אישים ויצירות תרבותיות גבוהות או נמוכות, בתקופות בהן בני הדור פתוחים להשפעות, כלומר בתקופות המעצבות (הפורמטיביות) שלהם. מטבע הדברים, ככל שגיל הנפגש צעיר יותר, כן פתוח הוא יותר להשפעה. ככל שירבו ויתגוונו מפגשים משמעותיים אלה יגדל היקף ההיכרויות של הנפגש עם עולמות תוכן שונים. תגבר המוטיבציה שלו לעשות אינטגרציה שלהם, יגדל ויתרחב עולמו הרוחני ותעמיק הבנתו את עולמו ותרבותו. תנאי חשוב להתהוות מוטיבציה ליצירת אינטגרציה רחבה ומעמיקה היא תחושה של משבר קיומי ותרבותי כולל, של התמוטטות סדרי עולם, המביאה לשאיפה לכונן עולם חברתי ותרבותי חדש.

בהכללה רחבה ניתן לומר, כי רבים מבני הדור המייסד של הציונות המגשימה חוו, כאנשים צעירים, את משברי הקיום היהודי והזהות (התרבות) היהודית בגולה. משבר זה פתח רבים מבני דור זה, לעיתים קרובות תוך ייסורי גוף ונפש גדולים, לעולמות תוכן שונים ויצר בהם מוטיבציה לעשות להם אינטגרציה רחבה. לא כולם, ואולי אף לא רובם, היו מסוגלים לכך. אבל הם היו קשובים למי שיכול, לאינטלקטואלים ולמנהיגים רוחניים שיצרו אינטגרציות חדשות. לכן היו בני דור זה, בהכללה, בעלי עולם רוחני רחב ומעמיק יחסית. הדור השני, לעומת זאת, גדל במציאות הולכת ומתגבשת, בדפוסים חברתיים ופוליטיים מתגבשים שהיו, במידה רבה, תוצר אותן אינטגרציות רוחניות של העבר. הסינתזות של העבר אליהן הגיע הדור הראשון במאמצים ומאבקים קשים, היו עבור הדור השני נקודות מוצא בלבד. הן היו התזות שעבורן חיפש את האנטי-תזות כדי שיוכל ליצור את הסינתזות של עצמו. מפגשיו עם המציאות היו, בהכללה, פחות מגוונים מאשר מפגשי דור הורים. היו לו פחות משברים רוחניים או שלא היו לו בכלל ולכן גדל עם עולם רוחני מצומצם יותר מזה של הוריו. חיפושיו הרוחניים, אם היו, התנהלו בגיזרה יותר מצומצמת. יותר מזה, העדר משברי הקיום והזהות מהביוגרפיה הקולקטיבית שלו – הוא צמח לתוך חברה ותרבות בתהליך של בניה – גרם להעדר יחסי של מוטיבציה לעצב עולם חברתי ותרבותי חדש ולהתמסר למימושו. לא במקרה היו רוב בני דור תש"ח ביצועיסטים, גם אם קראו את טולסטוי ורומן רולן וחכו לשמוע ולקרוא את יצחק שדה וללחום תחת פיקודו או לצידו.

אם דור תש"ח כך, על אחת כמה וכמה דור המדינה והדורות שבאו לאחר מכן. אלה שהתבגרו לאחר קום המדינה צמחו לתוך מערכות יציבות יותר וממילא היסודות שמהם היה עליהם לעשות את האינטגרציה של עולמם הרוחני היו מועטים יותר והמוטיבציה ליצור אינטגרציה שתכלול ככל היותר יסודות שונים היתה פחותה. התוצאה, בהכללה, היתה, שדור המדינה צמח כדור בעל עולם רוחני מוגבל יחסית ונטול כל מוטיבציה ליטול אחריות על חברתו ותרבותו.

השפעתו העזה של "החיים כמשל" על צעירים רבים בישראל של סוף שנות החמישים וראשית שנות השישים פעלה מצידה גם להגבלת אופקיהם הרוחניים. ספרות, ובעיקר סיפורת, משתתפת בעצוב תמונת העולם של האדם הצעיר באמצעות הפגשתו היוצרת הזדהות או דחייה עם אופציות שונות של קיום אנושי. מי שגדל והתבגר כשהוא מורגל בפגישות ספרותיות משמעותיות עם דמויות רבי-ממדיות המופיעות ברומנים הקלאסיים יהיה מסוגל, ולעיתים גם ייטה, לבנות לעצמו עולם רוחני רחב יותר ממי שרגיל להיפגש רק עם דמויות שטוחות של ספרות פופולרית. דמות הגיבור ב"החיים כמשל" אמנם ממריאה בהגיגיה אל המרומים, אבל היא לא עושה זאת כשהיא נאבקת מאבק ממשי של רגש ומחשבה עם אופציות קיומיות אחרות. הגיבור דוחה אופציות מסויימות ונוהג בארות אותו הוא חושב לנכון, אבל האופציות הנדחות אינן מובאות במלוא ערכן. הן מוצגות מראש כבלעגות או כנתעבות. וזה מה שעושה את הספר וגיבורו לאטרקטיביים בעיני מתבגרים, אבל גם לשטוחים, אם לא חד-ממדיים.

(מאמר שני משלושה)

נשים, נופים, שברים

3 תערוכות במוזיאון הרצליה: שי זכאי "תמונות אשה" – צילום; שלום פלש "פנורמה" – ציור; דפנה שפירא "CUTS" – מיצב.

חת התופעות המעניינות כיום היא התרחבות הפעילות האמנותית במוזיאונים הפריפריאליים, ועליית רמת התערוכות והקטלוגים שלהם. זה החל עם מוזיאון רמת-גן לאמנות ישראלית, שקם כאלטרנטיבה למוזיאון תל-אביב בשנים בהן הוא היה משותק ודומם, ועם יוזמות של מוזיאון עין-חרוד (כגון הביינאלה הבינלאומית לצילום), ונמשך בהתעוררות מוזיאונים נוספים: חיפה, הרצליה, ערד, עין הוד ועוד.

בשבוע שעבר התייחסתי כאן לתערוכתו המצויינת של יעקב חפץ במוזיאון חיפה והשבוע ראיתי במוזיאון הרצליה 3 תערוכות, שכל אחת מהן פועלת במדיום אחר – ציור, צילום, מיצב – ויוצרת חוויה אמנותית שונה לחלוטין.

באולם המרכזי (חלל תצוגה גרוע עם במה שהיא מטרד אמיתי) תלויה תערוכתה של שי זכאי "תמונת אשה". לתערוכה נלווה ספר מרשים מאוד בהוצאת משרד הביטחון ושניהם משקפים מסע מצולם 3 שנים, שהניב מגוון מרתק של טיפוסי נשים ושל צילומים.

"הספר מתעד נשים עושות. נשים מעיזות. נשים יוצרות. בכולן, מרועת-העיזים ועד הפרופסור לספרות אנגלית, חיפשתי את מה שקראתי ביני לביני 'נקודת הקסם'. איזשהו מהפך קטנטן שגרם להן לעשות דברים אחרים, או לפחות להתבונן בעצמן בדרך אחרת", כותבת שי זכאי בפתח הספר. הפרוייקט שלה מתעד שורה ארוכה של נשים בלתי-שיגרתיות מכל העדות, מכל הגילים ומכל תחומי החיים: מדענית ורקדנית בטן, אופה ומנהלת בכירה, בנקאית ואיכרה, נגרית ומורה ליוגה ועוד רבות. כל אחת מהן צולמה ברקע ההולם ובאופן המבטא את אישיותה, או עיסוקה המיוחד. התוצאה היא פנורמה סטנגנית וחתך מעניין של נשות ישראל.

תערוכתו של שלום פלש מציגה ציורי נוף אורבני בשמן על בד ובממדים קטנים ובינוניים, שדרגת הדיוק הריאליסטי שונה בכל עבודה. הוא מצייר את גגות תל-אביב ואת כביש איילון, את רצועת החוף וקטעי רחוב, והכל ריק מאדם. גם את נמל יפו שלום פלש מצייר ללא שמץ של אקזוטיקה אוריינטלית לתיירים, אלא באופן ענייני, יבש, כמעט מנוכר. לעומת זאת, התמונות הקטנות, שבהן מצויירים הנופים הירוקים המקיפים את העיר רחובות, הן רכות וציוריות יותר.

"הדימוי מכתיב לי את הציור", לדברי שלום פלש, ובקטלוג כותבת ד"ר עדינה מאייר-מריל ש"שלום פלש מצייר כדי לשתף את הצופה בערכי האמנות כפי שהוא רואה אותם, ולא כדי להעתיק את הטבע או לתעד אותו". ואכן, לא מדובר בציור דמוי צילום אלא בסגנון שלעיתים עשוי להזכיר ציורי נוף אירופיים מן המאה ה-19 ולעיתים קרוב יותר לציור אמריקאי ריאליסטי בזמננו. כך או אחרת, שלום פלש בוחר באמנות שמתמקדת באיכויות חזותיות וציוריות, ויתר על ביטוי רגש או מסרים רעיוניים, ויתר גם על תיחכומים, התחכמויות ופוזות פוסט-מודרניסטיות אופנתיות והחליט לחזור לתיפקוד הישן הבסיסי של הציור: התבוננות ישירה, בוחנת ופרטנית בסביבה ובנוף.

עמדה זו של חזרה לסוגים שונים של ציור ריאליסטי משותפת בשנים האחרונות לכמה אמנים ישראליים נוספים: ישראל הירשפלד, מיטש בקר, אביגדור אריכא, חוה ראוכר, דניאל אלנקווה, ארם גרשוני ואחרים. אך כמובן שזו לא תופעה ישראלית. די להזכיר את גרהרד ריכטר ואת הפופולריות וההצלחה המסחרית של לוסייאן פרויד (נכדו של זיגמונד פרויד, שתערוכתו נודדת בשנה האחרונה מלונדון למטרופוליטן בניו-יורק ולמוזיאון ריינה סופיה במדריד).

הלגיטימציה המחודשת לריאליזם קשורה, יש להניח, לפשיטת הרגל של המודרניזם, ומרגע שבוטל הכורח לחדש בכל מחיר, "מותר" לחזור גם לציור ריאליסטי. וכך מגיע שלום פלש למוזיאון הרצליה, שרוצה להיות פלורליסטי ומציג בו-זמנית תערוכה "נשית" (נושא שהוא "אין" בעשור האחרון) ציור ריאליסטי, שחזר כאמור לתמונה, ותערוכה שלישית שהיא מיצב – הז'אנר הפופולרי ביותר כיום.

המיצב האקספרסיבי של דפנה שפירא נקרא "CUTS" והוא מורכב משברי זכוכית שעל צידם האחורי הודבקו צילומי זירוקס וצילומי עיתונות ובהם נופים, דמויות, איברי גוף, משטחי דגמים ומרקמים שונים (מים, עננים, רקמות עור, להקות ציפורים). עשרות השברים המחודדים מונחים סביב רצפתו החשופה של חדר קטן וריק, כשחלקם שעונים אל קירותיו. הגיבוב הרווס והמקוטע של הדימויים והחומר המסוכן והעלול לפצוע יוצרים סביבה קרועה, טעונה ומעונה. מציאות מפוצלת ודגש חזק על הגוף הן שתי תחושות העולות בחריפות מן המיצב הזה. לא במקרה, אלו הם שני אפיונים מרכזיים באמנות העכשווית, כך שיש כאן גם התחברות נכונה לרוח הזמן וגם ביטוי אישי חד וממוקד.

דפנה שפירא: שבר זכוכית, הצלומי זירוקס מתוך מיצב "CUTS" במוזיאון הרצליה

שי זכאי: "תמונות אשה" במוזיאון הרצליה

מפגש עם הסופר המצרי עלי סאלם בבית הסופר

ביום חמישי 21.4.94 קיימה אגודת הסופרים מפגש עם הסופר והמחזאי המצרי עלי סאלם. הסופר המצרי הנודע עלי סאלם הגיע ארצה לביקור ממושך, ובכוונתו לכתוב ספר על רשמיו ופגישותיו בישראל. הוא הגיע במכוניתו הפרטית היישר מביתו בקהיר.

מר עלי סאלם הוזמן על-ידי פרופסור ששון סומך מאוניברסיטת תל-אביב ויהיה אורח הקתדרה לספרות ערבית ע"ש הלמוס.

עלי סאלם, יליד 1936, נחשב לאחד המחזאים החשובים של מצרים בת ימינו. הוא התחיל את דרכו כשחקן, ובמרוצת שנות ה-60 וה-70 פירסם שורה של מחזות, שזכו להצלחה רבה בעת הצגתם בתיאטרוני קהיר. מחזהו הנודע ביותר, "אתה הוא שרצחת את המפלצת", נכתב ב-1970, והמבקרים רואים בו אחד הגינויים הנוקבים ביותר של פולחן האישיות ששלט בארצו ואשר גרם, בין השאר לתבוסה של 1967. המחזה כתוב במעין גירסה מודרנית של אגדת המלך אדיפוס, אך ההתייחסות למציאות העכשווית ברורה בו מעבר לכל ספק.

לצד פעילותו בתחום הדרמה, מר עלי סאלם מרבה לפרסם הומורסקות ופיליטונים ונחשב לסטיריקן הבולט ביותר בעיתונות המצרית. בשנים האחרונות מרבה הוא לתקוף את הקנאות הדתית והטרור שהיא מפעילה בארץ הנילוס.

חידמיצר

משימה מס' 152

מי במרכז היפריים?!

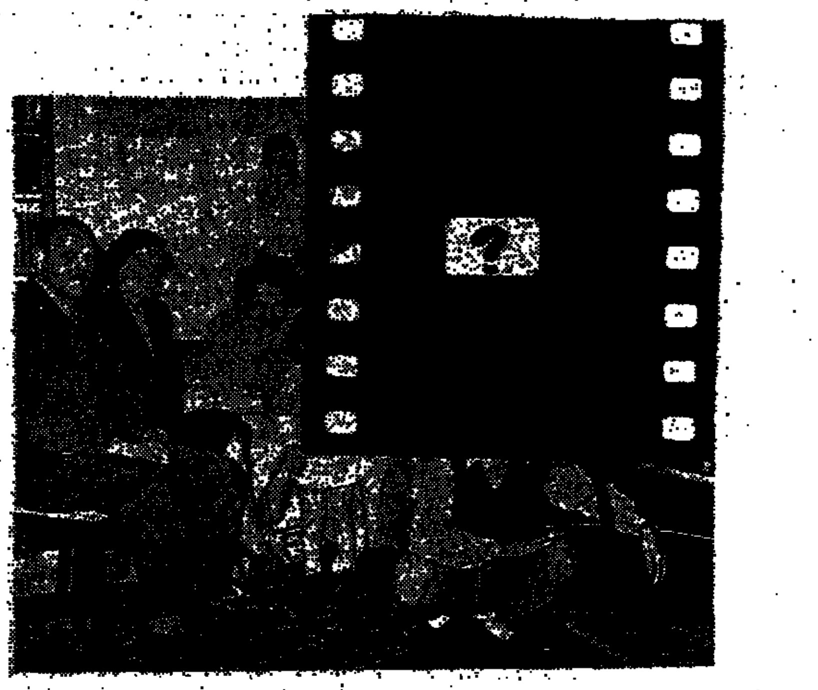

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של "ספר החידות של המיצר – מהאיטלקיה המטנעת ועד לאצבע העיראקית", בהוצאת "כתר". הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 150: קיבוץ שריד. תמונת השר לאיכות הסביבה יוסי שריד מופיעה בשולי החידה, שאיש לא פתר.

המען למשלוח תשובות: מזכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

בין כף רגלו לחזרה לרחם

טלי ליפקין־שחק

אנטנה

לוח המישדרים השבוע הציב בפני דילמה קורעת, ממש התלבטות קשה לפתרון, כבר סמוך לתחילתו. יש לפעמים שמשבצת שידור אחת, בשעה אחת של אושר, מציעה שתי אלטרנטיבות מרתקות, מסעירות, מושכות או חשובות במיוחד לצפייה. מחירה של שמחת ריבוי הערוצים, מן הסתם. יום ראשון השבוע, בשעה 19:30, היה רגע נדיר שכזה. גם מי שאיננו בוחן כליות ולב ולוחות מישדרים בדקדקנות כמוני, יכול היה להיקלע אל ליבה של הדילמה מתוך עיון בצמד מודעות פרסומות שהופיעו בעיתון יום ראשון, האחת בסמוך לרעותה, מכריזות, כל מודעה בנפרד, על התוכנית הצפויה באותה משבצת שידור מבוקשת. בערוץ הממלכתי שידרה רוממה את תוכניתו של עמוס ארבל "עניין ראשון" שעסקה השבוע בנושא המאלף "כף הרגל", ואילו הערוץ הזריז, השני והחדש, הציע נושא מעלף במיוחד לחושניים שבינינו: "בילי בדרכים" וחזרת אל הרחם.

הו, התלבטות אכזרית! ומה הייתם עושים אתם במקרה כזה, כף הרגל של עמוס ארבל או הרחם של בילי מוסקונה־לרמן? בנס של ממש, למכשיר הוידיאו ו/או לאופציית הזאפ היו פתרונים. אני דיפדפתי בין כף רגלו השמאלית של עמוס ארבל יפה־הבלורית והטוהר לבין הרחם המאולתרת של בילי נאת־המבע והתואר, ובין לבין שתיתי לימונדה כדי להתגבר על הבחילה הקלה. המתיקות, היכבעאות, התגפנות. אין גבול.

אני כבר מזמן הפסקתי לתהות מדוע אנשים מוכנים להכניס את צוארם אל תוך הגיליוטינה, בהבינו שהפיתוי להופיע בטלוויזיה – בין אם לקידום מכירות, רעיון או האגו – גדול מן החשש מפני התבוות באחת מתוכניות הרפש או הנפש. מעטות הן התוכניות העניניות, המטפלות בנושא בלי להתחנף אל הרייטינג, בלי לגרד את התחתית של הטעם הטוב, סמוך מאוד לקו הצהוב של הטעם הרע. מגדילים לעשות מנחי תוכניות מסויימות המוכנים לעשות הרבה, אם לא הכל, כדי להישאר ברשימת הנשארים ולא להתדרדר אל רשימת המתוסלים. הפרנסה, הפרנסה. אז בילי מוסקונה־לרמן מוכנה שידרכו עליה, ושיטלטלו אותה במי מלח – "הקלות הבלתי נסבלת של המשקל" היא מתפייטת באווילות מביכה, כי היא צריכה למכור תוכנית בכל מחיר.

ולעומת זאת, עוזי אבן ועמית קמה, זוג ההומוסקסואלים מעורב – גילאית (הוא צעיר והוא מבוגר בהרבה) ותברתית (הם מקדמים רעיון של שיוויון לשכמותם), מוכנים משום צרור סיבות מעורבות, לסבול צרור שאלות מיתממות, כאילו נדהמות ומשתאות מפי עליסה בארץ הפלאות שהגיחה מחלילית הרחם, ולראשונה בחייה נתקלה בתופעה חדישה־הישה שלא פורסמה עד כה ברבים של עגל עם שני ראשים: לא־לא, סליחה, של זוג גברים מאוהבים. אין גבול, כבר אמרתי?

שני המצילים

את יום ראשון בערב הצילו שניים: מיכאל קרפין בעוד תחקיר מרתק שחיבר בין אסון התאונה בכור הגרעיני בצ'רנוביל לבינינו, הדן שילון. בעוד שהמציל מהערוץ הראשון מעמיד תוכניות תחקיר מקיפות ורציניות שעושות בית־ספר לכל הערוצים באיך צריך לעבוד, כל הזמן ובלי להרפות, משתייך בדרך־כלל וכל הזמן יותר, המציל השני של הערב אל חוג נותני הטון בקטגוריית ציידי הרייטינג. דן שילון מנהל חוג השפנים והשפניות, הטוחים בעבודת מאקרמה משותפת, עורכי הווי ביזאריים, משעממים ברוב המקרים, המחוקים את מגמת ההגבהה המכשיר כמעט בכל מחיר. אלא שדווקא באותו ערב, אחרי החוויות האנטומיות המסעירות שהציעו ארבל ומוסקונה־לרמן, היתה תוכניתו של דן שילון רטיה חמה ונעימה על מכה טריה.

בהליכה זהירה על גבול הדיטוש הצהוב, אבל מבלי לעבור אותו הפעם, אירח דן שילון במיפגש הזוג הדו־שבועי שלו כל מיני אנשים שהיו נעימים ולא וולגריים בכלל, ובראשם את הנשיא לשעבר יצחק נבון שהיה ממש מלבב בכל נושא שדיבר בו תוך שהוא מפגין את יכולת הסיפור הידועה שלו, ואת פריטי ארקין שאיבדה את ילדיה בפיגוע רצח ברצועה לפני 20 שנה, ההופעה מרגשת, דיבורה רך ונעים וילדיה שנולדו אחרי האסון, שני עלמי המדות ועלמה נהדרת אחת, מחזקים אותה מן הספסל שמאחורי הדוה של שילון. יצאה להם תוכנית מרגשת ומעניינת, שהוכיחה כי אפשר לרתק צופים בלי להתפשט ולתקוע עגילים ונזם בבשר החי.

דלאל אבו עמרי בסצינה מתוך "מבעד לרעלת הגלות". יצירת מופת

מצעד להיטי "אני ואני"

הרבה פחות מרתקת היתה תוכנית המסורת "אנחנו שנינו" שהפגישה את חבר הכנסת, שר החינוך והתרבות לשעבר זבולון המר איש המפד"ל, עם קצין חינוך ראשי לשעבר אבנר שלו העומד בראש מוסד "יד ושם" שהיה ראש אגף התרבות במשרדו של המר כמינוי שלו, והוא איש ללא זהות פוליטית ועם הרבה הדרת כבוד וגישה ממלכתית מאוד. השניים בחרו להיפגש, כפי שהכריז הגיגית קולו של המנחה הבלתי־נראה, ב"בקעת הקהילות" שב"יד ושם", בצל האבנים המנציחות את שמות קהילות היהודים שנחרבו, המשרטטות דיוקן מתמשך של תרבות ומורשת ומסורת של עם. ולא בכדי, שכן על־פי ההכרזה היה נושא שיחתם: "תרבות יהודית וזיקתה למורשת". נושא כבד ומחייב.

בעימות הסבר ושיח של זבולון המר לא חיפו על מצעד להיטי "אני ואני" שאיפיין את השיחה אשר בחלק גדול מן הזמן היתה לא דיאלוג אלא חיבור של שני מונולוגים, לפי התור ובדומיננטיות בולטת להמר היודע לתפוס מיקרופון. רק ברבע האחרון של השיחה נגעו השניים במה שהוגדר בכותרת, הגדרה לא בהירה מלכתחילה, או שמא היכה הש"ב במוחי הקורה מחום, ומכל מקום, רוב זמנה של התוכנית היה סיכום של מידת הפתיחות וההבנה וההתקרבות והכפייתיות המעודנת שהפגין השר לשעבר המר בתפקידו דאז. לאבנר שלו לא נותר אלא להסכים עם רוב סיכומיו שבעי הרצון של המר ולדבר על תקופת פריחה ויצירה המקובלת "על דעת כלל קהילת היוצרים", ולסכם מצידו את האופן שבו הוא הצליח לא לאפשר למנגנונים הפוליטיים להכתיב מהפך תרבותי בצל המהפך הפוליטי של 77'.

ככה וככה דיברו השניים והיו מאד מרוצים. זבולון המר, במסגרת מסע הסיכומים, איזכר את מאמציו להענות לדרישה כללית, גם של חילונים, ללמוד יותר יהדות בסיסית, ואיש לא הזכיר את האופן שבו הצליח המימסד הדתי־לאומי להמאיס עצמו על בעלי מגמת ההתקרבות. רק בשוליים, לקראת הסוף, היתה נגיעה קלה ולא מבאיבה בפער ההולך ומתרחב בתוך החברה הישראלית, פער שפסיקת הרבנים בעניין חובת אי־הצייתות של החיילים הוא רק אחד ממאפייניה האחרונים, ומהחמורים שבהם. בשוליים נגעו בשאלות מהותיות של מה, אם בכלל, מגבש כאן תרבות וזהות יהודית חדשה הנשענת על מורשת ועבר, בשוליים הצדיקו את את המיפגש המבוגר להפליא והמייגע רוב הזמן, בין שניהם.

המר ושלו. מפגש מבוגר ומייגע

מסכת של ילדי בי"ס

לעומת זאת, ב"תוכנית של דן מרגלית" נגעו גם נגעו בשאלת הפער ההולך ותפער בעם. מה זה נגעו! ביצעו מעשים מגונים בנושא הזה שאלת האפשרות של מלחמת אחים בעקבות צורך לפנות ישובים, כבר עלתה בעבר, וכבר טופלה ב"פופוליטיקה" בהרחבה שהיה בה מן המלאכותיות. אצל דן מרגלית הביאו את הטיפול הזה לכלל אבסורד. אין ספק שהנושא חשוב, ואפשר וצריך לדון בו בכל פורום הולם. השאלה היא בפרופורציות ובמה שיוצרת התריגה מהן. לתקשורת יהיה תפקיד נכבד בליבוי מלחמת אחים, מעצם טיבעה כגורם שאיננו רק מדווח אלא גם מעודד וממדרבן תהליכים. זה נכון בכל מקרה, אבל במקרה של מלחמת אחים זה גובל בסכנת נפשות אמיתית ומתבקשת זהירות יתר. כך בצד העקרוני. בצד המעשי, היתה "התוכנית של דן מרגלית" ניסיון לא מוצלח במיוחד להביא את הדברים בטכניקה שונה מן המקובל, על־ידי המחזה.

הרעיון בסדר, הביצוע כושל. מסכת של ילדי בית־ספר, זאת היתה רמת הביצוע, ולא יועילו כל דברי השבח הקילוסין העצמיים מפי בעלי הדבר, ולא תועיל ההכרזה המרגשת על העניין שעורר המחזה "כבר מהבוקר" ברחבי העולם, ולא יעזור גם הניסיון לשוות מישנה־דרמטיות על־ידי הבהרה חוזרת ונישנית שזה לא באמת. אני לא חושבת שמישהו היה יכול לחשוב שזה באמת, חוץ מאשר בקטעים מסויימים מאוד לרגעים אחדים בלבד. אבל, ככל שהמחזה היה נמוך, הוא הזוה סיור לדיון שלא היה מעניין במיוחד רוב הזמן, ושעושה להקדים את המאוחר בעניין רגיש שכזה.

תעודה מהסוג המושלם

אם היתה בנת טלוויזיונית צרופה השבוע, היא באה כולה מתוך צפייה בסרט המופלא של דוד בן שיטרית "מבעד לרעלת הגלות" שהגיש ירון לונדון במסגרת "מסמך". יותר ויותר הופכת "מסמך" להיות אכסניה לסרטי תעודה איכותיים, והשיא של כל השיאים היה הסרט היפהפה והחשוב הזה שהביא סיפור של שלוש נשים פלסטיניות, שונות מאד זו מזו, אבל עשויות כל אחת מפלדה יצוקה, חשוקות תחושות בתוך מבוך חיים טרגי של פליטות, בחברה ערבית מוסלמית במעגל הפנימי, בתוך חברה כובשת מערבית ומתנשאת במעגל החיצוני. הצילומים בסרט היו מהטובים ביותר שנראו על מסכינו, עומדים בכל סטנדרט של סרטים אותנטיים של הבי.בי.סי, עשויים בעין רגישה ונבונה וערוכים היטב.

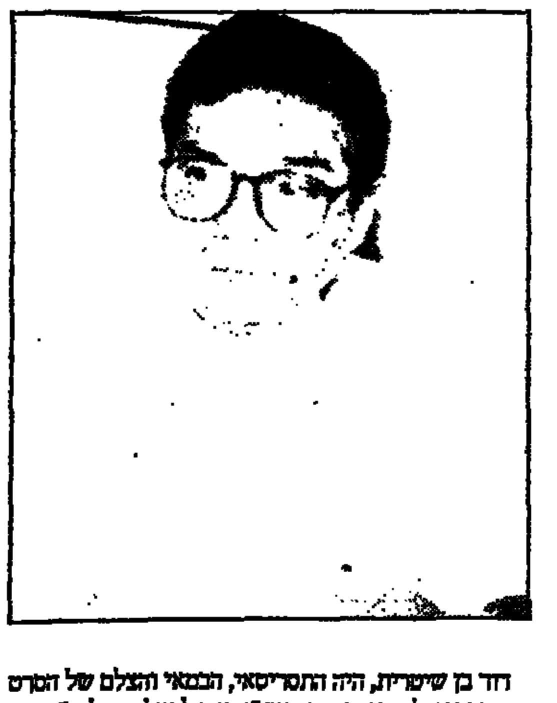

דוד בן שיטרית, היה התסריטאי, הבמאי והצלם של הסרט והעריכתו של סיגי בן דוד, היה "מבעד לרעלת הגלות" ממש יצירת מופת. הן אמנותית והן חברתית־פוליטית. ההיכרות עם שלוש הדמויות שמייצגות את ריבוי פניה של הטרגדיה האנושית של הנשים הפלסטיניות בעשתה במידה נבונה, בלי דרמות מיותרות ושימת דגשים נבונים ששירטטו תמונה שלמה של הרבה משטמה, הרבה מרירות, הרבה פיכחון, וחיים קשים מאד. גם אם היו רגעים בהם חשתי שהמניפולציה הפלקטית בוטה מדי, כמו כשבן שיטרית צילם את דלאל אבו עמרי ממחנה שאטי צופה בסוף יום קשה ב"דיינסטי", או כשסיפור האונס בכלא נשמע דמיוני במקצת, בסך־הכל מדובר בתעודה מהסוג המושלם ביותר, שמציגה בזוויות רבות ורחבות תמונת מצב, שעושה לך היכרות עם אנשים ומצבים ושמרתקת אותך מהתחלה ועד הסוף.

*

הערה למי שעושה את הפרסומת העצמית לערוץ 2 ומדבר בשכבי הפרסום על המסך שאין כמוהו "בשום מדיה אחרת". לידיעתכם, "מדיה" זה לא צורת יחיד, "מדיה" זה ברבים, רבים של מדיום. ■

זיקוקים סיניים

למזלו של פסטיבל הסרטים בהונג־קונג, העולם יותר גדול מסין. הסרטים המרשימים ביותר הגיעו מאיראן ומדרום קוריאה. 12 סרטים שונים מטהראן הפגינו את החוויות המקוריות שהופיעו בקולנוע הסיני לפני כעשר שנים

סצינה מתוך "שלום לפילגשי". באחרונה העבירה ממשלת סין תקנות שנועדו להכפיף את הפקת הסרטים לצנזורה

"אקונומיסט". מיוחד ל"דבר"

משלת סין משכה תשעה סרטים מפסטיבל הסרטים הבין־לאומי בהונג־קונג, כעונש על הקרנתם של שלושה סרטים למרות התנגדותה. יתר על כן, היא הודיעה שהתנקיות תשפיע לרעה על הפסטיבל בעתיד. עמדה זו אינה מחזקת את התקווה שאכן ניתן יהיה לקיים אירועים עצמאיים בהונג־קונג אחרי שתשוב להיות חלק מסין ב־1997.

סין התנגדה לאותם הסרטים לא בגלל תוכנם – שניים מהם, "הדוים אדומים" ו"היממים" הם יצירות קטנות ותמימות, והשלישי, "ידידי של נויד", הוא סרט היסטורי רווי־ירידה ולא חריג משום בחינה. הם עוררו את חמתה של ממשלת סין מכיוון שנעשו באופן עצמאי ומחוץ לשליטה הממשלתית. יתר על כן, רשויות הפסטיבל בהונג־קונג פנו ישירות למפיקים בבקשה להקרין אותם, ועקפו את השלטון. תגובתה העצבנית של סין גרמה לה עצמה נזק – שבעה מן הסרטים שהוצאו היו חומר ארכיוני שנועד להיות גולת הכותרת של רטרוספקטיבה של סרטים מהונג־קונג ושנחאי משנות ה־30 וה־40. הקרנתם עמדה להיות אירוע גדול ויוקרתי לאוהבי הקולנוע המקומיים.

שני הביטולים האחרים, "סבא ג'י" ו"סאן מאו מתגייס לצבא", הן יצירות שיגרתיות, הדומות לסרטים מסוגים אלה במערב. הסרתם לא הורגשה במיוחד. לפתע גרמה היה שהחידוש הקולנועי בסין נמצא בשפל. "שועל נוצץ", אחד הסרטים הסיניים המעטים שנותרו בפסטיבל, תודות למעמדו כהפקה משותפת עם הונג־קונג, אינו אלא גירסה קיטשית־צפתנית של סרטו הידוע של ג'ון בורמן, "גהינום באוקיאנוס השקט".

בעת האחרונה נעשתה ההפקה המשותפת לשיטה מקובלת על הקולנוענים הסינים, המבקשים להציג את יצירותיהם מחוץ לסין. כרבע מכל ההפקות הקולנועיות הסינית ממומנות בדרך זו, כולל יצירות שנויות־במחלוקת, כגון "שלום לפילגשי" ו"העפיפון הכחול". לא מכבר העבירה ממשלת סין תקנות חדשות שנועדו לרסן הפקות כאלה ולהכפיף אותן לדרישות הצנזורה, גם כשלא נועדו להקרנה בתוך סין. הקולנוענים חוששים שהשינויים יגבילו עוד יותר את עצמאותם, אבל יש גם סימני התרככות בשלטון.

למזלו של פסטיבל הסרטים בהונג־קונג, העולם יותר גדול מסין. הסרטים המרשימים ביותר הגיעו מאיראן ומדרום קוריאה. 12 סרטים שונים מטהראן הפגינו את החוויות והמקוריות שהופיעו בקולנוע הסיני לפני כעשר שנים. תוכנם נע מדרמות מלחמתיות קשות וסיפורים קצרים, צ'כוביים, ועד סאטירה על הפקות קולנועיות. שני סרטים בולטים במיוחד היו "שרה", עיבוד נועז של הבמאי הוותיק דאריוש מהרג'ואי למחזה של איבסן "בית הבובות", המציג אותו במושגים של הפמיניזם האיסלאמי החדש, והשני, "נוסעים", בבימויו של בהרם בייזאי, דרמה במעמד ברכטיאנית, על התנהגות תחת צל של תאונה קטלנית.

נאון מכל היה "סופיונג'ה", סרט דרום־קוריאני מאת אים קוון־טק, למרות הנושא האזוטרי שלו – האמנות המסורתית, ההולכת ונעלמת, של זימרת "פאנסורי" העממית – וזהו סרט אוניברסלי על כוחה של אמנות המוזיר האנושי שהיא גובה. זהו סרט באיכות נדירה, המוביל את הצופים למחוזות רחוקים ומשאיר אותם בתחושה מרוממת. ■